
This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

0390 4585

D' UYTLANDIGE HERDER,

'T KOSTELICK MAL,

T VOORHOUT, MENGELINGH (1618—1643),

EN DAGH-WERCK

VAN

CONSTANTIJN HUYGENS,

Ridder, enz.

AAR TIJDSORDE GERANGSCHIKT, EN MET INLEIDING
EN AANTEKENINGEN UITGEGEVEN

DOOR

Dr. J. VAN VLOTEN,

Hoogleeraar te Deventer.

SCHIEDAM,
H. A. M. ROELANTS.

1864.

KORENBLOEMEN.

3

79-62

NEDERLANDSCHE GEDICHTEN

VAN

CONSTANTIJN HUYGENS,

*Ridder, Heere van Zuylichem, Zeelhem, ende Monickeland;
Eerste Raed en Rekenmeester van Sijne Hoogheid,
den Heere Prince van Orange.*

MET INLEIDING EN AANTEEKENINGEN

VAN

Dr. J. VAN VLOETEN

Hoogleeraar te Deventer

Derde en Vierde Deel.

SCHIEDAM,
H. A. M. ROELANTS.
1864.

TER INLEIDING.

Den Heere A. D. SCHINKELE,
in Den Haag.

't Kan u niet vreemd dunken, veelgeachte Heer en Vriend! dat ik mijn kort woord van inleiding op deze Gedichten van Huygens, liefst tot u persoonlijk richt. Ieder „kent” (gelijk gij zelf u voor een twaalftal jaren uitdrukte) uwe „ingenomenheid met alles, wat dezen onzen beroemden landgenoot betreft”, en ieder (mag ik er bijvoegen) waardeert ook de onbekrompen wijze, waarop gij, als met uw andere kunstschaten, vooral ook steeds met alles wat u van Huygens eigen werd, gehandeld hebt. Gij behoort inderdaad niet tot die „liefhebbers,” die „zoo als de gierigaard zijn goud, hunne schatten gaarne in 't verborgen afgodeeren”; gelijk, vóór meer dan twintig jaren reeds, een bekend letterkundige, bij 't bespreken van dat belangrijkste wellicht uwer lettergeschenken, Huygens' Cluywerck, schreef 1). Uw grootste vermaak — en wie, die er meer dan ik proefondervindelijk van getuigen kan — is het, om, met uw vrienden en bekenden of ook andere belangstellenden, uwe kunst- en letterschaten te doorsnuf-

1) In den Gids voor 1842, I. bl. 162.

felen, en er uit op te delven en in 't licht te geven, wat voor 's lands letter- en kunst-geschiedenis van aanbelang mag geacht worden. En niet minder is u dan voorzeker de vereerder van Huygens' Muze dank schuldig, voor zooveel als gij omtrent dezen uwen tijd- en landgenooten reeds ten beste gaaft. U zelf moet het echter, in uw zoo welgeplaatste liefde voor den Haagschen dichter, niet minder genoeg doen, de pogingen tot steeds meerdere verspreiding en bekendmaking zijner pitrijke en puntige verzen, onder zijn hedendaagsche landgenooten, met het beste gevolg te zien bekronen. Of mag het daar niet een blijk van heeten, wanneer — gelijk de ondernemende drukker dezer schandekoope boekjens mij mededeelde — de beide eerste door hem uitgegeven deeltjens der Korenbloemen nagenoeg uitverkocht zijn? Hij stelde mij tevens voor, er, bij tijd en wijle, eene nieuwe uitgave voor hem van te bezorgen, en voorloopig reeds een derde en vierde te laten volgen, de bepaling van welker inhoud en volgorde hij aan mij overliet. In beide eerste had hij de oorspronkelijke rangschikking der Korenbloemen eenigzins verbroken, en verplichtte daardoor ook mij thans, eene andere aan te nemen. Ik meende mij daarbij echter best en aan een bepaald tijdperk te houden, en de gedichten zelf, zooveel doenlijk, naar tijdsorde in 't licht te geven. Het gereedelijkst deed zich daartoe de eerste tijd van 's dichters optreden, en die van zijn onvolprezen, maar helaas! kortstondig echtgeluk voor. Zoo begeleiden wij hem hier in zijn Engelsche uitlandigheid, zijn vriendschappelijk en dichtverkeer met Leidsche, Dordsche, Haagsche, Amsterdamsche en Muider vrienden en vriendinnen, zijn liefde voor, zijn vereeniging met, zijn hartroerend afscheid van zijne onvergetelijke Levensster, de schoone en begaafde Suzanna. Wij zien er hem tevens, met al de kracht van zijn mannelijk gemoed, tegen alles wat verwijfd en gemaakt, al wat laag en onedel, met al de degelijkheid

van zijn godsdienstzin 1) tegen al wat wuft en ijdel is, met al het vernuft van zijn scherp en beminlijken geest, bij al wat hij tot vrienden of vijanden richt, optreden. En zoo vertegenwoordigt hij ons, in al zijn doen en dichten, „de schoone vereeniging van een degelijk hoofd met een gemoedelijk hart.” Ons beider vriend Alberdingk Thijm moog hem wat hard vallen over zijn al te onverbloemde Onroomschheid 2), zelfs tegenover zijn beide Katholieke vriendinnen, wij houden het den innigen ernst van zijn gemoed gaarne ten goede, wat hij onzen meer verdraagzamen — of onverschilligen? — dagen daarin te kort mocht schijnen te komen. Ons heeft hij 't volste recht van zich te roemen, wij stemmen 't hem volkomen toe, wat hij, in 't „bezit” van „zijn volle jeugd”, uit Engeland, tot beide meisjes en Hooft zegt:

Hij voert een rappe ziel, een onverleemde reden,

In 't onverroest gespan van leemteloze leden;
 een getuigenis, dat hij zich ook vijftien jaar later, in zijn Dag-
 werck, nog met dezelfde gerustheid geven kon, als hij er zich
 nog altoos

Het leemteloos gebruik

Van gezonde lijf en leden

toekent. — Den 4den September 1596, uit den Secretaris van den Staatsraad ~~Kristiaan Huygens~~ en Suzanna Hoefnagel geboren, werd hij reeds van zijn vroegste jeugd in velerlei talen, kunst en wetenschappen geoefend, maar verwaarloosde daarbij ook die van 't lichaam niet 3). In 1613 ving hij, met zijn broeder Maurits,

1) Niemand bevreemde zich over deze uitdrukking in mijnen mond; een degelijk ongeloof alleen is in staat een degelijk geloof wel te verstaan, en op zijn waren prijs te schatten.

2) Zie laatstelijk nog zijn Dietsche Warande VI, 5, bl. 468

3) Men zie daarover zijn eigen mededeelingen De Vita propria, in Loosjes' vertaling bl. 5—25.

bij zijn oom den Raadsheer Zuerius, de studie van 't Romeinsche Recht aan; drie jaar later (20 Mei 1616) vertrokken beide broeders voor een jaar naar Leiden, om er hunne studiën voort te zetten. De gemoedelijke bede, door hun vader toen in zijn Dagboek uitgestort: „God wil ze wijsheid geven en bewaren!” werd ten volle aan hen vervuld. In 1618 ging hij met den Engelschen gezant en vriend van 't vaderlijke huis, Carleton, naar Engeland, leerde daar steden en menschen kennen, en werd, teruggekeerd, al spoedig door de uitnoodiging des Heeren Aerssens van Sommeldijk verrast, hem op zijn gezantschapsreis naar Venecië te vergezellen. In 't laatst van April 1619 aanvaardde hij de reis, en kwam, naar 's vaders aant. in zijn Dagboek, den 1sten Aug. „gezond en wel, Godlof!” in huis terug. Inmiddels had hij, in dit en 't voorgaande jaar, reeds enkele der in deze deeltjens opgenomen versjens gedicht, en zou die een paar jaar later van meerdere, en uitgebreider en belangrijker doen volgen. Van 1620 treffen wij hier alleen de hartelijke Toespraak aan Hooft en beide Visschers, na 't overlijden van den ouden Roemer, aan. In 1621 zien wij deze en andere vrienden (Van der Burgh, Brosterhuyzen, Dcublet) Huygens' nieuwe „Tocht met de Ambassade naar Engeland” (Dec. 1621) bezingen, en in 1622 en 23 richt hij uit Londen aan hen, aan D. Heinsius (die hij te Leiden had leeren kennen), aan Cats, die toen te Dordrecht woonde, en anderen, verschillende gedichten, waaronder d'Uytlandige Herder, en 't Kostelick Mal, die deze deeltjens openen. Daar dichtte hij, naar 't schijnt, ook grootendeels zijn, in 1622 voor de eerste maal uitgegeven Voorhout. In 1623 vinden wij hem in Den Haag terug, hooren hem het Bestand bezingen, een ongenoemden aander die even warme als bondige, gedwongen verantwoording doen, zien hem Tesselschades Bruiloft vieren, en daar niet ongestraft de nadere kennis der bevallige Machtelt van Kampen ma-

ken, over wie hij zijn gunstige meening en getroffen hart zoo onbewimpeld voor de jonge vrouw bloot lef. Den 7den Febr. 1624 verloor hij zijn vader door den dood, die, in zijn betrekking van Raads-Secretaris, reeds een maand te voren, door zijn oudsten zoon Maurits vervangen was. In 1625 gaf hij, onder den titel van Otia of Ledige Uren, zijn eersten dichtbundel in 't licht, waarin hij zijn tot dusver uitgegeven korter of uitgebreider gedichten, met zijn onuitgegeven losse verzen, en een aantal Latijnsche, Fransche, en Italiaansche van zijn maaksel bijeenbracht; maar tevens, gelijk zijn gansche volgend leven door, de waarheid der opmerking reeds bewees „dat ware oorspronkelijkheid ook onder de veelzijdigste beschaving niet te loor gaat.” In 't zelfde jaar bezong hij Prins Maurits' dood en zijn broeders komst tot het Bewind, met die vermakelijke en tevens even bezielde als bezielende Scheepspraat 1) over Mouringh en Mooi Heintjen, met welke hij zeker wel het best zijn eigen nieuwe loopbaan, als Secretaris van den laatste, aenvaardde; een loopbaan, die hij vervolgens ook onder zijn kind en kindskind, even zelfstandig als trouw, bleef bewandelen. Een anderhalf jaar later zijn wij van zijn Vrijerij getuige, en worden, door een reeks van zijner Sterre gewijde verzen, het best ter waardeering voorbereid van 't huwlijksheil, dat hem verbeidde, en dat helaas! na tien jaren reeds, en bij de geboorte van zijn vijfde kind en eenigst dochtertjen, zoo plotseling en wreed een einde nemen zou. Buiten dat dochtertjen, Suzanna, had zijne gade hem vier zonen, Kristiaan, den beroemden wiskunstenaar, Constantijn, Lodewijk, en Filips geschonken. Hunner te vroeg gestorven moeder stichtte hij, in zijn halverwegen afgebroken Dag hwerck, een gedenkteeken zijner

1) Tot mijn spijt zie ik, dat ze hier (blz. 132 r. 5 van boven) door een drukfeil ontsierd is; men leze daar te voor se.

en harer waardig. Deze deeltjens besluiten daarmede, en geven ons, op de voorafgaande bladzijden nog ettelijke verzen, die van zijn voortgezet vriendschappelijk verkeer met den Muiderslotkring getuigen, en dien bondigen huwelijkskout bij twee ongepaarde handen op een Clavecimbel 1).

Ik behoefde dit alles natuurlijk niet voor u hier te vermelden; maar, hoe van *a* tot *z* aan u bekend, kon het u — bij uwe liefde voor den beminlijken dichter — niet verdrieten, al werd het u hier, ten dienste van anderen, kortelijk nogmaals voor den geest gebracht. — Neem met dat gevoel van hartelijke vriendschap mijn onaanzienlijk, maar inhoudrijk boekgeschenkjen aan, dat ik, sedert nu omstreeks vijftien jaar, bij u steeds voor mij gevonden heb, en waarmede ook ik zelf mij thans, als altijd, teeken

geheel de Uwe
VAN VLOTEN.

DEVENTER, 26 Febr. 1864.

1) Ook daarin valt mij, blz. 107 r. 4 van onder, een drukfeil in 't oog: voor eenstemmingh, lees eenstemmigh.

D' UYTLANDIGE HERDER;

AEN DEN HEERE

Daniël Heins 1),

Over het Beleg en Ontset van Bergen op Zoom 2).

Aen de blancke Britter stranden,
Daer de Son ten Zuyden blaect,
Daer de vlacke Vlaender-landen
Eertijds lagen aengehaect
(Kan de gissingh óverwegen 3)
Van de leeper 4) letter-lién,
Die van voor den grooten Regen 5)
In de Werelds wiege sien);

Onder aen die krijtte rotsen,
Die den heeten water-draf 6)
Van de Noorder golven trotsen,
En haer siltigh op en af,

1) De Leidsche Hoogleeraar en dichter; over wien zie laatstelijk de aantt. van den Heer Angillis in de *Dietsche Warande*. 2) In Sept. en Oct. 1622. Zie het gedicht van Starter bij dezelfde gelegenheid, *Friesche Lusthof*, bl. 341 der nieuwe uitgave. 3) *gelden, doorgaan*. 4) *scherpzinniger* (eig., naar Bilderdijks juiste opmerking, van 't toegenepen oog der sluwheid en schranderheid). 5) Versta: den zoogenoemden Zondvloed. 6) *branding*.

En haer lochte, vochte 1) sprongen,
En haer' kabbelend' geweld,
Lagh een Hollandsch Herder-jongen
Droeffelick ter neêr gevelt.

't Jeughden-pack 2) van minne-perten 3)
Had sijn Ziele niet gelaên,
Onder dusend jonge herten
Had hy altijd vry gegaen,
En 't oogh was noch ongeschapen
(Emmers noch te vinden was 't),
Daer hem 4) 't sijn' aen sou vergapen,
Eer 't den 4) Hemel hadd' gepast 5).

Scherper oorsaeck dan genuchten,
Dan vermakelick verdriet 6),
Kapte sijnen aêm in suchten,
Smolt sijn oogen in een vliet;
Die de weeld' haer' tranen leenen,
Proncken garen met haer' pijn,
't Is quaed mallen en met eenen
Stille-swijgens 7) droeve sijn.

Klachten van verijlde 8) koppen,
Stenens kunst, verweende 9) sangh,
Tranen van gemaecte droppen
Soecken allésins 't gedrangh;
Hy was rijckelick te vreden
Met de tuygen 10), die hy vond,
Van sijn ongeveinsde reden,
Son en Hemel, Zee en Grond:

»Ebbe,» seid' hy ('t gingh van ebbe)
»Dubbel-daeghse water-beurt,

1) Thans in den verlengden vorm *luchtig* en *vochtig*. 2) Versta: 't pak, door de jeugd gedragen. 3) *kwellagië*. 4) Thans *zich* en *de*. 5) *beschikt had*. 6) Gelijk dat der min. 7) *onder stilzwijgen*, *stilzwygend*. 8) *ijdeluitige*. 9) *verwylde*. 10) *getuigen*.

Die ick lief en liever hebbe
Om de kielen, die ghy beurt,
Met de Westelicke vlagen,
Naer de deuren 1) van den Rhijn,
Die nu sesmael sestigh dagen
Mijnes onbevaren zijn” ; -

»Als ghy daer mijn overburen
Naeste reis 2) genaken sult,
En haer bancken overschuren,
Die de drooghte nu vermolt 3),
Seght hun, Ebb’! op mijn bevelen,
Hoe ’t haer ballingh-borger gaet,
Hoeder 4) in sijn vochte schelen 5)
Stadigh ’t volle springh-Ty staet” ;

»Hoe sijn’ sorgen, altijd wacker,
Hoe sijn’ suchten, altijd vers,
’s Vaderlands bebloeyden acker
Overwandelen van verrs 6) ;
Hoe sijn rusteloose nachten
Mijmeringen sonder end,
Knoopen zijn van werr-gedachten
Schilderijen van ellend” ;

»Hoe de Son hem dunckt te grijsen 7)
Die van over ’t 8) Schelde komt,
Met gevaren en afgrijsen
Droeffelicken overmomt 9) ;
Hoe hy in haer wolckigh wesen,
Op het Zuydste van den dagh,
All’ de grouwelen kan lesen,
Die sy rijsende besagh” ;

1) Voor monden. 2) den volgenden keer. 3) verzandt, bestuift.
4) Hoe er. 5) oogleden. 6) Voor verre, ver. 7) Versta : verduis-
teren. 8) Verscherpt voor de; verg. school, venster, beest, feest,
enz. 9) bedekt, overstelpt.

»Hoe de Donder, hoe het Weérlicht,
Daer sijn Vader-erf af 1) beeft,
Daer hy over Zee ter neér light,
In sijn herssenen herleeft:
Hoe hy al de eere-graven
Met sijn tranen overtelt,
Hoe sijn ziele wordt begraven
Daer een borger wordt gevelt.»

»Seght hun, Ebbe!» — maer de platen
Lagen meest te Zeewaert blick 2);
Soo besnoeiden hy sijn praten
Met een opgekropte snick;
't Snicken broght hem weér aen 't stenen,
Dat hy weér betranen most,
Soo voleinden hy met weenen,
Die met schreyen had begost 3).

Doen hem 't redelick beschamen
Achterhaelden onbedacht,
En het mannelick betamen
In bedencken had gebracht,
Viel hy schielick aen 't beduchten,
Aen 't besichten 4) langhs het gras,
Offer van sijn vrouwich 5) suchten
Geen getuygh' om her en was.

Eenigheit had alle paden
Allom dubbel veil 6) besett,
Stilte doock in tack en bladen,
All' de winden in haer 7) bed.
Die dry vredige gesellen,
Die hy vond en niet en sagh,
Porden hem aen 't overspellen 8)
Van sijn onvollend beklagh.

1) Thans van. 2) glad, effen, bloot. 3) Voor begonnen. 4) bezichtigen, nagaan. 5) vrouwelyk. 6) veilig. 7) Thans hun. 8) hervallen.

Over sijn' gekruyste kuyten
Lagh sijn' Haeghsche' Herder-tromp 1),
Sijn volmaecktheit van geluyten,
Sijn beruchte rammel-romp 2),
Sijn bespraecckte schapen-darmen,
Sijn van ouds verechte 3) bruyd,
Sijn behaegelickst omarmen,
Sijn beval 4), sijn boel 5), sijn Luyt:

»Speel-genoot, mijn soet bekommer!"
(Sprack hy 't doove klinck-hout aen)
»Die met my, in Son en lommer,
Soo veel' gangen hebt sien gaen,
Soo veel' hielen hebt sien lichten,
Daer men op uw maten sprongh,
Mog'lick snaren hebt sien swichten,
Daer ick door uw ribben songh";

»Doet die vrolickheit vertragen,
Kleedt die toonen in den rouw,
Tempertse met lange slagen,
Soo 6) ick voor met suchten houw:
't Zijn de konstelicke grillen,
't Zijn de krabbel-grepen niet,
Die my lust te sien bedrillen 7),
'k Vergh u heel een ander lied";

»Hebben oyt mijn' drooge longen,
Heeft mijn schrale gorgel oyt
Hemel-yverigh ontsprongen,
En uw hulp te baet genoyt 8),
Om den Schepper aller wesen,
In sijn dreigende gerecht,
Met het smeecken te belesen
Van sijn Herder-Koningh-knecht 9)";

1) Voor *fluit*. 2) *doedelzak*. 3) *verbonden*. 4) *behagelyke*. 5) *lief*.
6) *Gelyk*. 7) *be-trillen, in klanktrilling uit*. 8) *genood, genoodigd*. 9) Even als in 't volgende koplet, zinspeelt hij op zijn Psalmvertalingen.

»O! beleidt noch nu de schichten,
Die ick derwaert steig'ren doe;
Vleugelt mijn' ontleende Dichten,
Swiertse tot de Vierschaer toe,
Daer het ziel-berouwich karmen
Noyt vergeefs en wierd gestort,
Daer het loon-recht en 't erbarmen
Ponds-gelijck 1) gemeten wordt.»

»Mog'lick of wy 't oore boorden 2),
Dat den uytgepersten sangh
Van de ballingh-harpers hoorden,
Daer sy, onder vyands dwangh,
Aen den Babyionschen oever,
Trage snaren deden gaen,
Hoe bevallicker hoe droever,
Op den drop van Zions traen.»

»Mog'lick, of die groote Goedheit,
Dat oneindigh Over-al,
Dien mijn ziele voor de voet leit,
Sijn genadigh wel-geval
Quam te willen laten dalen
Op sijn waerdeloosten Worm,
En mijn treurigh 3) te bestralen
Door sijn' heetsten toren-storm 4);»

»Mog'lick, of 't dien Eeuwigh-trouwen
Sijner kudde heugen mocht,
En der geesselingh berouwen
Die se t' onder heeft gebrocht;
Mog'lick, of hy langer 't storten 5)
Sijner weesen niet en droegh,
En sijn lemmer quam te schorten,
Metten vree-roep: 't Is genoegh!»

1) Versta: *bij gelijkmatige deelen*. 2) Versta: *trossen*. 3) Voor *treurigheid*. 4) *toorn*. 5) Rijmshalve voor *vallen, sneven*.

»Luystert dan, bewogen wolcken !"
(Met 1) onschorden 2) hy sijn keel,
Om sijn handen 3) te vertolcken)
»Naer mijn waterigh gequeel;
'k Tap het uyt veel dieper' gronden,
Dan van onder tongh en tand,
't Zijn de wieken uyt de wonden
Van mijn zeerigh Vaderland":

»Hoe lijdelijker leed voltraenden onse oogen,
Doe 's Werelds blinder deel sijn bijtende gebas
Op sijns gelijken sleet, en 't menschelick medoogen
Het sorgeloos verdriet van onse zielen was;

Hoe smettelicker 4) smert verettert nu de leden
Van Dijn Gesalfde, Heer! nu die gespreide wolck
Dijn erve, Dijn besit, Dijn lot, Dijn eigenheden
Verstolpet 5) met een Zee van Mis-geloovigh Volck!

Dijn Heiligh Heilighste, Dijn' Heiligheits vertooning,
Dijn Zielen-offer-huys legt op en over-smett
Van hare grouwelen; Dijn uytverkoren wooning,
Dijn Hoofstadt, steen op steen te morselen verplett.

De wrakeloose moord van Dijne Dienaer-vrinden
Verslaet den heeten dorst van hare wreedtheit niet,
Sy werpense ter proy den vogelen te slinden 6),
En Dijn begunstighde den Dieren te geniet.

De bloed en etter-beeck, getapt uyt hare wonden,
Stroomt om de vestingen, als waer 't een water-runn 7),
En onder allen een en wordter niet gevonden
Die hun het laetste bed van onder aerden gunn'.

Wy, wy, wel eer Dijn' roem, wy, leden Dijner eeren,
Wy sitten spottelick den schimperen te praet,
Wy zijn der bureen jock, en waer wy 't voorhoofd keeren,
Wy sien, wy hooren niet dan vingeringh 8) en smaed.

Hoe lang, gestoorde God! hoe lang verachtst Du 't schreeuwen
Van Dijner kind'ren onuytschreeuwelick ellend?

1) *Tevens.* 2) *verhelderde, verruimde.* 3) *Versta: het spel zijner vingeren.* 4) *Zoo leze men; niet (met Bilderdijk) smertelijker.* 5) *Overstelpt.* 6) *Voor verslinden.* 7) *loop.* 8) *Voor vingerwijzing, bespotting.*

Bewaerst Du Dijnen toorn voor aller eeuwen eeuwen,
En vlamt Dijn yver-vyer van nu af sonder end?

Laet liever dese Brand de Volckeren verslinden,
Die Dijn' Almachtigheid al siende niet en sien,
Die aen Dijn Wille-keur haer willen niet en binden,
En d' cere Dignes naems haer plichten niet en biën.

Soo hebben sy verdient, met *Jacobs* achter-erven,
Trots Dijn bekommeringh, te smelten in verdriet,
Met sijne wooningen ten gronde te verderven,
Met sijn besittingen t' on-timmeren 1) tot niet.

Laet Dijn gedachtenls Dijn wraeck niet vergelijken
Met onser Vaderen misdadige wel-eer,
Maer Dijn barmhertigheid voorkomen ons beswijcken;
Ons' krachten leggen doch wanhopelick ter neër.

O, onser saligheits hoop, heul, en Heiland, Heere!
Reick ons Dijn hand en hulp in desen harden stuyt 2);
Wy hebbense verbeurt, maer, om Dijns names eere,
Wasch ons het swarte vuyt van overtreadingh uyt.

Waeromme soudst Du ons de smaetheid laten dragen
Van de versmaderen van Dy en dijn Gebod,
En waerom ongestraft ons laten achter-vragen 3):
Wacr is haer toevlucht nu, en waer is nu haer God?

Laet sulcke lasteraers Dijn Al-Om-zijn ontmoeten
In Dijne wraccks te-recht-bestede vinnigheid,
Soo dat sy voor het bloed in ons gesichte boeten,
Dat Dijner dienaren door hun vergoten leit.

Laet der gevangenen versuchten uyt haer banden
Tot voor Dijn aengesicht door Wolck en Hemel slaen;
Laet Dijnen grooten arm behouden en omhanden 4),
Die op den dorpel-treë van doods-verhuysen staen.

Tel onse bureu toe de sevenvoud vergeldingh
Van 'tgeen sy ons, o Heer! oit hebben aengedaen;
Vul hun de schooden 5) op met all' de selve schelding 6),
Die Dijne heiligheit van hun heeft uytgestaen.

En wy, Dijn eigen volck, de kudde Dijner weiden,
Wy sullen Dijnen naem de Wereld maken kond,

1) sloopen. 2) Voor hort, stoot, botsing. 3) schimpend, laste-
rend vragen (verg. achter-klap). 4) omvatten. 5) Versta: schoo-
ten. 6) schimp, smaad.

Ter eeuwen eeuwigheit Dijn roem-gerucht verbreiden,
En stadigh leven doen in kinders-kindren mond."

Op het uysterst oversnaren
Van sijn heiligh-droeve lied,
Docht hem (wat gedaente baren
Omgeroerde herssens niet?)
Dat den Hemel witter lachte,
Dat de Son, die klarer scheen,
Ongehoopter 1) maren brachte,
Dan sijn wielen langh bereén 2):

»Spreekt, beleefde al-verwarmer!»
Riep hy 't snelle-dagh-oogh toe;
»Troost een troosteloosen karmen:
Isser troost? en waer? en hoe?»
Hoe, en waer, en offer troost was,
Geen en werd hem kond gedaen;
't Licht, dat schier in 't over-Oost was,
Weigerden hem 't stille staen.

Dus vol vreesens, vol genoegens,
Vol beduchtens, vol besluyts,
Vol verdeelens, vol vervoegens,
Vol bedaerens, vol gemuyts 3),
Schongel-vlotigh 4) van gemoede,
Trad hy, armen Herderguyt!
Soo hy naer sijn maekers spoedde,
Ruggelingh te veldwaert uyt.

Grooten HEINS, mijn hoogst verwond'ren!
Soet besitter van mijn hert,
Die 't van bijs 5) hebt hooren dond'ren,
En de dreuningh uyt geherdt
Van uw aengerande burenen,
Als het Spaensche solfer-schut

1) Versta: *blijder*. 2) Rijmshalve, maar min gelukkig voor *meêvoerden*. 3) *woeling*. 4) *geslinderd, ongedurig*. 5) *nabij*; vergoeven, blz. 3, aant. 6.

T' samen hun bedoodde muren
En uw bolsters heeft geschudt ; —

Oordeelt, wat verhaeste brieven
Dese Voerman 1) had gelaën,
Die hem tot des Knechts gerieven
Konden weeren te verstaen 2);
Was het dat hem 't hert herlusten,
En sijn posten dubb'len hiet 3),
Nae de Lauwer-waerde kusten
Die hy 's mergens achter liet?

Of verijlden 4) hy sijn stralen
Nae de Wester slapens uer,
Om sijn boden-brood 5) te halen
By der Mooren over-Buer 6),
Om hem 't nieuws te gaen verkonden
Van de vroom *geberghde* 7) Stadt,
Hoe sijn heir met neus en monden
Hare wallen had gevat?

Of soud' yemand derven raden,
Op 't verhitten van sijn as,
Op 't verscheemren van sijn' raden
Datter kans van weddingh was,
Dat hem winnens-lust te luchter
Over vier-voet dede vliën,
Om een Genougeschen vluchter 8)
Vliedende den hiel te biën?

Amen, HEÏNS! op al dit gissen
Heeft den Hemel ja geseit,
D' Ondersoecker der gewissen,
D' Ecuwigh-een-almachtigheit,

1) Nam. *de zon*. 2) *stil te staan*; eig. *zich of zijn tijd te verstaan*. 3) *beval, noopte*. 4) *Voor vermelde*. 5) *loon*. 6) Nam. *de Spanjaart*. 7) Klankspeling op den naam der ontzette stad. 8) *Spinola*, als van Genua herkomstig.

God den onomvanckelicken,
God in Israël gelooft,
Sy voor eewigh danckelicken
Sijner wonderen gelooft!

Sijnder luyder Trommel-dichten,
Isser langer Nassau-lied
Uyt te roepen, op te dichten,
Wacht het van mijn handen niet;
Waer' mijn ziel, van vreughden holler 1),
Weinigh lochter overtast,
Mog'lick waer' mijn tong èn voller
En bequaem tot sulcken last.

Waer' mijn hert gevrijdt van sticken,
't Waer' luydruchtiger verheught:
Maer nu kropt het aen het slicken
Van een' onvoorsiene vreughd;
Over-vol belet te leken,
Over-droef druckt tranen in,
Over-bly verbiedt te spreken,
Schielickheit stremt sangh en Sin.

Lust u doch dit vlies 2) te scheuren
En onttoovren mijn gemoed,
Lust u bly te hooren neuren,
Die nu vrolick swijgen moet; —
Vriend! alleen aen uw gevallen
Hanght het quicken 3) van mijn hert;
Wilt ghy aen den voor-sangh vallen,
'k Sie mijn' herssenen ontwert.

Op, geluckigh Rei-geleider
Van de Christen letter-jeughd!
Op, triomfelic verbreider
Van des Hemels barens-vreughd!

1) lediger. 2) Versta: het stremmende dekvlies. 3) levendig kloppen.

Die ons van den Heil'gen jongen,
Van 't gesalfde Maeghden kind,
't Baker-lied hebt voor gesongen 1),
Dat sijn gade 2) niet en vind.

Roert noch eens die soete Trommel,
God en Eng'len te geval,
En wy sullen haer gerommel
Voederen met snaren-schal;
Spreidt noch eens die helle galmen
Over Son en onder Maen,
Achter uw' Victorie-Psalmen
Sullen wy ten autae gaen.

Daelt dan oock uw overdencken
Uyt den Hemel Wereld-leegh 3),
Op een oogenblicks herwencken
Staen wij u ten dienste dweegh 4);
Vlecht Oragnen in Laurieren
Om de horens van den Rhijn;
Onse Luyten, onse Lieren
Sullen uw gspelen zijn.

Onder dusend medgesellen,
Rondom herr te hoop gehaelt,
Sult ghy oock den Ballingh tellen,
Even dus door my vertaelt 5);
Komt hy sijn gevolgh te weig'ren,
Vreemdelingh van 's Vaders kust,
'k Sal sijn weër-wil oversteig'ren
En doen deinsen daer 't my lust.

'k Sal hem Hollandsch doen herworden,
'k Sal hem in mijn boeyen doen,
In mijn eigen gordel gorden,
Gespen in mijn eigen schoen;

1) Zinspeling op Heynsius' Lofzang Christi. 2) *weérgá*. 3) *laag*.
4) *gedwee*. 5) *vertolkt, voorgesteld* (verg. het oude taal-man voor
advocaat).

'k Sal hem, door mijn eigen oogen,
Waer hy uyt en henen moet,
Met mijn eigen vinger toogen 1),
Dragen op mijn eigen voet;

'k Sal hem mijnen aëm doen halen,
Spreken heeten door mijn stem,
'k Sal sijn wandeling bepalen
Met de zoomen van mijn hem 2);
'k Sal hem doen sijn handen reken
Op mijn eigen snaren-ry,
En mijn rechter sal niet trecken
Of sijn' slincker stopt er by.

Vraeght my niet te weet-begeerigh 3),
Waer ick dit gesagh op bouw,
Hoe ick my, dus over-heerigh,
Op mijn even-landsman houw:
Vraeght niet, waer ick aen 't gehoor in
Sijn geheimenissen rocht 4),
Daer hem geen geschapen oor in
Vreese van verklicker brocht.

Yeder Mensch, van Vrouw genomen,
Schijnt een erfelick gequel
Metten adem aengekomen
Voor sijn' dagelicksche Hel:
Tanden-dolligheit, graveelen,
Zenuw-slagen, swijmel-val,
Gichten 5), hopeloos van heelen,
Zijn van 't schrickelick getal; —

Desen is te deel gevallen
't Ongeluck van mijn versel 6);
Daer hem niet en schort met allen,
Is mijn byzijn sijn gequel:

1) Thans tot *toon*en (d. i. *toogen*en) verlengd. 2) Voor *hemd*, en dit voor *kleed*. 3) Rijmshalve voor *weetgierig*. 4) *raakte, geraakte*. 5) *Jichten*. 6) *gezelschap*.

Sit hy, 'k sit hem in 't gesichte,
Spreeck ick, hy beroert sijn' tongh,
Swicht 1) hy wederom, ick swichte,
Singh ick, hy verhaelt sijn' longh ;

Wandelt hy, ick reck mijn beenen,
Overgaen ick, hy wordt moê,
Warmt hy hem, ick sengh mijn scheenen,
Spiegel ick, hy wenckt my toe ;
Eet hy, ick verslijt mijn kaken,
Drinck ick, hy spoelt keel en tand,
Kust hy, mijn mond moet het raken,
Vry ick, 't is tot sijnent 2) brand ;

Krijt hy tranen, ick schrei stoopen 3),
Schetter 4) ick, hy seevermond 5),
Wordt hy oud, mijn jaren loopen,
('t Is ten naesten 6) een verbond
Als ten eersten was gebonden
Tusschen d' eersten Man en Wijf,
Eer sy, in sijn rib gevonden,
Wierd onschakelt uyt sijn lijf) ;

Droomt hy, ick verwerr' mijn sinnen,
Schrijv' ick, hy verkladt mijn' int,
Mommelt 7) hy, ick praet van binnen,
Zeil ick, hy vervanght 8) den wind ;
Peilt hy trappen 9), ick schiet Sterren,
Ancker ick, hy stopt sijn Ty 10),
En, wat drolliger verwerren !
Vaer ick voor, hy vaert voor my.

Heet ghy my het raedsel uyten,
Vraeght ghy noch wie is dit? HEINS !
'k Sal 't u met den grond ontsluyten
Van mijn ernstiger gepeins :

1) Zwijgt. 2) te zijnent, bij hem. 3) kunnen. 4) Schater. 5) kwijlt.
6) ongeveer, ten naastenby. 7) Anders mompelt. 8) vangt weg.
9) graden. 10) stremt zijn vaart, blijft liggen.

Helpt my 's Hemels less' toe wenschen
Daer ick noch soo raw in ben 1),
't Is de mensch van alle menschen
Dien ick 't aller minste ken;

't Is het hert, dat in mijn' aëren,
In mijn' geesten leit en stooft;
't Is de knoop van 't Zenuw-garen,
't Is het onbevallick hoofd,
Daer mijn' herssenen in woonen;
't Is, of ick en ben het niet,

Die hem eewigh rap sal thoonen
Onder 't spoor van uw gebied,

C. H.

T K O S T E L I C K M A L ;

A E N D E N H E E R E

J a c o b C a t s ,

Pensionaris der Stadt Dordrecht.

len op-gesnoeide 2) Broeck, een sackende 3) Bragoen 4);
1) holle Harnasch tip, een door-gekapte 2) Schoen,
n averechte Teil 5), dack-decksel van de luysen 6);
n op-gekrulde Strop 7), om ratten in te huysen;
n om-geworpen 8) Hemd, spijt Waschters blooten arm;
n om-geworghde 9) Kuyt, spijt Beulingh-maeksters darm;
n overlinte voet, spijt Doffers ruyge pooten;
n steile stelten-hiel 10), spijt Satyrs spitsche kooten;
n swaeyende Kappoot 11), meer hinderlick dan nut,
eer vlagge dan verdeck, meer ballast dan beschut! —

1) *zelfkennis*. 2) *opengesneden*. 3) *wijde, losse*. 4) *broeck*; 't
aliaansch *bracone*. 5) *omgekeerd bord*. 6) *Versta: hoofddecksel*.
7) *Voor kraag*. 8) *Versta: met omgeslagen mouw*. 9) *omwron-*
en. 10) *hooge hak*. 11) *mantel* (van 't Spaansche *capote*; verg.
og ons *kopot-jas*).

Ghy lacht, geleerde *Cats!* ick gunn' u dat vermaken,
 Die milte-kitteligh, die oeffeningh van kaecken;
 Maar siet wat achter om, deinst 1) eens tot op den dagh
 Die ons gemeene Vaer 2), eerst aengesien, eerst sagh;
 O! die dien nieuweligh, dien onbedreven 3) spitter 3)
 Dat maeksel had getoont, hoe ~~dwaer~~, hoe wrangh, hoe bitter
 En hadd' hy 't niet beloert, hoe hadd' hem 't nieuwe hoofd
 Gedraeit in 't over-slaen 4), wat beter waer' gelooft,
 Of dat het sijns gelijk den sesten 5) was geboren,
 Of met het zee-gediert een' Sonne-reis 6) te voren!
 Waer hadd' hy 't woord gesocht (hy die se all' kost vinden,
 Om al dat voor hem stond aen tongh en tael te binden)
 Waer hadd' hy 't achter-haelt, en in wat herssen-hoeck,
 Om dit herschapien dier in 't aller dingen boeck 7)
 Te plaetsen op sijn' ry? En ghy, ontleende lenden!
 Gebroken Adamin uyt die u sagh en kenden
 En keurden voor sijn vleesch, en noyt en hadd' gekent 8),
 Groot-moeder, die ons all' gebaert hebt en geschent!
 Die u naer 't ongeval van 't sondigh appel-slocken
 Voor oogen hadd' gebrocht twee op-getoomde locken,
 Een over-meelden top 9), spijt molenaren kruyn,
 Een dubbel backhuys-vel 10), spijt spijtigen ajuyn,
 Twee sinnelicke 11), meer dan sienelicke, drauwen,
 Een uyt-gewortelt 12) paer, trots 't konstige benauwen
 Van d' oud-beroemde streep (in Griekenland gelooft) 13)
 Die eens getrocken wierd en ander-mael geklooft;
 Een over-laden Oor met oude-moeders 14) beenen,
 Met verr en diep-gesocht, en daerom waerde, steenen;
 Een om-gebanden hals, trots eenigh Brack-gespan;
 Een schuynsche rimpel-kraegh, trots aller Boeren wan;
 Een rondom staelen 15) arm, trots aller Krijghsluy vonden;
 Een open Memmen-hol 16), trots wind en winters wonden;

- 1) keer terug. 2) Adam. 3) landbouwer, naar Gen. III: 23.
 4) overwegen, nagaan. 5) Nam. dag. 6) dag. 7) boek der natuur.
 8) Versta: nooit had moeten kennen, beter nooit gekend hadde.
 9) met meelpoeyer bestrooid hoofd. 10) geschilderde, geblankette
 huid. 11) tastbare. 12) aan den uitgetrokken wortel gescheiden
 13) De in Griekenland geprezen verbinding der wimbrauwen
 14) Versta: der aarde. 15) door den armband. 16) vrouwenboezem

'rest' eener 1) niet te recht dit onbeschaemde moy:
 Zijn d' Hoenders niet te koop, wat doen sy uyt de koy?")
 en stege Walvisch-romp 2), plat achter, spits van voren;
 en op-getroste krans 3), trots eenig Kloeken-toren;
 en om-gehoepde pack 4), trots eenigh Keernen-vat 5);
 en, 'k weet niet langer hoe, al wist ick langer wat.
 add' u dit Wereld-spoock, dit schielickst 6) aller dingen
 niet wel uw' huysden-rock 7) of uw huyl doen ontspringen?
 adt ghy niet wel gesehreeuw, met een verschrickten keer 8):
 Wegh, Zielen-moorder! wegh, ick eet geen appels meer?"
 Maer oock, verleidde schaep, Stiefmoeder aller wijven!
 tond' kinders kind'ren toe met Beste-moer te kijven?
 Iy dunckt, ick u voor al, in rechtelick 9) beklagh,
 De klad van onse schuld licht op te pleiten sagh.
 Wie toond' u 't Vijgen-blad? de Schaemte. Wie het schamen?
 Ervarentheit van 't quaed. Wie leerd' u 't quaed beramen?
 Een soet getonghde beest. Wie bond u aen haer 10) woord?
 Mijn ongebonden keur. O smettelicke moord!
 O struyckel, die, met dy 11), soo menigh eeuwen-erven
 Geruckt hebst in 't verdriet van Werden, Zijn, en Sterven,
 Jyt d' aller heilen 12) hooghd' 13) in 't aller quaelen dal,
 Daer galle groeit in 't hert, en 't hert broeit in de gal!
 Vervloecte snoepery! naar dijn verboden beten
 Besueren wy de dood van 't gulsigh Willen-weten;
 Die wortel heeft in ons by tacken voort-gebracht
 Kouw, Schaemte, Kleederen, Begeerlickheit, en Pracht.
 Die 't lecke Schip beschreit, zeilt daerom niet te dichter;
 Die onder 't pack versucht, draeght daerom niet te lichter:
 Leent schouders, al dat leeft, elck lijde voor sijn deel;
 Noyt sagh ick zeer in sucht, noyt wond in traenen heel. (het;
 Mijs deels, vernaemde 14) *Cats!* ick swicht en duyck en draeght
 soo veel een ander draeght, ick sie, belach, beklaght het:

1) De Spaansche gezant in Engeland, gelijk Huygens hierbij aantekent. 2) *baleinen-keurstijf*. 3) *hoog kapsel*. 4) *hoepetrok*. 5) *karn- (d. i. draai-)vat*. 6) *onverwachtst*. 7) *beestenvel*. 8) *afweyng*. 9) *gerechtelyk*. 10) *Nam. van 't beest, 't Lat. bestia, eerst ster door verscherping der d schijnbaar onzijdig geworden.*
 11) Thans u. 12) Voor *zaligheden*. 13) Thans *hoogte*. 14) *ver-aarde*.

't Beklagh is broederlick; en 't waer te herden hert,
Dat geen gevoel en trock van sijns gelijcken smert;
't Belacchen lichtelick sal yemand min genoegen,
Als of verdriet en vreughd in een gespan te voegen,
Onhebbelicker leeck, dan 't Henxt-peerd by de Meer 1),
Onlijdelicker neep als 't knippen op een sweer.

Die 2) hoore mijn verschoon: van duysent ongevallen,
Die ick door-delven sie gesontheits teëre wallen,
Komt myder 3) een te voor, dat heid' Stadt en Casteel
Der Kleine-wereld 4) treft, heid', neër en opper-deel:
De Sieckte 5), die 't gedruys van haer' versufte toonen
Kan opwaert stijgen doen, tot daer de sinnen wonen;
Wat apelicker pert 6), wat spottiger gelaet
Sien wy niet dagelicks aen dit gemeene quaed?
(Gemeen? meer als gemeen: als 't allesins geweten,
En niet vermomt en wierd' by die het heeft beseten.)
Sulck stelt sich boven reick van aller staten top,
Spreeckt hooge, treedt niet laegh, spant borst en buyck en krop
Is dunkend'-Heer 7) van al, maeckt van 't Oost sijnen setel,
Sijn' voet-banck van het West, noemt de Zee sijnen ketel,
Het Sonne-licht zijn vyer, 't Gevogelt zijn gebraed,
Het Mane-rond zijn' toorts, den Sterren-pad zijn' straet,
Den Donder-draf zijn woord, de Winden zijn versuchten,
Den Regen zijn gequijl, den Blixem zijn verluchten,
Wijst Princen uyt haer goed, praet Vorsten van de banck,
Velt Keyzers niet een wenck, brengt Koningen in dwanck.
Wat is hy in der daet? vraeght die hem sien en hooren,
Een broodeloose bloed, een bedelaar geboren.
Sulck schept sich eenen schrick van alle dat hem naeck:
Wat let hem? 't is van glaas al wat men aen hem raeckt;
De stoelen zijn zijn' dood, het bedde doet hem heven,
Daer vreesst hy voor den bil, hier sal hem 't hoofd begeven
Daer grouwt hem voor een soen, daer trilt hy voor een kni
Als een verlegen schip voor 't stooten van de klip.
En, noch meer (ô die 't saeg' aen 't meerendeel der menschen
In die doorluchtigheit sal zijn wil, sal zijn wenschen,

1) merrie. 2) Nam. die iemand. 3) mij er. 4) Versta: de mensch (als *Microkosmos*). 5) waanzin. 6) apenstreek. 7) *Ach!* denkt zich Heer.

Wat hy hoopt, wat hy haat, wat hy mint, wat hem quelt,
Voor al dat oogen heeft, ten thoone zijn gestelt.
Sulck laedt sijn aengesicht met een versierden snevel 1),
Daer hem noch boom, noch staeck, noch mast, noch spriet, noch
By te verlijcken dunckt. Een ander, die ick gis, (gevel
Van allen menighmael minst buyten gissing is,
Buckt waer hy staet of sit, vreest Kercken-stijlen leeghe 2);
Want of sijn hoornen kruyn de welselen beweeghe,
't Gebouw mocht struyckelen. Een leste (mogelick
Niet altijd buyten twist van recht of ongelijck)
Liep liever eeuwich bloot, dan nae den hoed te hooren;
Hoe soo? bedeckt hy 't hoofd, wat raed met d' Esels-ooren?
't Zijn droeve teecken en van een' gequetsten geest,
Toe-gangen, soo het schijnt, des menschen tot de beest,
Verdrieten sonder paer 3), dat opper-stuck der leden,
Dat edel reden-huys soo leëgh te sien van reden.
Wie isser evenwel soo kittel-doof, soo steegh,
Die 4) al dit mymeren niet eens aen 't lacchen kreegh?
Die, kijcker van dit spel, sich niet en liet ontvallen:
"Wat drolliger verdriet, wat droeffelicker mallen!"
Hier licht de reden, *Cats!* waerom my dunckt, ick magh
Noch altyds zijn verknocht aen d' eene Wijsens lach,
Noch aen des anders traen, in 't aansien oft vertalen 5)
Van 's Werelds siecke vreughds belacchelicke quaelen.
'Hoe menigh lippen-beet 6) en heeft my niet gekost
't Ontmoeten van een Dier, dat ick ontmoeten most
Met een gebogen hoofd, om dat het korts sijn leden
Met dier-gedoopte 7) Wol, met versche 8) Linnen-snedes,
Met nieuwe Wormen-web versierlick had bevracht!
En, als ick somtijds dan mijn stralende gedacht
Door die gewaeten 9) drijf, en stelle my aen 't tellen
De 10) stucken, die ick weet 11) met die gevoeghe vellen
De konst verborgen heeft; wat hatelicker lucht,
Wat schandiger gesicht, wat dompiger gerucht

1) Voor *snavel*. 2) *laagte*. 3) *wederpaar, weërge*. 4) *Thans liën*. 5) *vertellen*. 6) *Om zich van lasten te onthouden*. 7) *gewerde*. 8) *nieuwe*. 9) *Thans gewaden*. 10) *Voor van de*. 11) *Versta: weet, dat*.

Daer onder zijn gehuyst ; (vergeeft my, Joffer-dieren !
Ick ken mijn herte vry van schimpelick versieren 1)
Het lacchen berst my wel tot seeverens toe uyt,
En heeft my menighmael doen spreken over-luyd :
»O mensch gelijke list, o dicht-doortrapte trecken !
Hoe verr-voorsichtelick gaest ghy den raed van decken,
Dat mogelick ondeckt 2) noch oor, noch hand, noch mond,
Noch oogh, noch neus belust om te genaecken vond,
En nu, als ongesien, by 't meerendeel gepresen,
By velen wordt geacht een heiligdom te wesen !
't Nootsakerlick verdeck waer noch verschoonens waerd ;
De Winter leert 3) soo wel de Kleëren als den haerd ;
Bloot Indiën den buyck, wie sal het Holland vergen ?
Dat ginder oorboor 4) heet, waer hier de sieckte tergen :
Maer Holland, oude roem van slechte 5) destigheit !
Waer halen wy een' schild voor uw gerechtigheid
In 't smettelick 6) behael 7) van d' over-zeesche prachten,
Die uwen kindschen reuck in haren stanck versmachten,
Uw mannelicke sweet in haer geschrabde smear 8),
Schaemd' haer mijn penne niet, ick noemden uyt wat leër?
De tweede Opper-vooghd van 't machtigh Seven-bergen 9),
De groote Wereld-vorst 10), die middernacht en mergen,
Middagh en avond-stond in eenen Lauwer vlocht,
En dry-maal d' ys're deur aen 't vredigh sluyten brocht
Des achter-ooghden Gods 11), waer zijn de wevers-touwen 12)
Die hy door-sleten heeft? Sijn huys, sijn' Suster-Vrouwen,
Sijn eël verwante bloed besteedden hem den dagh,
Daer hy de vruchten van sijn lenden decken sagh,
En anders geen en sagh. Hoe maecken 't onse tijden ?
Gebreeckt ons decksel stof, daer moet de Turck voor lijden,
De Persch, den Indiaen, en al dat spinnen can ;
Heel Vlack-Italiën 13) beslommert Vrouw en Man,
Ontlommert Wijn en Terw, ontbladert struyck en boomen,
Om 't ydel altijd-nieuw van ons' versierde zoomen :

1) verzinnen, verdichten. 2) ongedekt. 3) Voor leert kiezen, doet aan de hand. 4) nuttig. 5) eenvoudige. 6) zondig, verderfelijk. 7) biinnenhalen. 8) vet (van de civet-kat, gelijk H. aantee kent). 9) Rome. 10) Keizer Augustus. 11) Janus. 12) Voor weefgetouwen. 13) Lombardije.

(Verfoeyigh kleedt nochtans, sints eene 1) die het sleet,
 Naer 2) d' hooghste levens-vreughd, het leeghste 3) sterven leed!)
 't Onschuldigh wolle-vee van 't machtigh Engel-Eiland 4)
 Besuert ons' hoovaerdy; daer groeit gebreck van weiland
 In ons' begeerlickheit. Nu spreek ick in mijn geest:
 »Hoe dickmael raect de wol van 't een op 't ander beest!"
 Het opper-schepsel mensch, het wonderlickste wonder
 Van die den hemel deekt, daer voor, daer om, daer onder
 Al dat leeft leven heeft, daelt van dien hoogen trap,
 Duyckt onder 't wolle warm van een' gevilden lap,
 Verciert sich met den buyt van een' gestolen pis-ziel 5),
 Daer meê den eigenaer soo onlanghs in de mis 6) viel,
 Soo onlanghs hoornen droegh, soo onlanghs hooren deê,
 Dat al sijn' Griecsche tael was voor en achter B 7).

Doch 't decksel van die vleck is by 8) de Konst gevonden,
 Help, sap en kruyderen 9)! het bloed van uwe wonden
 Moet onsen dorst verslaen, de tobben van uw nat
 Zijn onses overdaeds behaeglickste bad.
 De nooddruft staet van kant 10), de koude met de schaemte
 En zijn geên reden meer: ons stinckende geraemte
 Vereischt yet meer als warm: Wy sperren 'toogh om hoogh,
 t Verheugelicke licht van 's hemels Water-boogh
 bekittelt onsen lust. Sou daer het rood staen blaecken
 n 't geel, in 't blaeuw, in 't groen; en in ons mantel-laecken,
 n onse rocken min? Neen, mensche! lijdt het niet;
 Vaer voor heet ghy den aep, die na-maeckt wat hy siet?
 knoopt aen den naem de daed. Daer moct de wol verdrincken,
 daer moet de zijd' in 't sop, daer moet het Lijnwaet stincken
 Men pleit noch op 't geschil, welck schoonst te noemen zy)
 Of naer den geelen rijs 11), of naer den blauwen bry.
 Vie sou sich in 't gewaet met één verw laten paeyen,
 daer 't soo breed' weiden is? een' Aeckster by de Kraeyen
 s veel te schoonen Dier; wat is 't swart van de Kauw
 y 't glimpen van een' Specht, by 't vlammen van een Pauw?

1) Versta: de rijke man uit het Evangelie. 2) Thans na.
) laagste. 4) Versta: 't Eiland der Anglen, Engeland. 5) Zoo-
 cel als pis-rok. 6) mist, mest. 7) Redeloos geblaet. 8) door.
) Voor kruiden. 10) staat ter zij, is uit den weg. 11) hout.

Siet suerer, die my leest! 't zijn grouwelicker sweeren
Die ick ontplaestren 1) gae: De Schilders van de kleeren
Verstouten op het werck; men valt er aen de huyl,
Die drinckt verw en vernis meer dan een nieuwe Luyt:
»Die wangen zijn te doods, sy moesten anders leven;
En wat raed, Pieterneel?» »Me-vrouw! 't pinceel sal geven,
Dat de natuer vergat; weest meester van uw vel,
Wat soud' u hinderen? die, die, die doet het wel!»
»Die tanden zijn te geel, wie sou het deksel soenen
Van sulcker zeperlen doos? Wat raed?» »men moetsc boenen.»
»Dat waer den Moor gezeept, 't is aen-geboren vuyl,
De verw is door-geweickt.» Ruckts' uyt den wortel-kuyl!»
»Houdt 2)! beter geel' als geen'.» »Hooft, sonder my te melden,
Een nieuw Yvoor-gebit sal d' oude schae vergelden.»
»By Venus, dat's een konst die Venus waerdigh is!
Maer wat raed met dit Haer, die sweeterige kliss?
Hoe raek 3) aen 't lieve blond, dat mijn misdeelde tuyten 4)
Van boven is benijdt?» »De drooge Koeyen-kluysten,
Daer Cypers loosen Boer sijn' weiden van ontrest,
Verstuyven in een stof 5), daarvan de fijnste rest
De trouwe toe-vlucht is van wan-geschapen vlechten;
Door-sacytse met dat meel, men sal hem noch bevechten,
Die s' anders keurt als blond.» »Oh! 't is te laet gesaeyt,
Daer 't lange jaeren-mes soo vinnigh heeft gemaeyt.
Ben ick niet voor hoofd schier van d' oogen tot den neck toe?
Verwt eens dat niet en is!» »Swijght, daer 's een nieuwe trek toe:
Daer groeyt niet 6) te vergeefs; dat's wijsheit eerste less;
En daer uyt dit besluit: Behelpt u met de bless 7)
Van uw' Nicht, van uw' Snaer 8), van uw' Meid, van uw kennis,
Die 't doncker droeve pad van d' algemeene schennis
Te vroegh betreden heeft, en met die blonde kuyl
De wereld is ontruckt, gelijk een suere druyl:
Is 't waer dat d' eene mensch tot voordeel van den and'ren
Het leven is gegunt, hoe souden sy malkand'ren
Een gifte weigeren, die, maer aen 't Graf gerooft,
De doo mist sonder schae, de locken van sijn hoofft!

1) *blootleggen*. 2) Anders in Hoogd. vorm *halt!* 3) Voor *raak ik*. 4) *vlechten*. 5) *Cypersch poeyer* (gelijk H. aantekent). 6) *niets*. 7) Voor *haartok*. 8) Thans verfranscht tot *schoondochter*.

wettelicke konst, die met der Docht'ren sterven
de Moeders menighmael haer' naeste goed doet erven,
konst, aller konsten bluf, die d' Eeuwigeit beduydt,
en een eeuwigh leven doet een' sterffelicken tuyt!"

Die Pop' is op-getoyt; wie salse nu geleyen?
Hier henghsten na de kerck. Wat salse daer doen? Schreyen.
Wat let haer? 't Sonden-pack. O! Schepper, die Dijn' kerck
ervuyt siest 1) met den hoon van Dijn' versoeide werck!
raelt het genadigh oogh van Dijn' bermhertigheden
voor dese grouwelen? slaest Du acht op de reden
an Dijn' verachten? bekommert Dy de traen
an een verbastaert oogh? gaen Dy de klachten aen
an een gevcrwde lip? bewegen Dy de slagen,
die een verhoerde borst berouwich schijnt te dragen
an soo vervlocckten hand, die dagelicks Dijn' macht,
dijn onbegrepen 2) werck begripende 3) veracht?

Mijn' reden is verhuyst, of 't stinckt voor alle reden,
ebreck en overdaed gelidt-gelijck te treden,
als mede-bedelaers. Wat doet ghy, hemels spijt,
hand-velecke van 't geslacht! is 't ootmoed of verwijt
an uw lip dav'ren doet? of zijn sy 't beid' te gader?
erworpens-waerde kind! eischt ghy brood van uw' vader,
en smart sijn heiligh oogh met uw' vermetelheit?
hangen met den roof van die daer leit en schreit
voor uw' verstockte 4) deur, en over 't jaer soud' teeren
op 't kostelicke mall van uw Lint en uw' Veëren;
die uyt uw' Lobben-krul twee hembden reken sou,
hier mantels uyt uw' rock, dry broecken uyt uw' mouw;
die uyt het Oorgewicht van uw' gereckte-lellen,
dry Renten, eenen Koop, vier Hueren sagh te tellen;
die met het ringh-geraes 5), dat uwe hand begraeft,
dijn uyt-gequijlt 6) gesin van spinnen saegh ontslaeft?

Ey, kan 't geen schaemte meer, laet reden u verstommen!
Hier sitt ghy voor 't gerecht, daer dicht-bedochte mommen 7)

1) Thans verloren tweeden persoons-vorm enkelvoud, door
uygens, in zijn gebeden en andere toespraken tot God, steeds
bezigd. 2) *onberispelijk*. 3) *veroordeelende*. 4) *Anders doove*,
sloten. 5) *gerammel*. 6) *uitgemergeld*. 7) *maskers*.

Doorluchte glazen zijn, daer een Al-wetenheit
Siet dat men niet en hoort, hoort dat men niet en seit;
Daer ghy die klachten sendt, staet voor de School geschreven :
Leent daer de nooddruft maent, houdt nimmer op van geven,
Soo langder cischers zijn; ontgrendelt hand en hert;
My stickt der armen dorst, my steeckt haer honger-smert;
Ick sitter 1) van haer' koud', my doen haer wonden bloeyen 2),
Ick ben de vreemdelingh, ick hincke naer haer boeyen,
Ick druyp van haren traen, my maeckt haer stenen nat;
Die hun de deure wijst, keert my het schouder-blad,
Die hun het oore stopt, heeft soo van my te wachten:
Leent, laeft, salft, huyst, verlost, breeckt suchten, lindert 3) klach-
Ick spreke voor de schuld, ick borge voor 't gelagh, (ten,
Voor 't dubbel woecker-loon op weinigh' jaren-dagh."

Wel op, berouwen 4) ziel! laet dat berouw eens blaeken;
Gaet, jaeght een milde scheer door all' 't verschimmelt laecken,
Daer uw kist af berst, ontlast u van 't verrot,
Versorgt geen tafels meer, het zy voor muys of mot;
Uw broeder vast er nae; hebt ghy vier nieuwe rocken,
Het paer behoort hem toe; beswaeren u de brocken
Van lecker' overvloed, verschoont uw' swacke maegh;
Een' uyt-gehongerde, die mogelick van daegh
Van u gehandgift wordt, sal 't overschot vertieren 5),
En leven van uw' kruym. Bedroeven u de gieren 6),
Die om u koortsigh bedd' den lesten ademtocht
Van uw' verrotte longh, van avond uyt-gekrocht
Verlangen wel soo lief, als uytgesteld tot mergen,
En achter uw' gordijn een vrolick oogh verbergen,
Daer 't ander over u weemoedigh hanght en druypt,
En met een' scheeven swier uw' kisten overluypt 7);
Ontkommert uw gemoed, gunt hoeffelicker 8) erven
Den onbespieden buyt van uw geruster sterven;
Schudt pack en ballast uyt, ghy die op 't vliegen staet,
Geeft dat onhoübaer is, gaert schatten daer ghy gaet,
En spreeckt dan opwaert aen, met ongeveinsde voncken: (ken."
»Kroon, Heer! Dijn eigen werk; schenk, Heer! ick heb geschonc-

1) Hoogd. voor *sidder*. 2) *bloeden*. 3) Hoogd. voor *lenigt*.
4) *berouwhebbende*. 5) Voor *verteren*. 6) *hebzieke erfgenamen*.
7) *overgluurt, gliuift*. 8) *behoeftiger*.

Hoe heb ick 't, waerde *Cats!* hoe raeck ick hier om hoogh?
Wat heeft my dus vervoert uyt aller oogen oogh,
waer d' oogen schemeren, daer wasch en wiecken smelten?
Floert 1) my weêr ter hand òf kort my dese stelten;
Wat struyckel op het land, wat maeck ick in de lucht?
Wat kruypen is my konst, wat maeck ick in de vlucht?
Siet, noch een vrolick pad staet my met u te treden,
door 't dickste van den drangh van 's werelds ydelheden,
in eene boven al, die ick te noemen plagh
Wat redelickst Waerom 2) van ongeveinsden lach.
Waer noch de Broecken-vorm, de-Rocken-maet gevonden,
waer oud en jonger eeuw voor eeuwigh aen gebonden,
door eeuwigh onder kroop; stond noch de Kap, de Kraegh,
of nu als gisteren, of mergen als van daegh;
Wat kost noch de nieuw April sijn buer-maent Mey bewegen:
»De Hoeden, die ick vorm, staen immers soo ter degen,
de Mutsen, die ick ploy, soo onbekommert net,
mijn Mantels soo besnoeit, mijn Schoenen soo beset;
Wat envaerdt eens goed voor goed, weest eens met wêl te vreden;
Wat eens reden is 't altijd, eens goed is altijd reden;
Wat doet oock twaelf broederen van een' gelijcken staet
Wat doet loffelicker toe dan een gelijck gewaet?"
Wat doch waer 't dan lijdelick, 't zy men de Poolsche Lutsen,
Zy men den Franschen Pot, 't zy men de Sweedsche Mutsen,
Zy men of 't Engels geel, of 't Hollands blaeuw verkoos,
Wat waer maer half sottigheid, die 't eens waer voor altoos? —
Wat Maer verr' van dese Strand verzeilen onse lusten;
Wat doet Geest heet in den mensch vindt ongemack in 't rusten,
Wat doet lust in 't veranderen, lust in de nieuwigheid;
Wat doet vy dagen zijn de maet van ons gestadigheid:
Wat doet Schijnt ons de Maen-loop leidt, of (zal ick 't naerder raecken)
Wat doet Schijnt ons het Maen-licht terghet, en ons versnipperet laken
Wat doet et sijn verscheppingen gelijck 3) verscheppen doet.
Wat doet 1 prijst sy Kap en Rock, nu looft hy Broeck en Hoed:
Wat doet soeckt 4) eens beide weêr, eer thien-mael Hoed of Rocken,
Wat doet er thien-mael Kap of Broeck des avonds uyt-getrocken,

1) *lokt* (gelijk den jacht- Valk). 2) *verstandigste reden*. 3) *tevens*.
Beproeft.

Des morgens aen-gepast, sijn meester hebb' gedeckt,
Begeekt my eeuwelick, soo hy se niet begeekt;
Soo sy se niet verfoeyt, en beid' u liegen heeten,
Dat emmer haer vernuft die lengde 1) met die breedten,
Die ploy, die pluys, die planck, dat snoer, die snee, die snebb',
Dien tuyt, dien tip, dien top voor fraey verkoren hebb'.
Dus, hadden wy te deel dien onverdienden segen
Des wreveligen Volcks 2), dien brood en quackel-regen
De lasterige lip tot swijgen brengen most,
Waer 't onse wollen-draed het slijten niet en kost,
Waer 't onse webben oock in dry-mael vijfthien jaren
Altijd nieuw, altijd oud, en beide noyt en waren,
Wy smoorden onder 't pack van stadigheits ellend,
Wy stikten in 't verlangh van veertigh jaren end,
Den Hemel liep gevaer van averechts beklagen,
Dat daer genade was, waer hier den hals vol slagen.
Dan, danck hebb' Scheer en Verw! verslijtens taeve stond
Vergolden wy te minst met menig schoonen vond
Van Schilderyen-vreughd, van snipperen, van kerven,
Tot op den laetsten draed; want decksel-loos te sterven,
Is op geen thiende mijl genaeckelick verlet 3),
By 't lekker kittelen van nieuwigheits verset.

Staet dan uw regel vast, getrouwe Princen-hoeder,
Mis-loonde Keiser-voogd 4)! die met uws meesters moeder,
Onnoosel, onbehaelt 5), getuyge zijt geweest,
Wat een onmenschlick mensch gemeens heeft met de beest;
Heeft dan u leere grond, dat wijsheits eigen wesen
In d' altijd eene wil en weér-wil staet te lesen,
Wat roey 6) verdienden wy in uwe scholen niet,
Die voor en achter-noen 7) deselve 8) selden siet?
Hoe, buyten ongelijck, hadt ghy van ons besloten:
»Wat gaet het rader-werck van binnen uyt de koten,
Daer buyten-op de hand soo wispel-uerigh wijst!
Wat poelen moeten 't zijn, daer sulck en schuym af rijst!»
Dan luystert, groote Man! noch wil men met u dingen,
Noch vint het zeer sijn salf: »Wat reden sal my dwingen?»

1) Thans *lengte*. 2) Dat van Israëel in de woestijn. 3) *hinder*.
4) Seneca, als Nero's leermeester. 5) *ongerept*. 6) *tuchtroé*.
7) Verouderd voor *middag*. 8) Thans *dezelfden*.

Dus praet eens Koninghs Wijf, dus pleit eens Vorsten Vrouw)
Wat wettelicke wet sal my mijn muts, mijn mouw,
lijn harnas, mijnen hoep, mijn tuyten-krol beletten,
eegh, los, langhs, over dwers, Noord-oost, Zuyd-west te setten,
n anders alle daegh? De minste van den hoop,
aer ick by 't jaeren-tal den Joffer-dienst afkoop,
troopt my de hielen schier, treedt soó naer 1) op mijn treden,
'at licht een vreemdelingh sijn opgepronckte reden
'nrecht besteden sou, en, buyten 2) onderscheid
estuypen 3) voor mijn hoofd het backhuys van mijn meid.
esnoeyt my nu de macht van nieuwigheits verkuypen 4),
Vaer vind' ick noch een pad om desen hoon t' ontsluypen?"
De Vrouw heeft schier gelijk; maer leent eens 't ander oor
en 't meiskens weder-klacht: »De slechtste Joffer-sloor
die over straet-steen treedt, pronckt met mijn nieuwe vonden,
'erbijstert 5) mijn gewaet, behangen en bebonden
al 6) waer sy mijner waerd, die met mijn ed'len; bil
den Princelicke Koets dus dagelicks bedril 7)."

Vel, soete Joffer-sloor, waer haelt ghy uw verschoonen?
De lompste Borger-deer 8), die oit van melck en boonen
'e gader wierd' gepapt, siet Sondaeghs als een Ick,
die aen Patrijzen-bout, die aen Faisanten stick,
die walge van de Snep en haer bedreckte soppen,
die selden anders swelgh als Spaensche druyven-droppen;
Getuygh 't geluckigh Vat daerin ick my ontlast,
waer van de soete geur op 't lekker voedsel past 9)
in sal my yemant noch onstadigheit verwijten,
in kostelicker boord verbieden te verslijten,
van hier een scheele Truy, dan daer een leepe 10) Trijn,
die soo verr van den trap 11) van mijn *meriten* zijn?"

Waer 't Vleesch de wortels waerd, noch luste my 't verweeren
van die Trijn, van die Truy, geduldigh te vereeren
set een vernedert oor; maer Wijven-pleitery
doopt op te langen rol, en ongeluckigh hy,

1) Thans na. 2) zonder. 3) Met buigingen begroeten. 4) ver-
anderen. 5) Beschaamt, verdonkert. 6) Thans als. 7) betril;
verg. boven, blz. 5, aant. 7. 8) Voor *deerne*. 9) overeenkomt met.
10) druipoogige. 11) graad, hoogte.

Die tusschen hangens keur of Vrouwen-rechter wesen
Vertwijffelt staet en beeft, en dry-mael valt aen 't lesen,
En dry-mael 't worgen kiest, en dry-mael 't Rechter-ampt,
En drymael op de strop, en weêr op 't leven vlamt.

Soo diep doorgrond ick 't pit van all' die holle reden,
Dat die den Dageraet van gisteren en heden
Te samen hadd' geknoopt, en all' den middel-tijd
Aen dit gekraey bosteedt ('t genuchelick verwijt
Van eertijds houdt noch steê: Dat, naer den Spraecken-toren 1)
Noyt tongeloose Vrouw van Vrouw en wierd geboren)
Noch stond hy halver wegh, en buyten allen schijn
Van noch de naeste weeck ten einden pijns te zijn.

Wat middel middel-tijds 2)? waer sal men 't vonnis strijcken
Van 't overdadigh nieu? elck weet den slagh t'ontwijcken,
Elck deekt sich met de huyck van min en minders dwangh
(Dat's 't oude vijgen-blad van *Man*, en *Vrouw*, en *Slangh*);
Daer dan een volle vloed van op-gejaeghde baren
Den acker overstelpt, en schielick 't schip doet varen,
Daer noch de versche klauw van 't greppel-yser staet,
Wat golve, seggen wy, doet hier het mecste quaed?
Of die de voorste loopt, of die de voorste voor 3)-douwt,
Of die de tweede stoot, of die de derde door-stouwt?
Hadd' ick stem in 't gerecht, dus trad' ick tusschen tween:
»De schuld hoort allen toe, en 't ongelijck aen geen.»

Maer, jocken buyten boort, om 't wijse woord te spreken,
De Reden komt te laet om 't ongelijck te wreken,
Dat haer gewoonte doet, en eertijds yd'le toy,
En eertijds overdaed is nu gedwongen moy.
Is doch het ydel oogh met ydelheit te locken,
Rijst doch de menschen-merckt na 't prijzen van de rocken,
Wordt doch 't schip na de vlagh, 't pit na de schel gelooft,
Wie sal een' Volcker-vorst, soo veler hoofden hoofd,
Of 't kraeckende geblick 4) van door-gegoude zijden 5),
Of 't flickerend behangh van steenen schat besnijden?
Wie kan hem op de leest van alle man beslaen?
Hoe past een Reusen-voet in 't schoentjen van een Naen 6)?

1) Na den toren van *Babel*. 2) *onderwijl, intusschen*. 3) *Thans voort-*. 4) *geschitter*. 5) *met goud doorweven zijde*. 6) *dwergh* ('t Fransche *nain*, en Lat. *nanus*).

Nie sal een Pleiter-vos sijn hoogh-geleerde Mouwen,
Nie sal een Rechter-heer sijn Tabhaerd-eer onthouwen,
Een spijtigh Spies-gesel sijn schrickelicke Veër,
sijn wreeden Sluyer-lap 1), sijn leeuwelick geweer?

O uer, plaets, en waerom! omstanders aller saecken,
Die steeds sijn gissingen op uw gety' kan maecken,
Wat leeft hy boven 't peil van 't menschelick gemeen!
Wat scheelt 2) hem luister-eer en-hoovaerdy van een!
Hoe scheidt hy wijselick, met verr'-verseiden naemen,
't Lichtveerdigh poppen-fraey van 't staetelick betaemen!
Hoe stelt hy, over 't stier 3) van sijn genegentheit,
Een altijd even-streecks bewogen stadigheit!

O welkom, waerde deughd! helpt my de strength 4) bedwingen
Van jonckheits weder-wil; laet my noyt my ontspringen;
Blindt my 't begeerigh oog in 's werelds vodden-kas,
Geleidt my drooge-voets door prachten modder-plas,
Daer d' eeuw af over loopt; en, sullen oyt mijn dagen
't Uytmuntende gewaet noodsakelick verdragen,
Stremt altijd mijnen lust; laet nimmer mijn gemoed
Bekladden met de gist, die 't lichaem swellen doet:
Laet selver dese huyd vermarm'ren onder 't streelen
Van 't lekker zyden-sacht van vleyende fluweelen,
En dragen vrcughdeloos het op-gedrongen pack
Van 't noodige soo veel 5) als onnut ongemack.
Dat soo mijn vrye ziel van slijckerigh beslommer
Haer selven in haer self, om haer alleen bekommer',
Besorg' haer eigen proncks behoefelick gewaet,
Hoop-wiecken, scheidens-lust, sond-grouwel, wereld-haet;
En altijd even graeg, om 't witte kleed te gorden,
Om t' samen desen romp vereeuwight te sien worden
Met haer vereeuwigen, den lesten dieven-nacht
Bestendelick bedenck', verlangende verwacht'.

Te langh misbruyckte *Cats!* wacht naer geen voorder 6) Ende;
Al duerden uw geduld, mijn wijsheit is ten ende;
En is 't schier niet genoegh van 's werelds droom verhaelt,
By 7) die selfs noch soo diep in 't droom-bed leit en maelt?

LONDINI. Martio, 1622.

1) *sierp.* 2) *verschilt.* 3) *roer.* 4) *leidsel.* 5) *even.* 6) *verder.*
7) *Door.*

BATAVA 1) TEMPE 2),
'T VOORHOUT VAN 'S GRAVENHAGE.

't Sonnen-rad begint te stooten
Tegens Noorder Kreeften heck 3),
En die kromme krawel-pooten
Slepen 't naer den Leeuwen-neck 3);
Daer met gaen de daeghjens krimpen,
Die men langer hoopt als heit 4);
Hey! wat's al de Werelds glimpen 5)
Min als 6) tegenwoordigheit!

Daer met ydelen 7) uw' schauwen,
Haeghs-Voorhoutsche Joffrou-rack 8),
Daer met gaet uw groente graeuwen,
Monick-tuyntje 9), Blader-dack;
Daer met naect uw jaerigh 10) sterven,
Linde-toppen, weeldrigh hout,
En dat nootelick 11) verderven,
Als ghy weder groenen soudt.

Sterven? neen, noch sult ghy leven,
't Zy de Somer blaectt of swicht;
't Leven sal u niet begeven,
Isser leven in mijn Dicht!
Koude mach ons oogh berooven
Van uw soete lommer-loof;
Maer ons' oore te verdooven
Sluyt ick buyten Jaren-roof.

1) *Bataafs*ch voor *Hollands*ch, ouder gewoonte. 2) *Tempe*, het bekende Thessalische lustdal der Oudheid. 3) In den Dierenriem, wel te weten. Huygens wil zeggen, dat de zomer op handen is. 4) Naar de volksspraak voor *heeft*. 5) *al de glans der wereld*. 6) Thans *dan*. 7) *dunnen*. 8) *juffer-dreef*. 9) Als door de Predikheeren-monniken aangelegd. 10) *verjarend*; maar hier voor *jaarlyksch*. 11) *noodeljk, noodzakelyk*.

Als uw' tacken sullen duycken
Onder 't vlockigh Winter-meel 1),
En uw' bladerloose struycken
Proncken met den blooten steel,
Dan sal noch uw bloessem bloeyen;
(Lustigh, Vrijsterse ~~Q~~ en acht 2),
Helpt mijn stramme Rijm aen 't vloeyen!)
In den 3) Hagenaers gedacht.

Dan sal noch een grijse dutter 4),
Met de schenen voor de vlam,
Met de tanden in de butter,
In den beulingh, in de ham,
In de Nieuwe-jaersche weggen 5),
T' mijner eeren spreken: »Maer,
Maer, hoe ken't 6) die Vryer seggen,
't Gaet al offet 7) Seumer 6) waer!"

Vreemdelingen, die de bochten
Van 't gebulte Wereld-pad,
Onder allerhande lochten,
Over 't drooge, door het nat,
Hebt begaen, berolt, bevaren,
Hebt uw yver-vier 8) gekoelt,
Tot hier onder in de baren,
Daer de Son haer' peerden spoelt;

Komt, laet uw' gedachten deisen 9),
Daer het lichaem eertijds was,
Laet uw' sinnen over-reisen
Al des ronden bodems 10) plas;
Niet en haeck ick meer te hooren
Dan soo schoonen Tempes naem,

1) Versta: *de sneeuw*. 2) De negen Muzen. 3) Voor *de*, om de volgende toen niet uitgesproken H. Versta: *de gedachte van den H.* 4) *droomer*. 5) *broodjens* (gelijk nog in Overijssel krenteweggen). 6) Naar de Hollandsche volksspraak voor *kan* en *zomer*. 7) *of het*. 8) *vuur*. 9) *deinzen, teruggaan*. 10) Versta: *den aardbol*.

Komt u ergens een te vooren,
Die mijn Linde-ly 1) beschaem'.

8 Dunckt u, dat het zy te vinden
In de groote Papen-stadt 2),
Daer de Vagevyers-gesinden
Van een mensch een heiligh Vat,
Van een Visscher, knecht der knechten,
Maecten een almachtigh man 3),
Die der 4) Keiseren Recht rechten 4),
En op Kroonen treden kan ?

9 Neen, och armen! woeste mueren,
Schaduw' van uw' ouden glans!
Eertijds hoofd van uw' gebueren,
Nu nauw bloem van haeren krans!
Gaet uw' schoonheit elders paeren;
T' onsent gelt sy weinigh meer,
Al uw luyster zijn uw' jaeren,
En uw schimmel al uw' eer.

10 Is het mogelijk te soecken
In het prachtige moras 5),
Daer Antenor quam besoecken 6),
Wat het ballingh-leven was?
Neen, bedompte water-dallen 7)!
Marmer-kaden, weeldrigh slijk!
'k Vind in allen niet met allen
Dat mijn' Linde-laen gelijk'.

11 Sal ick dan te rugge ryen
Naer de Fransche Scepter-stadt 8),
Naer de trotsche Panneryen 9),
En soo menigh spitse pad,

1) *lindelaan*. 2) *Rome*. 3) Eerst »haren ziel-tyran.» 4) Eerst »de» en »bevechten.» 5) *Venetiën*. 6) *beproeuen*. 7) Voor *grachten*. 8) *Parijs*. 9) Het paleis der *Tuileries*.

Eertijds moedigh 1) op de schreden,
Grooten *Henrick* 2)! van uw' voet,
Eer hem *Clotho* 3) dede treden
Daer het al in treden moet?

Sal ick 't weder Noordwaert wenden
Naer het witte 4) Britten-land,
En mijn' overdenckigh senden
Naer de rijke Teemse-Strand;
Sal ick daer, als op-getogen,
Staen aenschouwen 't lange rack 5)
Van de vier en veerthien bogen,
Met haer' fellen water-smack?

Sal ick 't eindelick noch strijcken 6),
Schelde-diepten! *an u werf* 7),
Die ick allen vergelijken,
Ja, voor allen stellen derf?
Of en soudt ghy 't niet verdragen,
Averechte Masten-woud 8)!
Wonder-weelde van ons' dagen,
Veen vol steenen, sack vol goud?

Wel, ick lov' u alle t'samen,
Swijge wat een yeder feilt,
Roem uw cere, vier uw namen;
Maer waerom soo wijd verseilt?
Moet ick wederom vervallen
Op mijn' eerst bedorven 9) smaeck;
Noch en vind ick niet in allen,
Dat mijn' *Linde-laen* genaeck' 10).

1) *wrotsch.* 2) Hendrik IV, in 1610 vermoord. 3) De Schikgodin, die, naar de Grieksche legende, 's menschen levensdraad doorsneed. 4) Later: »blanke.» 5) De Londensche brug, toen nog de eenigste over den Teems. 6) Nam. *het zeil.* 7) *Antwerpen*, met klankspeling op de vermeende herkomst van den naam. *Ant* staat wel voor *aan* met tusschengevoegde *t*, maar 't geheel geeft een *aangevoerden*, *aangeslibde* grond te kennen. Verg. Van Dales aant. in zijne en Janssens *Bijdragen*, enz. I. 8) *Amsterdam.* 9) *slechte*, *verwende.* 10) *nabij kom.*

Linde-laen, mijn soet versinnen 1)!
Waer ontginn' ick uwen roem,
Aen uw schorsse, taey om 2) spinnen,
Aan uw stam, uw blad, uw' bloem?
Schors, en stam, en bloem, en blad'ren,
Yeder eischte sijn verhael;
Laet my een uyt allen gad'ren,
Als u eigen altemael.

Sal de Vinder niet bekennen
Van de tweede Blixem-slagh 3),
Die Vulcaen van uyt sijn' dennen,
Maer benijdende, besagh,
Dat sijn geele Solfer-kruymen,
Dat sijn snelle flicker-Sout 4),
Loot of yser 5) niet doen 6) ruymen
Sonder uw verkoelde hout?

Sal de Kruyden-kieser seggen,
Dat hy oyt, op rauwe wond',
Soeter Balsamen te leggen,
Dan uw blader-knauwsel vond?
Sal hy 't jaergety verwinnen
Van de sware Struyckel-sucht 7),
En gereeder baten vinnen 8)
Dan de geesten 9) van uw' vrucht?

Sulcker tacken, sulcker blären,
Sulcker stammen, soo gelaên,
Vind ick tweemaal twintigh parçen
Over eene lenghde 10) staen.
Knoopt nu all' uw' Marmer-bogen,
Roomen! in een Regel-ry,
Noch en sal ick niet gedoogen 11),
Dat het sulcken rye zy.

1) *gedachte*. 2) Thans met dubbel voorzetsel om te. 3) het kruit. 4) *salpeter*. 5) *geweer- of kanon-kogel*. 6) Eerst: *vs*.
loot of yser." 7) *vallende ziekte*. 8) Voor vinden. 9) *afst*.
(van lindebloesem). 10) Thans *lengte*. 11) *toelaten, toestem*

Laet ick dan mijn ooge weiden
Over d'een of d'ander kant,
'k Vind er altijd-groene weiden,
Met gestichten om-geplant;
Yemant sal my konnen thoonen
Of meer huysen, of meer houts,
Maer waer sagh men oyt bewoonen
Soo veel Stads, in soo veel wouts?

Schoone spitsche gevel-toppen,
Die uw flickerende ley 1),
Die uw' weder-wijse knoppen 2),
Als een' jonge Joffer-rey,
Neffens eene 3) siet staen glimpen,
Laet my groeten in uw roy 4)
(Tegen 't boose laster-schimpen)
't Opper-puyck van al uw moy:

Welkom dan, herstelde stijlen,
En wel eer *Mis*-bruyckte vloer 5),
Tot het knarssen van de Vijlen
Op het grove Blixem-roer,
Op den fellen Menschen-moorder,
Op de snelle Slinger-slangh,
Beenen-maeyer, Mueren-boorder,
Donder-doover, Duyvel-sangh.

Welkom, vry-gesproken mueren
Van de swarte slaverny!
Even lange moet ghy dueren
Als de Werelt Werelt zy;
Lanckszaam moet u wedervaren
't Slijtigh knagen van den Tijd;

1) *lei-dak*. 2) *weérkundige*, (wind-wijzende) *spitsen*. 3) Voor een, naast elkander. 4) *overzicht*. 5) De Kloosterkerk, die aan den Roomschen eerdienst onttrokken, eerst voor arsenaal gebruikt, maar toen door Maurits aan de Contra-remonstranten verstrekt was.

Lange blijven uw Pilaren
Vrede-stammen, Kettters-nijt 1);

Lange moeten in u dōnd'ren
Wetten, woorden, waerheit, eer,
Straf, genade, wercken, wond'ren
Van den Eenen aller Heer;
Lange moeten u begeven
Schande, scheuringh, hoon en spijt;
Lange moet ghy staen en leven,
Lange wesen dat ghy zijt!

Maer mijn Peerd ontloopt sijn toomen,
't Is te langh de straet bepraet,
Daer soo dichten huys van boomen,
Daer soo soeten weide staet;
Nu wel aen, gevlochten spruyten!
Eer my weér mijn' hand ontvaer',
Laet ons uwen roem ontsluyten
En besluyten met het jaer 2):

L E N T E.

Wat en komt my niet te vooren
In 't herdencken van den Tijd,
Die ghy even als herboren,
In uw' kindsche stonden, zijt;
In de drymael dertigh dagen,
Als des hemels Kandelaer 3)
Over 't Bockgiën 4) wordt gedragen
Naer den Stier en 't Kinder-paer 5);

Als de Locht begint te lauwen,
D'aerde opent schreef by schreef,
't Weeldrigh Vee begint te kauwen,
Daer het Schuytjen onlanx dreef; —
'k Sie uw' bolle botgiëns 6) bersten,
'k Siese baren elck haer blad,

1) Versta: de Remonstranten. 2) Versta: in den loop der vier jaargetijden. 3) Versta: de Zon. 4) Versta: den Ram in den Diërenriem. 5) De Tweelingen. 6) *knopjens*.

Als een vruchtjen, dat haer persten,
Doe 1) 't in 's moeders darmen 2) sat :

'k Sie die onlanghs doove 3) struycken
En soo menig' schralen tack,
In een' oogenblick ontluuycken,
Weinigh min als onder dack;
„Onbegrijpelijk vermogen!”
(Spreeck ick dan den Hemel aen)
„Hoe veel meer besien de 4) oogen,
Dan de 4) herssenen verstaen!”

Maer oock dalen mijn' gepeinsen
Somtijds uyt de locht in 't slijck
(Wie kan heel den mensch ont-veinsen,
Dat hy nergens uyt en kijck?):
„Nieuwe spruytjens van der aerde!”
(Heb ick menighmael geseit)
„Hoe veel hooger is uw' waerde,
In uw' jonge weinigheit!”

»Waerder 5) altijd sulcken dierte 6)
In de Haeghsche Vryer-schaer,
En 't gerage 7) Broeck-gedierte
Niet soo dicht gesaeyt en waer';
O! wat sou't er op een woelen
Om soo menigh Vryer gaen,
Die sijn waerde nu moet voelen
In de menigthe vergaen!”

Somtijds heb ick weér gaen singen,
Soo ick 't nieuwe loof besagh:
»Ey! hoe soet sijn 's wereldds dingen
Op den eersten nieuwen dagh!
Maer, o lichte schaduw-vreughden!
Hoe vervalt ghy in 't verslijt,

1) Thans toen. 2) Voor ingewand. 3) doffe, verstijfde. 4) Later:
»ons.” 5) Ware er. 6) duurte, schaarste. 7) Voor grage, begeerige.

Hoe kan alle nieuw ontjeughden,
Met het grijsen van den Tijd!

„Hebben niet de jonge jaren 1),
Die ick van den Hemel hou',
Menigh haestigh paer sien paren
Met een 's anderdaeghs 2) berouw?
Waer uyt mocht de wortel spruyten,
Die het mis-genoegen 3) gaf?
't Vonnis kan sijn selven 4) nyttē:
't Jonge lieve nieuw was af.”

Jonge, lieve, nieuwe blaertjens,
Schepseltjens van eenen nacht!
All' uw' aertjens, all' uw' haertjens
Zijn ons nu in eer en acht 5);
Maer hoe milder ghy uw tacken,
Met uw breeder groente vult,
Hoe uw eere meer sal sacken,
Hoe ghy minder gelden sult.

SOMER.

Dan 6) de reden sal my leiden
Tegen stroom van 's werelts waen,
En uw waerde doen verbreiden,
Beid' in 't groeyen en 't vergaen:
Siet, den Hemel is aen 't branden,
En sijn Lichter 7) op het hoogst;
Spouwt de Land-man in de handen 8),
't Is op hope van den Ooght.

Dry-mael dry en seven uren
Sien 9) ick Titan 10) op de jacht;

1) Huygens was in 1596 geboren, en gaf zijn Voorhout in 1622 uit. 2) van den volgenden dag. 3) Voor misnoegen, ontevredenheid. 4) Thans zich zelf, nu dit laatste niet meer als zelfst. n.w. wordt opgevat. 5) Versta: *achting*. 6) Thans *maar*. 7) *zon*. 8) Ter voorbereiding tot den arbeid. 9) Voor *zie*, om den volgenden klinker. 10) Voor *Febus*.

Qualick seven kan hy duren,
Tot het nutten van den Nacht;
Minnen-yver doet hem loopen
Naer de Vrijster die hy siet,
(Blinde Minnaer! staeck uw loopen,
't Is het Lauwer-meisken 1) niet!)

Wie wil nu het Bedde ruymen
En het klamme peuluw-sweet,
Wie wil met my uyt de pluymen,
Daer ick hem te leiden weet?
Op, mijn Hagnaers! mijn Vrinden,
Dit 's te langen Somer-nacht;
Beter buyten, in de Linden,
Naer den dageraed gewacht.

Hier is alle Dier ontslapen 2),
Hier is 't Krekeltjen aen 't gaen,
Hier begint de Spreeuw te gapen,
Hier is 'l Quackeltjen aen 't slaen,
Hier de Nachtegael aen 't neuren,
Hier de Distel-vinck in swangh 3),
Hier de Tortel-duyf aen 't treuren,
Hier de Lijster aen den sangh;

Morgen-
stond.

Hier is Kauw en Kraey aen 't reppen,
Hier de Reiger in de lucht,
Hier den Oyevaer aen 't kleppen,
Hier de Swaluw in de vlucht,
Hier de Koeckoeck aen het stuyten 4)
Over yemands ongeval,
(Isser yemant die sijn sluyten
Leeren moet, of leenen sal?)

Kan u 't hooren niet betrecken 5),
Gunt het ooge sijn vermaeck;

1) *Dafne*, naar de Grieksche legende in een laurier veranderd, toen zij door Apollo werd nagezet. 2) *Versta*: uit den slaap verzezen, ontwaakt. 3) *aan den gang*. 4) *stoffen, brageeren*. 5) *bekoren*.

Siet de Dagh-bodinn' haer 1) reken,
Recht al 2) schoot sy uyt de vaeck :
Kost haer grijsē boel 3) verjongen,
'k Wedd', hy hadse noch te bedt,
Daer s' hem is al lang ontsprongen,
Kap en tuyt 4) en al geset :

Kap en tuyt, als gulde stralen,
Ooge-lichten als Robijn,
Wangh en lippen als Coralēn,
Is haer dagelicksche schijn ;
Vryers, al uw jonge leven,
Op het schoonste schoon verhit!
Komt, en helpt het vonnis geven:
Isser schoonder schoon als dit ?

Koint, en helpt my opwaerts kijken
Langhs der Linde-toppen Goud,
Daar sy 't nat gaet over strijcken,
Dat haer Broeder 5) stracx ontdouwt 6),
Hy, als Bruydegom 7) behangen
Met cjeraten over hoop,
Hy, als Prince vol verlangen
Na de voor-eer van den loop.

Op, gesellen! naer de Linden,
Op, mijn mackers! op, mijn mans!
Die hem reedst te veld' sal vinden,
Spaer ick noch een buytenkans :
Laet ons ooge soo wat weiden,
Misselick waer 8), by de straet,
Deur of Venster, of van beiden,
Hier of ginder open gaet :

1) Thans *zich*. 2) Thans *als*; men wachte zich echter wel dit, met Bild., voor 't oorspronkelijke te houden. 3) Tithon, Aurora s grijsē bedgenoot. 4) *haarvlecht*. 5) De zon. 6) als dauw wegneemt. 7) Naar de bekende voorstelling van Psalm XIX. 8) *Mogelyk dat*.

Sulck een Venster mocht er klappen,
Sulck een Deurtje mocht het zijn,
Sonder yemant te besnappen,
't Waer een tweede Sonne-schijn;
Hemel! laet u niet mishagen,
Voert ghy schooner lichten twee 1),
Dieder 2) duysent met hun dragen,
Hier beneden isser meê.

Sulck een Venster mocht'er luycken,
Sulck een Deurtje gapen weér,
't Waer wel voor een baeck te bruycken
In het klippigh Minnen-meer:
Kostelicker minnen-balsem,
Quam daer nemmermeer in 't licht,
Dan getempert met den alssem
Van een nuchteren gesicht.

's Morgens raeckt men aen de waerheyt,
Wat het Meisken voor gestel,
Wat voor haer, en ofs' oock haer heit,
Wat gedaente, vleesch, of vel;
's Morgens, eer de lippen kleven,
Eer de plaester 4) staet te pronck,
Eer de poeyer-doosen geven,
Dat den Hemel noyt en schonck;

Eer de Lobben, eer de Bouwen 5),
Eer de Kragen, eer de Kant,
Eer de Wiecken 6), eer de Mouwen,
Eer de Ketingh, eer de Want 7),
Eer de Boorden, eer de Banden,
Eer de Reepen 8), eer de Rock,
Eer de Moffel 9), eer de Randen,
Eer de Vlechten, eer de Lock,

1) Een tweetal (zon en maan). 2) *Die er.* 3) *sluiten.* 4) *pleister.*
5) Thans verouderd voor 't uit Japan herkomstige *japon* (d. i. eig. Japonsche kleed). 6) *watten*, tot opvulling. 7) *handschoen*, 8) *stroken.* 9) *mof.*

Eer de Tippen, eer de Knoppen,
Eer de Steenen, eer de Veër,
Eer de Wrongen, eer de Doppen,
Eer de Peerel, eer de Speer 1),
Eer de Tuyten, eer de Quikken,
Eer de Krullen, eer den bras 2),
Eer de Linten, eer de Stricken
Geven, datter noyt en was.

Ginder salder een staen geeuwen,
Herwaert staeter een en niest,
Beid' behangen 3) als de Leeuwen,
Die men voor de schoonste kiest,
Beid' bedot 4), bedoeckt, befommelt,
Beid' de mutsen over 't oogh,
Beid' besweet, begroeyt, begrommelt,
Beide — zedig, niet te hoogh!

Siet, mijn Vryers! siet, mijn quanten!
Siet, mijn' hersseloose maets!
Dit zijn menighmael de Danten 5),
Die u kosten soo veel praets,
Soo veel pronckens, soo veel cierens,
Soo veel vleyens, soo veel doens,
Soo veel eerens, soo veel vierens,
Soo veel strijkens, soo veel schoens.

Oh! wat rijsen my de haren
In 't bedencken van den dagh,
Als'er twee te bedde garen 6),
Daer noyt Hy de Sy en sagh;
Daer een slechtaert is bevangen
Met de Veëren voor de Huyt,
Met de Verwen voor de Wangen,
Met de Kleëren voor de Bruyd.

1) haar- of borst-speld. 2) De gansche Santen-kraam. 3) met hunne lokken. 4) met dotten bedekt. 5) Thans *dametjens*. 6) *ver-garen, paren*.

Hola, Meisjens! buyten jocken,
Noode bouw ik op 't geval;
Deckt men soo veel met de rocken?
Beter buyten Holland mal;
In de warme Zuyderlanden
Gaet het vryen wel soo vast,
Op een anders oogh en handen,
Op een anders trouw en tast.

Maer de Vroegh-tijd is verlopen,
Naer ik 't aen mijn praten peil,
En de Sonne schier verkropen
Op den kant van 't Zuyder-steil 1);
Daer begint de straet te leëgen
Van haer morgestonds-gewoel,
Daer ontvolckeren de wegen,
Daer is alle man in 't koel.

Middagh.

My en sult ghy niet verjagen,
Felle Straelder van om hoogh!
Snelle Meter van ons' dagen,
Jaeren-passer, Rond-om-oog!
Dampen-trecker, Somer-brenger,
Dagh-verlenger, Vruchten-baet,
Beesten-bijter, Vel-versenger,
Blond-bederver, Joffer-haet!

Wolcken-drijver, Nacht-verjager, 1.
Maen-verrasser, Sterren-dief,
Schaduw-splijter, Fackel-drager,
Dief-beklapper, Brill-gerief,
Linnen-bleicker, Tuyten-kroller,
Al-bekijcker, Nummer 2)-blind;
Stof-beroerder, Hemel-roller,
Morge-wecker, Reiser 3)-vrind:

1) Voor *hoogte*. 2) Voor *nimmer*. 3) Thans door 't verlengde *reiziger* verdrongen.

Laet uw vlammen elders blaecken,
Over 't onbeboemde vlack 1);
My en sullen sy niet naecken
Door 't gesloten Linden-dack;
Hier beroep ik 't bitste 2) bijten
Van uw meer als dollen Hondt 3);
Maer hy souw zijn' tanden slijten
Eer hy my te vatten vond':

Jae, vergadert all' de dompen 4),
Daer het vochtigh Veen af 5) sweet,
Laetse t' samen nederplompen
In een dichte droppel-speet 6),
Noch en ben ick niet verlegen,
Noch en schrick ick niet voor 't nat:
Koel in hitte, droogh in regen,
Sit men onder 't Linden-blad.

Wat en had ick niet te spreken
Van de soete Zephyr-sucht,
Die door 't loome loof komt breken,
Met een ruyschende genucht,
Met een flauwe Somer-soelte!
Ah! wat heb ick dick 7) geseit:
»Sit ick in een' groene koelte,
Of een koele groenigheid?»

»Koele Cloris! wreede Marmer!»
(Hoord' ick onlanghs hier ontrent
Suchten een door-schoten 8) karmen
In sijn weelderigh ellend):
»Koele Cloris, al mijn hopen!
Die my mijn getrouwigheid
Soo veul hooger doet bekoopen,
Als sy boven d' uwe leit:

1) Versta: *de zee*. 2) *bijtendst, felste*. 3) De Hondster. Versta: de hitte der hondsdagen. 4) *dampen* (verg. nog ons *roer-domp*). 5) *van*. 6) *spuut, spuiting*. 7) Thans *dikwerf*. 8) van de Min.

Heeft u 't sweeterige bangen 1)
Van den doffen Somer-brant,
Nu soo dickmael doen verlangen
Naer den dichten Linden-pant 2),
Hebt ghy sijn' gewenschte lommer
Nu soo menighmael gebruyckt,
En de laffe middagh-kommer
Hier soo menighmael ontduykt,"

»Sonder emmer t' overwegen
In uw over-aerds 3) verstand,
Hoe hem 't herte-pack moet wegen
Die gestadelicken brandt ;
Die de stralen niet moet dragen
Eener Sonne verr' om hoog,
Maer van bijds 4) de sliker-slagen
Van uw een en ander oogh?"

»Een en ander Oogh, de tortsen
Van mijn blind-gehockte 5) jeughd,
Vonck en voedsel van mijn' kortsen 6),
Mijn verschrieken en mijn' vreughd!
Oogen, die my doet beswijcken
Onder 't hitsigh strael-fenijn,
Sult ghy Cloris noyt doen kijken,
Hoe ick smeltende verdwijn?"

»Sal sy nemmermeer ontdekken,
Door uw' gittige Crystal,
Dat my ééne sucht kan trecken
Uyt het bitter ongeval
Van mijn' altijd versche wonden ?
Cloris brandt al wat sy siet,
(Ondoorgrondelicke gronden !)
Datse brandt, en siet sy niet."

1) *benaauwen* (eig. *be-engen*). 2) *streek*. 3) *bovenaardsch*.
4) *nabij*. 5) *verblinde* (van 't *blindhokken* der kalveren).
6) *koortsen*.

't Liep hoe langhs hoe meer op 't mallen
Met de bloed sijn' kinder-tael 1);
Dan den avond is aen 't vallen,
't Waer te langen nae-verhael.
Vryers! wilt ghy dieper delven,
Daer ick willens blijve stom,
Daelt een yder in u selven,
Dat en erger gaet er om.

Avond-
stond.

Dauw en doncker zijn aen 't sacken,
Son en Hoenderen te koy,
Alle gevels, alle tacken,
Alle Meisjes even moy,
Alle kaeckjens even bloosigh,
Alle ooghjens even gauw 2),
Alle lipjens even roosigh,
Alle mondtjens even nauw.

Achter 3) nu, verkeerde wijsers,
Die de waerheit lede-breeckt,
Hard-gehoofde logen-prijers,
Die voor reden noyt en weeckt ;
Die soo werckelicke stralen,
Als de keerssen van den Nacht 4)
Over heel den mensch doen dalen,
Al gevoelende veracht.

Komt de Minnen-moër 5) niet blincken
Even als de Dagh verspaeyt,
Even als de Wielen sincken,
Daer de Sonne-karr' op draeyt?
Zijn oock niet de Avond-stonden
Altijd soeter als het licht,
Altijd handiger bevonden
Tot de vrye Vryer-plicht?

1) Naar de gewone spreektaal voor *de kindertaal van de
bloed*. 2) *levendig*. 3) *Weg*. 4) *Versta : de sterren*. 5) *Venus*;
als Avondster

4 Menigh Sletgiën ongehavent 1),
Menigh onbesneden 2) Sloor,
Sal bekennen dat den Avend
Decksel is van alle goor 3);
Datse met dien slimmen gevel 4),
Met dat mufte snot-verlaet,
Met dien spitschen sneppe-snevel 5),
's Avonds op haer schoonste staet.

Maer, om lack by lack 6) te stellen,
Menigh Kalver-jonge maet,
Menigh knechjen soud' ick tellen,
Dat den Avond niet en haet;
Dat de duysterheit doet breken
Door het bloode schaem-verschiet,
Dat den doncker meer doet spreken,
Dan het licht hem dencken liet.

O! de malle mijmeryen
Die een Minnen-alver 7) stort,
Moeten veel geladder 8) glien,
Daer hy niet gesien en wordt;
Maer oock in een' jongen schromer
Heeft het reden en bedied 9),
Emmers is hy altijd vromer 10),
Die sijn' vyand niet en siet.

Hier uyt groeyt het jeughdigh krielen
Nae 11) der Linden duysterheit,
Hier uyt kittelen de hielen
Met als 't Klockje „Negen" seît;
Hier uyt is het niet te houwen
Al wat op het vryen staet,

1) havenen werd eertijds in goeden zin gebruikt. 2) onge-
keuschte, slordige. 3) vuil. 4) vuilen neus. 5) snippige snavel.
6) vlek by vlek. 7) dwaas (van 't verouderde *alf* of *elf*, naar
welk nog nommer *elf* als 't gekkennummer beschouwd wordt).
8) gladder. 9) beteekenis. 10) kloeker, dapperder. 11) Thans naar.

Hier uyt moeten Broeck en Bouwen 1) »
Met de Vleër-muys op de straet.

Linde-blaedjens! luyster-vincken
Van soo menig' apen-klucht,
Van soo menigh traen-verdrincken,
Van soo menig' sotten sucht!
Helpt my tuygen, wat een karmen,
Wat een stommelend gelaet 2),
Wat een blindelingh om-armen
Onder u niet om en gaet:

»Trijntgië!" sey daer lestmael 3) eenen.
»By men 4) eer, ick hebje lief,
Van de kruyn af tot de teenen
Staen ick onder you believ;
Laet me draeven, doet me loopen,
Heet me stappen as een' Tel 5),
Doet me schencken, hiet 6) me koopen,
Siet, wat ickje weygre sel."

»Dirckgiën!" (hoord' 3) ick strack een' ander)
»Sel 't dan nummer wese, kind?
Smackje 7) staegh een oogh op Sander,
En mijn' woordgiës in de wind?
Staet sijn mutsje soo veul trotser,
Soo veul vlugger as het mijn?
Hanght mijn rockje soo veul schotser 8),
Soo veul loomer 9) as het sijn?"

Weër een ander van ter zyen!
»Nouw, men Troosgië, stoor je niet,
Liever as ick Griet souw vryen,
Liever as ick you verliet,
Lagh ick levendigh bedolven
Daer ick jegenwoordigh treë,

1) Mans- en vrouwlui. 2) *gebaar, houding*. 3) *Eerst*. »seyt daer somtijds" en »hoor." 4) *wijn*. 5) *telganger*. 6) *beveel*. 7) *Slajje*. 8) *schever* (verg. ons *schots* en *scheef*), van *scheeten*. 9) *achtelooszer*.

Liever in de groene golven
Van de Schevelinger zee."

Weér een ander: »Wel, Agnietje!
Wel, men hartje! wel, men longh!
Hoe beviel je 't leste liedje,
Dat ick gister avond songh?
Heer! wat stond ik nat bedropen
Voor je deurtgiën in dat weér,
Daer jy dichgiës laeght ekropen
In de lodderlicke Veér!"

Noch een ander, op een banckje:
»Wel eseyt, mijn' soete moër!
Jouwenhalven 1), ick bedanckje,
Maer hoe ist met Vaër en Moër?
Wat! se mochte 2) soo langh grollen,
'k Sou ons raeye, met ons tweën,
Op en wagentje t' ontrollen
Al dit moeyelicke Neen."

Weér een ander aen een Boompje:
»Dat 's nouw al men Moértjes goed;
Maer dan heb ick noch en Oompje,
O wat ist en rijcken bloet!
Met sen bogert, met sen weuningh,
Met sen Koren, met sen Ooft;
Claer! je Vryer is en Keuningh,
Al dit hanght hem boven 't hoeft."

Noch een ander van 't gebroedsel
Dat of Pen of Degen voert:
»Mijn *soulas* 3), mijn vreughden-voedsel,
Ah! *quitteert U. E. la Court?*
Sult ghy eeuwich *absenteeren?*"
('k Schat de Meid naar Leiden voer) 4)

1) wat je zelve betreft. 2) Plat Hollandsch voor mochten, konden. 3) Fransch voor troost. 4) met de schuit, ouder gewoonte.

„Wilt mijn *flammes obligeeren*
Met een *expedit retour*.”

En noch een van sulcke Veëren :
„Wel, *bizarre van humeur!*
Sult ghy my *sans fin* traineeren
Met *ideën van faveur?*
Neen, *revesche!* neen; *volage!*
Dus en magh 't niet langer zijn;
Mespriseert ghy mijn *servage*,
Aussi fayje ton desdain 1)!”

Dese zijn de soete vruchten
Van de vrye Vrydoms vreughd;
Dese zijn de puyck-genuchten
Van een ongebonden 2) jeugld;
Al dit wonderlick vertellen
Volgh ick met een vrolick oor,
En wie souder derven stellen
't Selver seggen voor 't gehoor?

O! daer gaen ick vleugel-spreyen
Als een henne-loosen haen,
Lachen in eens anders schreyen,
Baden in eens anders traen;
Niet dat ick my soeck te blijden 3)
In mijn even-broërs verdriet;
Maer noch vindt hy vreughd in 't lijden,
Die het sonder lijden siet.

Hooger, hooger mijn Gedichte!
Uyt de laeghten op 't geberght;
Ginder krijg ick in 't gesichte,
Dat u all' uw krachten verght;
Ginder is een wolck aen 't drijven
Van een over-volckig 4) Volck;

1) *Ik van's gelijken jou minachting.* 2) Voor *ongedwongen*
3) *Verkeerdelijk voor verblijden.* 4) ~~in over-grooten getale.~~

Maer wie sal uw Volck beschrijven,
Volle Volcken-rijcke Wolck ?

Pronckt op 't schoonste, Linde-toppen!
Reckt soo verr uw groente reckt;
Soo veel soo-veel-waerde koppen
Hebt ghy nemmermeer bedeckt.
Sien ick niet voor henen stappen,
Bhemier-vorst 1)! uw eigen Voet,
Die noch 2) Arenden 3) betrappen,
Noch 2) vertrappen sal of moet?

Sien ick niet uw hand geleiden
't Waerde Britten-lands Juweel 4),
Dat de Hope noch doet beiden
Naer een dubbel Scepter-deel? 5)
Door-en-door gesifte Zielen,
Die, in weinigh jaren-tal,
Teenen hebt gesien en hielen
Van het slibberigh geval;

Moete 6) noch de spruyt herbloeyen
Van uw vroegh-besnoeyt gebied,
Soo 7) ghy 't Linden-loof hergroeyen
Nae sijn jarigh 8) snoeyen siet;
Weere noch des hemels segen
Swaerder onweêr van uw bloed,
Soo 7) hy van u Son en regen,
Onder dese bladers, doet.

1) De ongelukkige (zoogenoemde Winter-)koning Frederik van Bohemen, die zich hier als balling ophield. 2) Thans *nog*, al heeft ook de uitkomst dat deerlijk gelogenstraf. 3) Den Duitsch-Oostenrijkschen. 4) Zijne echtgenoot, de Engelsche koningsdochter Elisabeth. 5) Dat van Schotland en Engeland nam., het eerst onder haar vader Jacob I tot Gr. Brittanje vereenigd. 6) Thans *moge* ('twelk toen nog voor *kunnen* in gebruik was). 7) *Gelyk*. 8) *jaarlijksch*, zie vroeger.

Maer, getrouwe Leenwen-hoeders!
Spangiëns uysterste gevaer,
Oud' en Jonger *Nassau*-broeders 1),
Onverwinnelicke Paer!
O, twee van de wonderheden,
Die de wereld in haer siet!
Geest my toe een vrye reden:
»Dese gangh en past u niet!»

Soecken wy u dan t' ontrecken
't Nutten van dit *Somer*-padt?
Neen, maer wenschen u te decken
Onder een verdiender 2) bladt;
Emmers waer u niet te thoonen
Halven *Hollands* yver schier,
Waer al yeder tack een kroon, en
Yeder *Linden* een *Laurier*.

U allcen, ontbonden Schapen!
Joffer-volgers, *Haeghsche* jeughd!
Minne-kindern! u te rapen,
U vermaen' ick dese vreughd.
Vat de dagen by haer veëren,
In haer bloeyen, op haer puyck,
Eer der na vier vijftien keeren 3)
Naeckt haer droevigh ongebruyck.

HERFST.

Dan sal dack en tack staen schreyen
Met een vochten *Herfsten*-traen,
Dan sal stof in slijck verkleyen,
Dan sal dauw in mist vergaen,
Dan sal yeder blaedtjen spreken
Dat het *Linden*-rijs ontswaeyt:
»Meiskens! leert den hooghmoed breken,
Alle schoon-in-'t-oog verwaeyt!»

1) *Maurits* en *Frederik Hendrik*. 2) Voor *meer verdiend*; hij bedoelt den helden-lauwer. 3) *Versta*: na zestig dagen.

»Waer is 't groen dat noyt en dorde
Onder 't nijpen van de Tijd?
Soo ick ben, staet ghy te worden,
Onlanghs was ick, dat ghy zijt;
Hier in zijn wy t'ongelijcken 1):
Dat ick hadde, wacht ick weér;
Maer uw luyster-schoon gaet wijcken
Buyten hoop van weder-keer.

Schoonheid! plaester van gebreken,
Oogh-verleidster, schaduw'-schim!
Wordt ghy Boomen vergeleken,
Oordeelt niet het oordeel slim 2);
Soo magh uwe glans beswijcken
Met der jaren Winter-keer,
Linde-tacken te gelijcken
Waer u t'onverdienden eer.

Laet eens ouderdom doorgroeven
Dat geladde 3) velle-veldt,
Dat geen spiegël laet behoeven,
Die sijn rimpels geeren 4) telt;
Laet eens dry verbleven stijlen
Van den eertijds Tandens-trap
't Bleecke lippen-hol doen quijlen
Op de kinderlicke pap;

Waer op sult ghy schae-verhalen
Nae soo grondeloosen val,
Waer ist, naer 5) soo diepen dalen,
Dat u aengenamen 6) sal?
Zijn 't de silver-hare vlechten
Daer ghy eindelick op swilt 7)?
Neen, sy sullen u verslechten,
Daer ghy noch op stoffen wilt.

1) Versta: kunnen wij niet vergeleken worden. 2) slecht, ver-
keerd. 3) gladde. 4) gaarne (daar hij 't wel hen tastende kan).
5) na. 6) vergenoegen. 7) over opgeblazen wordt, roemt.

WINTER. Maer, laet Maend en Jaer verouwen,
Laet verdorren al dat groeyt,
Laet het lochten-vack 1) verkouwen,
Laet verkorsten al dat vloeyt;
Noch al pleit ick voor mijn Linden,
En haer winter-grauwe rijs 2),
Sonder oyt ververwt te vinden
Schoonder groen in schoonder grijs.

Lust en hoop van sien en leeren
Hebben my wel eer geruckt,
Daer men, boven alle leéren 3),
Naer de hoogste hoogten buckt 4);
Daer den onervaren reiser 5)
Bergen ziet en wolcken zeit 6);
Daer u, Roomen! van uw Keiser 7)
's Werelds maecksel selver scheidt.

'k Heb die eeuwich-witte steilen
Beid' bekeken en beschrijdt 8),
(Feil ick, Liefde help' my deilen
Onwacchtigheids verwijt;)
Maer, besneeuwde Linde-kruynen!
Noch verwacht ick te verstaen,
Waerin die bevrosen duynen
Boven uwe waerde staen:

Spitsen sy haer Hemel-hooghte
Op uw neder-daligheid,
Duystert weér haer altijd drooghte
Met uw nemmer-schraligheid;
't Schoon van 't Alle staet in 't scheelen 9),
Nergens woont het heel in een,

1) *luchtraim.* 2) *tak, hout.* 3) *laddersen.* 4) *Alle hoogten overschrydt.* Hij bedoelt de Alpen, bij zijn gezantschapsreis naar Venetië overschreden. 5) *Thans tot reiziger verlengd.* 6) *zegt;* versta: ze voor wolken houdt. 7) *Die van 't Duitsche (of anders H. Roomsche) rijk.* 8) *Voor beschreden.* 9) *verschillen.*

Die het maeckte wilde 't deelen
Veel in allen, al in geen.

Wat gewenschter erve-looten
Heeft Sijn' hand u toe-gesomt,
Half-gepresen Linde-pooten 1),
Daer men t'einde prijsens komt,
't Zy ick op 's jaers kinder-dagen,
't Zy ick op sijn jeughde-kracht,
't Zy ick op sijn vochte vlagen,
't Zy ick op sijn sterven acht!

O! dien eeuwigh, buyten kommer
Van ontijdelick verlet,
Onder 't spelen van uw lommer
Af te leven waer' geset!
O! die eeuwigh, als gevangen,
Binnen dese palen laegh!
Wat veranderlick verlangen
Voerden hem uyt uwen *Haegh*?

Maer, o Wiege van mijn leven!
Voëster, Minn'- en Baecker-moër 2)!
Wilt my, Vader-land! vergeven,
Wensch ick buyten 't reden-snoer;
Noch en legh ick soo begraven
In mijn lekker' lusten niet,
Ick en wistse wel t' ontdraven
Daer 't my uw begeerte riedt.

Emmers dat ick adem-suyge,
Dat ick vocht en voetsel treck,
Dat ick tongh en leden buyge,
Dat ick lijf en leven streck;

1) *plantsoen* (van daar nog de naam van de *Poot* te Deventer, en beide de *Poten* in den Haag). 2) *Minnemoër* en *Baekermoër* waren de oorspronkelijke vormen van 't thans afgekorte *min* en *baker*.

Emmers hoort u 't halfbedingen
Deser gaven vruchten toe,
Emmers hebt ghy half te dwingen
Wat ick ben, en kan, en doe.

Isser dan òf doen òf kunnen
Of bedencken binnen my,
Houd ick van des Hemels gunnen,
Dat uw gunste waerdigh zy;
Heet 1) my uyt uw boesem scheyen,
Heet my vluchten met een wenck,
Moet ick strack in sout verkeyen 2),
Daer ick maer te rugge denck.

Heb ick eens de krijtte Stranden 3)
Westewaert voor u beseilt,
Heb ick eens der Zuyder-landen
Steilste spitsen afgepeilt 4);
Noch die hand, om eer te winnen,
Noch die voet, om verder gaen,
Noch dat herte, noch die sinnen,
Bieden u haer plichten aen.

't Waer te wijvelicken sorger 5),
Die niet allen Wereld-grond,
Aller 6) menschen medeborger,
Vaderlands gelijk en vond;
Die niet even achten konde,
Of hem Noord of Zuyden sagh,
Of hem 't beddegaen 7) besonde,
Of het rijsen van den dagh.

Is doch 't Vaderland te minnen
Boven al dat min-verleidt 8),

1) *Beveel, laat.* 2) *versteenen* (gelijk Loths vrouw.) 3) *Van Engeland; verg. boven, bladz. 1.* 4) *Bij zijn reis naar Venetië, in 1620.* 5) *onmanlijke tober.* 6) *Versta: als aller, enz.* 7) *'t ondergaan der zon.* 8) *die verleiding der liefde.*

Stijgt dan hemelwaert, mijn sinnen!
Daer uw Vader-erve leit;
Ziele! streckt uw trage vlercken,
Daer ghy her-gesonden 1) zijt,
Leert op 't sonder ende 2) mercken,
Eer uw endelick 3) verslijt'!

Leert het stof uw stof bevelen,
Leert ontstrammen eer ghy loopt,
Leert u van uw selven stelen,
Leert genaecken dat ghy hoopt;
Maer oock, Heer! om Dijner eeren,
Eeuwigh Eén en eenigh Goed!
Leert haer uyt Dijn Leere leeren,
Wat sy leeren leeren moet.

Gedicht op het
gènoeghelicke Haeghsche Voorhout.

Die steeds noch rennen heen Naer Room' of naer Atheen
Of andre vreemde hoecken,
Om door de soete clangk Van over-Waelsche sangk
Een eerencroon te soecken,
Misbruycken hun verstand, Nu Huyghens by der hand
In 't Haeghjen, onder Linden,
Voor deure, met ghemack, In 't groene Joffrou-rack,
Lauriertjens weet te vinden.

I. LUYT.

1) *herkomstig.* 2) *oneindige.* 3) *eindige.*

MEN G E L I N G H.

1618—1643.

Aen myne Vrienden in Zeeland,
met Van Als 1).
(1625).

Nachtegalen, helle keelen,
Stercke Luyten, snelle Veelen,
Die de mijn', van schimmel klam,
Van verwesen tot de vlam,
Van versleten in de motten,
Van vergeten in 't verrotten,
Hebt verheven en verstelt,
Dat s' er noch af 2) wordt gemeldt
(Al misstaet my 't eigen stuyten 3))
Onder middelbare Luyten,
Luyten die men geerne terghet,
En het nieuwe Liedgiën verghet; —
Vrienden, die my, t' uwen luyster 4),
Uyt het onbenijde duyster
Hebt getogen, daer ick stae
T' aller tongen ongenaê;
Daer ick, verre buyten 't grijpen
Van 't moedwillige begrijpen 5),

1) van alles, allerlei. 2) van. 3) roemen. 4) naar, in uw glans.
5) gispén, berispén.

Van mijns meeders quaps 1) verwijt,
Van mijns minders quellick 2) spijt,
Beide 't Kostelicke 3) Mallen,
En 't Voorhoutsche wandel-kallen 3),
Met de waerheit, die ick daer
Heb geslingert by den haer,
Binnens lips kou overmomm'len,
Sonder my te laten tromm'len 4)
By der 5) Straet, aen Kerck en Poort,
Als een nieuwe wan-geboort; —
Vrinden, evenwel noch Vrinden!
Die my maer te wel besinden,
Doe het smooren van mijn geest
Vriendengonste waer' geweest;
Noch aenvaerd ick 't wel-genegen,
Overvriendelick bewegen
Van 't recht ronde Zeeuwsch gemoed;
By 6) de mceningh acht ik 't goed,
En de gunst-gemeende schade
Voor genadig' ongenade,
En de weldaed sonder daed,
Om 't wel willen, nemmer quaed.
Voor die daed en beter willen,
Daer ghy mijn misvallen grillen
Meê gevroëvrouwt, meê geluert,
Door de Wereld hebt gestuert,
Ken 7) ick schuld van lange jaren,
Zedert ick de Noorder baren
Uyt den Westen oversagh 8),
En verbonden ballingh 9) lagh,
Daer my verr verscheiden kommer
Van der Musen louwe lommer
Had vermoddert in den poel
Van 't besmoddert Hoofs gewoel.

1) *misselijk, vies.* 2) *kwellig, kwellende.* 3) Zie boven, blz. 48 en vv. 4) *met de trom uitbazuinen.* 5) *Thans langs de.* 6) *Naar, om.* 7) *Erken.* 8) *Uit Engeland nam.;* zie boven, blz. 1 en vv. 9) *Aldaar.*

Voor die schuld, soo heet om koelen
Dat mijn hert senght aen 't gevoelen,
Vind ick, na den langen dagh
Van uw minnelick verdragh,
Onder mijn verdufte 1) schatten
Geen betalingh, of de Ratten
Klagen voor haer jongeren 2)
Over nood van hongeren,
En vervolgen my voor dief
Van haer eigen tand-gerief.
'k Gaese niettemin ontrieven,
En haer avondmael ontbrieven,
En ont-inten 3) haer' ontbijt;
Siet, de brocken gaen sy quijt,
Die ick uwe gunst moet vergen
In de schaduwen te bergen,
Daer de rest van eener leest
Soo ter schaduw heeft geweest.
Vindt ghy dan de regel-tippen
Hier uw' ademen t' ontslippen,
Daer te stuyten, eer ghy docht
Dat de voet-maet waer' volbrocht;
Vindt ghy onderbleven Rijmen,
Dier 4) men ses aen seven lijmen
En voor een doen gellen 5) sou,
Die ten nauwsten tellen wou;
Vrijdt 6) mijn Penne van 't verwijten,
En verhaelt het op het bijten
Van mijn gasten, die voortaan
Na den vasten-avond gaen.
Maer sal oock mijn spà betalen
Sijn vergevingh by u halen?
Ja het, mijn vertrouwen leit
Op de Zeeuwsche soetheit 7).
Schoon men wille my verraden
En met woecker-loon beladen,

1) *duf* geworden. 2) Rijmshalve voor jongen. 3) *ontschrijven*.
4) *Van welke*. 5) Rijmshalve voor gelden. 6) *Bevrijdt*. 7) *vriendelijkheid, heuschheid, goedhartigheid*.

'k Stae den vrecksten maner schoon,
'k Segh hem: »Hier is woecker-loon.»
Emmers, Vrienden! all' de Duyten
Die mijn rekeningh hier sluyten
Zijn all' Duyten uyt de Munt,
Die ghy 't gelden hebt gegunt;
Maer die eerste stempels dragen
Meest maer tweederhande slagen,
Soo wat Vroeds 1) en soo wat Mals;
Hier is beid, en noch VAN ALS.

Hardersclachte,

*in dewelcke Thirsis vertoont den Heere Jacob van Wassenaer,
Heere tot Warmont, beclaghende het drouvich ongeval,
sijne bruyd (wijlen Maria van Matenes, dochter van den
Heere tot Haserswoude), in den jare 1618, door
ijsbraecke over-gekomen.*

Doe Thyrsis machteloos den droeven oeverboord
Al schrickende gevat, al schreyend' had bekropen,
Daer 't schielick IJs-bedrogh sijn wenschen en sijn hopen
Sijn hert en al verdronck in Phyllis' herde moord,
En voelde sijn gebedt ten hemel onverhoord,
En voelde sijnen schat sijn eigen hand ontsloopen,
En voelde sijn gemoed in tranen overloopen,
»Wel," seid' hy noch voor 't lest (en Wanhoop voerde 't woord),
»Wel, mijn' gedaelde Son! uw sterven wil ick achten
Soo 2) ick u leven deé. Versinckt ghy in het nat?
Daer soeck ick oock mijn dood, maer in een tranen-badt,
Soo sult ghy dan beschreyt, ick schreyende vermachten;
Als emmers d' een soo wel als d' ander smooeren doet,
Wat kan een koude stroom meer als een heete vloed?

1) *wjs.* 2) *Gelyk.*

YET BOERIGHS,
Aen den Vryheere van Asperen 1), aengaende
Joff. Anna Visschers.
(1619).

Roomsch gespan 2), Veneetsche berders,
Tweede vrijster van ons Herders,
Haeghsche maecksel, Fransche kropp,
Fransche stellingh, Haeghsche kopp,
Haeghsch-Veneetsche-Fransche spanen 3),
Luyt! getuyge van mijn tranen,
Luyt! getuyge van mijn vreughd,
Van mijn onbevleekte Jeughd;
Luyt! toekomstende verblijden
(Emmers 4) wil 't den Hemel lijden)
Van mijn dorren ouderdom;
Luyt, mijn stille Treves-trom;
Luyt, mijn Fluyt, mijn doove Trompen;
Luyt, mijn Feest, mijn druyvendompen;
Luyt, mijn heusch, onnoosel spel,
Mijn vermaeckelick gequel;
Luyt! mijn voorspraeck by de Meisjes,
Die wel ses, wel seven reisjes,
Seven knechjes wel-gepaert,
Om een boompjen hebt vergaert;
Luyt! mijn sleutel totte kamers 5),
Daer men sonder gouden hamers
Selden in geraeckt of niet;
Daer men 't Volckjen niet en siet,
Dan gedoken in den doncker,
Daer het Manne-volck heet Joncker,

1) De bekende dichter en letterlievende edelman Rutger Wessel Baron van den Boetselaer, aangehuwde neef en schoonzoon van Filips van Marnix. 2) *van snaren* wel te weten; versta: de Italiaansche vedel of viool. 3) *planken, hout.* 4) *Zoo 't althans.* 5) *van het hof* nam.

Daer de Vrijster Joffer 1) heet,
Daer men altijd suycker eet;
Daer de deuren en de muren
Met fluweele lange luren 4)
Zijn behangen en bedeckt;
Daer men mette Boeren geckt,
Daer het altijd is vol reucken,
Recht als in een kermis-keucken,
Daer de leëren wanten-duym
Stecckt vol muskes en parfuym;
Daer de mantels en de kragen
Soo veel vreemde kleuren dragen,
Dat het in een mensch sijn oogh
Flickert als een Regenboogh;
Daer men heele winter-nachten
Met het bloote hoofst moet wachten,
Om een handjen vol gewins,
Op een Hertogh of een Prins; —
Luyt! mijn eerste wegh-bereider
Totten 3) grooten Menschen-weider 4)
West by 5)-Noorden 't Noorder Meer
(Japick 6), dunckt my, hiet den Heer),
Die sijn hoogh-geleerde ooren
Om den Herder-tramp 7) te hooren
Die ghy hem te wille sloeght,
Godertieren heeft gevoeght.
Luyt! by Luyten vergeleken
Die voor Luyten noyt en weken,
Luyt! die uwes Trampers 7) naem
Kondigh maeckt en aengenaem;
Tweemaal seven Jaer geluystert,
Meer bevochten dan verduystert,
Luyt! te veel gepresen Luyt,
Stopt uw snaeren, Anna 8) fluyt.

1) Thans zou men *freule* ('t Hoogd. *Fräulein*) zeggen. 2) *lap-pen*. 3) *Tot den*. 4) Den koning van Engeland. 5) Anders be-N. 6) Jacob I. 7) *tromp* en *trompers*. 8) *Anna Roemers*.

Uyt was de Boeren-deun, soo haest het Herder-wicht
Sijn *Anna*, sijnen schrick, kreegh naerder in 't gesicht,
En sagh haer 't Fluytjen vast van alle kanten klaren,
En sagh een jonge Rei rontsom haer lijf vergaren,
En sagh het soet geswell van d' een' en d' ander' koon,
Daer mede, soo hem docht, sy peilden na den toon.

Ghy, die het Roemer-lied aen uwe kroon gehangen 1),
Geluckigh Heer Poëet! gehoort hebt en ontfangen,
Ghy die verstaet hoe verr' een Amsteldamsche fluyt
Verketelt en verdooft een Haeghsche Herder-luyt;
Spreekt vonnis tusschen tween, of niet de lompe Jongen
Sijn schrale darmgeschrap voorsichtigh heeft bedwongen,
Daer *Annas* keel verscheen; of 't niet is, soo hy meent:
Best tijdelick gewicht, eer schandelick verbeent 2).

Op het Diamant-stift van Joff.

Anna R. Visscher.

(1619).

Ghy, die den snellen treck op het gelasen 3) blad
Van 't Visscher-Meiskens hand siet slingeren en wenden,
En nauwlick mercken kont waar 't ende sal belenden,
En van soo vremden werck de reden niet en vatt,

Hoort watter onder schuyt: de penne die sy had
En over 's Roemers ijs 4) soo wonderbaerlick menden
(Dit 's een veranderingh die Naso 5) noyt en kenden)
Was een bevrosen drop van Hippocrenes nat.

Gaet, Vreemdelingh! veracht ons koude Noorder landen;
By 't heete vruchtbaer sand van uw versengde stranden,

1) Anna's bekende vers aan den Baron van Boetselaer (in de uitgaaf van haar en haar zusters Gedichten, bij Bosch en Zoon, bladz. 109). 2) *verstijfd, verbijsterd, beschaamd*. 3) *glazen*. Zie over Anna en Tesselschades kunstrijke glazen Schinkels welbekende, kunstkeurige mededeelingen. 4) Versta: *kristal*. 5) De Lat. dichter P. Ovidius Naso.

Beschuldigt onzen Vorst 1) van weinig vrucht of geen ;
Heeft China, heeft Peru, heeft Indiën vernomen,
Uit sijnen warmen schoot te wesen voortgekomen
Oyt kostelicker nat, oyt konstelicker steen ?

Op de Fabel van Venus ende Adonis.
(1619).

I. *Tegen de Vrouwen.*

Wie hadde Venus doch soo snellen fellen schicht
Gedreven in de borst? Haar eigen blinde wicht.
Maer was hy niet haer kind, en was sy niet sijn moeder?
De lekker 2) en verschoont noch bloed-verwant noch broeder.
Maer was sy selver niet Voogdinne van sijn hand?
Meestersse 3) van het vyer, maer slave van den brand?
Maer was sy niet Goddin om sijn geweld te weeren?
Geen Goddelicke maegh kan dat senijn verteeren.
Oh, sterflick Vrouw-gediert, Doel-witten van de min,
Ontstekelicke waer! nu komt my in den sin,
Kost Venus, noch als Moër, noch als Vooghdin sijn banden,
Noch als Goddin ontgaen sijn kinder-pijl-geweld,
Wat moet het grouwelick tot uwent sijn gestelt,
Die cens al watter smoockt mocht lichterlaegh 4) sien branden!

II. *Voor de Vrouwen.*

Was Venus broecke-broeds 5), wie kan daer uyt besluysten,
Dat Vrouwen in 't gemeen of niet of weinigh stuyten?
Al was sy haest in brand, dat hadde 6) sijn waerom:
Wie bijt de Duyvel eer dan dieder meê gaet om?
Waer wordt het lichter nat dan in de vochte plasschen?
Waer maeckt men lichter vyer dan in de gloeyend' asschen?

1) winterkou. 2) deugniet. 3) Later, met verfranschten uitgang, meesteres. 4) lichterlaaye, d. i. met hellen gloed.
5) mansgezind. 6) Thans had.

Wat souse zijn als vonck, die heel de Wereld braeyt ?
Wat souse zijn als Hoer, die all' de koppels 1) draeyt ?

Aen den Heere Drost Hooft,
ENDE DE JOFFROUWEN
Anna ende Tesselschade Visscher,
Op 't overlijden van haer Vader 2).
(1620).

De *Visscher* die men *roemt*, dat nemmer schier en miste,
Die uit den *Poppen-sin* de *Sinne-poppen* 3) viste;
De *Roemer*, daer Natuer haer schatten in verschonck,
Daer al dat mondigh was ziel-wateren uyt dronck,
Was eindelijk gevelt, en die Orak'len swegen,
Met als den Tempel-bouw ter aerden was gelegen;
Wijs' *Anna* sagh bedroeft, schoon' *Tessel* stond verbae
»Ah!» seide d' een, »dus vroegh!» en d' ander: »ah! dus haest 4)!)
Dus jongh en Vaderloos! O mijn' bestorven 5) dichten,
Waer is de Sonne nu die u behoort te lichten?
Waer is 't begeerigh oogh, dat uwer voeten pas
En altijd vierigh volghd', en altijd gierigh 6) las?
En ghy, gepresen Stift 7)!) en ghy, vernaemde Naelden 7)!)
En ghy beroemde Pen 7), die mijn gedachten maelden
By tijden op den Doeck, by buyen op 't gelas 8),
By beurten op 't papier, als 't ernst en yver was;
Waer is de blijde hand die lievers niet en raeckte,
Dan daer van uwer dry 9) yet bleeck, yet blonck, yet blaecte?
Troost'loose Weesen-hert! waer is de wijse mond
Die t' uwer onderwijs noyt toe, noyt stil en stond?

1) *paren*. 2) *Roemer Visscher*. 3) *Zinspeling op Roemers Sinnepoppen*. 4) *zoo spoedig*. 5) *verweesde*. 6) *gretig*. 7) *Zinspeling op 't snij-, borduur- en schrijf-werk der beide begaafde zusters*. 8) *glas*. 9) *Namelijk pen, stift en naald*.

Waer is?....” De voorder' 1) klacht wierd schielick weder-
sproken;

De diepst geschapen sucht in sijnen traen gebroken
Door een bekende Stem; het droeffelickste woord
Soo tijdelick gestopt als minnelick gesmoord.
Der Princen Taelman *Hooft* (die, 't Nederland ter eeren,
Den Koningen sijn spraeck, den Keiseren doet leeren,
Roept eeuwen achterwaerts, brengt landen in sijn land,
Sleept Steden in sijn Stad, dwingt Scepters in sijn hand)
Beweeghde dit gekerm: »Stelpt die verloren tranen,
O een' en ander Maeghd!” (begon hy te vermanen)
»Vermeestert uwen rouw; wat schaedt één ancker quijt,
Soo langh het Schip in Zee noch op een ander rijdt 2)?

De Vader die ghy mist belet ick u te derven,
Mijn leven zy voor u in plaetse van sijn sterven;
In 's Werelds drooge diep en ongebaeckte sand,
Belov' ick u mijn hulp, mijn hersenen, mijn hand.
De dagen mijner jeughd en onbevleekte nachten,
In deughden toegebracht en ernstige gedachten,
In wetens-gierigheit sorghvuldelick besweet,
In Tael en wetenschap geluckelick besteedt,
Bested' ick weér voor U; de lang verleden jaren
Van 's Werelds maecksel af, en soo veel' holle baren
Als zedert tot op nu daer over zijn gejaeght,
En zijn my niet ontkent; ick hebb' het al doorknaeght,
En al tot uwer baet; soo verr u lust te maeyen,
My lust soo goeden grond van 3) 't mijne te besaeyen:
Op 't sluyten van een Sin in rijmende gedicht
(Hoewel daerin u hand voor niemand niet en swicht)
Verstae ick ruym mijn deel, en mogelick wat vonden
Uyt mijnen koker u by wijlen sullen monden;
Wy kunnen 't al niet al; de groote Gever geeft
Aen eenen menighmael, dat yeder niet en heeft.”

't Was te gewilden waer om langer aen te prijsen;
Der Maeghden bly gelaet begonde te verrijsen,

1) *verdere*. 2) *beeft, schudt*, naar de oorspronkelijke beteekenis; in 't verlengde *rillen* (voor *ridelen*) nog bewaard. 3) *Versta: met*.

De droeve Wolck verdween, de Sonne scheen verheughd,
Strack schreid'er twee van rouw, strack loegh'er dry 1) van

O meer als echte knoop geluckelick gebonden! (vreughd.
O dryhoeck van de Deughd van boven af gesonden!
Volmaeckste Zielen-band van all' die Holland siet,
Wat vruchten wachten wy, wat vruchten van u niet!
Geluckigh *Hooft*-Poëet van all' die Holland baerde
En Holland baren sall O, onder de vermaerde
Vermaerdste Sophoclist 2), waer was 't U mogelijk,
't En hadde hier geweest, te vinden Uws gelijk?
't En hadde hier geweest, waer was het U te raden,
Dat swangere vernuft soo mildelick t'ontladen?
Gesegent Suster-paer, der Amstel-Nymphen eer!
Verarmt den Hemel u of segent hy u meer?
Neen, hy ont-oudert u, maer wil u niet ontrieven;
Dus moet ghy t' eener tijd verliesen en verlieven,
Dus geeft Hy nemende (dat 's Hemellijck gerooft)
Hier soo verwaerden kop, daer soo vermaerden *Hooft*.

Op de Vertalinge van „De eerste Weke¹⁾ der
Scheppinge 3)“ van den Heere van Bartas,
door den Baron van Asperen 4).

(1621.)

Brandt u het herte noch in weten 5)-giericheid?
Hollander! grage geest naar ouderdoms 6) bescheid;
Spoelt ghy uw lusten noch in 't grondsopp aller jaren,
In d' oude-jonge Weeck, die 't al in haer sagh baren,
All uyt haer baren siet; loopt niet soo willigh meer
Besoecken op sijn erf den Franschen Lely 7)-heer,
Loopt niet soo willigh meer tijd, middel, moeyte wagen,
Om d' aller-dingen-jeughd den vreemden af te vragen;

1) Nam. beide zusters en *Hooft*. 2) Voor Treurspeldichter.
3) Door den Heer Du Bartas; verg. mijne aant. op Vondel I,
bladz. 163. 4) Zie boven, bladz. 62. 5) Maatshalve voor *weet*.
6) Voor *oudheid*. 7) Die van 't Fransche wapen.

Neemt *Boetzelaer* te hulp; hy weet een naerder pad,
En toont u t' *Asperen* de Werelds Baeckermat.

Naem-verset van Joffw. S(usanna) D(e) V(ogelaer).
(1621.)

Een jeughdigh Amstel-dier 1) vol ongemeene vlams,
Wat meer als Waterlands, wat meer als Amsterdams,
Ontliet haer schoone twee bewegelicke kranen,
En deckte met een vloed van ongeveinsde tranen
Den eertijds lieven romp van haer's gelijcken Een',
Die 't aller zielen pad te vroege most betreên;
Doe nu de selve druck, die haer beval te spreken,
Het spreken haer benam, al sprekende besweken
Sprack 2), sluytende met-een 3) haer noyt besloten lied:
»O! LEVEN, AS VAN GRAS, en meer en zijt ghy niet!»

Klinck-dicht van den Drost Hooft.
(Jan. 1621.)

Men voed' 4) *Achilles* op met Mergh uyt Leeuwenschoncken,
Dies siedend' oorlogh-sucht reed 5) door sijn leden rap;
Van rusten wierd hy mat, van woelen frisch, en schrap
Stond hy veel liever, dan hy stack in lust versoncken.
Maer Huygens' inborst, die voor soch heeft opgedroncken
Der Ed'ler Konsten klaer en sinne-suyv'rend sap,
Vlamt op het eerlick 6) fraey, waer nae sijn vrijerschap
Uyt allen yver rent geprickt met heil'ge voncken.
Dies luystren nu sijn luyt, sijn stem, sijn streelend dicht,
Na wetten van die geest, op alles afgericht;

1) Amstelsch meisjes. 2) Versta: *sprak zij*. 3) *tevens*. 4) Thans *voedde*. 5) In zijn oude beteekenis van *trillen* en *rillen* (dat er slechts de herhalingsvorm van is). 6) Thans *heerlijk, glansrijk*.

Na dese schickt haer 't puick sijn'r uytgelesen zeden.
Doch dit's maer voorspel; t'hans de welvaert van sijn land,
En vry gevochten volck, aenstellen wil haer trant
Op maetslagh eenes ziels, soo vol van Rijm en Reden.

Antwoord.

Ick by den heldt gestelt, die uyt der Leeuwen schoncken
Den oorlogh-yver soogh en 't Leeuwelicke rap,
Die *Troyen* hielp in d' asch, en stelden *Hector* schrap!
Soo diep en legh ick niet in eigen waen versoncken,
Soo veel en hebb' ick niet uyt *Lethe* opgedroncken,
Dat ick 's 1) my weerdigh kenn'; al paert het vloeyend' sap
Van uwe Hoofsche pen 't onwetend vryerschap.
Van een' rond' Batavier by d' edel' Griecsche voncken.
Wat kan hy waerdigh zijn, die noch op Stem noch Dicht
Ervaren, noch op Luyt magh heeten afgericht,
Veel minder op het puyck van uytgelesen Zeden?
Dies vind' ick in uw Dicht, puyck-Dichter van ons land!
Konst, jonst, genegentheit, maet, rijm, en regel-trant,
(Vergeeft my 't redelick ontkennen) maer geen reden.

Weder-antwoord van den selven.

Niet by, maer boven selfs *Achilles* grove schoncken
En domme-krachtigh hert, stel ick de geesten rap
Dien niet 2) opkomen kan, of flux en staense schrap,
Die noyt in 't welsand 3) van de suffery versoncken.
Granaedsche wol had noyt het gloeyroodt bet 4) gedroncken,
Daer 't voeder verwer is, aen groene Kruyden sap,
Als kennis heeft gegrijst uw groene vryerschap,
Waer aen men werdt gewoon soo Goddelicke voncken.
Maer looft *Musæus* om sijn ziele-sleepend' dicht,
Amphions vingers, tuck ter luyten afgericht,

1) des, daarvan. 2) Thans niets. 3) Anders drijfzand. 4) meer.

Of *Orpheus'* sangh, die 't wilt inscherpte tamme zeden ;
't Is ydelhoofts bestaen, gewaecht door yeder landt,
Van 't geest-verleiden, steens-voeghsaemheid, boomen-trant 1);
Het mijn oock yver is, beken ick, en geen reden.

Mijn besluyt aen den selven, tot afscheid,
staende om te vertrecken naer Engeland.

Danck hebbe 't Leeuwen mergh en grov' *Achilles* schoncken,
Die mijn verkleumde hand, van kramp-stijf, maeckten rap,
En stelden tegen 't Hooft der hoofder hoofstuck schrap,
Daer sy te voren lagh in schimmel-schaë versoncken 2).
Och, had ick éenen drop op *Helicon* gedroncken
Van dat daer boven heet het Henxte-klauwen 2) sap,
En onder 't groene hout van 't vochtig vryerschap
Een blaeckend' vier gestooct in plaets van dese voncken!
Wat had ick langh mijn stem, mijn danckbaerhertigh Dicht,
Mijn snaren op den toon van uw lof afgericht,
Daer nu mijn onmacht is de regel van mijn Zeden.
Vact wel, volhersend Hooft! mijn Schipper wil van land ;
Daer gae ick springen heen op *Thetis* baren-trant 4);
Ick gev' U d' eerste eer, gunt my de leste reden.

Op den selven trant,
door Joffw. Anna Roemer Viisschers.

Dit heb ick noch gelickt uyt d' uytgesopen 5) schoncken,
Daer van mijn stram verstand en stijve pen werdt rap ;
Niet, weerde Vrienden! om mijn selfs te stellen schrap
Tegen u lieden geest ; dan lagh ick laegh versoncken
In diepe hovaerdy ; maer om dat ick gedroncken
Van suyver vrientdschap heb het smaeckelicke sap,

1) wandeling, wandeltred. 2) Versta: werkeloos beschimmelde.
3) Min gelukkig voor hoeven, als door den hoof van Pegasus
uit de rots geslagen. 4) golfslag. 5) uitgestorpte.

Soo ben ick bly dat ick de groene vryerschap,
Met rijpe manheid, heb in vrientschap doen ontfoncken.
Gelijck mint sijns gelijck: bei zijt ghy door u Dicht
Vermaert, en beide in gelcertheid afgericht,
Ook beid' uytmuntend in verstandt en brave zeden.
Waer vintmen sulcke twee in 't gansche Nederland?
Want soo de cene speelt, soo gaet den aër sijn trant;
Dat ghy dan vrienden zijt is (dunckt my) meer als reden.

Noch op den selven trant,
door Joffw. Tesselschade Roemer Visscher.

Hoe wel ick noyt en soogh pit uyt der Leeuwen schoncken,
Soo voel ick evenwel mijn geesten werden 1) rap,
Gemoedicht door u Rijm, hun krachten stellen schrap
Om 2) kanten tegen 't luy dat d' yver hield versoncken.
U suyghlingh, als vermint 3), lagh overstalligh 4) droncken
In weeldens vette schoot, en soogh het suchtigh sap.
Uyt Coppers boesem, daer de quixe 5) vryerschap
Uyt blusten met hun vier als water uwe voncken.
Noch hield ghy d' overhand: dies stel ick uw gedicht
Veer boven Heltery 6) ten oorlogh afgericht:
Die dwingen met geweld, ghy met beleefde zeden.
Moetblasers alle bei van 't luckigh Nederland!
Al wat van voeten weet, moet dansen na uw Trant
En welgetroffen galm, op sleutel van de Reden.

Noch op dens. trant, door J. van Brosterhuysen.

Kost ick, ick maeckt' een Fluyt van d' uytgesopen schoncken,
Waer op ick speeld' u lof met vingers, wis en rap,
Ghy geesten, die uw Naem set tegen d' eeuwen schrap,
En al wat haest sal zijn in *Lethes* vloed versoncken.

1) Thans worden. 2) Thans om zich te. 3) door de minnemoer
overladen. 4) over en over. 5) levendige. 6) Voor *Heldendom*.

Maer 'k heb noyt (dat ick weet) uyt d' Heingstenbron gedroncken:
Dit dicht ick, door een swier van 't sinneroerend sap
Uws werckelicken dichts beweegd 1); wat vryerschap
Hoe luy, en 2) souw daer door in yver niet ontfoncken?
Doch yver isser maer te speuren in mijn Dicht,
Dat noch op wetenschap noch kunst is afgericht,
Dies niet op lof van Ziele-slepend' eële Zeden.
Singht selver uwen lof, Hoofdichters van ons Land!
Soo nuery' 3) ick u na, en houw soo wat den Trant
Van uw geleerde Rijm en welbeleyde Reden.

Noch op den selven trant, door G. H. Doublet.

Kreegh maer *Achilles* eens een slurpjen uyt de schoncken
Soo dickmael nu herschaft, hy wierdt van dood weër rap;
Hy stelden tegen Hel en al sich selven schrap,
In wiens geweld hy lef't soo dom 4) en diep versoncken.
Want schoon hy heeft nu langh uyt Lethe opgedroncken
Die al-vergetens vocht 5), dat sinne-sluym'rend sap,
Sijn dood-vervrosen herts manhafte vryerschap
Sou door dat pittich mergh weër heel van nieuws ontfoncken,
En lichtlick wierd' hy, heid' in sterckt' en soet gedicht,
Op swaerd en pen daerdoor gelijk'lick afgericht;
Soo dat sijn wreed gemoet, getemt door macker zeden,
D' herschaffers van dat mergh, Puyck-hoofden van ons Land,
Danck weten sou, dat sijn wildwoesten oorloghs-trant
Verselt wierd met vernuft, met geestigheid, met reden.

OMNIBUS HOC VITIUM EST.

1) Thans, voor de oorspronkelijke zwakke verbuiging, *bewogen*. 2) Ontkennend. 3) *neurie*. 4) Versta: *ingedompt*. 5) *dat nat der vergetelheid*.

**Behouden reis naer Engeland.
Door den Drost Hooft aen my.**

Trompetter van Neptuin! heb ick op U een bée,
Rondt met 1) de wangen, en te wercke leght uw' longen;
Op dat de stijven aém, ten horen uytgewrongen,
Doe luystren weér en windt, en kundight over Zee,
Úyt uwes Koninghs naem, soo trouwe vaste vrée,
Als wordt gevierd wanneer d' IJsvogel is in 't jongen.
Sijn Volck, Oost uytgescidt 2), houd' Æol al bedwongen,
Soo langh tot *Huygens* heb beseilt gewenschte Réc.
Oft draect ghy, en wilt eerst uw' Meester oorlof vragen?
Geen noodt oock; Schipbreuck kan Arion niet vertsagen:
Dien de Dolsijn, als 't nauwt, moet dienen tot een schuyt.
Sijn sangh sal baren bats 3) en luytruffige buyen
Licht, tegen eigen aerdt van tochten woest, opruyen,
En maken Zedigh Zee en Stormen met sijn Luyt.

OMNIBUS IDEM.

Daer op ick:

Arions Swanen-treur 4) en Dood-berceide beé,
Het uysterste gepoog van sijn geleerde longen,
Heeft het hem 't leven oock den Rooveren ontwongen?
Neen, een beleefder Visch 5) ontvoerden hem de Zee.
Hoe? by de Menschen vrees, en by de beesten vrecé?
Fy, grijse logen-eeuw! Komt, leert het bij de jongen,
Wie Water, Wind en Weér al singend' heeft bedwongen,
Tot sijn gescheepte Vriend bezeilde Jacobs 6) Reé.
Ick geve vol bescheid op 't ongeloovigh vragen,
Ick, Thetis' toren 7) laetst, der Schipperen vertzagen,
Ontswommen op de kiel van Hoofts bewenschte schuyt 8).

1) *Blaast op.* 2) *op den Oosten-wind na.* 3) *hortende, stoo-
tende baren.* 4) *treurzang.* 5) *De verplichtende Dolsijn.* 6) *Ko-
ning Jacob I van Engeland.* 7) *toorn.* 8) *Zie het volgende ge-
dichtjen.*

Corinthen! hoort en wijk: Noord-westelicker buyen
Te dempen met een woord, Zuyd-Ooster op te ruyen,
Dat kan een Hollands lied meer als 1) een Grieksche Luyt.

MUYDSCH E REYS.

Aen Joffw. Tesselschade Visscher.

(1621.)

»Vochtigh Zuyen!
Schort uw' buyen
Over Muyen
Ééne dagh,
Dien ick garen
Sonder baren,
Stil, en klaer, en
Drooge sagh."

»Noorder' vlagen!
Laet u dragen,
Daer de dagen
Nachten zijn;
Daer de nachten
Noyt en lachten,
Noyt en wachten
Sonne-schijn."

»Helder Oosten!
Uw vertroosten
Tegen 't roosten
Vierigh-droogh
Kan ick missen,
Naer mijn gissen

Uyt het pissen 2)
Van om hoogh."

»U, voor 't leste,
U, voor 't beste,
Groeyigh Weste!
Roep ick aen;
Leent uw laeuwheid,
Dat geen graeuwheid
's Hemels blaeuwheid
Mogh' beslaen."

»In gevallen
Geen van allen
Kan bevallen
Mijn gebed;
Valt aen 't blasen,
Valt aen 't rasen,
Als vier dwasen
Zonder wet:"

»Al uw koelen,
Al uw kroelen,
Al uw woelen
Over 't Y,

1) Thans *beter dan*. 2) Het woord zou ons thans zeker wel wat onkiesch dunken, maar in Huygens' dagen zag men zoo naauw niet.

Al uw buyen
Voert my huyen 1)
't *Hooft* 2) van Muyen
Niet voorby."

»Hooft beloert my,
Lust beroert my,
Liefde voert my
Over Zee;
Zijnder 3) Winden
Die my binden 4)
Van mijn vriden
Een, en twee?"

Æol 5) hoorden
Dese woorden,
En ontstoorden 6)
Sijnen sin;
Huygens ruste,
Waer 't hem luste,
Op de kust te
Muyen in.

Maer hy naeckte,
Maer hy raeckte,
Daer hy haeckte,
Niet soo ras,
Hy en 7) leerde,
Wat de weerde
Van de eerde-
Vreughden was:

»Soete ueren!"
(Ginck hy trueren 8))
»Moght ghy dueren
Sonder vaert 9);
Wat begeerden,
Onverseerden,
Overweerden,
Nut en waer 't 10)!"

»Maer, verblijden!
Ghy zijt lijden,
Nu ghy glijdt, en
Staende gaet;
Kan hy leven
Sonder beven,
Die beneven
't Sterven staet?"

»Langh verbeiden,
Schielick scheiden,
Een van beiden
Waer' te swaer;
Waerom gaet ghy,
Waerom laedt ghy,
Waerom slaet ghy
Bei te gaer?"

»Moet ick suchten
Na genuchten,
En noch duchten
Daerse 11) zijn,

1) Voor *huiden*, *heden*. 2) Klankspeling op *Hooft*s naam.
3) *Zijn er*. 4) Rijmshalve voor (*door banden*) *weêrhouden*. 5) De
Windgod *Æolus*. 6) *bevredeigde*, *bracht tot rust*. 7) *Thans of hij*.
8) *Thans treuren*; men plaatste namelijk vroeger die *u* en *e*
vaak willekeurig dooreen. 9) *vlucht*. 10) *Thans ware het niet*.
11) Die *genuchten*.

En mijn wijnen
Sien verdwijnen
In fenijn, en
Schet-azijn 1)?"

»Moet ick haecken
Na 't vermaecken,
En geraecken
Tacy daer in,
En 't genieten
Sien vergieten,
Sien vervlieten
Eer ick 't vin?"

Meer en konden
Scheidens-wonden
Niet vermondten 2)
Sonder pijn;
Hoe 't begoste,
Suchten koste 3),

Suchten moste,
't Ende zijn.

Tessel-schaedje!
Kameraedje,
Die dit praetje
Uyt mijn hert,
En van binnen,
Uyt het spinnen
Van mijn sinnen,
Hebt ontwert;

Hebt het, hout het,
Sluyt, ontvouwt het,
Siet, aenschouwt het
Als belooft;
Maer, bewogen
Uyt meêdoogen,
Sonder d' oogen
Van uw *Hooft!*

AEN DE JOFFROUWEN

Anna ende Tesselschade Visschers,

MITSGADERS DEN HEERE

P. C. Hooft, Drost van Muyden.

Van over 't Noorder-nau 4), daer Roomen, buyten slinger 5),
't Vervloekende gedreigh van sijn verachten vinger
Voor doove deuren sendt, daer aen den heil'gen diss
Onoverlichaemt 6) Brood der zielen voedsel is,
Besoeckt u deze Groet; vereert haar met den opslag
Van een goedwilligh oog; al waer 't dat *Rocmer* 7) opsagh,

1) *Zuur-, droefheid* van 't scheiden. 2) *uitbrengen, uitspreken.*
3) *kon.* 4) Het Kanaal. 5) *Versta:* als buiten zijn bereik. 6) *Naar*
't Onroomsche Kerkbegrip. 7) *Verg. hoven, bladz. 66.*

Getrouwer vrienden hand en reikten hy u niet,
Dan daer ghy in dit wit 1) het pennen-spoor af siet.
Is u den inckt ontkent 2), vertwijffelt u 3) de Schryver?
't Is *Huygens*, die 4) 't geswel van langh-verspaerden yver
Komt perssen, daer hy gist 5) van uw gedachtenis
Of weinigh overschots of geen gedacht en is;
Die *Huygens*, die 't geluck van meê-genoot in jaren
Groot, *Heins*, en *Cats* te sien, niet al en al derst paren
Met uwer vriendschaps gunst; die *Huygens*, die de print 6)
Van uw dry-waerdigheid afwesende bemint,
Af wesend' by sich draeght, af wesende doet vieren
Door al dat na de dood zoekt leven in Laurieren;
Die *Huygens*, die den 'Top van 't konstig hoeven-vocht 7)
Soo menigh-mael besucht, soo selden heeft besocht,
Soo menigh-mael den boord van uw verheven pluymen 8)
Verslagen aen-gesien het wolcken-water schuymen,
En mogelick het vyer ontleenen van een Sterr'
Uyt aller veêren 9) reick, uyt aller oogen sperr' 9),
Terwijl hy, worm-gelijck, met sijn gewicht verlegen,
Neêrlastigh, wieckeloos, de diepe slobber-stegen
Van 's werelds slijck door-kroop, en by uw vlijtigh hoogh
Niet wist te naerderen 10) als met een spijtigh oogh.
Heeft noch vergetenheit in geene van uw borsten
Het vriendelicke murw soo dick-diep doen verkorsten,
Of 't vragen naer uw Vriends Hoe, Wat, Waer, en Wanneer,
Verstreckt u noch een vreughd; hy leeft, en vry noch meer,
Hy voert een rappe Ziel, een onverlemde Reden,
In 't onverroest gespan van lemteloose leden,
Besit sijn volle jeughd, en midden in 't gedrangh
Van jeughds verdorventheit, en midden in 't gesangh
Van menighmalen meer betreckende 11) Mallooten,
Dan daer de Griecsche Vos 12) in 't oor van sijn Piloten

1) papier. 2) onbekend geworden. 3) zijt gij onzeker omtrent.
4) Thans dien. 5) Versta: gist, dat. 6) Versta: de afbeelding.
7) Verg. boven, bl. 71, aant. 3. 8) Versta: wicken. 3) gezichts-
perk. 10) Thans naderen. 11) bedriegende. 12) Ulysses, tegen-
over 't gezang der Sirenen.

Het stopsel voor bedocht, en selver in een bast 1)
 Sijn wanckel-willigheit ded' steunen op sijn mast,
 Doet stadigh dat hy doet, streeft stadigh door het stooten
 Van Ebb' en Vloeds ontmoet, en, als de minder Booten
 Gekabelt 2) aen den rugh van die haer vorens gaen,
 Beslaet, als meêgesleept 3), een eerlick achter-aen
 Aen 's Vader-lands pinas 4), dat aen de Teemsche stranden
 Dry en twee reisen nu den Maen-ringh sien ontranden
 Vijf mael sien vullen heeft, en onverduligh wacht
 Op 't eindelick en wel ontladen van sijn vracht.

O 's Gravesander-spits! o Brielsche boet 5) en baecken!
 Wat soeter Aeols kind 6) sal sijn belcefde kaecken
 Ontswellen op dit zeil, en in uw Mase-mond
 Doen kiesn op de reê den ouden ancker-grond?
 O Scheveninger Duyn! o Haeghsche boter-weyen!
 O Voor en achter 7)-hout, mijn Myrt-, mijn Lauwer-meyen 8)!
 Wanneer sal Huygens weêr, ontballast van 't gewicht
 Van hoofs bekommeringh, in uw gewenscht gesicht
 Sijn sorgeloos gemoed doen baden in gepensn,
 Daer van wraeck, van bedrogh, van dubbelsin, van veinsen
 De smet niet aen en kleeft, maer vree, maer eerbaerheit,
 Maer jock, maer Gulden-eeuws herboren slechtligheit 9)?
 Wanneer sal wederom 't gerommel van sijn Snaren,
 Verdommelt met sijn keel, tot over Haerlems baren,
 Tot over 't prachtig Veen 10), tot voor de blauwe poort
 Van Hollandts Zuyder-diep, te Muyden, zijn gehoort?
 Te Muyden, daer hy weet de meer en min 11) der boden,
 Het schuymende gevolg van Wind- en Water-goden,
 Soo menighmael omher te luyster 12) zjn geweest,
 Om Floris' droeve spook 13) en Velsens wrevel-geest,

1) koord, waarmeê hij zich aan de mast liet binden. 2) *Gebonden*. 3) Als Secretaris aan 't Gezantschap toegevoegd. 4) *vaartuig* ('t Spaansche *pinaza*). 5) *vuurboet, vuurtoren*. 6) *gunstige wind*. 7) 't *Haagsche bosch*. 8) Voor *-boomen* in t alg. 9) *eenvoud, onbedorvenheid*. 10) *Amsterdam*. 11) Zinspeling op de *meerminnen*, die Hooft en zijne dischvrienden zich steeds op de Zuiderzee dachten. 12) *aan 't luisteren*. 13) De geest van graaf Floris V; verg. later Huygens gedicht op de Spookkamer

Op Amstellands tooneel gevoorderd en beschreven
Door *Hoofts* geleerde kracht 1), van nieuws te sien herleven,
Van nieuws betrapt te sien, beticht, beloont, geslacht,
Den eenen in zijn kuyp, den and'ren in zijn gracht;
Te Muyden, daer de Geest van *Hoofts* gesogen lessen
Gevat wordt en gegaërd in suyvre *Roemer* 2)-flessen,
En *Anna* toebetrouwt, die 't geestelicke nat,
Vermacghdt, verliefelickt de Wereld over spat;
Te Muyden, soet vernacht 3), daer, op de dicke dijcken,
Die Goyland borge staen voor 't wijcken en beswijcken,
De jonger *Visscher* 2)-meyd het drijvende gedruys
Van menigh Amsteldamsch van huys gesonden huys 4)
Besegent en bewenscht, en: »Vaert wel, vlugge rompen!
Vaert,» seght, »gevareloos! Van kerven en van pompen
Houd' u den hemel vry, en mergen of van daegh
Van 't schadelick geval, daer ick 5) den naem af draegh!"

Dry zielen, drymael dry, en noch dry drymael waerdigh,
Die 't wijs en 't aengenaem, die 't letter-rijck en 't aerdigh
Te trouwen hebt gebracht 6), en selver handt-gemeen
U dryen hebt verwant met all' en yeder een,
Dit 's d' opgehoopte som van uws Vriends t'achterheden:
Boogh uw meêdoogen oyt voor ongeveinsde reden,
Buyght, soete willen, buyght, rept uw' rots-roerens kracht,
Uw' steenen-slepens konst, uw' Orpheus-lijke macht;
Hy 7) kneedde 't herde hert van d' emmer-onbewogen
Besitters van de ziel 8), en 't onder-aerds vermogen
Vermocht geen weigeringh op 't smeken van sijn snaer;
Wat kan u hinderen de minder Goden-schaer
Van 't hoog' en middel-huys 9) naer uwen toon te draeyen,
Die 't Winden wind-aes 10) dwinght, mijn zeil te doen bewaeyen
Met een West achter in; die 't Water-werck beleidt
En all dat boven drijft en all dat onder leit,
Mijn kielen gae te slaen, mijn ancker-tand te hechten,
Mijn roer te redderen, mijn baren-baen te slechten 11),

1) In den Gerard van Velzen. 2) Zinspeling op *Anna en Tesselschade*. 3) *nachtverblijf*. 4) *Versta: schip*. 5) *Tessel-schade*. 6) *in trouw vereenigd, gepaard hebt*. 7) *Orfeus*. 8) *beheerschers der onderwereld*. 9) *hemel en aarde*. 10) *windas, windgedraai*. 11) *effenen*.

Geen onversiene golf, geen onvertrouwich 1) slijck
 Te rollen daer ick vlot, te schuylen daer ick strijck;
 Die 't Wapen-huys bestiert, mijn' vlaggen te verschoonen,
 Mijn laken en mijn touw, Oostende 2) niet te kroonen
 Noch met mijns pax gewin, noch met mijns levens buyt,
 En all om 't soet geweld van uw geleerd geluydt?
 Wat kan u hinderen 't vreedsamige begeeren
 Des Britschen Onder-Gods tot Hollands baet te keeren,
 Tot Hollands vrienden vree, tot Hollands haters trots?
 Oh, murrwt ons dit stael! oh, roert ons dese rots!
 De Griecsche hoeren-soon 3), die singende den steen dwongh,
 En 't vrolicke gebouw van Thebes muer aen een songh,
 Sal ceuwelick den lof verdienen van zijn lied,
 Maer boven den Laurier van uw verdiensten niet.

Uyt LONDEN; 15 Mei, 1693.

Klachten.

Vrinden	Gae,	Zee en	Met
In den	Stae,	Reeën	Het
Haegh!	Handel',	Weër	Vleygh,
Staegh	Wandel',	T' eer	Schreyigh
Klaegh ick:	Blijf,	Sluyten,	Traen-
»Laegh' ick	Lijf,	Buyten	Slaen,
Weér	Tanden,	Tijd,	Daer ick
Neér	Handen	Spijt	Swaerlick 6)
In den	Roer,	's Menschen	Af
Linden 4),	Voer!	Wenschen,	Laf 7)?
Die	Soû de	En	Och Heer!
'k Sie,	Koude	Den	Noch eer
Waer ick	Vorst-	Armen-	ick
Vaer, ick	korst	's Karmen 5),	Stick,

1) *Onbetrouwbaar*. 2) Dat toen nog steeds in Spaansche handen was. 3) *Amfion*. 4) Die van 't Voorhout. 5) Versta: het kermen van den arme. 6) *met aandoening*. 7) *van spreek, meld*.

Of ver- Stof, verr Van 't Land, Daer de Aerde Mijn Pijn 1) Soeten 2) Moet, en All Sal Sluyten, Huyt en Haer, Naer 3)	Lange, Bange Klacht; — Lacht 4) Weder Neder, Schort Kort Uwe Ruwe Roé, Moé Treffens 5) ! Zeffens 6) Sal 't All	Sonder Wonder End' 7) End, Singen, Springen, Wat Dat Gaende, Staende Leeft, Beeft, Binnen Sinnen, Leên, Been,	Van dijn Man, dijn Knecht, Recht Houw en Trouwen Hals; Vals, Steligh, Heligh, Loos, Boos, Stuypigh, Luypigh, Snood Noot.
---	---	--	---

LONDIN. *mæstissimus* 8). 1622.

Aen de vrye Nederlanden.

Ten einde van het twaelfjarigh Bestand.

Laegste Landen 9), hoogste roem
Van der Landen luyster-bloem!
Straet van Steden, Stadt van Dorpen
Die den anderen beworpen 10);
Hooge heckens 11) van den Leeuw,
't Wonder-dier van menig' eeuw;

1) leed. 2) verzoeten, stillen. 3) Thans na. 4) Nam. gij Heer! — zie 22 regels vroeger. 5) *Moé van 't slaan*. 6) *Terstond, Met een*. 7) Thans en. 8) D. i. Uit Londen, in bittere neêrslachtingheid. 9) De *«lage landen by der Zee»* was van ouds de naam der daarmee censluidende *Neder-landen*. 10) Thans *beworpen* (hier voor *raken, zich aansluiten*); verg. ons *worden* tegenover 't oude *werden*. 11) Thans *hekken*, daar 't enkelv. zijn *laatste* lettergreep verloren heeft.

Leert u kennen, weelde-weiden!
Leert u selven onderscheiden
Van u selven, na den tijd,
Die ghy waert en die ghy zijt;
Leert uw oogen ondervragen
Na de doncker' donder-dagen,
Na de nachten sonder Maen,
Die u over zijn gegaen;
Doe de Sonne-paerden stickten
En haer ooge schemer-blickten 1)
Door de smokerige wolck,
Die, van midden uyt uw volck'
En haer' opgeschroeyde wonden,
Na de Sterren werd gesonden,
Die de verre vlugger geest
Langh te boven was geweest;
Doe de Huysman van uw velden
In sijn Mutsaerden 2) ontgeldden
Dat hy 't menschelick gebod
Van een Opper-onder-God 3),
Die sijn Schepper scheppen 4) konde,
In de Tafel niet en vonde
Die der Heiligen gewis 5)
Waerheit, Wegh, en Leven is;
Doe het opgestolde swieren
Van uw droevige Rivieren
Waer' verschapen in een vloed
Van vergoten Borger-bloed,
Hadden sy den ziltten regen
Van uw tranen niet gekregen,
Die se vochtigh overstolp 6),
En de dorpels over help;
Eenigheit trad door uw straten,
Die de Roover had verlaten
Aen de Moll en aen de Muys;
Grouwel sat in 't heiligh Huys,

1) Voor blikte. 2) brandstapels. 3) Versta: *Opperkerkvoogd*,
Paus. 4) Onroomsche zinspeling op de Roomsche avondmaals-
leer. 5) *voorzeker*. 6) Voor *overstelp*te.

En de Priesters leerden scholen 1)
Onder hagen, onder holen,
Met de harpen, buytens vest 2),
Aen de Willigen gevest 3).
Vreemdelingen, die het sagen,
Konden in 't voorby gaen vragen:
»Wasser emmer in dit sand
Timmer 4), Tuyn, of Menschen-plant?»

Teëre Maget 5)! soo vol wonden,
Soo verslingert, soo verslonden,
Leeft hy noch in uw gedacht,
Die u uyt de slauwte bracht?
Wel hem 6) in het eeuwich rusten,
Wilhem was het die u kusten,
Wilhem, die u uyt het sand
Steunden op sijn' trouwe hand;
Die u Vaderlick omarmde,
Die uw aderen 7) verwarmde,
Diese, selver afgevoed 8),
Voedde met sijn Herten-bloed.

Met begont gy 't hoofd te stijgen,
En de wangen weër te krijgen,
Die soo menigh Bueren-Vorst
Vlammende beloeren dorst.

Maar hoe werd u weër te moede
Met de nieuw-gepluckte roede,
Die den Hemel op u sleet,
Doe ghy weder 't swarte kleed,
Weder Wees' en Weeuw geworden,
Om de siecke lenden gordden,
En uw Vader, en uw Held 9)
Voor uw' voeten saeght geveld?
»Hemel!» sprack in u 't benouwen,
»Is u 't groote werck berouwen 10),

1) *Zamenscholen, vergaderen*, 2) *buiten de stad*. 3) *Rijmshalve voor gehangen*. 4) *Gebouw*. 5) *Die van Nederland*. 6) *Klankspeling op den naam Willem*. 7) *Zoo lees ik voor ademen*. 8) *gespeend*. 9) *Willem de Zwijger, in 1584*. 10) *Thans berouwd*.

En 't geluckige begin
Mijner Vryheit uyt den sin?
Ben ick uyt de diept' gekommen,
En ter halver hoogd' geklommen,
Tegen 't feller ongeval
Van soo veel te dieper' val?
Eeuwigh Rechter! zijn 't Dijn rechten,
Daer mijn Borgeren, Dijn knechten,
Spade voor ter walle staen,
Vroege voor ten trommel gaen,
End' en sulstu 1) hunne dagen
Noyt ontwolcken van de plagen
Die sy wel verdienen, Heer!
Maer Dijn vyanden noch meer?"
Sulcke waren Zions klachten,
Doe de Goddeloose machten
't Heiligh Heir en eigen lot 2)
Van den onverwonnen God,
Van de Philistiner stranden
Voor sijn poorten quamen vanden 3),
Met het briesschende gelaet
Van een' anderhalf Soldaet 4).
Maer hoe slaetst-du op de rotsen,
Die Dy met de hooghe trotsen,
Hooge Rots van Israëll
Werd hy niet tot kinderspel
Die de Mannen dede beven?
Most dat harde hert niet sneven
Voor het onverstaelde scherp
Van een teëren slinger-werp?
Min en saeght ghy niet gedijden
In uw ongesienste tijden,
In 't bedompste van uw brand,
Overblixemd Vaderland! —
Die 5) de weeldrighste gewesten,
Rijck ten Oosten, rijck ten Westen,

1) Thans, in meervouds vorm, zult gij. 2) erfdeel, erfvolk,
3) bezoeken. 4) Den reus Goliath. 5) Versta: Hij, die.

Buyten u alleen besat,
Spangen, van der aerden plat 1)
Over 't Reusen-peil gewassen,
Quam uw kleinigheid verbassen,
En uw swaerste tegenweer
Docht hem wegen als een veër.
Maer uw trouwe Broeder-Borgers,
Vaderlicke toeversorgers,
Hadden noch haer' hoop geplant
Op een teëre *Dauids* hand 2);
Teër en onbedreven beide,
Soo sy van de memme 3) scheidt,
Die Sijn stollende 4) gebeent
Van de Moeder had gespeend.
Op die kinderlicke voeten
Gingh Hy Goliath ontmoeten;
Israël stond, hals en oogh
Hert en handen naer om hoogh.
Lijdt 5) geen' vreemdeling te vragen
Na de voorbaet 6) van de slagen;
Vragen 't spruyten van uw bloed,
Daer ghy Spagnens haet in voedt,
Sendtse na de Moore-mannen,
Die de Henxten in sien spannen,
Daer de Sonne-karr na rent,
Sendtse naer het Avond-end,
Sendtse door de Zuyder Enghde,
Achter om de ronde lengde
Van den gulden Wereld-kluyt
Tot soo ver de Naelde stuyt;
Midden uyt der menschen monden,
Dien de Menschen-bouten monden 7),
Dien de buyck tot graf-steë dient
Voor een afgestorven vriend,
Sullen hun de hooge maren'
Van Oragnen wedervaren 8),

1) vlak. 2) Den jongen Maurits. 3) *voedster*; versta: de hoo-
geschool. 4) *vaster wordende*. 5) *Duldt, laat toe*. 6) *voordeel*.
7) *Dien 't menschenvleesch lust, smaakt*. 8) *kenbaar worden*.

En het welbeleid geweld
Van soo fieren Leeuw te veld.
Soo verr hebben Hem de slagen
Van sijn Trommelen gedragen,
Soo verr heeft de Zee geschudt
Voor en achter sijn geschutt,
Soo verr telde men de voncken,
Die sijn' ijs're vuysten kloncken
Uyt het Arragonsche stael,
Op het bloedigh middagh-mael,
Daer Hy Spagnen leerde dencken
(Turnhout 1) sal 't hun doen gedencken),
Dat den Hemel door den slagh
Van een slinger al 2) vermagh.
Soo verr sullen sy de baren,
Die het Vlaender-vlack bewaren
Ebbelingh vertogen 3) sien,
Om de tegenstaende Lién 4),
Die in onsen Winter sweeten,
Tuygende 5) te helpen weten,
Hoe Hy daer sijn Vorsten-hand
Aen den voorslag 6) had verpand,
Doe hy daer Sijn Macker-mannen
Tusschen Nieupoorts grauwe pannen,
Tusschen Vyand, tusschen Zee,
Mannelick wanhopen deé;
Hoe hy 't Noorder-nat verenghde,
En sijn bobbelen versenghde 7),
En sijn stranden, vloed op vloed,
Deé verstremmelen in bloed;
Bloed den oogen uytgetogen,
Die Hem dorsten weder-oogen 8),
Daer hy noch de wraeck af troek
Van den overjaerden wrock,

1) Het ruitergevecht bij Turnhout, in 1597. 2) *alles*. 3) *door de ebbe afgevoeid*. 4) Versta: de Tegenvoeters. 5) *getuigende*. 6) anders voor- of over-hand, overwinning. 7) door zijne schepen. 8) in 't aangezicht zien, weérstaan.

Die een Albert 1) most ontgelden,
Of hy al dry eeuwen telden,
Zedert Nassau neder lagh
Door een Oostenrijcker slagh.
 Roeptse wederom ten lesten
Naer de Vaderlicke vesten,
En de laetste wonderen
Sullen 't eerst verdonderen;
Toont hun daer de vaste borgen
Van Sijn' onvervaecte 2) sorgen
In den afgeronnen trots
Van soo menig' aerden rots 3),
Daer de Wolven achter schuylden
Die uw Lammeren behuylden,
En ontgrabbelden uw Vee;
Tot Hy hun het dubbel wee
Met den woecker ging betalen,
En vereerden hare palen
Met Oragnens vlagge-swaey,
Die der eeuwigh over waey' l
Daer 4) ghy nu de snelle klaerheit
Van des Hemels helle Waerheit,
Onder 't vredige gebied
Van de Vryheit, schijnen siet;
Daer men van de stroye toomen 5),
Die 't belacchelicke Roomen
Om de vrye Zielen slaet,
Vry en onbenepen gaet;
Daer de bosch-gelijcke 6) Reedden
Rondom uw gekropte Steden,
Die de Welvaert overstroomt,
Cingelen met swart geboomt;
Boomen, die om vruchten varen
Na de dubb'le Somer-jaren,

1) De Spaansche landvoogd, en de wederstander van keizer Adolf van Nassau in 1296. 2) door geen slaap afgebroken, onverdrotten. 3) vestingwal. 4) Thans waar. 5) Rijmshalve voor banden. 6) door de vele masten.

En bedruypen u te huys
Met het all-vermogend' gruys 1);
Met de noodelicke schijven
Daer uw Zenuwen af stijven,
En uw Vyand, sonder pijn,
Ongewoon te derven zijn 2).

Vaderland! 'k verhef mijn' tonen,
't Schoonste staet u noch te toonen;
Toont all' die 't verheugen magh
Wat u eeuwich heugen magh;
Thoont hem, waer het ruchtig 3) roncken 4)
Van Castiljen is gesoncken,
Hoe die hooge Reusen hooghd'
Voor uw' David heeft gebooghd 5);
Hoe de klingen, die haer' scheeden
Tegen-klingen vreesen deden,
Tegen sijn gesegend lood
Stomp gestooten zijn en dood;
Hoe de vuysten, diese dreven,
Voor de Sijne quamen beven,
Doe s' haer trotse tongh gevelt 6)
Tot een: »Vrede, groote Held!
Vrede, Vrede, vrye Volcken!»
Niet en schaemde te vertolcken 7),
Daer der knyen holle bocht
't Nederighst gebaer toe brocht.

Laet dan alle Trommel-schriften
Door de nauwste keuringh siften,
En wy willen noch den dagh
Doorstaen van een' swarer slagh,
Was oyt weker 8) schuyt de baren
Van een' holler Zee ontvaren,
Sagh haer oyt een sulcke macht
Van een sulcke t' onderbracht.

1) Versta: het goud. 2) Versta: en die uw vijanden niet wel kunnen ontberen. 3) Versta: luidruchtig. 4) snorken, pochen. 5) voor gebogen. 6) vernederd. 7) Bij 't 12jarig Bestand. 8) zwaker, ranker.

Maer de rust is omgekomen 1),
Mannen, Borgers! komt u 't schromen
Tegen d' onrust in den sin?
Moedigh, moedigh, aen 't begin,
Die het ende t' uwer eeren,
T' uwer baten hebt sien keeren.
Siet, de Hoofdman van uw wacht
Staet u weér voor uyt en wacht!
Sluyt de seven trouwe handen,
Die de twee en acht 2) vermanden;
Sluytse, datter wind noch dagh
Door de klemmen heen en magh;
Konnen sy de swaerste Schatten,
's Hemels Waerheit, t' samen vatten,
En betrouwen haer geweld
Diese t' samen heeft gestelt,
Eeuwigh winnen, eeuwigh blijven,
Min en kan u niet bedijen
Lage Landen! buyten roem 3)
Aller Landen luyster-bloem!

1623.

GEDWONGEN ONSCHULD.

Mynen vyand vrede.

(1623).

Die t' uwen ondienscht noch sijn tonge noyt en rept,
Die met gedachten u noch d' uwe noyt belepte 4),
Die u voor onbekend tot noch toe aengeschowd,
En daerom alle deughd onwetens heeft betrouwd,
Die sich noyt toe en schreef den roem van uwe kenniss',
Veel min de vreese van uw onverdiende schenniss',
Groet u met desen int, die dicker loopen souw,
Hadd' hy de tranen niet te hulpe van den rouw,

1) voorbij. 2) De 10 Spaansch gebleven gewesten. 3) zonder
te roemen. 4) bevulde.

Die uw misgunstigheid uyt mijn' onnoosel' 1) oogen
t golpen heeft geperst, met bobbelen gesogen.
? end! (soo u dese naem het herte niet en breekt),
v. bouwt ghy 't seggen op daer soo veel gals in steeckt,
Waer op de lasteringh, die ghy mijn groene dagen,
Gelijck een Somer-vyer, getracht hebt op te jagen?
Heeft u des Werelds gunst op harer eeren steil 2)
Soo sachten stoel gestelt, soo verre boven 't peil
Van mijn onwaardigheid, en kont ghy noch de stralen
Van uw verheven spijt op mijne hut doen dalen?
En gaet het u noch aen, hoe nu mijn voet het pad,
Het lage pad betreedt, dat ghy wel eer betradt?
En treckt hy noch ter hert wat in mijn' armoed omgaet,
te na den geldsack hinckt en na de weelde krom gact 3)?
Ick soo weinigh gund' (ick gun het niemand niet),
wild' ick van mijn oogh het uysterlick geniet,
so wel als van mijn' hert het innerlick besnijden,
mijn kenniss en mijn gunst gelijckelick benijden.
Maer seggens siecke sucht vervoert u buyten 't pad
Van redens middelmaet. Of hebt ghy mis-gevat,
En anderen haer schorft 4) mijn lenden overspogen?
O, emmers 't hooge hert wordt my of opgelogen,
Of onvoorsichtelick mismeenens 5) toegedacht;
Mijn eigen onverdienst en machteloose macht
Beschuldight mijn gemoed van al te lagen waerde,
Om hooger op te sien dan 't water-vlack der aerde,
Om yemand smadelick te hoonen onder my,
die velen achter loop 6) en weinige voor by.
Maer druyven-overdaed 7) en, die malkander volgen,
spel, twisten, en gevecht, na dat men, vol geswolgen,
ongh, voet, en vingeren beroerende nae giss,
let halve herssen-huys geen meester meer en is,
heb ick noyt gevolgt; de vuyle Vrouwen-kenniss'
velen deser eeuw een onversust 8) gewen is,

1) onschuldige. 2) op de hoogte, het toppunt harer eer. 3) Versta: gij, dien de zwaarte van den geldzak hinken, de weelde gekent doet gaan. 4) Versta: den smaad, het kwaad van anderen. 5) misvallend, in misverstand. 6) Versta: bij velen achtersta. 7) misbruik van den wijn. 8) ongestild, onverzadigd.

Een kondigh tijd-verdrijf, een openbare vreughd,
Heb ick afgrijselick, in 't heetste van mijn Jeughd,
Gevloden en verdoemd, en altijd ruyme wegen
Gepresen voor 't gesluyp van achterweeghsche stegen,
En altijd overend 1) getreden, voor het oogh
Der deughdelicken hier, des Heeren van om hoogh.

Dus, by die heil'ge hand van midden uyt het perssen
Des Werelds drangh geruckt, en stond my 't spijligh knerssen
Van menig' nijders tand niet lichtelick t' ontgaen;
De boose meestendeel, en die haer' wegen gaen,
Verdoemen alle, die haer toemeloose wetten
In 't averrechtsche blad van 's levens eere setten.
't Is quaed het quaed te doen, en prijsen die het schouwt 2),
Gods huys t' ontimmeren, en eeren die het bouwte;
Dit heeft my vyanden beroekend, daer ick vriden
Te hulpe heb gehaeckt, te loon gehoopt te vinden;
Hier heb ick menighmael 't verwijten om gehoot
Van trots, van eigensin, en menigh spitscher 3) woord.

Dan dat u evenwel, dien rijpighcit van jaren
Gestijft heeft en gecierd met reden en ervaren,
Dat u de blinde stroom ter dwalingh hebb' vervoerd,
En valt my niet in 't hert. Daer wordt wat meer geroerd,
Dat my van hovaerdy tot uwent doet betichten:
't Schijnt of ick onverhoeds, op 't leste Sonne-lichten,
Op 't grauwen van den dagh, uw deftigheit ontmoet,
Of niet of wat te laet de kruyne van mijn' hoed
Ter aerden heb geswierd, en, buyten alle reden,
Gedeckt en sprakeloos voorby u heen getreden.

Och, vriend! hoe past ghy dit op 't andere verwijt
Van mijn gelasen oogh 4), daer ghy soo bits in bijt,
Daer med' ick yeder eens geheimen, naer uw schampen,
Sijn gaen, sijn doen, sijn' mond, sijn' letselen, sijn' rampen
Door heen te boren tracht, veel minder dan 't behoort
Te vreden met het geen een yeder siet en hoort?

Oh! die my hier beklapt, leent liever uw meêdoogen
En broederlick beklagh: twee groote flickeroogen,

1) *rechttop*, met opgeheven hoofde. 2) *schuwt*. 3) *scherper*.
4) *kijker*.

Die in mijn aengesicht te wachte staen geplamt,
Voldoen haer plichten niet; een ingesoncken sand 1)
Bekommert my de strael, die 't uysterlicke blincken
Der dingen van hun ruckt, en met een schielick wincken
Den Sinnen thuyt bestelt, soo dat ick òf van bijds 2)
't Gesicht beklemmen moet, òf in een' wijle tijds.

Kan yemands reden nu gerechtelick begrijsen 3),
Soo ick somwijl een' vriend gebreke 4) te bewijsen
't Geen ick hem schuldigh ben, soo ick somwijlen oock,
Met een geleende hulp, strael door den dicken roock,
Die my allom ontmoet, en, om den haet te schouwen,
Mijn oogh verbonden heb mijn' handen te betrouwen?

Van lesens gulsigheit, en menigh middernacht
In 't Bocck en uyt het bedd hardneckigh toegebracht,
Van menig' smallen stip, van dusend smalle streken 5)
Getogen 6) en besternt 7), beërv' ick dees' gebreken,
En draeghse met geduld, dewijl ick seker ben,
't Is Godes geesselingh, die ick my waerdigh ken.

Hy heeft mijn oogh verlicht, Hy sal 't my niet bedecken,
Kan 't eenighsins ter eer van Sijne grootheit strecken;
Wordt Hy mijn langer sien of oock mijn leven moé,
Wat wil ick worstelen? Sijn Schepsel hoort Hem toe.

Maer ó ghy, wie ghy zijt, soo moet 8) ghy noyt gevoelen,
Hoe hard de slagen zijn in 't allerteerst gevoelen;
Bespot geen' kreupelen, soo emmermeer sijn voet
Hier komt te struyckelen of daer een mis-treé doet:
Benijdt hem noch veel min 't ellendige besteig'ren
Van een' gedwongen' krick 9), daer hem sijn' beenen weigren;
't Zijn Gods bestellingen, en sulcke spott' er met 10),
Hem wacht de selve plaegh of arger in sijn bedd'.

Noch schiet ghy feller schicht, en wilt my heeten vreesen,
Noyt Vaderlands bewind te sullen deeligh 10) wesen,
Noyt op den eeren-trapp verhooght te sullen staen,
Daer mijn' hooghertigheit schijnt heen te willen gaen.

1) Versta: een ingesprongen zandkorreltjen. 2) nabij. 3) begrijsen, berispen. 4) in gebreke ben. 5) Versta: schrijffletters. 6) getrokken. 7) betitteld. 8) Thans moogt, moget. 9) Anders: kruk. 10) Versta: en wie er mee spot. 11) deelachtig.

Des 1) ben ick met u eens, wanneer ghy alle menschen
Aen u verbonden hadt tot éenen wil en wenschen ;
Maer lieve! leeft gerust, noch mogelick in langh
Siet ghy mijn schouders niet in Staten-volgers drangh ;
Ick kense veel te teêr, en 't kopstuck, dat sy dragen,
Te groen, te licht, te hol om Land-sorgh op te wagen.
Hebb' ick de slechte gift van mijn' genegentheit
Mijn Vaderland nu eens, nu drymael voorgeleit 2),
't Is buyten 's huys geweest, en onder 't wijs beleiden
Van sulcken, als ick wensch noyt van te mogen scheiden :
Die hebben met geduld mijn rouwe 3) trouw omhelst,
Mijn' swacke groenigheit gebogen als een Elst 4),
En op de haen gestelt daer van ick, met het roeren,
Gelijck de Sneeuwen-kluyt, ervarings schat vervoeren.
En Werelds wetenschap in Holland brengen mocht.
Heb icker in uw oogh soo weinigh afgebracht 5),
Als u soo hopeloos van my kan heeten hopen,
Bruyckt lijdsaeinheit en wacht ; mijn langh en langer loopen
Belooft noch beteringh dat een mensch hier bespringht,
Bekruypt een ander daer: de hand die alles dwinght
Vertiert 6) verscheidelick haer' afgesonden' giften ;
Giets' hier met tobben uyt, verstuytse daer met siften :
Waer' d' eenes 7) onverstand den anderen een pijn,
Geen' armer Schepselen, dan die minst beesten zijn.
Soo doch in 't lange lest mijn' opgeploeghde jaren
Noch pluckens waerde vrucht, noch bloessem-bloem en baren,
Noch sal ick éene deughd betrachten aller macht 8) :
Noyt meer mijn' zenuwen te vergen dan haer' kracht,
En eigen baets gewin veel liever sien versincken,
Dan Land en Luyden eer naer mijnen dienst te hincken 9).
Gewin ick oock 't gerucht van nut of aengenaem,
En 't allerliefste lof van Waerde Burgers naem,
Dewijl 't der kinderen ter scholen eerste leer is
Dat wel-doens eigen loon alleen en al de Eer is,

1) *Daarin.* 2) Eens te Venetië, tweemaal in Engeland. 3) *ruwe, onervaren.* 4) Voor *elzentak.* 5) *van meêgedragen.* 6) *verspreidt, verdeelt, brengt in de wandeling.* 7) Voor *des eenen.* 8) *Voc met alle macht.* 9) Voor *doen hinken of dan — dat hinken.*

Wat reden kan my noch doen spenen van de hoop
 Die allen eigen is, een kroone voor den loop,
 Een spade, toebetrouwd, om binnen Hollands hecken
 Een' struyck te wortelen 1), een ongewas te trecken 2)?
 Die my ter Wereld heeft gevorderd en geteeld,
 Heeft aen de selve Ploegh sijn vingeren vereeld,
 En menig' hagel-stoot, en menig' middagh kommer
 Beslapen buyten dack, bearbeid buyten lommer;
 Waer' dit het vreemst geval, daer Holland oyt af 3) sprack,
 Van een goedaerdig' 4) Boom een sijns gelijke tack?

Verdien ick oock mijn loon, en word het my onthouwen,
 Ontloopen, of ontnijdt, noch sal 't my niet berouwen
 Mijn' Manne-jaren kracht, mijn' Kindertijd, mijn' Jeughd
 Te hebben afgerend in d' oorlogh van de Deughd.
 Die 't ende 5) van sijn reis, verbijsterd in het gissen,
 Ten ende van sijn reis, verdrietigh komt te missen,
 Heeft emmers by den wegh de reizens-vreughd gehad,
 En, loopt de rest te niet, het onderweg' 6) is wat.
 (Oh! dien, met dat bespreck, uw' buerige landouwen 7),
 Verschimmeld Roomens puyn, gebeuren moght t' aenschouwen,
 En van den Meester-knecht 8) van heil'ge Pieters School
 Noyt Kroon, noyt Kruck 9) te sien, noyt Visschers ringh, noyt
 My sal men mede soo vergist sien en te vreden, (Sool!)
 Verstooten en getroost, noyt spijtige gebeden,
 Noyt wraecke-Vloecken doen op 's Vaderlands bestier,
 Daer ick misdeeld in ben; noyt een suer ooge schier
 Besteden op den rugh van die ick sal bekennen
 Voor kruyschers 10) van mijn wegh, voor stuyters van mijn ren-
 Neen, selver niet op U, die my, dus jongh gedreight, (nen;
 Een hert ontsloten hebt misgunstigh toegeneight.
 Neemt tot versekeringh van mijn gemoeds bedaertheit
 Dees' onberoerde Pen, die uwen namc gespaert heft
 En willens overslaet, dat yemand, min getergh,
 (Daelt in uw selfs en swicht!) beswaerlick had gebergh.
 Eén deughdelicke wraeck sult ghy alleen besueren:
 Mijn lijf, mijn leven my te moeten soo sien stueren,

1) Voor doen wortelen. 2) uit te wieden. 3) van. 4) deugdelyke.
 5) het doel. 6) het onderwegzjn. 7) De Roomschegezinde Zuider-
 gewesten. 8) Eerst valschen baes. 9) Voor staf. 10) dwarsdrijvers.

Dat uw beschuldigen, van Zijn en Schijn beroofd
By yeder een verdacht, by niemandt werd' geloofd. —

Op een mis-luckte Muysche reise, vermits
het afwesen van den Drost.

(1623.)

Muyder Slot, ont-Hoofde 1) Romp!
Zedert u de glimp 2) ontglomp,
Zedert ghy de stercke stralen
Westelick saeght van u dalen
Van het Sonne-licke *Hooft*
Dat de sterckste Sterren dooft;
Stomme Steen, bedaeghde mueren!
Hebt ghy van de suycker-ueren,
Van den halven honigh-nacht
Noch een schemerigh gedacht,
Die ick, minste van het gilde 3),
Binnen uw bepalingh 4) spilde,
Doe het Son-rad om sijn as
Drymael buyt'lens t' achter was;
Delft in uw' bedolven bogen
Dese weinig' adem-togen,
Die mijn half-gebelght gemoed
Onder u betrouwen moet;
En soo ras ghy weêr 't gereutel
Sult vernemen van den Sleutel,
Daer uw' Vry- en Veiligheit
Onder is te pand geleid,
Segt Hem 5), die hem in 't bewind heeft,
Dat hy bet en bet 6) bemind leeft
Van de waerdelooste Vrund,
Die hy emmer heeft begund 7);

1) Door Hoofds afwezen. 2) *glans*. 3) *het gezelschap*. 4) *grenzen*. 5) d. i. *Hooft*. 6) *meer en meer*. 7) *zijn gunst geschonken*

Dat die, ses en soo veel weken,
Heeft gehongert na sijn spreken,
Sints hy, deser zijde 't Nat,
Hollands oever jonghst betrad;
Dat hy dien geswollen yver
Docht te lossen in een Vyver
Van genietens volle vreughd,
Naer 1) hem d' Amstelandsche Jeughd,
Met het moyelicke melcken
Van haer opgedroncken kelcken,
Moè gepijnicht, moè gequelt,
Vry en vredigh had gestelt;
Dat hy onder dat vertrouwen,
Sonder achterdencks berouwen,
Van het honck geweken is,
Daer hy eerst gebleken 2) is;
Daer hy, boven 't aengeboren
Blinde Vaderlands bekoren,
En dat kinderlick Gewoon,
Aller schoonheit schoonste schoon,
Aller Hagen soetst behagen,
Aller wagens dichtsten Wagen,
Aller lanen liefste Laen,
Waerdeloos heeft laten staen;
Graeger nae de ziele-spijsen
Van sijn tuchtigh 3) onderwijsen,
Dan bekommert met den toy
Van het onnut Haeghsche moy.

Doe hy nu sijn pijn sagh staken 4)
Eer hy Doel-witt kon genaken:
Doe hy nu sijn afscheit las,
Eer hy half ten ancker was;
Dat men hem sijn ooren-lellen
Op sijn schouders heeft sien vellen;
Even als de Droomer placht,
Die sijn slaeperigh gedacht

-
- 1) Thans na, nadat 2) aan-den dag gekomen. 3) leerzaam.
4) Zie in Hoofst Antwoord, regel 52 en vv. (bl. 100).

Met de swarte nacht-pinceelen
Heeft Paleisen, heeft Juweelen.
Heeft een onvertelbaer geld
Opgeschilderd, opgeteld;
Tot hy endelick, de knoopen
Van sijn mijmeringh ontkropen,
Door de venster ven sijn oogh,
Vindt sich, van dat blijde hoogh,
In de droeffelickste dallen
Van vergiste vreuglid gevallen,
Ongeluckigh des 1) alleen,
Dat hy korts geluckigh scheen.
Grauw gebouw, vereeuwde Wallen!
Soo en moet ghy nemmer vallen,
Soo en moet ghy nemmer sien,
Die Oragnen tegen dien 2);
Kluystert dese klamme klachten,
Tot ghy wederom uw' Nachten
Dagen sult geworden sien;
Mogelick of 't kon geschiën,
Dat sy onder uyt uw kelder
Donderlick, soo hol als helder,
Voor het voorhoofst mochten slaen
Dat uw *Hofft*-Heer heeft gelaën 3);
Mog'lick of s' uyt sijn bewegen
Yet meêdoogentlicks verkregen;
Mog'lick of s' hem seggen deën:
»Onverdiende blauwe scheen 4)!
'k Ben onschuldigh aen uw' buylen;
En dat huylen, en dat pruylen,
En dat Hagelick beklagh,
Sal ick noch, een witter 5) dagh,
Met een heuchelick onthalen,
Achterstel en al, betalen.”

1) *dáárdoor*. 2) Versta: in krijgsveld tegen Oranje staat.
zijn hals draagt. 4) *vergeefsche reis*. 5) *helderder., geluk*

Sijn' Antwoord.

Wegh ghy, die voor heuselingen
Houdt het wonderlicke zingen,
En geen' dichten toevertrouwt,
Dat zy ooren maken 't woudt,
Ooren maken harde klippen;
Vaeck hoord' ick (dat 's meer) de lippen,
Van gewoont, die steilen steen,
Kallen nae gerijmde reën.
Menschen woorden hoord' ick vaecken
Bauwen na, van lajen 1) daecken;
Kalck oock en gebacke klaj
Soo langtonght zijn als de laj 1).
Bergh en dalen stadigh souwen
Snatren, konden sy onthouwen
Hun gehoorde les, soo fraey,
Als een Spreeuw oft Papegaey.
Hy die 't *Moye mall* 2) soo klustigh 3)
Loofde, vondt'er soo vernustigh,
Dats' hun' les onthielden langh
Drie maetslagen van een' sangh.
Vasthart 4) meen ick. 't Was ten tijde,
Als hy Golf sijn' Bruydt ontvrijde
En het huwlick maeckte klaer,
Tusschen Ocean en haer 5).
Trouwe 6) sijne reden snerpen,
Soo weet hy 't hun in te scherpen.
't Komt niet staegh by leerlinghs geest,
Dickwijs is de meester 't meest.
Maer wie dacht, dat hy sijn klagen
Soud' doen heugen, veertien dagen 7),
Aen die groote, grove romp,
Dien'er menigh schouwt voor 8) plomp?

1) *leyen, lei.* 2) Zie boven bladz. 15. 3) *kluchtig, vermakelijk.*
4) Zinspeling op Huygens voornaam en leus: *Constantijn* en *Constanter.* 5) Waarschijnlijk bedoelt Hooft zijn reis naar Venetië. 6) Thans *trouwens.* 7) Hooft was dus 14 dagen, na Huygens' bezoek, zelf op 't slot gekomen. 8) *beschouwt als.*

Aen dien stapel, ruw van moppen 1),
Dien de baren d' ooren stoppen,
Baren van het Zuyder zout,
Dat daer op sijn spijt uytspouwt.
Meer, nochtans, als t'halver wege,
Van 't onsichtbaer Bos 2) gelege'
Met sijn toppen averecht,
Hoord ick roepen over Vecht,
Hefselicken voor het weenen
En het stenen van de steenen,
Tegens windt en tegens stroom,
My te moet aen Diemer zoom.
Daer verhaelden sy van *Vasthart*
Woordjes zoeter als de Bastart 3).
Zoeter als de nieuwe most,
Dien de Duyts 4) te Dordrecht lost.
Daer verhaelden sy sijn deunen,
En sijn kerren en sijn kreunen,
Met een opgesteken klok 5),
Hallef errenst oft heel jock;
Om dat, eer sijn jacht de schooten
Streeck, het sagh sijn steeven stooten,
En moest varen over stuyr,
Groetende, van verr, den muyr,
Daer de Velser ongedulden
Hollands Overheer 6) onthulden 7):
En hoe dese bijstre ramp
Overmits mijn af-zijn quamp.
Vasthart! weet ghy met uw stemmen
Soo te streelen, soo te kemmen
Eenen steenhoop wild en woest,
Tot sy 't hebben overnoest 8)
Met uw klachjes uit te schild'ren?
Weet ghy met uw sangh t' ontwild'ren

1) Anders *klinkers*, gebakken steenen. 2) Amsterdams onderbouw. 3) Nam. *wijn*. 4) de Hoogduitscher. 5) voor *stem*. 6) Graaf Floris V. 7) voor *onthuldigen*. 8) *voljverig*.

Steen, die staegh, met hun geroes 1),
Waet'r en wind den kop maeckt kroes?
Lichtlijck soudt ghy dan den zinnen
Van de Zuyder Meereminnen
Leggen 't vyer soo na, met moy
Singen, dats' al't was van 't Goy
Op deen, om uw' woordjes buyten
Het bekoorbaer oor te sluyten,
Als die drogh 2), vol kallequaedts,
Eertijds leefde met sijn maets.
Ick, verleckerd op uw vleyen,
Voel de vreesse voor verleyen
Staan in mijnen boesem stil.
Uwe keel heb al haer wil.
Maar is 't reên 3), dat ick sal moeten
Tegens uwe belghsucht, boeten 4)
Breucken 5), die des Noodlots raedt
Oft het reukloos 6) Luck begaet?
'k Was verzeild aen Circes haven,
Die, met haer vergifte gaven,
Bey bedaeghtheid ende jeughd,
Wentelt in een verkensvreughd,
Tuyschen 7), teemen, slempen, slapen
Is het oorloogh daer. Dat wapen
Ick en leerde t' greener tijd
Voeren, en in sulcken strijdt
Had ick noyt oft hart oft handen.
Bet 8) mijn ooren watertanden
Na de leckerny van een
Kort ontbijten uwer reên,
Als na wat men op kan setten
In een bruyloft, in bancketten,
Bruylofts staerten, die soo wel
Menigh mesten uyt sijn vel.
Maer wat is 't? des Werelds winden
Zijn in geenen sack te binden.

1) *gedruisch*; verg. (met Bild.) ons *geroezemors*. 2) *bedrieger*, (nam. Ulysses). 3) *billijk*. 4) *betalen*. 5) *boeten*. 6) *onverschillig*. 7) *spelen*. 8) *Oncer*.

Beter, somtijds loopen aen,
Daer sy drijven, als vergaen.
Waert ghy my in tijds verscheenen,
Vaste star! ick had daar heenen
Daer ghy leide, loop gewendt,
En is 't, dat ick hier ontrent
U een reis magh sien geresen,
Dan sal 't die goed' avondt 1) wesen,
Daer uw sangh van heeft gerept; —
Ondertusschen veel danck hebt!

OMNIBUS IDEM.

Op 't *H. te Mujden.* clclccxxiii.

Weder-Antwoord.

Ja, danck hebt, beleefde Moppen!
Die my uw' bepuynde kropp, en
Niettemin bespracckt gesteent,
Soo gewilligh hebt geleent;
Trouwer tuygen van mijn weening 2),
Trouwer Tolken van mijn meening
Dan het klapperachtig riet,
Dat den Koningh 3) *Ezel* hiet.
Maer vergeeft my, klare klinckaert!
Mijn vertrouwen op uw klinck-aerd
Was geen toegedochte 4) klanck,
Maer een toegedichte sönck;
Recht gelijk de minnaers plegen,
In de wilderniss verlegen
Om een oogh, en om een oor,
Om een tuygende gehoor,
Struycken, ongezielde lijven,
Ziel en adem in te lijven,

1) den »witter dag" van Huygens' laatste versregels, bl. 98.
2) *weeenen, tranen.* 3) *Medas.* 4) voor *toegedachte.*

Om de Wanhoop van de min
Yet te scheppen van versin 1).
Sie ick nu mijn enckel jocken
In een dubbel ernst betrocken,
Sie ick leven 't geen' ick docht,
Amy! of het leven mocht;
Soo wel eer de Grieksche Luyten
Van de marmer-hacker 2) sluytten 3)
Die de Vrijster van sijn snee 4)
't Leven insoogh met sijn' beê?
Welkom dan en welkom, klinckers!
Welkom luyster-leepe 5) linckers 6),
Welkom wel-belesen tras,
Welkom rijke letter-kas!
'k Wil van nu af niet meer dagen 7),
Die uw dagen moet doen dagen
Met het stijgen van sijn Son,
Die ick onlanghs onder 8) von;
'k Houw my ruym en vol te vreden
Metten romp der holle steden,
Die de schaduw van uw Heer
Somtijds met haer volheit eer'.
Hebben u mijn krancke knepen
't Leven uyt de borst genepen,
Bauwt ghy door den slauwen galm
Van miju klachten, over 't kalm
Van de vlakke Zuyder-ebbe,
Die ick maer besien en hebbe,
Doe ick van te voren las,
Dat mijn reis verloren was;
Wat en kan ick niet begrijpen
Van het krachtige beknippen
Van sijn dagelicksche stem:
Hoe haer krakende gehem
Door uw lagen heen moet boren;
Wat ghy tongen, wat ghy ooren,

1) *afleiding*. 2) den beeldhouwer der Grieksche legende, Pygmalion. 3) Rijmshalve voor *zongen*. 4) voor *snykunst*. 5) *luister-sluwe*. 6) *ondeugden*. 7) *ter verantwoording* nam. 8) *ondergegaan*.

Wat ghy ramm'lens in 't gebeent
Van hem leert en van hem leent;
Wat hy uw vermurwde schoncken
Leer en leersaemheids geschoncken,
Wat hy letters monde-vol
Heeft vergoten in uw holl
'k Weet het, kalck! ick weet het, steenen!
Dat ghy leent, dat kont ghy leenen,
En, soo veel ghy berght en draeght,
Veilen 1) die 't u verght en vraeght;
'k Sal 't u vragen, 'k sal 't u vergen,
'k Sal uw weêrklanck komen tergen,
'k Sal, als in een' Bijen fuyck,
Komen smodd'ren 2) in het puyck
Van de Goysche Honigh-raden 3),
'k Salder mijn' begeert' in baden,
En mijn snacken 4) in verslaen,
Sonder seggen, op 5) het gaen,
Dan: „danck hebt, beleefde moppen!
Die my uw bepuynde kropp, en
Niettemin bespraeckt gesteent,
Soo gewilligh hebt geleent!”

Door J. van der Burgh.

(1624).

Pronck der wenschelicker 6) menschen!
Soo op menschelicke wenschen
In den Hemel werdt 7) geacht,
Meerder heil en meerder segen
Als oyt mensch hier heeft gekregen,
Bid ick, dat je van my wacht.
Vasthart! soo het mocht gebeuren,
Dat mijn rijm u quam te steuren,

1) Veil hebben voor, geven aan. 2) smullen, mij vergasten.
3) Rijmshalve voor raten. 4) haken, hijgen. 5) bij. 6) Thans
wenschelijke, gewenschte. 7) Thans wordt.

Soo versoeck ick wat gedult:
Wie en souw geen rijmer wesen
Als men 't uw' eens heeft gelesen?
Denekt, het is mijn eigen schult.
Wasser niet meer in uw dichten,
Als dat nu de Dichters stichten,
'k Had dit rijmen niet bestaen;
'k Had mijn tuych wel t'huys gehouwen;
't Moet nu voort, al sou 't my rouwen:
Rijmpjes! loopt, ick lartje gaen;
Gaet dien Haeghschen Dichter vinden,
Die dat rack van dichte Linden 1)
Voor het dorren heeft bevrijdt,
En, door kracht van sijn gedichten,
Weet de strengheid te doen swichten
Van de straffe Winter-tijdt.
Gaet, ick moet hier noch wat beiden
In het letter-rijcke Leiden,
Korts noch leidster van mijn jeughd 2);
Laes! daer nu niet valt te kijken,
Als de straet besaeyt met lijcken 3),
En de luyden sonder vreughd.
Maer wat sal de tijd weér scheelen,
Als ick weér sal mogen deelen
Van 4) het goddelick geluyt,
Dat met smekelicke 5) tonen,
Dieder in sijn vingers wonen,
My den Hemel schier ontsluyt.
Als dat zielvervoerend trecken
Onse blijdschap op sal wecken,
In die dommelende spraeck,
Opgepronckt met gulde woorden,
't Leven geeft aen doode koorden 6),
Dat het rotsen schier vermaeck'.

1) het Voorhout. 2) Van der Burgh, te Leiden geboren, had daar in 1611 en vv. gestudeerd. 3) door de pest, in 1624; zie later. 4) *In, deel hebben aan*. 5) *vleyende* (naar de oude beteekenis van 't woord). 6) *snaren*.

Dan sal alles zijn vergeten ;
Wie sou dan van droefheid weten ?
Alle zorgen zijn ten endt,
Even als men siet verdwijnen
Nevel voor het Sonne-schijnen,
En de Winter voor de Lent.
Maer indienje wel mooght lijen
Vasthart! datw' ons eer verblijen,
Soo versiet ons maer te leen
Met dat wonder geurich roosiën 1),
Dat Lycoor' gaf sulcken bloosiën,
Datse selfs een roosiën scheen.
Ey, vergunt ons dit vermaken!
Kan mijn wensch den Hemel raken,
Werdt 2) u weër van my gegunt,
Oock van Brosterhuysens 3) wegen,
Meerder heil en meerder segen,
Als ghy selver wenschen kunt.

Antwoord.

(1624).

Dobb'len danck, beleefde menschen!
Voor uw dobbel-soete wenschen,
Menschen, die ick dobbel acht
Om het dobbel deel van segen,
Dat ghy van Hem hebt gekregen
Daer men 't al van hoopt en wacht.
Mocht my dagelicks gebeuren
D' eere van soo soeten steuren 4),
'k Droegh uw af-zijn met geduld;

1) »Soo wil hy noemen een Italiaansch Madrigal van mijn maecksel, beginnende, *Donò Licori à Balto.*» (Huygens). 2) Thans wordt. 3) zijn stadgenoot, dicht- en studievriend; zie vroeger en later. 4) *stoornis, afleiding.*

Maer, ó kort-geluckigh wesen!
'k Heb uw schielickheit gelesen,
In 't betalen van mijn schuld.
Konnen dan mijn doove Dichten
Sulcken klinckaerts helpen stichten
'k Wil het menig mael bestaen;
Half gehackelt, half gehouwen,
Uyt den ruygen, uyt den rouwen
Sullen sy van 't aeubeeld gaen.
Mocht ick maer de oogljens vinden,
Ronde Rapenburger 1) Linden!
Die u Buerigh Borger 2) vrijdt;
Oh! wat souden mijn Gedichten
Al de Dichtery doen swichten
Van mijn laetsten winter tijd!
Nu benijd' ick u sijn beiden 3),
Letter-moer, papierigh Leiden!
Nu misgun ick u sijn jeughd,
Die hem weet te houden kijcken,
Door het laken van uw Lijcken,
Naer de Leid sterr van sijn vreughd.
Kijcker! spaert uw oogen-schelen 4),
Om den vrienden met te deelen,
Die haer wekelick geluyt,
En nu onvergaerde tonen,
Van den anderen 5) sien wonen,
Tot ghy d' uwe weér ontsluyt.
Konnen u de tamme trecken
Van mijn darmen-nijpers wecken,
Doorgedommeld door mijn spraeck;
Houdt, hier zijn de Roose-woorden,
Die ick op mijn voose koorden,
Heb gewijdt tot uw vermaeck.
Als ghy dese wilt vergeten,
Komt er hier weer nieuwe weten 6),
Mijn getramp en neemt geen end.

1) Te Leiden. 2) Verburg zelf. 3) *vertoeven, verblijven*, 4) *oogleden*; hier voor *oogen*. 5) *van, uit elkander*. 6) *vernemen*.

Komt dan haest, ghy mocht verdwijnen
Door het al te stadigh schijnen
Van die Sonne van uw Lent!
'k Magh 't meêdoogentlick wel lijden,
Dat mijn vrienden sich verblijden,
Dan ick geefse maer te leen;
En, met oorlof, Leidsche Roosjen!
Uw Lycorelicke bloosjen
Springht te langh voor onse scheen.
En ghy, droncken in 't vermaecken,
Die soo taey 1) van daer kont raecken,
Schad' en wordt u niet gegunt,
Hoort van veler vrienden wegen,
Komt, ontfanght der vrienden segen,
Maer komt dobbel 2), soo ghy kunt.

Aen Tesselschade onder Trouw.

(Oct. 1623).

TESSELSCHADE!
Die uw' Gade 3)
Niet te spade,
Niet te vroegh
Hebt gevonden,
En verbonden
Van de wonden
Die hy droegh :-

Weest te vreden
Met de reden,
Die my heden
Seggen doet:
»Bruylofts lusten!
Laet my rusten,

Daer ick rust, en
Rusten moct."

Stuersche buyen,
Die sich ruyen
Tegen 't Zuyen,
Tegen 't West,
Hoor ick schreuewen
Door het sneeuwen:
»Somer-spreuwen!
Houdt uw' nest!"

Swacke leden
Moê geleden,

Moê gestreden
Tegen 't mes,
En de slagen,
Van de plagen,
Doen my klagen;
Dit 's mijn les:

Had de Son en
Lucht begonnen,
Wêr te gonnen
't Soet gelach
Van de hagen,
En te tragen 4)
't Wintrigh jagen
Van den dagh; —

1) traag. 2) met zijn lief nam. 3) Allart van Crombalch.
4) vertragen.

'k Waer geschapen,
Uw beslapen
Te begapen,
En uw Feest,
En het proncken
Van uw loncken,
Tot ontfoncken.
Van mijn geest;

Maer 't benijden
Deser tijden
Moet ick lijden
Met geduld;
't Zijn geen trekken
Om te wreken,

Woord te breken
Sonder schuld.

Oh! hoe vliegh ick,
Hoe bedriegh ick,
Hoe beliegh ick
Mijn gemoed!
'k Wilder wesen,
Alle vreesen
Zijn geresen
Uyt mijn bloed.

Swackheid, lijden,
Winter tijden,
Die ick mijdden,

Staet van kant!
Wech! vervaren
Voor het baren 1)

Van de baren,
'k Wil van land!

Ga ick? sta ick?
Neen ick, ja ick;
Emmers ga ick;
Neen ick noch;
Ja ick, meen ick;
Weer versteen ick;
Ga ick? neen ick;
Ja ick, toch.

Op de selve Bruyloft reise.

(Over Haerlem).

Winter-dagen!
Die de slagen
Van de vlagen,
En de macht
Van de winden
Schijnt te binden,
Daer men in den
Haegh op wacht;

Sendt het rasen
Van dit blasen
Over Maes en
Over Scheld:

Laet de Veeren
Van de Meerren 2)
T' mijner eeren
Ongequeld.

Laet de schuren
Onser Buren
Wat besuren
Van uw kou;
Laetse lippen
Tanden klippen 3)
Mette slippen 4)
In de schouw 5).

Onderwijlen.
Sal ick ijlen,
Als de pijlen
Na den Doel,
Afgesonden
Na de gronden
Van den Ponden-6)
rijcken Poel 7);

Daer my 't singen,
Daer my 't springen
Sal bedwingen 8),
'Toe te staen 9),

1) *getier*. 2) 't Haarlemmer en verdere, waarover hij naar Amsterdam moest zeilen. 3) *kleppen, klapperen*. 4) der kleeren. 5) *onder den schoorsteen, bij 't vuur*. 6) *geld*. 7) *Amsterdam*. 8) *voor dwingen*. 9) *stemmen*.

Datmen garen
Door de baren
Na sijn karen 1)
Hoort te gacn.

Zijn uw' ooren
Niet te hooren
Tot verhooren
Van mijn beê?
Soud' ick sollen
Tegen 't rollen,
Tegen 't grollen
Van de Zee?

'k Sal uw baren
Eer ontvaren;
Danck hebb' Sparen

En het pad 2),
Dat den wagen
En de slagen
Kan verdragen
Van het rad.

Van dat hooge,
Dicke, droonge,
Sal mijn ooge
Met genucht
Neder vloeyen
En bevroeyen 3),
En verfoeyen
Uw gerucht 4).]

Blauwe straten 5)!

Sal ick praten,
»Die verlaten
Best behaeght,
Schudt de hielen
Van de kielen,
Met de Zielen,
Die ghy draeght.”

»Wel te vreden
Ick, met reden!
Die mijn leden
In den ban,
En 't verachten
Van uw krachten,
Sonder wachten,
Houden kan.”

VIER EN VLAM,
Aen Joffw. Tesselschade Vissschers,

NIEUW-GETROUWDE;

om voorspraeck by Joffw. M. van Kapnem 6).

(1623).

Teëre leerlingh van de Trouw!
Onlancks Maegd, en onlancks Vrouw,
Tesselschade! die uw gade
Hebt gevonden niet te spade,
Hebt verbonden niet te vroeg,
Van de wonden die hy droegh;
Heeft u noch in 't nieuwe leven
D' oude vriendschap niet begeven,

1) vrienden. 2) den rijweg. 3) overdenken. 4) geraas. 5) waterwegen. 6) D. i. Machteld van Kampen.

Huyst ghy noch in uw gedacht;
Die die huysingh, als gepacht,
In uw vriend'lickheit besaten,
Doe ghy, eenigh by der straten 1),
Eenigh t'huys, en om uw bedd'
Met de eenigheit beset,
Spotte met de Jongens 2)-toortsen,
Die u doch, met sijner koortsen
Onafbidelicken brand,
T' uwer beurten 3) heeft vermant;
Zijt ghy noch bedenckens machtigh,
Hoe de Herten, heet en jachtigh,
Na de beeck te koelen gaen,
Die de min ten doele staen;
Leent my dry der toover-woorden,
Die soo menigh oor bekoorden,
Dry aen 't schoone Lauren 4) Hooft,
Dat het mijne van my rooft;
Daer ick 't een en 't ander baecken
On-voorsiens heb derven naecken;
Of 5) het vyer dat blaecken most,
Blaecken sonder branden kost!

Seght haer — »Wie?» — Oh, vraegt niet verder!
Seght haer, hoe een Haegsche Herder,
Hoe een overrompeld knecht,
Min op 't minnen afgerecht
Dan sijn lammeren op 't vliegen,
Vry en vredigh van der wiegen 6),
Onbewogen voor de vonck
Van soo menig' Minne-lonck,
Loncken, die hy sagh haer punten
Op sijn wederliefde munten,
En belodderen de sijn'
Om van hun belonckt te zijn,

1) Jongens den weg. 2) Cupido. 3) Thans op uwe beurt. 4) Thans
Lauren, gelijk hij (waarschijnlijk naar Petrarcha) zijn aanbe-
dele hier noemt. In de eerste uitgave der *Otia* van Huygens
is de naam echter weggelaten. 5) *Alsof*. 6) *van de wieg af*.

Endelick de fierer schichten
Van haer ongemeene lichten
Heeft onmogelick gesien
D' onverwonnen borst te biên:
Daer sijn hersenen af dav'ren,
Even als de langste klav'ren,
Of de Helmen 1) om den Haegh,
In eer dichte Noorder-vlaegh;
Daer hem nu sijn korte nachten
Swart' historiën van klachten,
En sijn dagen sonder schijn
Nachts-gelijck geworden sijn;
Daer hem nu de wijdste wallen
Aen den Amstel nauw om vallen,
En de ruymste kaden schaers,
En de bruggen voll gevaers;
Soo beduyz'len hem de roocken,
Die den Hertten-brand ontsmoocken,
Soo en sijn sijn oogen schier,
Soo en sien sy niet als vier;
Soo en kan hy niet bepeisen,
Schoon ten ende van sijn reisen,
Schoon by 2) Zuyden 't Zuyder Meer
Met den voorsten voet op 't veer,
Wie hem van het Y gescheiden,
Overtooverd 3) heeft tot Leiden,
En de Schipper, die hem bracht,
Staet en bedelt om sijn vracht:
»Veerman!» seght hy, »weest te vreden;
Loon voor arbeid staet in reden,
Maer de reden maeckt geen schuld,
Vóór den arbeid is vervuld;
Schaemte weigert 4) u, te wenschen
Heele vracht van halve menschen,
En de Mensche, dieu ghy siet,
Ben ick half, en daerom niet;

1) op 't duin. 2) Thans be-. 3) onmerkbaar overgebracht.
4) verbiedt.

Gaet de beste weêrhelst soecken,
Daer haer 't lieflick bevloecken 1)
Van den soetsten nederslagh,
Die oyt oogh in oogen sagh,
Uyt de borst heeft heeten scheiden;
»Herte!» seght, »komt voort na Leiden,
't Gelt my noch een' halve vracht,
't Gelt hem 't leven die u wacht.»

Schaedtgen 2)! segt ghy dat ik mijmer?
Dat vergeeft men aen een' Rijmer;
Kont 3) ghy 't, met een suer-besien,
Aen een' Minnaer ook verbiên?
Voeght 4) het Rijmen en het Minnen,
En mijn' ongebaerde sinnen,
En mijn' onbejaerd gemoet,
En mijn' onbedaerde bloed,
En mijn' onervaren oogen;
Dunckt u, dat hy min meêdoogen
Kan verdienen, dan verwijt,
Die alleen van allen 5) lijdt?

Maer bedenckt 'er by, Vriendinne!
Waer toe quam 't u in den sinne
D' onbedacht' onnooselheit
Van mijn' tegenwoordigheit
Uit de veile 6) rust te halen,
Daer ghy sulcke, sulcke stralen
Om uw' houwelicksen troon
T' uwen luyster hadt ontboôn?
Uw' beleeftheid doet my sterven;
D' eerste steen van mijn' bederven
Heeft uw' gunstigheit geplant.
Vyand-vriendelicke hand!
Hebt ghy d' eerste deur ontsloten
Om mijn' broose borst te blooten 7);
Hebt ghy d' eerste Bijl gestelt,
Die mijn' vryheid heeft gevelt;

1) betooveren. 2) Verkort voor *Tesselschade*. 3) kunt. 4) denkt bijeen. 5) die allen, dat alles. 6) Thans veilig. 7) slaan, treffen.

Laet u d' eerste sorge lusten,
D' eerste plaester toe te rusten
Over d' eerste Minne-kneep,
Die my eerst tot uwent neep.
Oh! of oock die hooger' 1) stralen
Tot meêdoogen wilden dalen,
En de voedster van mijn' pijn
Mijn' geneester konde zijn!

Seght haer, soete voorspraeck! seght haer,
Soo sy nijdig 2) onderrecht waer,
Wetens-willigh 3), wie sich stout
Soo veel dervens heeft betrouwt;
»t Isser een," seght, »van de jaren
Die, geburen van 't bedaren,
En de statelicke vrcughd,
Palen aen de tweede jeughd 4);

't Welgeval van schoone liden
Schreef hem niemand toe met reden,
Aen het bruynen van sijn' huyl
Kijckt de Haeghsche Herder uyt;
Maer hy dunckt sich selfs te blosen,
Als de morgenstondsche rosen,
Zedert hy den wederslagh
Van haer oogh in 't sijne sagh;
Soo verlicht der sonnen 5) luyster
Aller wegen alle duyster,
Soo is heel den Hemel schoon
Om het by-zijn van de Goôn.

Over-wicht van gulde schijven,
Die 't ter Wereld al bedrijven,
Meer als noodelicke 6) munt
Heeft sijn' sterr hem niet vergunt;
Weinigh maeyen, weinigh ploegen,
Klein besit in groot genoeghen,
En dat middelmatigh veel
Zijn gevallen tot sijn deel;

1) verheven, goddelijke. 2) gaarne. 3) nieuwsgierig. 4) gens, in 1896 geboren, was thans ruim 27 jaar oud. 5) tot zon afgekort. 6) noodige, noodzakelijke.

Maer sijn' nieuwe Min 1)-gedachten
Heele dagen, halve nachten,
Zijn sijn' schatten in 't gemoed
Daer hy rijk af 2) heeten moet.

Voorraad van gegeten lett'ren,
Om geleerde t' overschett'ren,
Schuilt er weinigh in sijn' hoofd;
Waer het evenwel geklooft,
't Waer vol letteren te vinden,
Letteren die herten binden,
Maer met hope van gena,
Soete lett'ren M. V. K.

Sterrestocken 3) aen te stellen,
Om de Fackelen 4) te tellen,
Om de keerssen 4) ga te slaen,
Die het Hemel-hol begaen,
Zijn gesifte wetenschappen
Die sijn' herssenen ontsnappen,
En de geesten van sijn' oogh
Weigeren haer vier soo hoogh;
Maer twee helderer Planeten
Zijn de doelen van sijn' weten,
En de sterren die hy schiet;
Hooger' Hemel kent hy niet.

Stemme-streelingh, snaren-krabb'ling,
Is een' konstelicke brabb'ling 5),
Die sijn' handen en sijn' keel
Niet en kennen als ten deel;
Maer, al stinckt het eigen roemen,
Laura 6) kan sijn' keel niet noemen
Of sy staeter af en trilt 7)
Als een Eicken-rijs in 't wild;
Snaren kan sijn hand niet raecken,
Die wat Lauras 6)-achtigh kraecken,
Of sijn' vingers gaender af
Als een viervoet 8) naer een' draf;

1) Eerst: »Kapnemsche.» 2) van. 3) fakkels. 4) sterren.
5) mengsel. 6) Eerst: »Kapnem.» 7) Naar de gewone, thans
verouderde woordvoeging: staat er van te trillen. 8) paard.

Daer dan hand en keel vergaren,
Laura 1) seggen al de snaren;
Laura 1) kort en *Laura* 1) langh,
Zijn de Noten van sijn' sangh.

Verr en versch-geraepde Rijmen
Regel dicht aen een te lijmen,
Hooger sweven als 't geberght,
Is sijn pen te veel geverght;
Kruypen kan hy, gaen, en springen,
En gelijcks der aerde 2) singen;
't Water 3), dat de Rijmers maect,
Heeft sijn' lippen noyt geraeckt;
Maer de welgevoeghde giften,
Die den Hemel, door de siften
En het keurlick onderscheid
Van een' milde gierigheid,
Over haer' beminde kuyven
Nederwaerts heeft laten stuyven,
Kittelen sijn' aendacht nauw;
't Vliegen wordt hem wel soo gauw,
Als de best-gewieckte vliegers
(Dat 's Poëtelickste liegers),
En sijn afgevlogen Dicht
Rijst hem selver uyt 't gesicht."
Seght haer dan: »hy heeft den segen
Van de schoonheit niet gekregen,
Noch de geestelicke gonst
Van gesogen Letter-konst;
Sterren kan hy niet beroemen
Van de seven één te noemen;
Op de Noten is hy schor,
Op de Snaren vinger-dor;
Rijmens is hy onervaren,
Als de Ploeger in de baren,
Als de Zeeman in de Terw,
Als de blinden in de verw;

1) Eerst: »Kapnem." 2) met de aarde gelijk. 3) De Hengsteb-
bron van den Parnas.

Evenwel, 't bevalligh wesen,
't Rijck, het ruym-geleettert wesen,
't Spelen, dat hy geen en lijkt,
't Singen, dat maer 't uwe wijckt,
't Rijmen, dat hy self kan achten,
Houdt hy al van uwe krachten ;
Kont ghy 't schepsel van uw' sin
Min vereeren als uw' Min?" —
Schijnt sy na de Min te hooren,
Vatse vaster by die ooren,
Seght haer dan, als 1) *Alard* 2) sei,
Doe 3) sijn krachtiger gevlei
Perste door de koele korsten
Van uw' overvrosen borsten,
En uw eis-lijck' ongena
Dede doyen in een Ja. —

Dese zijn de scherpste pijlen,
Die wy t' samen kunnen vijlen ;
Soo haer dan de tegenstand
Van een herder 4) Hert vermant ;
Tesselscha! hoe sal ick 't herden?
Ghy vergeefsche Tolck te werden,
En, oh armen! ick, en ick
Proye van mijn eigen strick!
Sullen niet mijn eigen schachten,
Met den woekerloon van krachten,
Keeren op het broose bloot
Van de schutter, diese schoot?
Oh! ick spel het langh te voren,
Lieve Tolck! ick sal 't besmoren ;
'k Heb geen' Lauwer, om de muts,
Tegen sulcken blixem-bluts.
Wils' haer dan in bloed vermaecken?
Ja sy, 'k sie de' dood genaecken ;
Neen sy, 't is geen' Maegden-deughd ;
Ja sy, 't is onnoosel' vreughd ;
Neen sy, 't mocht haer namaels rouwen ;
Ja sy, Droefheid kan verkouwen ;

1) *gelijk*. 2) Allard van Crombalch. 3) *Toen*. 4) *harder*.

Neen sy, 'k heb het niet verdiend ;
Ja sy, om een' liever' vriend.

Oey! daer waggelt mijn vermoeyen ;
Tesselscha! om tijd te spoeyen,
Korte moeyt voor langh bediet,
Vraecht haer: of sy wil of niet? —

G R I L L.

(B o s - D i c h t).

(*Raptim 1*), 1623).

Echo! leden-loose Geest,
Dien soo menigh Minnaer vreest,
Om de waerheid niet te hooren,
Die hem 't hert breeckt door sijn' ooren ;
Kreet ghy niet om Thisbes dood
En haer' lieven Min-genoot? Noot 2).
Herde hoer! kont ghy verachten
Soo meêdoogentlicke klachten; 'k Lachten.
Kont ghy lacchen, vinnigh vel!
Om een ander mans gequel? Wel.
Die de Min veracht, die slaetse,
Quellingh vindt alom haer plaetse. Laet se.
Was dan Pyrams sterven soet
In sijn' Thisbes arm en bloed? Armen bloed!
Daer meê komt u, kan ick hooren,
Weder d' oude Min te voren. Min te voren.
Doe Narcis uw' hand ontwoey,
Hoe was doen uw hert te moey? Oey!
Waer, waerom, wat lenen quam hy,
Welcke wegh van sterven nam hy 3)? Amy!
Doet u nu de smalte weêr
Van sijn schoon gestalte seer? Al te seer.

1) D. i. *in haast*. 2) Voor *nooit*. 3) Spreek uit *nammie*, gelijk nog in de spreektaal, en overeenkomstig het rijm.

Emmers uyt sijn hard meêdoogen	
Quam somtijds een soen gevlogen?	Logen.
Wild' hy nemmer nader treên,	
Quamt ghy nemmermeer aen een?	Neen.
Wasser dan in bosch en velden	
Altijd een, die hem verselden?	Selden.
Soo gebeurdc'r, als ick segh,	
Altemet wat by den wegh?	Wegh!
Altijd leit de waerheid achter,	
Of de vleyery versacht'er.	Sachter.
Was sijn hert soo dick verloodt 1),	
Quam hy nemmer ongenoodt?	Noot.
Isser van hem niet gebleven	
Soo veel, als hy was in 't leven?	Even.
Vergelijckt ghy dan een' knecht	
By een' bloem in 't veld gerecht?	Recht.
Wat is dan de schoonheids waerde,	
Of s' al schoonheid noyt en paerde?	Aerde.
En wat wint hy, diese vindt,	
En wat vindt hy, diese wint?	Wind.
Sietme'r veel' naer Blommen loopen,	
En na wind en aerde hopen?	Hoopen.
Waert ghy niet van 't selve sogh	
Droncken doe, of zijt ghy 't noch?	Och!
Hoe ontwaeckt ghy dus vroegh 's mergens,	
Of verwacht ghy yet van ergens?	Nergens.
Of bemint ghy onverspiedt	
't Eerste, dat ghy hoort of siet?	Yet.
Of de Satirs nu eens quamen,	
En u in haer' koten namen?	Amen.
Sult ghy eeuwigh 't minne-lied	
Singen, en verlaten niet?	Laten niet.
Soudt ghy'r voor u daeghs geneeren	
Meer dan 't half dozijn begeeren?	Geeren.
Houdt 2), ghy eigen-schande bel!	
Kondt ghy swijgen, al waer' wel.	Vaer wel.

1) bezwaard. 2) Stil ('t Duitsche halt!)

**Aen de Heeren
Van Asperen, Liere, Mansart, ende Calvart.
(1623).**

Lieve LIEVEN!
Die, door 't lieven
En 't believeu
Van de Jeughd,
Alle sinnen
Kont verwinnen
Tot beminnen
Van uw' Deughd;

En ghy, MANSART!
Vrolick Mans hart,
Die een Lansart 1)
En een Held
Tracht te wesen,
Daer het vreesen
Is verwesen
Uyt het veld;

En ghy, puycken!
Die tot struycken
Gaet ontluycken
Van de eer:
ASPREN, LIERE!
Waerde viere,
Die ick viere,
Minn', en cer':

Kameraden,
Die, van gaden
Onbeladen,
Vry en los

Door de Steden
Gaet vertreden,
Als de Reeden 2)
Door een Bos;

Deser dagen
Wech gedragen
Uyt den Haeg en
't Soet gequeel
Van de Dieren 3),
Die 't vercierien
Doet vertieren 4)
Meestendeel;

Verr' verscheiden
Van de weiden,
Die ons leiden
Na de *Wijk* 5),
Daer de *Rijsen*
Moedigh rijsen
Om den wijsen
OOSTERWIJCK.

Menig' reisen
Ga ick peisen
Onder 't reisen:
»Soeten Haegh!
Schoone stranden!
Lieve Landen!
Die uw' sanden
Weder sagh!

Maer, o Vrinden
En beminden!
U te vinden
Haeck ick meest;
Uw gheugen 6)
Heeft 't vermeugen
Van 't verheugen
Van mijn' geest.

Als 't gevoelen
Waer' te koelen
In het woelen
Van de vreughd,
'k Waer u allen
Langh ontvallen,
Door het mallen
Deser jeughd.

Maer de stuypen,
Die het suypen
Doet bekruypen
Hert en hoofd,
Heb ick, binnen
't Overwinnen
Van mijn' sinnen,
Noyt gelooft;

Onbewogen
Door 't vermogen
Van de togen,
Onberoert

1) *Lansert, krijgsman.* 2) *Min gelukkig voor Recen.* 3) *meisjens.* 4) *aan den man brengt.* 5) *Rijswijk.* Zie voorts het opschrift en 't eerste coplet van 't volgende gedicht. 6) *herinnering.*

Door het rasen
Van de glasen,
Dat de dwasen
Van haer voert 1),

Ga ick leven
Stadigh, even,
Stil, en even
Als ick schier
In den Hage,
Alle dage,
Sit en klage
Byden vier 2).

Ja, 't benouwen
Van verkouwen,
Door de rouw' en

Wreede lucht,
Komt mijn spelen-
Gaen vervelen,
En bestelen
Mijn' genucht.

Soo en acht ick,
Soo en tracht ick,
Soo en wacht ick,
Uyt het kruys,
In 't vermaecken
Niet te raecken,
Als door 't naecken
Van mijn' thuys;

Daer my weder
't Schoone weder

Op en neder
Volgen sal,
En mijn' kaecken
Stadigh kraecken 3)
Door vermaeck en
Welgeval.

Soete Menschen!
Helpt my wenschen
In een' Rensche 4)-
Nieuwe Pint,
Dat die tijden
Haest gedijden,
Tot verblijden
Van uw' vrind,

C. H.

Medelijden; aen Heer Willem van Liere,

HEERE VAN OOSTERWIJK, ETC.

Over de dood van synen oudsten Soon.

Gaet vernachten,
Mijn' gedachten
En mijn' klachten!
In de *Wijck*,
Daer de *Rijzen*
Droevigh rijzen,
Om den wijzen
OOSTERWIJK.

Doet hem weten,
Dat de beten

Van 't vergeten
In mijn hert
Niet en bijten,
Meer als 't slijten
Van den tijt en 5)
Slijt zijn' smert;

Dat het ruchten 6)
Van sijn suchten
Mijn' genuchten
Soo verr af

Heeft verslagen,
En doen dragen
Half de plagen
Van sijn' straff';

Dat mijn' oogen
Van meêdoogen
Selden droogen,
En, gelijk
Losse kranen
Stadigh staen, en

1) *buiten zich zelf brengt.* 2) *Thans het vuur.* 3) *Van lachen.*
4) *Rijnsche.* 5) *niet.* 6) *geluid.*

Stadigh tranen
Op sijn Lijck;

Lijck by lijcken
Te verlijcken 1),
Die van kijcken
Lijden doen,
Doen de pijnen
Eigen schijnen
Elck van sijnen
Naestens schoen:

Dat de schroomen
Van mijn' droomen
Selden komen,
Ick en 2) sie
Sijnen gaven,
Doe soo braven 3),
Nu begraven
EMMERY;

Dat mijn' dagen
Noyt en dagen,
Sy en 2) dragen
Meer of min
Van de klachten,
Die de nachten
Niet en smachten 4)
In mijn' sin;

Dat mijn' pennen
Niet en rennen
Naer 't gewennen
Van mijn' hand,
Dat my 't eten
Blijft geseten
Ongebeten
In den tand;

Dat mijn' Luyten
Haer' geluyten 5)
Niet en sluyten
Op mijn' stroot;
Dat mijn' Veëlen
Niet en spelen,
Sy en 2) quelen
Naer de dood:

Al van dencken
Op het krencken
En verdrencken
Van sijn' geest,
Sints sijn jongen,
Lieven Jongen
Hem ontwongen
Is geweest.

Maer, gedachten!
Wilt niet wachten
Na de klachten,
Die by weër

Mochte baren
En vergaeren,
Tot verswaren
Van sijn zeer;

Wil hy neuren
Naer uw treuren,
Gaet ghy deur, en
Stuyt hem kort;
'k Hoef het weenen
Niet te leenen,
Die 't aen geenen
Traen en schort.

Maer met eenen
Voor de Steenen,
Daer de beenen
Van het Wicht
Onder pletten,
Zult ghy letten
Op te setten
Dit Gedicht:

»BUYGT U NAER DE
DROEVE WAERDE
DESER AERDE,
LESER, VRIND!
HIER IN WOONEN
MOEDERS KOONEN,
VADERS KROON, EN
MAER EEN KIND.»

LOND. 1624.

1) Voor *vergelijken*. 2) Thans of ik en of zij. 3) wakkeren.
4) smoren, doven. 5) Rijmshalve voor *geluiden, tonen*.

D e u n 1).

(1624).

't Lusten een' belusten Geest
(Utrecht is zijn thuis geweest),
Malle menschen te vermaken
En met schande wijs te maken;
Daer toe veinsden hy 't bedrijf
Van de Maeghden vijf en vijf,
Die'r de vijf mallooten waren,
In verthooningh te verklaren,
Naer hy 't in de letter vond
Van 't Genadiger 2) Verbond.
Stijlen ded' hy weinig' stellen,
En daer berderen 3) op vellen
Toegespijckert, toegehaeckt,
En 't stellagië was gemaect;
Maer de ruymte vry benepen,
Vry ondienstelick begrepen,
Daer sich niemand aen en stiet,
Oft zijn hoeft om achter liet.
Vensters, luyven 4), daken, deuren
Dreighden onder 't pack te scheuren
Van het opgedrongen volck;
Onder dreef het als een' Wolck,
Die de witte Winter-buyen
Uyt den Noorden jaeght in 't Zuyen;
Die daer niet te sien en was,
Hiet 5) men doot of mijn te pas.
Maeghden boven alle vrouwen
Warender niet uyt te houwen,
Maeghden sagh men waer men stond,
Of bedriegh ick mijnen mond?
Meiskens saghmen waermen heen sagh;
Mog'lick ofm'er een' van tweeën sagh,

1) D. i. *grap, boert*. Zoo in de eerste uitgave, 1625. Later *Klucht*. 2) *Hel Nieuwe*. 3) *planken*. 4) *luisfels*. 5) *Thans heette*.

Mog'lick offer thien gevraeght
Hadd' gesworen: wy sijn Maeghd.
Van den Middagh tot den Duyster
(Kleine dingen krijgen luyster
Van der keerssen kleine vlam)
Sat mer, eer men yet vernam;
Somtjids roerde'r yet van binnen,
En men riep er: »Sy beginnen!»
Sef den eenen door een' spleet:
»Wacht, de thiende wordt gekleedt,»
And're swoeren door de klampen:
»t Sal hem gelden, 'k sie de lampen.»
Dien het wachten viel te bangh,
Vond vermaken in 't verlangh.

Na verlangen en verwachten,
Na veel' onverdulde 1) klachten,
Komt de Baes voor uyt getreên,
Met de Roll van dese reên:
»Vrienden minst, en meest Vriendinnen,
Die ons geerne saeght beginnen,
Dat oyt niemand en begost,
Daer sijn volck niet staen en kost;
Wilt gy sien thien Maegden hand'len,
Daer geen' vijf en kunnen wand'len?
Lieve, siet eens rondom my,
Hier en is geen' plaets voor dry;
'k Sie u 't onverstand bekennen,
En beschuldigen uw rennen,
Op den roep van nieuwigheid,
Sonder schaduw' van bescheid;
Maer een' ander' hoor ick klagen
En, tot aller onschuld 2), vragen
Waerom hebt gy, die ons laeckt,
Niet een' ruymer plaets gemaect?»
't Is niet qualick opgenomen
Al en is 't niet over-pluys;

1) Voor onver- of onge-duldige. 2) verontschuldiging.

Want, de mis-slagh uytgenomen
Van het onbequaem raduys 1),
Al de dwase zijn gekomen,
En de wijse blijven thuyt.

AEN J. VAN DER BURCH.

Olla Podrida 2).

(1624).

Je n'ayme pas
Het langh relaes
De vostre escrit:
'k En ken my niet
Digne du los,
Die u soo los
Part de la main;
't Is all fenijn,
A la Jeunesse
Soo soeten flesse
Luy faire boire,
In plaets van hoore
Ce qui messied,
Dat niemand weet,
S'il ne l'apprend
Van vrienden hand.

Autre 3) langage:
Verburgh! wat raesje
De nous venir
Besoecken hier?
N'estoit la belle 4)
Die u moet quelle',
Je vous croirois
Nu als altoos:

Mais la cher' Ame
En lijf te same,
Qui vous detient
Te langh ontleent,
Ne peut entendre
Tot uw verand're
De là icy,
Nadat ick sie.

Mauvaise Fille!
Waerom en wilje,
Que peu ni part
Van 't knechjes hart
Nous accompagne?
Waerom en spanje
Pas si long temps
Aen and're mans?

Anzi, gentile,
Lost hem sijn' hiele',
Manda lo quà,
Die nu of na
Lasciarti deve,
En met ons leve'.
Non si à noi
Soo wreed als moy;

1) vertrek ('t Fransch *reduit*). 2) Spaansch voor *Mengelmoes*.
3) Eerst *changeons*. 4) Zie boven, bladz. 108, aant. 2.

Basta per lui
 Soo fellen roey 1);
Sentala pure,
 Sy magh hem roere',
E far pensur
 Om eens van daer
Voler partire:
 Laet hem dan tiere'
E lamentar
 Het halve Jaer;
L'altra metade
 Magh hy sijn' Gade
E rivedere,
 En sonder kleere
Far gambettar,
 En werden Vaër.

Pues que se buelva,
 Eer 't hem soo wel ga;
Yo promettre,
 Dat hy weer reë
A tu la malle
 Voor uwe traelje
Parecerà,
 En noyt daer na
Querrà dexarte;
 Maer all' uw' smarte
De coraçon,
 Gelijk de Son
Tinieblas hiere,
 Sal doen verteere',
Y puede ser,
 Sijn eigen zeer.

Sed loquor ventis,
 Daer sy gewent is
Te possidere,
 En noyt t' onbeere',
Nec ipse tu,
 Al wouw sy nu,

Redire velis.
 Doch soo 't te veel is,
Geminà peste
 Noch eens op 't leste
Correptum esse,
 Aenvaerdt mijn' lesse,
Et serva te
 Van een' van twee.
Es sint kein sachen
 Om met te lacchen;
Wer weis was nach
 Gebeuren magh?
Das leib verlieren
 Voor Vrouwe-Dieren
Ist schand und schad'
 En weeldrigh quaed,
Ohn lohn und ehren,
 Die'r vele geeren
Durch g'winnen sollen.
 Scheid dan van 't hollen
Und wend euch her,
 En vrijdt van verr.

Your loving paine
 Sal sachter zijn,
If that her eyes
 Somtijds een' reis
From farther of,
 Door mist en stof,
Upon you look,
 Daer u een Boeck,
A ball, a string,
 En ons gesing
Shall make forget
 Wat dat u let:
Till both at Leiden,
 Om noyt te scheiden,
One day shall meet,
 En uw verdriet,

1) roé, roede.

Your sighs, your tears,
 Voll vreugds, voll eers,
Kissing requite
 Veel' jaren tijd.
Ou fainei gar
 Soo grauw van haer,
Hooste se dein
 Soo haestigh zijn
Pros to gamein,
 Die lange pijn!
Vien donc, vien,
 Of alleen,

O con ella
 Dien soo wel, na
El dezir
 's Volcks alhier,
Scis placere,
 Dat sy geere
Werd verstehn,
 Om eens een
To make with her
 Haren Bidder.
Errooso;
 'k Wensch u soo.

Aen den selven. Tot Leiden.

(1625).

Vreind
 In 't
 Pest-
 Nest 1),
 Daer de
 Waerde
 Naer de
 Aerde
 Heen
 Treên,
 Met
 Het
 Slechte
 Wech te
 Voeren
 Boeren-
 Bloed ;
 Spoedt

Doch
 Noch
 Buyten
 Uytten 2)
 Vuylen
 Kuylen,
 En
 Den
 Grond,
 Rond
 Van den
 Handen,
 Beenen,
 Teenen,
 Leer,
 Smeer,
 Speck,
 Dreck,

Armen,
 Darmen,
 Nieren,
 Pieren.
 Leert,
 Eer 't
 Spa
 Ga,
 Straten
 Laten,
 Lijcken
 Wijcken.
 't Is
 Wis,
 Wie
 Die
 Plagen
 Jagen,

Vinden
 Winden 3),
 Daer
 't Haer 4)
 Van
 Kan
 Komen ;
 't Schroomen
 Vatsé,
 Datse
 Daer
 Naer 5)
 Eer
 Neer
 Raecken,
 Braecken,
 Naecken
 't Laken,

1) Zie boven, bladz. 105, aant. 3. 2) *Uit den*, thans *uit de*.
 3) *Luchten*. 4) *Thans hun*. 5) *Thans na*.

Om, Stom Doot, Noot 1) Vrinden In den Hage, Na ge- meen Reën, Te Be- soecken;	Boeck, en Luyt, en Fluyt, en Bal Al- tijd Quijt, In de Blinde Mollen- Hollen. O, Soo	Dan 2), Van Lange, Bange, Sware, Nare Lucht, Vlucht Dra, Na 't Oude, Koude, Vrije,	Blijc Sand; Want Heel Veel' Menschen Wenschen Naer den Waerden Vrind In 't Pest- nest.
---	--	--	--

SNICKEN.

De malis minimum 3).

(1625).

Siet Niet Na den Quaden Sang- gang, Leser ! Deser Sucht- klucht.	'k Vouwse, 'k Houwse Kort; 'k Schort 4) Seven Teven 5), Daer Maer Van der Ander'	Een 6) 't Been Souwen Vouwen. 't Zijn Mijn' SNICKEN: Ick en Kan Van	't Quade, Na de Reën 7), Geen Minder Hinder Aen Slaen.
---	---	--	---

1) *Nooit.* 2) *Aldus.* 3) *D. i. het kleinste kwaad.* 4) *'k Bind.*
5) *honden of rijmen.* 6) *van de twee een.* 7) *in billykheid.*

Aen J. van Brosterhuysen,
Op sijn verlangh naer 't uytkomen mijner Dichten.
(1625).

Waerom gaept ghy, Brosterhuysen!
Als de Waterlandsche sluysen,
Naer een' vingerhoed vol nats,
Offer 1) vry een' Zee vol schats
Uyt mijn' dorre pen sou storten?
't Is de drinckensvreughd verkorten,
Die soo wijd sijn' wangen reckt,
Dat hy noyt verlangh 2) en leckt,
Maer de gal slikt sonder raecken,
En den Honigh sonder smaecken,
Even als een' Steuren-fuyck
't Grondelingh 3) in heuren buyck.
Wacht my wat met 4) enger' lippen,
Daer ick tusschen in mogh' glippen,
Als een palingh door een' kloof,
Daer sijn jongh door henen schoof,
En mijn' anders doove netlen
Sullen uwe nauwte ketlen,
En mijn anders dom geluyt
D' oore die ten naesten sluyt.
'k Sal mijn' Zetter onderwijlen
Met sijn' Letter wonder ijlen 5),
'k Sal mijn' Drucker slaven doen,
En van stappen draven doen;
'k Salse beide, met haer sweeten,
't Water-warmen sparen heeten;
'k Sal den Binder voor een blad
Rijgen heeten wat hy vat,
'k Sal den Wagenaer 6) na Leyen
Dobb'le sweepen heeten breyen,

1) *Alsof er. 2) 'tgeen hij verlangt. 3) Voor katvisch in 't algemeen. 4) Men zou genegen zijn met wat te lezen. 5) haasten. 6) voerman.*

En doen rennen met de meer 1),
Als waer' Phaëthon op 't veer!
'k Sal het pack met *Cito's* 2) decken,
En den Bricven-drager recken
En doen rucken aen uw' bel,
Dat de Meid sal roepen: »wel!
Wel, wat gaet den Bengel over?"
Daer op sal hy, soo wat grover,
Soo wat holler uyt die stroot,
Die bebieterde Mengel-goot,
Ripsen, voor de reedste antwoord:
»Hier, jou varcke! reickje hand voort,
'k Heb cloope met dit pack
Tegens stoep en luyf en dack,
Offer heel Breda na vaste;
Helpme van den bras ontlaste,
Haelme geld, stap héne, drá!
Brosterhuysen wacht er na."
Zoo ghy dan het zegel-pluysen,
En de vellen door te luysen,
Niet soo haest en hebt begost,
Of ghy klaeght: »wat laffer kost!
Foey, de Bergen zijn verlost
Van belacchelicke Muysen;
'k Hael mijn wenschen door den hals,
All' mijn' gissingen zijn vals!"
'k Sal niet 3) weder 4)-spreken, als:
»Waerom gaept ghy? Brosterhuysen!" —

**Scheeps-praet, ten overlijden van Prins
Maurits van Orange.
(1625).**

Mouringh, die de vrye Schepen
Van de seven-landtsche buert

1) paard (maar, merrie). 2) Thans zou men *spoed* zeggen
3) niets. 4) tegen-.

Veertigh jaren, onbegrepen 1),
Onbekropen heeft gestuert;
Mouringh, die se, door de baren
Van soo menigh tegen-ty,
Voor de wind heeft leeren varen,
Al en was 't maer wind op zy;

Mouringh, Schipper sonder weergaë,
Die sijn' onverwinlickheit
Waer de Sonn op, waer sy neër ga,
T' aller ooren heeft gepreit;
Mouringh, die de Zee te nauw hiel
Voor sijn zeilen en sijn wand,
Die de vogelen te gauw viel
Al beseilden hy maer 't sand 2).

Mouringh was te koy ekropen,
En den endeloose slaep
Had sijn wacker oogh beslopen,
En hem Lecuw gemaect tot Schaep;
Reeërs en Matroosen riepen:
»Och! de groote Schipper, och!
Wat sou 't schaën, of wy al sliepen,
Waeckte schipper Mouringh noch!»

»Schipper Mouringh! maer je leghter,
Maer je leghter plat'evelt,
Stout verweerer, trots bevechter,
Bey te Zeewort 3) en te veld.
Kijck, de takels en de touwen,
En de vlaggen en het schut
Staen en pruylen in den rouw, en
Altemalen in den dut!»

»Dutten?» sprack moy Heintgje 4), »dutten?
Stille, Maets! een toontje min 5);

1) *zonder weërspraak, onberispelyk.* 2) *In den zeilwagen van Simon Stevin.* 3) *zeewaart, op zee.* 4) *Frederik Hendrik.* 5) *lager.*

1 t
Dutten? wacht, dat most ick schutten 1),
Bin ick anders dien ick bin;
'k Hebb' te langh, om Noord en Zuyen,
By den Baes te Roer estaen,
'k Hebb' je veul gesnor van buyen
Over deuse muts sien gaen."

'k Selt hun lichtelick soo klaren,
Dat ick vlaggen, schut, en touw,
En de maets, die met me varen,
Vryen sel van dut en rouw.
Recërs, (jouwerliefde 2) mien ick
Die van vers 3) op 't kusse vicht)
Wiljer an? kedaer! jou dien ick,
Jou allienich, by dit licht."

»Weeran!" riepen de Matroosen,
»t Is een man oft Mouringh waer!"
En de Reeërs die hem koosen:
»Weeran, 't is de jonge Vaër 4)!"
Heintgje peurde strack an 't stuer, en
Haelde 't ancker uyt de grond,
'k Scheepje ginck door 't Zee-sop schueren,
Offer Mouringh noch an stond.

Op de Heere Hoofds Historie van Henrick de Grootte.

(Maart, 1626).

't Berouwt my van eertijds; 'k beklage mijn onthouwen,
En wenschte 't Lely 5)-loof en waer' my noyt ontvouwen,
't Naest-jonghste Lely-loof, dat op de blancke blaën
't Laurierige 6) bedrijf van *Henrick* heeft gelaën.

1) *weren*, voorkomen. 2) *uwe liefden*, oude betitelingsvorm.
3) *ver.* 4) Willem I. 5) Men herinnere zich de drie leliën van
't Fransche wapen. 6) *lauwer-waardiye*.

Soo hadd' ick ongebuickt, soo hadd' ick ongebogen
Na 't lager woorden-peil van platte penne-togen 1),
De geens-gelijke Print van uwen Sonder-gaé 2)
Soo verr de Sonne rijst tot waer sy onderga
Eerst over end gevat; noyt *Henrick* min begrepen,
Dan of hy *Henrick* waer; mijn' oogen noyt benepen
Om 't Hemel-aerdigh saed te vinden onder 't volck,
Om *Henrick* oyt soo laegh te soecken als een' wolck:
Maer, veér- en vlucht-gemeen met uw' verheven toonen,
De toppen van sijn' eer beklommen daer sy woonen,
En, door uw' fixe penn', dat seggen en dat doen
Sien rijmen over een, als voet en leest en schoen.

Noch wensch ik averechts, en dat berouw berouwt my;
Hooft-schrijver van mijn Land! uw' waerde wederhouwt my,
De waerde van die penn', die my in twijffel stelt
Of *Henrick* meer verdicnt, of die hem *soo* vertelt.
'k Vergaep my aen den treck van 't schilderen soo gierigh 3),
Dat mijn Gedencken 4) klaeght: mijn oogh was veel te vierigh,
Mijn opmerck veel te koel. De toon verleidt mijn oor,
Soo dat ick naer den sin maer stucksgewijs en hoor.
Vergeest hem, Groote Vorst! ghy hebt hem danck te weten,
Die soo veel arbeids heeft op uwen roem gesleten;
Maer nu de tijd uw' doen met u begraven heeft,
En uw' rapier alleen in dese penn' herleest,
Deelt hy diep in uw' eer, die soo veel groote daden
Sluyt in soo weinige, soo kostelicke bladen;
Ja, springht de reden van de Wis-konst niet te kort,
't Begrijpende is wat meer, dan dat begrepen wordt.

Begonnen Onschuldige aen den Heere Hooft,
Tot een proeve van Gemeten Onrijm.

(Aug. 1626) 5).

Muyden! ick legg te bedde gevelt veel platter als yemand,
Die mette vallende sucht d' aerde van achtere kust;

1) -trekken. 2) ongeëvenaarde. 3) Voor *gretig*. 4) *Herinnering*.
5) Verg. *Hoofts Brieven I*, bladz. 270 v.

Koortsige kolen, in helderen brand voor lange verandert,
Doen my den anderen dagh vreesen en vieren nochtans.
Seght het uw' Heer, oft weet ghy niet meer van tale, van antwoord,
Dien 't wel eer door uw' Heer beter als andere stond,
Laet u geschiën 'tgen' u noch mogelick van dage geschiet is,
Laet mijn smalle Gesant door uwe grendelen in.
En ghy, Gesant! staet stille voor hem, laet u kerven en houwen,
Geeft hem een' opene borst, soo tot de vrienden behoort.
Seght dan: die my besond is Huygens, alle de dagen
Van sijn leven uw vriend, alle de dagen uw knecht.
Wijt hem 't woord-breken niet, hy was noyt schuldigh aen on-
Maer sijn sieckte verrast beide sijn' yver en eed; (trouw;
Yver, al langh ter borste gevoedt; eed, lange gesworen,
Soo men vrunden be-eedt, handen in handen geklemt.
Staet daer Tessel omher, sy sal dat sweeren gedencken,
En my daerom mogelick werpen het eerste verwijt.

Ander Proeve 1).

Muyden! ick kom; hergunt my de gunst die 'ck lange geleden
Van uw beleefden 2) Heer, van u Heerinne genoot.
Hadd' ick, van harten verhardt, hun weldaedt konnen vergeten,
Hadd' ick, als sonder verdienst, sonder gevoelen geweest,
Ghy soudt buyten de vrees, en uw meester 3) buyten gevaer zijn,
Bey van de selv' ongenucht, beide van 't selve verdriet,
Bey van de sorgh, en bey van de pijn, en bey van de quellingh,
Bey van de moeyt, die u bey met mijn genaken genaect
Maer hun onthael was te soet, en, moet ick 't nauwste bekennen,
'k Waer mette 4) toespijs alleen, sonder hun 5) spijs, verleydt.

1) Blijkens het meêgedeelde in Hoofds Brieven I, bladz. 446, werd deze reeds in 1623 »tusschen Haerlem en Amsterdam» gedicht. Wij geven ze hier naar de daar bewaarde, oorspronkelijke terug. 2) Later: »uwen aerdigen» (verg 't Hoogd. *artig*). 3) Later: »heerschap.» 4) *met de*; later: »by de.» 5) Later: »haer.»

V r y e r y .

Ick doolde buyten 's wegghs in 't swartste van 't onseker,
 In Twijfelmistigheid, in Schrick, den herten-breker;
 In Hoop, de wispeltuer; in Vrees, de vroege pijn;
 En wenschten om wat lichts van meer of minder schijn,
 Of 't Sterre-vier, of Sonn, of Maendagh mochte wesen.
 Met vongh mijn oogh een' Sterr 1); (want dat vergulde wesen
 En paste maer een' Sterr) en noch en was 't er geen';
 Foey, oogen! tast ghy mis? en emmers was 't er een';
 »Goed' oogen, dobb'len danck!" soo spraken doe mijn' voeten,
 En stonden elck op 't rapst, om my te helpen boeten
 Verlangens holle vrucht met hebbens volle vreughd.
 Maer, ô goed-dunkenheit, ghy zijt een' slechte deughd!
 Waer elcke Vogel sijn, diens 2) oogh hem onderhalen
 En oor bereicken kan, mijn bergen en mijn dalen,
 Mijn boomen souden 't zijn, daer 't soete goed op nest;
 De hebbers voeren wel, maer de begeerers best.
 Nu staen de laetst' in 't kael; en ick, der laetsten eerste,
 Ga gapen na mijn' Sterr, gelijk die 't al beheerste,
 Soo lang hy droomen kost, en, wacker, niet met al.
 De kinders loopen recht leê-breken na den bal,
 Als ick na dese, wat? na dese Sterr? oh, STERRE!
 Al waert ghy soo gedoopt, al schieent ghy soo van verre,
 Ghy staet my voor geen' Sterr; en die u niet en vleit,
 Sal seggen, 't is een keers die deinsende verleidt,
 En nemmer t'huys en brengt; in open' tael: een Stallicht 3),
 Dat niemand achterhaelt, tot dat hy in de val light,
 En na sijn selven tast. Ghy loecht 4) van verr op my,
 Als waert ghy all' de Sterr'n, of all' de Sterren ghy;
 Beweegh ick maer een' voet, om maar een' voet te nad'ren,
 Ghy gaet 'er ses te rugg, en stolt in all' mijn' ad'ren,
 Gelijk een quackel 5)-vorst, mijn onlangs vlietend bloed,
 En doyt 'er 't leven in stracks met een' nieuwen gloed,

1) Onder dezen naam bezong Huygens nu en later de be-
 minlijke en begaafde Susanna (Jansdr.) van Baerle, aan wie
 ook Hooft het hof had gemaakt, en met wie Huygens den 6en
 April 1627 huwde. 2) Thans *wiens* of *welks*. 3) Anders *dwaal-*
licht. 4) Thans tot *lâchtel* verzwakt. 5) *lichte*.

En vriest er 't leven uyt stracks met een nieuw verstremmen,
 En doet my datelick mijn vreesen overstemmen,
 En datelick mijn' hoop, nu mijn' goeddunckenheit,
 Nu mijn' verachting mijns; gelijk de Zee-man leit
 En kiel-kruyst voor den mond van hooger wal en 1) haven,
 Ten eindre van sijn' reis, in 't midden van sijn slaven;
 Hy klieft den wind op 't scherpst en dringhter dicht op in,
 Gelijk ick **STERRE** soeck, of 't halve streeckjen min.
 Maer, werdt de wind verrast, wie sal 't gety bedriegen?
 Want, hoe 't de stier-man gist, de Maen en wil niet liegen:
 Soo blijft sijn' winst verlies, tot dat de strammer stroom
 Naer huys denck', en naer huys en weer aen 't rijsen koom'.
 Noch is 't mijn 't minder luck, en, naer mijn droevigh oordeel,
 De Zec-man in den wind heeft, voor sijn land, het voordeel;
 Sijn land verwacht hem thuis, en altijd vindt hy 't daer,
 Een' halve mijl daer af is altijd even naer 2).
 Ghy, **STERRE!** ghy, mijn land, mijn hooger-wal en haven!
 Ghy streckt my sus, ghy soo, en heet my Noord-waert draven,
 En keert my 't Zuyden toe, en heet my Zuyd-aen gaen,
 En treckt u onversiens een Noorder aensicht aen,
 Een Nova Zembla's oog, en siet my van uw stranden 3),
 En waeyt my van uw' kaey, en ebt my van uw landen,
 En stelt mijn' streeck te leur, als waert gh' een vlietend droogh,
 Als 't land daer Heer Apoll sijn' eerste minne soogh 4).
 Maer, **STERRE!** 't vlotte land geraeckte noch te gronde,
 En d' ure was doe 't dreef, en d' ure was doe 't stonde 5);
 En heeft soo lompen klomp sijn eigen aerd verleert,
 En wert ghy nemmer moè geswaey-hert 6) en gekeert?
 Staet, schoone Stal-licht! staet, en leert uw' eer beseffen,
 Men wil u stuyten, ja, maer stuytende verheffen;
 De dwalende staen laeght, de vast' in 't hooghste krom 7),
 En gaen gestadelick, maer met den Hemel, om.
 Maer mijn' gereckte moeyt en kan u niet bereiken;
 Mijn' reden schijnt te weeck ter schorse van uw Eicken;

1) Zoo lees ik voor *waller*, daar wel het bijv., maar niet het zelfst. n.w. den tweeden naamval op *r* vormt. 2) Thans *na.* 3) *Nam. af, weg.* 4) Het vlottende Delos. 5) Rijnshalve voor *stond.* 6) *met het hart te draayen.* 7) *bocht* (van 't Hemelgewelf).

Wat wiecken ick berei, ghy wilt'er niet by op;
't Schijnt of ick maer een' blaes op, op, en weêr op schop.
Soo danst het Stal-licht oock, op 't snoodste van 't verleiden,
Van 't hoog' in 't lage land, van 't kerckhof in de weiden;
Soo danst ghy, Stal-licht! oock, soo dans ick Dwaler naer,
Soo somtijds tusschen tweên en scheelt het maer een macr.
Maer, moeyelicke maer! men sal u noyt vermaren 1)
Voor marrer 2) van de maer, die ick noch moet bejaren 3);
Eens sal ick wijder treên, eens werd ick vleugel-vlugg',
En stel u, soo ghy my, by bunderen te rugg'.

Dus lust my naer den gangh, en hebt ghy emmers 't gaen lief,
Gaet, schoone Stal-licht! gaet, maer wacht u voor een Maen-dief,
Een uyl-oogh, die den nacht sijn' middagh maken kan,
Van 't doncker maer een floers, en van een mijl een spann'.
Staegh sal ick om u zijn, staegh sal ick u bestappen,
En ramen op uw raem; geen slibber-wegh, geen trappen,
Geen doornen sullen my verwijdren van uw vaert:
Geladde wandel-wegh en maeckt my niet vervaert;
Ick voel's te veel van u om distelen te voelen,
Mijn vyer en konnen my geen wateren ontspoelen.
Voor vlamme' en vrees ick niet, die selver kolen ben:
Locht is der voetselen het soetste dat ick kenn:
Vyer, Water, Locht, en Land, en distelen! ick vergh u
Het uysterst ongemack, en, ongemack! ick tergh u,
En STERRE! ick daegh u uyt: Swemt, kont ghy, door het nat,
Dat heb ick langh gekost 4) van in mijn tranen-bad:
Vlieght wolcke waert, ick volgh; stijght boven 't dack der dagen 5),
Daer heeft my menighmael mijn hoop verby gedragen,
Mijn wenschen menighmael van doen ick STERRE socht,
Tot daer my bult 6) en bergh maer stof van verre docht.

Gaet aen dan, opwaerts aan! ick gev' u ruym de voorbaet,
Van daer ghy rijsen sult tot daer Vrouw Venus' spoor staet;
Leent, kont ghy, daer om hoogh de wiecken van haer kind,
Maer seght, dat ick se hebb', wanneer ghy geen' en vindt.
Ontsnuyst ghy Wind en Weêr, noch sult ghy maer verwerren
In uws geliicken drangh, de wandelende sterren;

1) *uitgeven, aankondigen.* 2) *stremmer, tegenhouder.* 3) *door den tijd verkrijgen.* 4) *gekend.* 5) *Het Hemelgewelf.* 6) *heuvel, hoogte.*

Die sal ick onder sien, en staen u boven 't hoofd,
Gelijck de Valck haar proy eerst met de oogen rooft;
Daer sal ick aen een' Sterr den beck, de klauwen boenen,
En dalen u te lijf met overwicht van soenen,
En wreken 't vuyl geweld van Jupiter, den dief,
Van doen hy 't schoone Kind 1) sijn' ouderen onthief:
Daer sal ick, door de webb' van all' die seven 2) ringen,
Al kussende mijn' proy, al tuymelende, dringen.
Saturnus' suer-gesicht sal lacchen met sijn' Soon 3),
En seggen: »sulcken schelm verdiende sulcken loon!"
Den Af-god van 't gevecht 4) sal 't keeren op sijn' tochten,
En roepen: »Batavier! ga voort, 't is wel gevochten!"
De Lamp-heer van den dagh 5) sal dencken: »ga vry heen,
Wegh met het luyster-licht! nu blijv' ick Sonn alleen:"
De Min-Moér 6) sal haer' Pol 7) een hoeren-oogh toewencken,
Als: »Boeltje! ghy en hebt nu maer 8) op my te dencken:"
De Gauw-dief van de Goón 9) sal staen, als of hy docht:
»Nu gaet mijn' konst in swangh, men steelt tot in de locht!"
De Nacht-kaers nemmer-een 10) sal schrickende versinnen 11):
»Met ongestadigheit en is niet meer te winnen,
En zijn de Hemelen geen' uytvlucht van bedroch,
Waer bergh ick endelick den taeyen maeghdom noch?"
't Vyer, 't ongesiene Vyer, sal van uw' koelte kissen 12),
En, waer 't mijn meer-vyer niet, ghy raeckten 't uyt te lissen 13);
De Locht sal manen gaen, en eischen 's werelds danck
Voor sulcken dondersteen, als nemmer geen en sanck 14);
De Zee sal bobbelen, en steigeren en stijgen,
Tot daer haer noyt geweld van wind en konde krijgen,
En gaen om 15) *Sterre-zee*, het kostelicker woord,
Dan all' de duisenden der namen die sy hoort;
De Land-kluyt gapende gelijck na 't regen-gieten,
Sal seggen: »sulcken Sterr en sagh ick noyt verschieten,

1) Ganimedes. 2) De zeven toen bekende dwaalsterren. 3) Jupiter. 4) Mars. 5) De Zon. 6) Venus. 7) lief. 8) alleen. 9) Mercurius. 10) De, altijd wisselende, Maan. 11) *peinzen, bedenken*. 12) Voor *knetteren*. 13) Voor *lesschen, blusschen*. 14) Thans als er nooit een zonk. 15) Versta: *streven naar den naam van*.

En is de werp 1) voor my, ick schell Aurora quijt
Met all 't gepeerelt Goud van haren Mergen-tijd!"
Maer, Land, Locht, Water, Vyer, en Musicale ringen!
'k Versta uw' toonen niet, ghy sult soo schoon niet singen,
De werp en blijve 2) mijn; en blijft u singens lust,
Singht tot ick, weelde sat, en STERRE, moè gekust,
Naer and're Sterren schiet; 't sal 't liedjen sonder end zijn.
Maer singht het om haer bedd', daer sal de werp belendt 3) zijn,
De werp der werpen een die werpen baren sal;
Dat bedde sal mijn' vall, mijn' distelen, mijn dal,
Mijn' doncker diepte zijn; daer sal my 't Stal-licht leiden,
Daer sal ick twiiffelen, wie ick ben van ons beiden,
En missen geern het licht van Sonn' of Sterre-schijn,
En tasten na mijn self, en dat sal STERRE zijn.

—Soo queelde Sterre-vriend ter antwoord van sijn Luyt,
En 't krachtige geluyd
Deê 't Diamanten hert van stuere STERR vervallen
Tot minder als Crystallen;
Noch schreid' hy al van vreughd, noch songh hy al van pijn,
En STERRE was al sijn'.

Ontwaeck. Aen Sterre.

Sonn'! zijt ghy daer alreê? Dagh! zijt ghy weêr aen 't kriecken?
Nacht! zijt ghy soo voorby, soo vroegh, met sulcke wiecken,
Soo vochtigh en soo vlug? O swarten oogenblick!
O doods-half 4)! daer ick my soo willigh in verstick!
Hoe loopt ghy soo te loor, en laet mijn Ziel verlegen
Om ongevoelickheit, den aller dooden segen;
En ruckt my onvoorsiens uw bruyne deken af,
Uw sarck-steen van mijn bedd', mijn boven-aerdsche graf?
Ick was, en wist het niet; ick lagh, en hadd' geen wesen
Van liggen noch van zijn; met d'ongenucht van 't vreesen,

1) Thans worp. 2) Thans of de worp blijft. 3) beland. 4) halve dood.

Met d' onrust van de hoop en hadd' ick niet 1) gemeens,
Mijn hert, mijn herssenen, mijn sinnen waren eens.
Wat scheelt het nu, mijn hert, mijn herssenen, mijn sinnen!
Wat scheelt het nu van eens! hoe woelen wy van binnen!
Hoe vallen wy te hoop, van d' ure dat ick waeck,
En sluype t' mijnent in 2) door 't splijten 3) van den vaeck!

Van d' ure dat ick waeck,
En sluype t' mijnent in door 't splijten van den vaeck,
Staet Sterre voor mijn oogen,
Mijn oogen tranen-vocht 4), die dan maer eerst en droogen,
Gelijck de dauw verdwijnt,
Van dat de Morgen-Sonn' de droppelen beschijnt.
»Sterr!» segg ick, »Morgen-sterre,
Die verre van my staet, en noch, en noch soo verre,
En noch soo verre laet,
Als daer het hooghste licht van all' in 't ronde gaet;
Hoe kont ghy Sterre wesen,
En houden tegens my soo staégh 5), soo fieren wesen,
En staen als een Comect,
Die, verr van tintelen, van wencken niet en weet?
Kan 't Sterre-licht bevriesen,
En gaen de Sterrheit quijt, en heel de daed verliesen,
En houden heel den naem?
En, Sterre! staet ghy toe, dat sich Nature schaem'
Der plaetse, die s' u gonde,
Van doe sy 't heele hol der Hemelen beronde 6),
En van genoeg en loech;
Mits dat s' u naer 7) de Sonn' de tweede plaets opdroegh?
Al kont ghy my vergeten,
Die heldere geboort en mooght ghy niet ontweten,
En onder u geslacht
Soo menigh minder licht, dat stadigh staet en lacht.

1) Thans niets. 2) En tot mij zelf inkeere. 3) splitsen, verdeelen. 4) vochtig van tranen. 5) stroef. 6) Voor berunde, berende, doorzweefde. 7) Thans na.

Aen de selve.

De Sterren-konst lijdt last: dat heeft s' u danck te weten,
Mijn' Sterre! mijn' Comeet geworden met een lonck;
Wel heb ick droogen damp sien gloeyen tot een vonck,
En stracks van niet tot yet, en weér te niet versletop.
Maer, sif ick al 't versier¹) van gissers, van Poëten,
Van Hemel-cyferaers, ick vind er oud noch jonck,
Die de Nature derv' belasten met dien spronck,
Dat ongesien verschap van Sterren in Cometen.

Aen de selve.

'k Hebb tongen t' mijn verdoen²): 'k hebb Dorpen³), min dan
Ten uytvoer van mijn saeck beleefdelick bereidt; (Steden,
'k Hebb vrienden, in getal, als 't zand ten oever leit,
In aensien menighmael meer waerd dan mijn' gebeden;
'k Hebb', hadden 't andere, sy wisten 't te besteden,
Tot deksel yeder een van sijn afsienlickheit;
Maer, o mijn laetste keur van nu⁴) in eeuwigheit!
Voor haer gemcene gonst verkies' ick verr uw' reden;
Uw reden, en alleen uw reden soeck ick aen;
Verbiedt ghy my die deur, om t'uwent in te gaen,
't Sal noyt mijn' trachtingh zijn van sijdweghs in te delven.
Neen, Sterre! 'k ben jalours van wat u eigen is,
En wie wat met u deelt, maect dat ick 't mijne miss';
Soo soeck ick u alleen te dancken voor u selven.

1) *verzinsel*. 2) *verbruik*. 3) Zinspeling wellicht op zijne vriendschap met zijne en Susanna's verwante Dorothea van Dorp, aan wie hij zijne Dorpen opdroeg, en over wie verg. Alb. Thijm *Dietsche Warande* VI, bladz. 473 vv. 4) Zoo verbeterde Bilderdijk te recht voor u, dat geen zin geeft.

Aen de selve.

Of vry ick averechts, of moest ick my doen dragen,
En veilen ter genaed van d' een' oft d' ander tongh,
Die my gingh schilderen voor aengenaem, voor jongh,
Voor wel en wijsselick besteder van mijn' dagen,

Voor vroet 1), voor letter-wijs, voor slix 2) op alle vragen.
Voor regen-rijk in 't nat, daer Danaë af 3) ontfongh,
Voor al dat yemandt is, die oyt na 4) Sterre dongh,
En, voor my uyt den bedd', na mijn wild dorste jagen?

Neen, Sterre! stont ghy schoon 5) op d' uytpraeck van dat
Mits my een derde man dat woord moest overtellen, (woord,
In soo verdeelden gunst soud' sich mijn' ongunst quellen,

En 't sal mijn vyand zijn, wie dat het voor my hoort.
Nu vry 6) ick u der moeyt, en tred' u selver tegen,
Seght ja, maer seght het my; dat zijn de kortste wegen.

L i e d.

't Kan mijn Schip niet qualick gaen,
't Kan mijn Schip etc.
'k Sie mijn' Sterr in 't Oosten staen,
Mijn' Morgen-Sterre;
Stierman! houd vry Oostwaert aen,
Het land en is niet verre.

't Oosten, daer de Sonn ontslaept 7),
't Oosten, daer etc.
Daer Auror' haer peerlen raept,
Het helder Oosten,
Hebb' ick 't lang vergeefs begaept,
Belooft my eens te troosten:

Trotser Toortse van den dagh
Trotser Toortse etc.

1) kundig. 2) klaar. 3) van; nam. Jupiters Goudregen. 4) Thans naar. 5) al stondt gij, waart gereed. 6) bevrij. 7) Versta: ontwaakt.

Dan 't u blicken 1) halen magh
By Sterres oogen,
Spaert de moeyt van uw bejagh,
Sy sal den dauw wel droogen.

All mijn aensicht was een plas,
All mijn aensicht etc.
Nu is 't drooger dan 't oyt was,
Met bey sijn kranen 2);
Wat zijn druppelen van glas
By sulcken Zec van tranen?

Sulcken Zee heeft Sterr gedrooght,
Sulcken Zee etc.
En my maer van verr' beooght,
Verr' uyt den Oosten;
Komt ghy 3) eens ter middagh-hoogh',
Denckt, hoe se my sal roosten.

Stercke Sterr! staet verder af,
Stercke Sterr! etc.
Uw mededoogen valt te straff;
't Is niet te lijden,
Dat die my het leven gaf,
Het leven sou besnijden.

Maer besnijdt my 't leven vry;
Maer besnijdt etc.
Stercke Sterr! staet neven my,
Verlies ick 't leven,
Sulcken levend licht, als ghy,
Sal licht nieuw leven geven.

Vier 4) en meer als menschen pijn,
Vier en meer etc.

1) *schitteren*. 2) *Versta: de oogen*. 3) Bij ieder ander Dichter dan H. zou men, met Bild., hier *zy* willen lezen; bij zijn gedrongen dichttrant laat zich ook *ghy* echter gemakkelijk verklaren. 4) *Vuur*.

Sullen all mijn wenschen zijn
In uwe handen:
Sterre! brenght uw vier by 't mijn,
Het sal te heeter branden.

Hoe ick heet en haester brand,
Hoe ick heet etc.
Hoe ick min u plaester-hand
Sal moeten derven.
Dood! uw vreesen zijn vermant,
Mijn leven is mijn sterven.

Op een S. van Diamanten door Sterre gesonden.

Welkom, Sterren van mijn' Sterr'!
Sterren, die, van Oosten her
En my onbedreven 1) Landen,
Komt gedreven in mijn handen,
Maer gedreven door de hand,
Die u in de Locht geplant 2)
En den Hemel heeft geschoncken;
Daer ghy eerst met steene loncken
Laeght en blickte, laegh en loom,
Door de dichte vau den stroom.
Roemt u niet der suerer soenen
Van den meulen 3), die u boenen
En, verminderende, most
Meerderen van kracht en kost 4).
Daer en hebt ghy 't niet gekregen,
Dat u kroonen overwegen,
En sich 't onder-Maensche goed
Met een toewicht helpen doet.
Aen uw' sterckheit hangt uw' waerde;
Die en gaf u Locht noch Aerde,

1) Voor *onbekende*, tenzij men *onbeseven* lezen wil. 2) Versta: als tot sterren gemaakt heeft. 3) den *slijpmolen*. 4) Voor *kostbaarheid*.

Noch het Water, noch het Vier;
Sterre, die den Hemel hier
Half geleent heeft, half geschoncken,
Om de Wereld op te proncken,
Als een dier dat sterven gaet,
Met sijn doodelick 1) gewaed;
Sterre, die het all versterret,
Niet wat in haer' tuyten werret,
Maer alleen de loncken naeckt
Van haer oogh, dat voncken blaect; —
Sterre gaf u 't Sterre-wesen,
Daer wy nu gelijk in lesen
't Vriendelicke met het schoon,
Rechten rijkdom van de Goñ.
Steenen! stelt u dan te vreden;
Heeft de Steenheit wat geleden,
Met de Sterheit is 't geboet,
En de schade ruym vergoedt.
Sachtigheit beduyt meêdoogen,
Dat 's de geest van Sterres oogen;
Klare kooltjens sonder rook,
Eys-gelijk en ronder 2) oock,
Dat 's de print 2) van Sterres oogen;
Droppeltjens, die helder droogen,
Helder als geslepen IJs 4),
Dat een' onbegrepen wijs
Stolt in d' onder-aerdsche kranen,
Dat 's de stof van Sterres tranen.
Weest dan steenen droppeltjens,
Tranen, oogen-koppeltjens,
Kolen, uytgestoockte voncken,
Vlammen, onberoockte loncken,
Brandigh ijs, bevrozen vier,
Weest dan, Steenen, al wat hier
Al wat ergens is te wesen,
Noch en zijt ghy niet vol-presen,

1) Voor doods-. 2) Zoo rond en ronder dan een ei. 3) Thans het beeld. 4) Versta: kristal.

Tot men u den Hemel toont,
Daer uw vierigh' maegschap woont;
Sterren! eens, en noch eens Sterren,
Daer mijn' oogen in verwerren,
Sterren! schoone Burgery
Van een Hemeltjen als ghy;
Sterren! dien mijn Sterr' geleert heeft,
Dat sy op haer hert begeert heeft,
Dat sy van haer hert verkreegh,
Doe ick 't haer voor 't mijne kreegh;
Sterren! eertijds steege 1) steenen,
Nu gebuygelick als teenen 2);
Sterren! daer de vriendlickheit
Ja en ja, en ja in seit;
Sterren, zijde-sacht van wesen!
Sterren, uyt mijn' Sterr' geresen!
Sterren, minder menighmael
Dan de minste, die de Zael
Van de Goden overmelcken 3),
Schooner dan haer Nectarkelcken,
Grooter in mijn gierigh oogh,
Dan de grootste daer om hoogh;
Sterren-steenen, Sterren-oogen,
Sterren, trouw en vol meêdoogen,
Naby Sterren, Sterren verr',
Welkom Sterren als mijn' Sterr'! —

L i e d.

Hoe is 't beloven
Van ons vergâren
Soo haest verstoven
Met wind en baren?
Ey, eigen Sterre!
Die my van soo verre

1) harde. 2) twijg. 3) Hij bedoelt die van den zoogenaamden Melkweg.

Siet en niet en siet,
Ey, Sterre! waerom en verschijnt ghy niet?

Het soet verbeiden
Van uw genaken
Kost my het scheiden
Min bitter maken;
Maer, stoute Sterre!
Die u doe soo verre
Van ontrouw geliet¹⁾,
Ontrouwe Sterre! ghy en meenden 't niet.

Soeck ick in 't hooge
Van 's Hemels ronden,
Stracks seght mijn ooge:
Ghy zijt gevonden;
Maer, schoonste Sterre!
Die ick van soo verre
Son en Maen beny,
Maer, Sterre! daer en isser geen' als ghy.

Gaen ick beneden
Langhs 't aerdrijck werren,
Stracks seght de Reden:
Daer staen geen' Sterren.
Ey, aerdsche Sterre!
Die ick eens soo verre
Van den Hemel koos,
Komt, Sterr! en maeckt de reden reden-loos.

**Op mijn Afbeelding, korts voor mijnen
Trouwdagh.**

Schilder! 't quam soo wel te pas,
Recht eer dat ick Sterre was

1) *gedroegt, hieldt.*

(Schriekt niet, 'k sal u haest ontwerpen,
Hoe ick kost en most *versterren*,
Sterre wierd ick, met als sy
Haer verruyld tegen my),
Mijn gedaente na te trachten;
Zedert waer 't de kracht verkrachten
Van de verw, die pas 1) een man
Mans gelijk verschaeuwen kan.
Ja, ick geve 2), dat mijn vreughden
Maer mijn aengesicht verheughden,
Vreughden, daer van in mijn' Ziel
D' eerste met mijn' Sterre viel;
Noch en waer met dat vermaecken
Mijn gesicht niet naer te maecken;
Sterre leent het sulcken licht,
Datter alle verw voor swicht.
Schilder! 't waer nu veel te spade,
Mijn besit is sonder gade,
Soo mijn vreughden sonder paer,
En daer treckt het aensicht naer.

Speel-reise begost in Iunio. 1628 3).

Door Delfschen Donderdagh, het weerspel van de Mart 4),
Berolden wy de kley, en 't Rotterdammer hard;
Daer boorde men in 't slot van onse bors, die maeghd was,
Met dobbel Sleutelen, soo datter schier gevraecht was:
»Hoe komt de Visch soo dier? Waerdinne!» maer de Man,
In 't opdoen van sijn' thuyne, verdiende wel een' kan,

1) Thans *slechts*. 2) *geef toe*: 3) »22 Juny, met vrouw, broeder, en zuster, naar Delft, Rotterdam, Gouda; 23, Oûwater, Montfoort, IJselstein, Vianen; 24, Culenburg, Buren; 25, Wijk, Amersfoort; 26, Naarden, Muiden; 27, Weesp, Amsterdam; 1 July, Purmer, Beemster, Purmerend, Amsterdam met moeder; 6, Beverwijk, Haarlem; 7, alleen in den Haag terug.» Aant. uit Huygens' Dagboek, in 't bezit van mijn kunstlievendden vriend Schinkel. 4) *jaarmarkt, kermis*.

En twee Galoches 1) toe, die daer vergeten stonden.
't Was avond eer wy noch ter Goud' het Hert-huys vonden ;
Wy vonden 't evenwel, en vonden 't redelijck,
En gaven geern wat meer voor 't praten van Moer Rijck.
Oudwater 's anderdaeghs was 't eerst van ons bedrillen ;
Maer 't lusten ons geen' tijd aen 't spinne-wiel te spillen,
Montfoort was all te na ; daer rusten wy te noên,
En hadden met een Uyl, of met een Waerd, te doen.
Daer was geen Beul gesien, dat menschen konden heugen ;
Juyst was een Engelsch knecht soo sat geweest van deugen ,
Dat desen dagh sijn hoofd daer binnen was gevelt.
Op 't Slot 2) en hebben wy de trappen niet getelt,
Maer buyten op het rond van 't seldsaem Huys staen smaden ;
Korts hadden wy 't soo weêr op IJsselstein geladen,
En seiden opentlick : 't was 't Princen-huys, soo 't hiet,
Maer 't was de rechte kas van sulcken grootheit niet.
Vianen lachte meer in onse lecker' oogen,
O groene mueren ! o, byna het uyterst poogen
Van Menschen en Natuer ! wy droomden all' dien nacht,
Een stuck van 't Paradijs was over Rhijn gebracht.
En 't scheelde Culenburgh de helft van ons behagen,
Dat wy 't soo deun, soo korts, soo vol Vianens 3), sagen ;
Maer sijn beleefde Heer 4) vercierde 't met sijn woord :
»Blijft, vrienden ! blijft by ons, en reist maer mergen voort.»
Wy mosten 't weigeren ; en reisden noch dien avond,
Al was'er die ons dreighd' en 't onderweegh te spâ vond,
Daer vyand reicken kost ; maer wy vernamen geen,
En quamen veil 5) by daegh te Buren ingereên ;
Te Buren, 't fier gebouw, en waerdige vernachten
Des grooten eigenaers 6), self kortelingh te wachten,
Te wachten als een Vorst, die Koningen ter nood
Kond' huysen, en versien twee Hoven van sijn brood.
Tôt sijner eere was all' d' eere, die m' ons dede,
Van vry bedd' op het Hof, vry' tafel in der Stede,

1) Fransch, Italiaansch, en Spaansch voor *schoenen*. 2) In 1672 door de Franschen verwoest. 3) *vol van Vianen*. 4) Johan Wolfaert van Brederode ; zie Vondel I, blz. 273 en 276. 5) *veilig*. 6) De Prins.

Met twaelf Apostelen, en 't vriendelick gelaet
Van stille borgery en soete Magistraet.
't Werd Gods-dagh, en tot God besteden wy den mergen,
En kruysten zedert noen Rhijn, Wijck, en Veluw'r-bergen;
Die klommen wy ten topp, en sagen, van soo hoogh,
De Caert van onse reis in 't wencken van een oogh;
Oock Amersfoort, de rust van wijse wereld-wijckers:
Daer gingen wy alleen dien avond uyt voor kijkers.
Den naesten morgen-stond bereden wy de baen
Van Zoest en Emmenes, daer soo veel Eicken staen
Als Elsen om den Haegh, en Naerden, daer wy dachten
Aen Spagnens wreed verraed, en dreighden te vernachten
In 't gulde Veen¹⁾ aen 't Y; maer Muyden keerden ons²⁾,
En sloot ons all' den nacht ten hals toe in den dons;
All' sijn' gevangenen en sluyt de Drost soo sacht niet,
Geen' vaster. Dat geweld en weten wy de kracht niet
Van Muyder boeyen, maer de vriend'lick ongenâ
Van sijn' genegentheit, die alle vroegh te spâ
En alle spâ te vroegh beduyden³⁾ om vertrecken,
En yder oogenblick in uren uyt kon rekenen,
En schrampen⁴⁾ yder uer tot oogenblicken in,
Met soete wijsheit van sijn ongemeen versin⁵⁾.
Die vreughd was op haer hoogst met 's middaghs Sonn' gestegen,
En scheidens uer was rijp; wy scheidden, en, verlegen
Met 's achtermiddaghs lenghd', besteden 's⁶⁾ noch een deel
Aen Wesip, d' onbekend' ouw' kenniss' van ons' keel;
Dijck op, dijck af gerolt, en weêr op en weêr neder,
Ontfingh ons Amsterdam, danck hebbe wind en weder,
Danck hebb', die 't weder maeckt!
Hier werd de tocht gestaeckt,
De tocht van vijftien Steden
Den vijfdn dagh bereden;
Hier lusten 't ons, met reden,
Van vrienden overstreden,
En met geweld gebeden,

1) Amsterdam; zie boven, bladz. 79, aant. 10. 2) deed ons wenden. 3) aan-, voor-gaf. 4) Anders krimpen. 5) vernuft, geest. 6) des, daarvan.

Vijf dagen te besteden
Aen Amsterdam, de Stadt van meer als vijftien Steden 1).

Aenhangh.

Vijf Haeghsche dagen doen tien Amsteldamsche nachten,
Met soo veel dagen toe; die gaen daer aen 't verkrachten
Van Maegh en Ingewand met d' een' of d' ander propp',
Tot Maegh en Ingewand will splijten aen de sopp'.
Wy riepen dagh op dagh: »Maegh, Ingewand, genade!»
En kregen endelick het Purmer-droogh te stade,
En Beemster kley te bact, tot uytstel van goed cier.
Noch werd het weér een vraegh: »hoe raken wy van hier,
Door soo veel tafelen?» de naeste raed was: »wijcken 2)!»
De naeste wijck was Wijck; men gunden ons dat kijken,
En voorts het vrye veld; wy renden tot Marquett' 3),
En wederom te rugg' tot Haerlem toe in 't bedd'.
Hoe schoonen Vrydagh was 't, die ons den Haegh verthoonden!
Hoe ras verthoonden ons de reden waer wy woonden,
En dat maer ongewoont' het schoon van hier ontrent
Doet gelden by den Haegh, die geen gelijk en kent!

't Spoock te Muyden.

Daer ick sliep in Graef Floris de V's Gevang-kamer.
(26 Juny 1628?).

Tesselschâ, die lijden kont
't Sot gerammel van mijn' mond,
Selver als my dunckt ick stamer,
Hoort: het spoockt in dese Kamer.
Kont ghy 't lijden? ja, ghy moet;
't Spoockt 'er, maer in mijn gemoed.
Swanger-hoofdigh van gedachten
Over 't weder-sijds verkrachten

1) Als hoofdstad van Holland. 2) Klankspeling op de *Bever-wijk*. 3) Heemskerk.

Van den Meester 1) en den Knecht 2),
Bey ten vuylsten aengerecht,
Kruyp ick tusschen dese laeckens,
Daer ick menigh ure waeckens
Besig' aen den overslagh 3),
Wie men schuldighst keuren magh,
Of den terger, of den wreecker,
Of den echten-bande-breecker,
Of den breecker van sijn' trouw,
Tegen 's Lands Heer, om een' Vrouw.
'k Sie den Graef 4) hier liggen vloecken,
'k Sie hem kruypen door de hoecken
Van sijn omgetuymelt hert;
'k Sie hem smelten in sijn' smert:
'k Sie hem zitteren 5) van boosheit,
'k Sie hem alderhande loosheit
Schrapen by den anderen,
Hondert mael veranderen,
Van de balcken tot haer' daken,
Van den hoosband tot het laken,
Van de venster tot de deur,
En verwerren in den keur.

Sluyter Gerrit 2) hoor ick buyten
Woelen, dat mijn' ooren tuyten;
'k Hoor hem stomm'len door den nacht,
'k Hoor hem rasen aen de wacht,
'k Hoor hem kijven op de flauwe,
Reden geven aen de lauwe,
Bystand van de moedighste,
Wrake van de bloedighste;
'k Hoor hem roepen: »lustigh, Vader 6)!
Lustigh, Neef 7)! 't is geen verrader,
Die het luck by 't hayre vat,
Daer 't een ander is te glad:

1) Floris. 2) Gerard van Velzen. 3) *overweging*. 4) Graaf Floris in zijn gevangenschap op 't slot. 5) Hoogd. voor *sidderen*. 6) Zijn schoonvader, Heer Herman van Woerden. 7) Gijsbrecht van Amstel.

Nu de webb' soo is begonnen
Mochtse soo zijn afgesponnen.”
'k Hoorse luyst'gen na een spie,
Die weet hoe, en waer, en wie,
Hoe veel Kermers, hoe veel Vriesen,
Hoe veel Lands-luy van de biesen,
Waterlanders, op het Y
Vallen over 1) 's Graven zy ;
'k Sie hem, op soo swaren tijdingh,
Met een masker van verblijdingh,
Treden voor des Graven stoel,
En hem rucken naer den poel,
Dien het edel bloed most smetten,
Doe 't de vlucht niet kon beletten.
'k Sie, — wat sie ick achter dit ?
'k Sie de Sonn, de mueren wit,
'k Sie de schaduwen verdwenen,
Die my vleesch en beenen schenen,
'k Sie mijn selven, en mijn' schroom
Even ydel als mijn droom.
Wie sal 't evenwel ontkennen
En mijn seggens-eer niet schennen ?
Tesselschade ! 't spoockt'er wat ;
Vraecht ghy my : hoe veel is dat ?
't Is soo veel, als oude Minnen,
Door verrott' of dorre sinnen
Sou doen sweeren, dat het spoock
Vry wat meer is als een roock ;
't Is soo veel, als Huys en Hoeven
Huerlingen sou doen behoeven,
Daer 't voor spoock en Toov'ren gaet
Al, dat elck niet en verstaet.
Mochten ghy en ick eens richten,
Daer des Duyvels kaers soo licht, en
Menschen van een' lagen trapp'
Voor den Hencker raken schrap !
'k Meen ons vonniss soude wesen :
»Al uw spoocken is uw vreesen ;

1) naar.

Kont ghy 't vatten? Neen. Ghy moet,
't Spooct'er, maer in uw gemoed!"

Reise van den Prince; 4 Sept. en vv. 1628.

't Was Maendagh, en de Maen aen 't voorste vierendeel;
't Was mijn Dagh, en mijn Maend, en 't Jaer eens dusend heel,
Eens half, eens hondert heel, eens thien, en tweemaal negen,
Als FREDERICK 1), in 't kort, 's Lands sorgh, en ziel, en zegen,
In 't slickerigh gedrangh van aller verwen sleep,
Van dusent voeten schier de voorste trad te scheep.
Den Hemel sloegh het gaed', en schortte kort sijn' tranen,
En lachte door sijn Sonn, en dweilde fluks de banen
Van Zuyder-Hollands kley, ten besten van sijn rad;
Maer hy verkoos de Schie, en 't weeck' voor 't herde pad.
Hier, aen den Rotter-dam ontmoeten hem de straten
Vol vriendelick gewees van vredige Soldaten;
De Stadt vol roock en reucks, van tweederlei gerucht,
Van weelderigen krijgh en strijd-bare genucht.
Erasmus stond er by, en 't scheen hem soo te stooren,
Dat schier de kopre hand sijn boek sloot en sijn ooren.
Men at het Middaghmaet, men pasten op 2) den Vloed,
Men scheid' en maeckte Zeil, en soo gewenschten spoed,
Dat Dordrecht halverweegh de Vloot scheen toe te drijven;
Maer 't scheen, en Dort stond vast (de voorspoed moet het stijven!)
En legerde den Vorst tot naesten morgenstond;
Als Bies-bos, Merw, en Maes stockstil, als Marmer, stond;
Daer pasten 't roeyen op 3). Men roeyde, sonder peilen,
Tot aen St. Truyen-Bergh, daer Mansfelts droeve zeilen 4)
Verdwenen met haer' vracht, en aesden 5) Salm en Steur,
Die Maenden naer den dagh onthiel 6) den menschen-geur.

1) Prins Frederik Hendrik. 2) *nam waar*. 3) *hoorde* — *bij*.
4) Huygens bedoelt blijkbaar — hoewel topografisch onjuist —
de vergeefsche onderneming van Oct. van Mansfelt op Tholen,
in 1588, bij welken deze zelf in den modder dreigde te smoren.
Verg. Wagenaar VIII, bladz. 289. 5) *spijsden*. 6) *behiel*.

In 's Vorsten hooge huys onthielden hy sijn 1) selven.
 Naer noen 2) gingh aen 't betreên, ten Westen van 't nieuw
 Aen 't nieuw bemetselen **On** Oosten van de Stadt; (delven,
 Danck hebb' bedroeft Breda 3), dat hier van verre sat,
 En jockte naer sijn' Heer, die nu, als ander' jaren,
 Om Eer te velde quam, maer Eer van wêl-bewaren.
 De Vloot was aengelandt eer 's mergens Sonn' ontstack;
 Eer datse naesten dagh de steilste schaduw stack,
 Vloogh Volck en Vloot van Land, en, spijt Zuyd-Weste winden,
 Sy was, aen 't ancker-tou, ruym voor den nacht te vinden
 Aen WILLEMS eigen Stadt 4), nu FREDERYCKS met recht,
 Die aen vermakens kost het maeck-geld noch eens leght.
 Vermakens dier vermaeck versaedde korts sijn oogen;
 Die leid' hy daer te rust, en, met 5) de slib aen 't droogen,
 De Zee te Zeewaert gingh, gebod hy Schip en Schuyt:
 Het Ancker uyt, 't Zeil op, de Kiel ter haven uyt,
 Naer d' eertijds Steenen-bergh 6), in 't nieuwe dal van water 7).
 Daer stond hy (en 't en was maer weinig' uren later),
 Daer stond hy, en verstond het voorderlick 8) verlies
 Van Ploegh in Pleit 9) veraert, van Terw in Bies en Lies.
 't Verstaen was 't halve werck; men dede 't hem bevaren
 Den naesten achternoen. Daer quamen ons de jaren
 Van eertijds in 't gemoed, doe Leiden, stervens-reê,
 Het Manna by de wey sagh naken over Zee 10).
 Wy naeckten, by de wey, de nieuwe Zeeën over
 Daer 't aerdige geback 11) van Moerwont, Pinssen, Roover 12)
 De Bergen aen den Zoom doet duycken voor sijn' hoogd'.
 Doortrapte Genouëes 13), hadt ghy het soo beooght,
 Eer Maurits uw gevolgh den Bergen uyt quam boenen,
 U eer waer noch geberght, en soo veel' Millioenen
 Als nu de rekeningh beswaren in Madrid,
 En ghy soo verre van de schand als van 't besit.

1) Thans *zich*; nu *zelf* niet meer als zelfst. n.w. gebezigd wordt. 2) *Na 't middaguur*. 3) Als, in 1625, door Spinola herwonnen. 4) De Willemstad. 5) *met dat, toen*. 6) De vesting Steenberg. 7) *nieuw gegraven vaart*. 8) *voordeelig*. 9) *vaarttuig*. 10) Leiden ontzet, 3 Oct. 1574. 11) *wallen van gebakken steen en aarde*. 12) Bevelhebbers in 't leger. 13) Spinola; zie boven, bladz. 10, aant. 8.

Maer werdt 1) noch schade-wijs, en rust u hoofd in 't Westen,
In 't bedde van de Sonn'; de kostelicke vesten
Van Sandvliet, beter Dorp dan St~~at~~ van geener waerd,
Staen slaper-dijcksgewijs, en 't lichten van die aerd
Waer min slecht dan 't verhoogh;

Twee ongepaerde handen op een Clavecimbel.

Leert eendracht, Echte Liën! maer Eendracht met verstand,
Aen 't komen, gaen en staen van dese en dese hand:
Sy hooren yeder aen haer sonderlinge 2) lijven,
Maer zijn en blijven eens in 't onderlingh bedrijven.

Haer onderlingh bedrijf gaet over eene maet;
Die houdense van selfs, schoon dats' haer niemant slaet.
't Schijnt een' eenparigheit van Pols, die in haer' âdren
Gelijke poosen voert in scheiden en vergad'ren.

Sy scheiden nu en dan in 't wisslen van 't geluyd,
Maer gaen, als Man en Vrouw, elck om den oorbaer uyt;
De Man in swaerder werck, de Vrouw in lichter handel,
Of, is 't maer wand'len, beid' in schickelicken 3) wandel.

De Vrouw, de Rechterhand (men gunts' haer meestendeel),
Heeft van geboorte 't scherpst geschetter van de keel;
De Man de dieper stroot 4); soo gaen oock sijn' gedachten;
Maer 't lage dient, om 't hoogh te temp'ren en te sachten.

De Vrouw valt vrouwelick 5), dat's vrolick 5) van gelaet,
Ja, veeltijts huppeligh van voeten en van praet;
Maer stadigh siet sy om, oft' alles op de maet gaet,
En hoe 't in 't aensien van haer liefste Cameraet staet.

1) Thans *wordt* (in de Gebiedende Wijs). 2) *afzonderlijke, eigen*. 3) *voegzamen*. 4) Thans *strot*, maar eertijds *strote*. 5) Men herinnere zich 't oude *vroude* voor ons *vreugd*.

De Man gaet soo gerust op haer' beproefde deughd,
Dat hyse stutt en stijft in haer' onnoosel' vrengd;
Haer trillende gelach en kan hem niet vervelen,
Hy stoochter toe 1), en wil sy danssen, hy wil veelen 2).

De Vrouw let op den Man sijn' steedsche 3) statigheid,
't Schijnt s' op haer luymen en in soete lagen leit;
Men siets' hem op sijn droefst met meeste vreughd te goê doen,
All souws'er quinten 4) (maer een quintje 5) telfens) toe doen.

Verheugens' haer 6) somtijds met eenderhanden swier,
En met een dicht-aen-een-gekettinghde getier,
't Zijn buytjens van de min, die haer kan vrolick maken,
Of mog'lick om den geest van Gasten te vermaken.

Sy dragen sich somwijl als lagens' over hoop,
Of by een' harder' greep, of by een' dwerschen loop;
Het schijnt sy kijven, maer men kan 't haer niet verwijten,
't Is ernstelick gekout, 't is snauwen sonder bijten.

Stracks rakense daer af, en uyt dien wijsen twist
Volght nieuwe soetigheid! hy valt als Somer-mist,
En baert een Sonne-schijn, die schooner werdt genomen,
Dan of de Sonn' te vroegh, te wit waer opgekomen.

Dat's Tweedracht sonder Gal, dat's Eendracht met verstand.
Komt, Echte Liên! en siet op Mans en Vrouwen hand,
En hoort toe wat sy doen, en let op wat sy laten;
Het geen sy mijden, leert soo veel, als wat sy praten.

Eenstemmingh, schouwen sy *Octaven* kort op een:
Want wat waer 't, Mann en Vrouw malkand'ren naer te treên,
Als warensse jalours, of oock soo mal-soet t' samen,
Dat d' een niet 7) seggen mocht, of d' andere songh: Amen!

1) zet het nog aan. 2) vedelen, op de vedel spelen. 3) aanhoudende. 4) muzieknoten. 5) Oud voor een vierde lood. 6) Thans zich 7) niets.

In wel-getroutheit valt een' soete tegenspraeck,
Schier of de Man de Vrouws gevallen geerne braeck';
Daers' eens zijn in den grond, in Willen, doen en wenschen;
En houdens'er 1) soo wat, 't en is maer voor de menschen.

En, zijn die menschen niet van 't grover end gesneên 2),
Sy weten, dat Natuer schrickt van gelijke tweek,
En dat haer schoonheit light in 't ongelijke wesen;
Daer sy van biunen niet als eens in all's kan wesen.

Sy laten noch een dingh, dees' handen, en van 't best:
Sy komen maer deun 3) by, en paren noyt in 't nest.
Leert dat niet, Echte Lién! dat's spinnen sonder twijnen 4):
Waer yeder soo gesint, de wereld sou verdwijnen.

Ja, leert het, alle Lién! en laet de wereld gaen:
Als 't al gerekent is, s' heeft langh genoegh gestaen;
Leert, datter is een' wijs van teelen sonder paren,
En dat men in on-echt kan echte kind'ren baren.

Twee handen baren wat; dat maken dese waer,
Al blijvens' in on-echt; doch 't is maer handt-gebaer,
En, als men 't seggen magh, 't zijn vleeschelicke deelen,
En soo de suyverste manier noch niet van teelen.

Vier oogen baren oock, en beter, met een spronck,
Vier kindertjens met een on-echt' onnoos'len lonck;
En 't vroed-wijf hoeft niet om die vruchtjens af te halen;
Haer' ouders doen 't, dat zijn vier wel-getwernde 5) stralen.

Maer Zielen baren best, en Hemel-lijcker; twee,
Die even moedigh en gemoedigh, even dwee
En even stevigh doen, en dencken, en begeeren,
Dat d' andere begeert, en niet kan willen weeren.

1) Gelijk nog in de spreektaal, voor *houden ze zich*. 2) van *plomper maaksel*. 3) *zuinig, weinig*. 4) *dubbelstaan*. 5) *getwijnde, gesponnen* (verg. 't Hoogd. *Zwirn*).

Uyt die versamelingh, daer hand noch oogh toe hoort.
Noch yet dat swaerder weeght als geesten, komen voort,
Wat kinderen! een' vreughd, een' vrientschapp, een genoegen,
By weinig' oyt bekent, die vleesch en beenen droegen.

't Is een gedeelte van der Engelen gesangh;
Wist ick er Noten toe, ick maeckte 't haer soo bangh,
Die voor Musike gaet door handen of door keelen,
Dat niemand haer, noch sy haer selven konde velen.

Soo docht een Wewenaer 1), soo sprack hy uyt sijn hert,
Diens slincks' onkundigheit te hulp geroepen wert,
By een' vry' rechterhand, die sijner kond' ontbeeren,
Maer die haer ootmoed deé gelooven, sy most leeren.

Die al t' ootmoedige behoorden aen een lijf,
Daer in een' ziele stack, die al dit nauw bedrijf
Van baren in den Echt of on-Echt, als een vrijster,
Wel vatte, maer sey Ja, noch Neen daer toe: ick prijs'ther 2).

Aen Anna en Tesselschade,
op Suycker-peen van haer ontfangen.

Gesonde Peen!
Ick vat de reën
Van uw geschenck;
't Is met een' wenck
Smaeck'lick bewesen:
De wortel soet,
De vrucht moet goed
En heilsaem wesen.
Op eer en deughd

Stond d' eerste vreughd
Van ons vergāren;
Al wat-der jaren
Knoop en gespan
Tot noch daer van
Heeft uytgegeven,
En by ons leven
Uytgeven moet,
Sal goed en soet

1) Huygens zelf, die, in Mei 1637, zijne *Sterre* door den dood verloren had; zie het *Daghwerck* na deze *Mengelingh*.
2) *prjs het haar*.

En heilsaem wesen.
Vriend'lick paer Weesen 1)!
Dit is 't beduyd
Van mijn besluyt
Uyt uwe gaven;
Daer ick begraven,
En ghy tot stoff
Sult weder keeren,
Sal dese lof
Ons graf vereeren:

*Hier licht C. H.
En Tesselscha
En Anna, d' eerste 2);
Die elck om 't seerste,
Met schrift en praet 3),
Met wensch en daed,
Haer' vriendschap sloten;
Vriendschap gesproten
Uyt grond en reên,
Als Suycker-peen.*

Op de selve gift.

Ick wil 't gegeven Peerd besien tot in den mond;
Ja, 't monden is 't niet al, ick wil noch dieper vragen:
Wat seght ghy van de Peen? spreekt monden, en spreekt magen!
Sy tuygense bey soet, gesonden en gesont.

Verbintenisse aen den Heere Hooft. 1642 4).

Belove ick onderschreven,
Mits 't onverlemde leven
Ten Leger-einde my
Te deel beschoren zy,
Dat geen geweld van buyen
My 't hooge Huys te Muyen
Voorby sal heeten slaen.
O buyen! waer j'er aen!

1) Uit dit woord laat zich afleiden, dat het vers van vroeger dagteekening is, en beter boven, vóór het jaar 1623 geplaatst ware. 2) Versta: *oudste* der drie. 3) *kout*. 4) »In 't rijen langs 't bolle veen, daerdoor ick noch des middaghs op mijn Hofwijck quam t' eten, ontdeunde mijn hert dese obligatie.» (Huygens aan Hooft, 23 Mei 1642).

O vier van Krijgh en Somer!
Waerje al vier Maenden loomer,
En mijn beminde schuld
Op 't scheiden naer 1) vervuld!
Hoe soet is 't om betalen,
Daer 't schencken is maer halen,
En uytgeef maer ontfang!
Nu, lijmgige 2) verlang!
Weest viermael dertigh nachten
Uyt alle mijn' gedachten;
Het onverwacht verbly
Vlieght alle Ty verby.
Geschreven in den Hage,
Ten Jare, Maend, en dage
Als Henriëtte 3) quam
Vol ciers van Amsterdam.

Andere aen den selven. 1643 4).

Wy Mannen en wy Wijven Beloven, met ons vijven, Het naeste Jaer, met lief, (Mits het den Drost believ' En de waerde Waerdinne, Sijn' aerdige Drostinne) Op Muydens hooge Slot, Te wreken 't sel gebod Des Princen van Orangnen 5); Eer dat hy tegens Spagnen	In 't Somer-Leger treck'; Met Rhijsche Wijn en Seck 6), Met singen en met rijmen, Met sommen en met lijmen 7), Met sitten en met gaen, In Sonne-schijn en Maen; Met kuyeren en praten (ten; Langhs dijcken en langhs stra- Tot dat de Waerd, versaedt, Sal seggen: »Gasten, gaet!»
---	---

-
- 1) Thans *na.* 2) *lungwylige.* 3) De koningin van Engeland.
4) »Om de verbintnisse in zwang te houden, light hier eene van nieuw berijmde obligatie tegens het aenstaende jaer.» (Huygens aan Hooft, 20 April 1643). Zie voorts het aangeteekende uit Huygens' Dagboek, in de Bijlagen op Hoofts *Brieven* IV, bladz. 274. 5) Die thans Huygens tot zich geroepen had.
6) *Spaansche wijn.* 7) *drinken en roemen.*

En de Waerdinne: »Vrinden!
Wy willen u niet binden,
't Is moy weér naer den Haegh,
'k Wild' ick u t' schepe saegh.»
Wy sullen hier wat poosen,
En, tegens dat de Roosen
Ontluycken als Treslon 1),
Dic Tessels hertje won,
De weér-wraeck komen soecken
By Rocken en by Broecken,
Met Man en Vrouw te Paerd,
Op Hofwijck aen de Vaert,
Op Pas-geld 2) aen der weide;
Tot dat ons 't Leger scheidt,
En Frederick 3) sijn' knecht 4),
Ontbiede naer 't gevecht.
Geschreven in den Hage,
In 't afgaen van de Wage 5),
Die ons van Muyden bracht,
Den seventhienden nacht
Aprilis, als drie jaren
Op veertigh gaende waren,
En sesthien hondert meer. —
Aldus op trouw en eer
Besworen en beregelt,
Betekent en besegelt,
Met mond en hert en hand,
Voor listeloosen Band.

19 April. 1643.

A. D. H. G. T^(RESLONG).

L. V^(AN) T^(RELLO).

I. D^(E) V^(ICQUEFORT).

M. D.

C. H^(UYGENS).

1) De eerstonderteevende. 2) Bij Delft. 3) De Prins. 4) Rijn
halve voor *Secretaris*. 5) Voor *wagen*.

DAGH - WERCK.

Observabo me protinus, et, quod est utilissimum, DIEM
meum recognoscam. Hoc nos pessimos facit, quod nemo
vitam suam respicit. SEN. LIB. 12. EP. 1.

(Ik zal mij zorgvuldig gaslaan, en — het nuttigste aller
dingen — mijn dag verkennen. Men wordt slecht,
doordat niemand zijn leven nagaat. SENECA).

Gebreekt u yet aen 't werck (het meest gebreekt'er aen,
Mijn Leser! en ick ben voor halfweg¹⁾ blijven steken),
Hoe korter Dicht, hoe min misdichtens is begaen;
Hoe meerder uw gebreck, hoe minder mijn gebreken.

ILLUSTRISSIMO SIDERUM,
S T E L L Æ,
ANIMÆ DIMIDIO SUE,
DIEM VITÆ,
VITAM DIEI,
OPERIS DIMIDIUM SUI,
ET SUI,
CUM ÆTERNO LUCTU
D.
NON SUUS AUTOR 2).

1) Door den dood zijner gade (zie de volg. aant.) had H.
het onvoltooid laten steken. 2) D. i. »Aan *Stella*, de glans-

Voor mijn' Uytleggingh 1).

Soo daer geen onderscheit en ware tusschen Dicht en onDicht, mocht men altoos in Dicht, of altoos in onDicht schrijven. Maer het langh gebruyck seght ja, en vele redenen bewijzen 't alle te kennelick, om op nieuws te melden. Nochtans siet men soo ongelijke dingen hier vermengen, daer verwiselen. Daer zijn Dichters, die selden Dicht baren: meest onDicht in Rijm, ende het wordt gangbaer, *pro captu lectoris* 2). Haer lof is: sy spreken klaer, en behoeven geen' tolck. Soo en doen sy 3). Maer wie soude haer de duysterheit vergeven? haer Dicht is onDicht. Soo en gingh 't met de Oude niet. Haer Dicht was dicht, verre van onDicht, en behoefde wat vertolcks. Wel den genen die sich in de moeyte gestcken hebben. Sonder haer, de soetste wijsheit van eertijds waer ons onkundige vruchteloos. Maer de Tolcken hebben hier en daer de weldaed vergalt. Sy hebben den Dichteren menighmael toegedicht 't gene haer noyt in den sin en quam. Den weinigen die noch heden d' oude na dichten, heb ick 'tselve ongeval sien over komen; en 't heeft my schouw 4) van alle schaduwen 5) gemaect: my, die d' oude als een' scheeve schaduwe volge, en nochtans volge. Soo ben ick mijn eigen Tolck geworden. Neemt het wel of qualick, Leser! leest my, of laet my ongelesen: mijn recht is, gelesen te werden soo het my lust. Quamender oock vreemde handen over, wat gedaente kregen schaduwen van schaduwen? —

rijkste aller Sterren, de helft zijner ziel', wijdt den dag zijns levens, het leven van zijnen dag, de helft van zijn werk en 't hare, met eeuwigen rouw, de Dichter, die zijns niet (meer) is." — *Stellu* of *Sterre* was de naam, waaronder Huygens zijne, den 4 Mei 1637 overleden gade, Suzanna van Baerle, beschreide en bezong.

1) Huygens' eigen korte toelichting van den text, hieronder vervolgens, in zijne spelling; aangegeven. 2) D. i. naar de bevassing van den lezer. 3) Thans: zoo doen zij ook niet. 4) schuw. 5) Versta: navolgingen, vertalingen.

Op het Dagh-werck van den Heere Constantin Huygens.

Dagh-werck, dat den plicht vervaet
's Menschen, die in eere staet;
Dagh-werck, dat, in weynigh stonden,
Komt kompas en streck oorkonden,
Om te doen behoude reis,
Met de Schuit van 't doodziek vleis;
Veel is 't waerd't voor Liën en landen,
Dat ghy komt uyt Huygens' handen,
Die geen ander zedespoor
Schildert, dan zijn hart verkoor.
Daer, in 's werelds onderrechten,
Praet en Daed te zamen vechten,
Vecht men om des Leeraers zin,
En zijn woorden gelden min.
Velen, die van Deughden schreven,
Wischten 't uyt met strijdigh leven.
Maer *zijn* Letter, en *zijn* Geest
Schoeyen juist op ééne leest.

P. Cz. HOOFD.

Doublet aan Huygens.

Mijn Heere,

Geen dagh en heeft my oyt een toorts ontsteken, daer by ick mijne verloren dagen klaerder ende aendachtigher hebbe opgemerckt, als wanneer my uwe gunstighe hand heeft toegereyckt zijn en zijne Sterre's Dagh-werck. 't Is soo afgebeelt als 't noyt yemand beter konde: maer soo afgewerckt, dat het de beste werckluysden verre buyten aessem achterlaet. Ick heb noyt Dicht met grooter lust gelesen; maer noyt Gedichte met grooter onlust naer 1)-gedacht. Noyt te gast geweest, daer 't my

1) Thans na-

beter smaecte; maer noyt opgestaen, van daer ick my meer verkropt vond. Ende heeft dit leste mijne ad'ren soo verstoep en ontroert, dat het al dick en drabbich is, wat ick'er zedert hebbe konnen uyt perssen. Ende en sal daeromme 1) uwe wijsheyt niet vremt keuren, dat ick (als over-gierighe 2) gasten haren milden waert plegen te bedancken) soo heerlijcken ont-hael erkenne op een onvaste maet-voet, met een stamerende tonghe 3). Ick vertrouwe, dat uw diep-door-boorend' ooge, op 't vol-feylich uysterlijcke niet stuytende, een vlijtigh toe-eygenen van schuldige dienstbaerheyt sal konnen afnemen selfs uyt een hinckend aanbieden. Dat's mijn troost en sulcker anderen meer, als sich neffens my verminckt voelen door het tegestel 4) van soo onvolchbaren voor-loper. God gunne u dien op soo ongemenen wijze ten half gebrachten dagh, tot een algemeen voorbeeld, wel laet te moghen brenghen ter dieper avond, dewelcke u weder ten opganck strecke in een beter horisont, leenende ondertusschen te met wat lichts aen

Mijn Heere,

Uwen on-eyndelijck verplichten Dienaer

G. R. DOUBLET.

HAGHE, desen 12 May 1639.

Aen de Heere Constantin Huygens,

RIDDER, HEERE VAN ZULICHEM, ETC.

Op zijn beschreven Dagh-werck.

Doornacht-werckt Dagh-werck, daer noch oly aen gespaert is, Noch keers, noch Sterr', noch Son, noch Sin, noch zielen-licht; Wat is mijn ziel verruckt door 't hooch-stijgh 5) van een Dicht, 't Geen uyt een Hemelsch breyn met Wijsheyt voortgebaert is!

Daer rijm met reën, de schell' 6) met kernen soo gepaert is, Dat elck voor 's anders pronck, voor beid's al ander swicht:

1) Thans: *daarom moge het.* 2) *grage.* 3) Nam. in 't volgende Klinkdicht. 4) Versta: *tegenover.* 5) *de verheffing.* 6) *schil, bast.*

Dat segghens wet, en nauw besette 1) dichtens-plicht,
Noch oyt soo wel geleert, noch oyt soo wel bewaert is.

'k Roem 's Dagh-werck's schaduw' nu: 'k blijf' voor de schaduw' staen :

't Noyt vol-roemt Dagh-werck selfs en roer' ick niet eens aen.
Dat's my niet nieuws; dien 't luck van kints-aen ond'r een
buyr-kerck,

Uw' gunst van jeuchts-aen heeft gelegert in uw' gunst;
Die 't opmerck van uw' Son en Sterre-loop, de kunst
Uw's Dagh-wercks, niet zijn Dach, maer maect zijn daechlycx
uyr-werck.

G. R. DOUBLET.

Op het Dagh-werck des Heeren van Zuylichem.

Om dat de Ster verdween die uwe hand bestraelde,
Hebt gy, doorluchtigh Man! dees Rijm-draed afgesneên;
Gy zijt vóór 't vierde schoft de winkel uyt getreên
Om dat het licht niet meer op uwen arbeyd daelde;

Het licht van eene Ster, die, vast of datse dwaelde,
U diende tot een stuyr en steun van rijm en reên;
Des hebben wy al meê door 't quade uyr geleên,
Dat ons met uwe Ster uw wercklust voorts onthaelde 2).

Het licht, dat in het druckst van uwen dagh vergingh,
Waer aen 't volmaecken van soo schoonen puyck-stuck hingh,
Sal eens weêr komen op een heerelijcker schijnen;

Maer wanneer raect dit Werck uyt sijne duysternis?
De graêge Leser roept: men geev' het soo het is,
Schuyf van uw Dagh-werck eens de dicke nacht-gordijnen!

J. WESTERBAEN.

1) Thans *naauwgezette*, *naauwlettende*. 2) *ontroofde*; vergoorts boven, blz. 163, aant. 1.

AEN DEN WEL-EDELEN GESTRENGEN HERR

Constantin Huygens,

RIDDER, ETC.

Op zijn' Boeck, genaemt Dagh-werck.

Milaen magh vryelyck van zynen Bisschop 1) zwijgen,
Die 't werck der Schepping in ses dagen fraey beving 2),
Hoewel'er aen dat stuck meer dagen arbeysd ging;
En Vranckrijk magh zijn' moedt nu oock wel laten zynen,
Die 't op zijn Weeck-werck 3) voert, nu wy van Huygens krijgen
Zijn Huys en Burger-plicht. 't Is noodloos dat men ding'
Om d' eere met die twee voor hem, wiens lof ick zing,
En wiens verdiende Roem men ziet ten Hemel stijgen.
Hun' Boeken waren vol van Godes wonderdaën;
In 't zijne, al is het kleyn, daer vangt hy ernstigh aen,
Om ons Godtvruchtigheit en Deughden aen te preëken.
Maer is 't geen jammer, dat soo kloeck en schrandren man,
Die in één dagh alleen ons soo veel leeren kan,
Soo schoon en nut een werck laet op den Middagh steken?

DANIEL MOSTART.

Aen den Heer Constantin Huygens,

RIDDER, ETC.

Op Sijn Boeck, genaemt Dagh-werck.

Gy, op wiens trouwicheid den grooten Fred'rijk 4) rust,
O, onbewogen ziel, tot Hollands stut geboren!
Die rontom in de weeld', en midden in de lust,
Door weelde noch door lust u noyt en liet bekoren;

1) Ambrosius, die in de laatste jaren der vierde eeuw zijn *Hexaëmeron* aan een bespiegeling der zes *Scheppingsdagen* wijdde. 2) *bevalte, besloot*. 3) Dat van Du Bartas; zie boven, bladz. 68, aant. 3. 4) Prins Frederik Hendrik, wiens Secretaris Huygens was.

Verheven Constantin! soo dickmael als ghy komt,
En doet u stercke stem in onse ooren dond'ren,
Bestraft ons vriendelyck, wy staen gelijk verstomt,
Sijn nergens toe bequaem als om u te verwond'ren 1).
De wereld is verblind, met grouwelen belaen,
De deuchd verhuist, d' ondeuchd heeft d' overhand gekregen,
Maer ghy, geswinde geest! komt met u Dagh-werck aen,
En opent ons gesicht, en wijst ons beter wegen.
Wy sien hoe wèl ghy leeft, en hoe u groot gemoed
Niet meé bekommert is, daer t meeste deel der menschen 2);
Wy werden ongerust, en dese onrust doet
Dat wy, het geen wy zijn, niet meer te blijven wenschen.
U dach weet van geen nacht. Maer noch (vergeeft het my)
O Huygens! (en het werdt van elck een soo gewesen)
Het gene, dat ghy wilt, dat maer een Dagh-werck sy,
Sal, of ghy niet en wilt, een eeuwigh eeuw-werck wesen.

Aen de tijd-versuymende Jeucht,
op het selfde Werck.

Tijd-quisters! wijvich volck, die, swaer van ydelheden,
U cierend' u ontciert; die 't beste van u tijd
Noyt wel en hebt besteedt, noyt wel en sult besteden,
Soo langh ghy niet bedenckt, waer dat die heenen glijt; —
Leert, soo ghy leven wilt, van Huygens beter wesen,
En hoe men door de deuchd èn eert èn wordt ge-eert,
God dient, sijn selven kent. Ghy hoeft niet veel te lesen.
Onthouwt maer éénen dach, ghy hebt genoegh geleert.

FRANC. LE BLEU.

1) Thans *bewonderen*. 2) Versta: *dat is*.

D A G H - W E R C K.

- * **STERRE**, die my in de Sterren
Menigh ontij 1) doet verwerren,
Keurigh 2), of my een van all'
Als mijn eigen Sterr gevall';
- 5^r Sterre, die veel Sterren aen sien,
Als de Keersen by de Maen sien,
Als de Maen (in mijn gesicht)
By de macht van 't Moeder-licht 3);
Sterre, mergh van all' mijn' vreughden,
- 4 Die my eens met *Ja* verheughden,
Noyt bedroeven sult met *Neen*,
Tegen 't ja-woord van de Reën;
Sterre, regel van mijn reden,
Al van doe 4) my mijn gebeden
- 15 Voor uw reden stelden veil 5); —
Sterr', alleen en al mijn heill
§ Nu 't den Hemel soo gepast heeft,
Dat mijn ziel aen d' uwe vast leeft,
Dat ick Ghy, en t' ééner tijd,
- 20 Ghy tot ick geworden zijt;
Nu wy maer van naem en schillen 6),
Nu mijn lusten zijn uw willen,
Al uw willen al mijn lust,
Yeders vrede elkanders rust; —
- 5^r † Luystert na de overslagen
Die mijn ziele, langh gedragen,
Nu voldragen, barens-reê,
Als een droppel in uw Zee
Van bescheidenheit 7) wil schencken,
- 30 En uw krachtiger bedencken

1) Versta: *op menig ontijdig*, d. i. *nachtelijk uur*. 2) *Nagaande*.
3) Versta: *de zon*. 4) *Van toen af*. 5) *onderwierpen*. 6) *verschillen*. 7) *oordeel*, naar de oorspronkelijke beteekenis van 't woord.

* **STERRE**, mijn eenigh wel gevallen en geluck. § Dewijle God de Heere ons naer Ziel en Lichaem heeft gevoegt. † Hoort en helpt my uyten 't gene ick daerop over lang heb erdacht.

Halen over 't kinder-kraem 2),
Daer sy geern te bedd' af quaem.
- 't Kint sal ERNST VAN VOOR-RAED heeten;
Helpt my door den arbeit sweeten,
Daer Ghy Ick zijt, en Ick Ghy,
Moet de Moeder heeten: Wy.

* Soo en vrees ick voor uw straf niet,
Of ick hier te schielick af liet,
Daer te lange lagh en spon
Over wat ick eens begon;
Of my hier mijn hand ontholde,
Om een Rijm die ronder rolde
Dan de Reden; of ick daer
Wrangh, of hier te lekker waer.
't Is uw hert, dat in mijn ad'ren
Dese krachten helpt vergad'ren,
't Is het mijn dat in u schuyt;
Ziel is tegen Ziel geruyt:
Staet u niet in aller-feilen
Wederhelft met my te deilen?
Of wat feilen kander zijn
Dat of 't uwe zy of 't mijn?
Luystert dan, en hoort ghy dolen,
Denckt, dat was ons bey verholen;
Soo u yet om 't herte lacht,
Seght: soo hadd' ick 't oock gedacht.
§ Hoe wy dese kleine wereld,
Die ghy, Sterr'! alleen beperelt,
Die ick, ver van uws gelijk,
Ick, en ick alleen, beslijck;
Des', om nauwer te beschrijven,
Bed-gemeente van twee lijven,

1) van zijn geest, wel te weten.

* Mits wy een ende eens zijn, ende dit werck gelijcker hand te wege brengen, sult ghy deel aen de feilen ende onfeilen hebben, ende ick uw berispen minder schroomen. § Mijn, ick segge, ons voornemen is, by Voor-raed vast te stellen, hoe wy op het gevoegelijkst te samen sullen hebben te leven.

Van twee lieven, segh ick best,
Tortelen van ééner nest,
Tamelickst 1) bestieren sullen,
En met vreughd op vreughd vervullen,
Heb ick, hebben ick en ghy
Dus beregelt, seggen wy.
* God, de God die ons gepaert heeft,
God, de Soon die Hy gebaert heeft,
God, de Geest, met-al, met een,
God allom, altijd, alleen,
Sal de Vader-Meester wesen,
Die wy vriendlijk sullen vreesen,
En ons eerste onderwint
Daer de wijsheit af 2) begint.
§ 's Morgens, eer wy 't licht ontmoeten,
Sullen wy die Godheit groeten,
's Morgens, eer de dagh ontwaecht,
En de Son de Sterren staeckt.
Sulcken ure koos de Koningh 3),
Die sijn nachten aen 't getoon hingh,
Daer af 't heilige geluyd
Noch in onse ooren tuyt;
Een van beider nucht're monden
Sal de schuld van beider Sonden
Voeren voor 't genadigh recht,
Daer geen boeren tongh te slecht,
Daer geen dubbel hert te dicht is;
Daer het saligh tegen-wicht is
Onser schael, die altijd helt,
God met God te vreên gestelt.
't Zaligh opsicht onser wegen
Sullen wy hem toe bewegen,

1) *Op 't betamelijkt.* 2) *van, uit, bij.* 3) *Versta: David, en verg. Ps. 130.*

* Gods Vreesen sullen wy voor al betrachten. § Des morgens vroegh, sulcks de gewoonte was van de Proph. David, sullen wy hem aen roepen, seggende:

Hem, beweeghlick met één woord,
Dat men maer in 't hert en hoort.
* »Heer, bejegent 1) ons' gebreken!»
Sult ghy, Sterr'! of sal ick spreken,
»Leert ons eischen wat ons dient;
§ Geeft en neemt, voor 't onverdient,
Voor 't onendelick ontfarmen,
Ons altoos onnutt', ons armén,
Ons ondanckbaren gegunt,
Onser herten beste munt,
Danckbaerheit in woorden, wercken,
In gedachten te bemercken,
Stichtelick voor 's naesten oogh,
Heilighlick voor 't Dijn omhoogh.
† Deckt het misdoen onser dagen
Met het voldoen en voldragen
Van hem, Mensch, en van hem, God,
Hem, 't vol-op van Dijn Gebod.
** Hoedt ons, daer wy heden leggen,
Daer wy swijgen, daer wy seggen,
Daer wy wandelen of staen,
Met ons selven overlaèn;
Laet ons over ons niet storten,
§§ Heet ons uwe Eng'len schorten;
Doet ons willen wat ghy heet 2),
Die ghy onsen onwil weet
En altijd genegen herten,
Om Dijn' lijdsaemheit te tertén,
En altijd gebeten bloed
Tegen wat ghy heet en doet.

1) Voor komt ons te gemoet in. 2) beveelt.

* Heere komt ons onverstand te gemoet en leert ons bidden. § Geeft ons ende ontfanght van ons onse oprechte danckbaerheit voor Dijne oneindige barmhertigheden, † Vergeeft ons onse misdaden om de Voldoeninge Jesu Christi. ** Weest allom onse hoede. Bewaert ons voor ons selven. §§ Overstreeft onsen boosen wederwil,

* Zegent Ziel en zegent Leden ;
Doet se heid' haer pond besteden
Dy ter eeren, Dy alleen,
Eigenaer van Ziel en leen!
§ Moet het huys van dese sinnen
Nu een huyveringh van binnen,
Nu een stoot van buiten aen,
Nu een dobbel quaed begaen ;
Slaet geneselicke slagen,
Die wy dan, en dan maer, dragen,
Dat ons, naer 1) den sueren dagh,
't Soete weêr te schooner lach'.
† Overwicht van noodlickheden,
Dobbel op het brood van beden
Heeft 'alreeds Dijn' milde hand
In ons' ackeren geplant ;
Lijdt niet, datter onse Zielen
Hare tochten in vernielen,
En versmooren daer het vier
Dat veel hooger hoort als hier ;
** Leert ons 't leen als leen besitten,
En in tijds de herten splitten,
Daer af 't minste weder-deel
Aen de tijdlickheit verheel' ;
T' allen stonden even vaerdigh,
Om den ballast van dit Aerdigh 2)
Uyt te werpen in sijn' Zee,
En soo, kommerloos, de reê,
Ja, de steile rotz' beklimmen,
Daer de Werelds loose schimmen

1) na. 2) Versta: *aardsche*.

* Zegent onse Zielen en Lichamen, sulcks dat beide sich tot Dijnere eere besteden. § Trest ons niet als met genadelicke ende geneselicke kranckheden. † Laet niet toe, dat wy onse herten verhangen aen de tijdelicke middelen, daer mede ghy ons mildelick gezegent hebt. ** Maer altoos willigh en vaerdigh mogen zijn, om daer af te scheiden, ende onbelast ten Hemel te gaen.

In het prachtigh niet-met-all
Onder ons verdwijnen sal.
* Staet'er in Dijn heiligh voorsien,
Daer Dijn' oogen langhs het spoor sien
Van der dingen eeuwich wiel 1),
Dat Dy eens voor al beviel,
Staet'er, dat uyt dit versamen
Onser namen erfgenamen
Spruyten moeten, een oft meer,
't Zy dan, Heere! Dy ter eer,
Dy ten dienste! Laet se Dijn zijn
Eer se door de Moeders pijn zijn,
Laet se Dijn zijn tot de uer,
Als de geesten uyt de huer
Van de leden sullen scheiden,
En Dijn' tweede komst verbeiden,
Met verlangen naer den dagh
Daer 't Geloof maer tegen magh.
§ Werpt een ernstigh medelijden
Over 't onweêr onser tijden,
Over 't ijselick 2) gewip
Van Dijn tuymelende Schip.
Buyten lijdt het van de baren,
Die het nu te nauw benâren,
En van alle sijden slaen;
Binnen heeft het noyt gedaen
Met het heelen van de spleten,
Dieder 3) nijd en spijt in reten;
Slaept niet, zijt niet langer doof
Onder ons van klein geloof.
† Stier de Stierluy van dat Schip, en
Sluyt haer' herten op haer' lippen;

1) *dwarreling.* 2) *Eig. eiselyk, vreeselyk.* 3) *Die er.*

* Is 't by Dy van eeuwigheit geschickt, dat kinderen van ons geboren werden, weest haer genadigh God van 't begin ten einde hares levens. § Erbarmt Dy over de buyten en binnen swarigheden Dijnêr Kercke. † Zegent de Dienaren Dijnêr Woords met eendracht.

Lijdt geen Babel in haer werck,
Dien het dack-dicht van Dijn' kerck
Met den binnen-bouw betrouwd is.

* Laet de leugen, die soo oud is,
Datse kindsch geworden schijnt
En al groeyende verdwijnt,
Groeyende voor haer verdwijnen,
Die ghy eens hebt willen mijnen
Tot den huys-dienst, en niet meer,
Van Dijn' erfenissen, Heer!
§ Oh! gelijk haer heiligh Herder,
Tot den huys-dienst, en niet verder,
Laetse sich verledigen;

† Maer, voor 't best verdedigen,
Leertse leven soo sy leeren,
En met weldoen welbekeeren;
Seggen heeft geen seggens macht,
Daer 't de Segger eerst veracht;
Voordoën is geweld van reden,
Die het keyen hert kan kneden,
En Dijn vleesch geworden woord
Werd gesien gelijk gehoord.

** Staet de voorste van de Vorsten,
Die de voorste 1) wagen dorsten
Haer en 't haer 2) in Dijn gevecht!
§§ Treedt niet in het scherpste recht
Over 't menigh overtreden
Van haer' weelderige leden,
Van haer' Zielen in de weeld
Ongèvoelick over-eelt.

1). *het eerst.* 2) *Thans zich en 't hunne.*

* Soo dat Sy de dolingen verdelgen. § Bekommerende sich, als Christus haer Heer, alleen met haer beroep. † Bevestigende haer' Leere met het voorbeeld van haer leven, daer 't meeste bewegen in is. ** Zegent de Princep, die Dijne sake verdedigen. §§ Vergeeft de Sonden harer Weelde, die slibberigh is, by de stramme banen van de gêne, die door voor-en tegenspoed wandelen

Hooge helle slibber-wegen
Hebben sy te deel gekregen;
Meest haer leven is soo glad,
Datter oogh noch voet op vat;
Laet de haer 1) voor struyck'lingh boeten,
Min als and're minder voeten,
Die, door oneenparigheên
Van vermaeck, van swarigheên,
Van gedeckte en bloote leden,
Slepen, ja, maer vaster treden.
* *Frederick 2)*, Dijn eigen held,
Tegen 't stijgende geweld
Van 't steegh Oostenrijck gestegen;
Frederick, 't mergh van den zegen,
Dien ghy noch de kleine rest
Dijner Kudde gunt op 't-lest;
Frederick doe staegh bedijen,
En beminnen, en benijen,
In sijn vriendelick gesagh:
Raed-, of aen-, of wapen-slagh
Feile noyt van sijn bestellen!
§ Laetse 't vóór den slagh ontgellen,
Die daer mog'lick hand en moed.
Scherpen op sijn edel bloed.
Dondert noyt op onse dagen
Met den schrick van sulcke slagen;
† Liever maeck de boose gram
Met meer struycken van den stam,
Dan 't haer luste te verdelgen;
Voor-raed, Heer! van sulcke telgen
Eischen wy Dijn' milde hand,
Die de vryheit hier geplant
En de slaverny gevelt heeft.

1) Thans *hunne*. 2) *Frederik Hendrik*.

* Zegent het beleid des Princen van Oragne met geluck,
met liefde des volcks; met nijd des Vyands. § Verstoort de
aenslagen op sijn leven. † Zegent sijn huys-met lijfs erfgenamen.

* O, die d' oogen en 't geweld geeft,
Oogen geeft by dit geweld!
Oogen, eens ter wacht gestelt,
En die al sien soo der veel' sien:
Hoedt Dijn erve voor haer scheel sien,
Daer de misslagh af ontstaet,
En 't mistrouwen, etger quaed.
§ Laet Dijn' eer ons eenigh wit zijn,
Die in 't kostelick besit zijn
Van Dijn' waerheit, schier allom
Uytgeluydt met pijp en trom:
Schuytse noch in 't onkruid elders,
In de rotsen, in de kelders,
D' oude herbergh van haer' jeughd,
Doet Dijn' Engelen de vreughd,
Datse 't onkruid onderdrucke,
En haer' taeye rijsen rucke
Over 't heidensch wangewas,
Daerse noyt geplant en was.
† Buckt genadigh over 't knielen,
Daer de knyen en de Zielen
Buygen eenerhanden bocht;
Heer! ghy hebtse eerst gesocht
Die Dy hebben leeren soecken;
Soectse noch, daer d' een in doecken,
D' een in yzers, d' een in bloed,
D' een in armoed light en wroet,
Ander' onder all' versmooren,
En met open ooren hooren
Naer de trage scheidens uer,
Die den nasmaeck van dit suer
Drencken sal in stadigh bly-zijn,
Door het hoofd-voor-hoofdse by-zijn

* Geeft den Overigheden voorsichtigheit ende eendracht.
§ Doet ons behertigen de voortplantingen Dijnes Woords, onder des selfs blinde verdruckeren. † Verhoort het schreyen aller krancken, gevangenen, armen, ende die daer uyt dit elendige leven in 't eeuwige wenschen vervoert te werden.

En het eeuwige gesicht
Van Dijn onbegrepen licht.
* Hemelsch Vader! Dijns naems eere
Zy geheilicht meer en meere;
Naerdere 1) Dijn eeuwigh rijk;
Gelde Dijn gebod, gelijk
Boven, soo allom beneden;
Dagelicks voedt onse leden;
Houdt ons onser schulden vry;
Soo wy willen, wien het zy;
Laet ons verre van 't gequel zijn
Des benijders van ons welzijn;
Want het hemelsche beleid
Hooft Dy in der eeuwigheit."
§ Soo bedachtelick ontslapen,
Soo versien van 't heiligh wapen,
Tegens Wereld, Hel, en ons,
Sterre! sullen wy den dons
Onbekommerlick ontstijgen,
En gesonde lenden rijgen
In haer noodigh 2) ongemack 3):
't Linnen, 't wollen, 't zijden pack;
† Maer op 't kostelick vermallen
Sal ons' weelde noyt vervallen:
Tamelick verdeck van lijf,
Soo 't vermanne noch verwijv',
Sal de vracht zijn onser leden;
En gekoppelt aen de reden,
Sullen wy den Franschen dwangh,
Niet, als ander', in 't gedrangh,
Maer, als andere, van verre
Volgen. voor een valsche Sterre,

1) Nadere. 2) noodwendig. 3) Versta: de kleeding.

* Ons Vader, die daer zijt in de Hemelen, geheiligt etc.
§ Soo gebeden hebbende, sullen wy ons in de kleederen ste-
ken. † Kleederen die ons voegen: de nieuwe wijze van verre
als een stal-licht, ende niet gern, ja niet eer involgende dan
d'oude belacchelick werde.

Die den Reiser 1), moé geroert,
Voert, en noyt ten einde voert.
't Oude staet ons niet te ruylen
Tegen 't nieuwe, sonder pruylen
Over 't stadige berouw
Van de werelds laetste vouw.
Laet het nieuwe door-gejouwt 2) zijn,
Laet het oude soo veroudt zijn
Dat het op het jouwen 3) sta,
En by 't nieuw in masker ga,
Eer wy 't nieuw voor 't oude kiezen,
En ons in den drangh verliesen
Die de reden, metter tijd
T' enden adem, overrijdt.
* Futselingh van lint en knoopen
Op het spoedelickst ontloopen,
Sal ick 't oor verlegen gaen
Over 't stadigh af en aen
Van begeerers, van beklagers,
Van verdedigers, van vragers,
Die op 's Vorsten goedigheid
Door my hebben toe geleit.
Grooten sal ick eere bieden,
Even oft sy my gebieden;
Mindere, even oft ick haer
Broederlick verbonden waer;
Armen, onderdruckten, weesen,
Met noch vriendelicker wesen,
Uyt de wanhoop op doen staen,
Niemand helpen aen een traen
Door verbijsterige woorden,
Die d' onnoosele vermoorden,

1) Thans, in verlengden vorm, *reiziger*. 2) *doorgejoeld*.
3) *jubelen, joelen*.

* Gekleedt, sal ik my verledigen tot de aensprake van allerhande aensoeckeren: met eerbiedinge aen de Grooten, ende meéwaardigheid aen den geringen ende armen.

De behoefte verslaen,
En ten tweeden 1) doen vergaen.
* Kan 't niet even rond gedijsen,
Troosteloos te verblijven,
Hopeloos by der hand
't Lijf te bergen op het land;
'k Sal mijn eigen hert ontschulden,
En de weigerigh vergulden
Met een vriendelicker *neen*,
Dan het *ja* te werden scheen.
Magh ick aen 't geluck niet deelen
Van d' ellendige te heelen,
'k Sal haer thoonen, dwers door my,
Wat ick in haer lijden ly.
Aengetogen swarigheden
Werden stucks-gewijs geleden,
En gedragen, als een lijck,
Van veel' schouderen gelijk:
't Scheelt een merkelick pond quellingsh,
Weinigh merkelick ontstellingsh 2)
Van een ongeveinst gelaet,
Daer 't meêdoogen achter staet.
§ Endtelick, op 't hooger dagen,
Van belegeringh ontslagen,
Sal ick 't wagen in 't gedrangh,
Van het ydel uren-langh,
Dat men in de hoofsche muren
Overduldigh uyt moct duren,
In een hoeckjen van fluweel,
Van geweven goud in geel,
Van Chronijcken aen de wanden 3),
Wanden, die met zijde panden

1) *dubbel.* 2) *Een luttel ontsteltenis.* 3) *Versta: historisch
tapyt-weefsel.*

* Kan ick den bedroefden niet altoos helpen; ten minsten sal ick hem met beleeftheit bejegenen, soo dat sy my vinden deel in haer leed te hebben, ende wat troosts in mijn meêdoogen. § Op den Voormiddagh sal ick my te Hove begeven.

Bergen Spinneweb en stof,
't Evenbeeld van 't dubbel Hof.
* Maer de plichten mijner neeringh
Sullen my tot door de sweeringh,
Door 't beliegen, door 't beklap,
Door 't bedriegen, door 't betrap,
Door 't bestrijcken, door 't bestreelen,
Door 't bequijlen, door 't bequeelen
Voeren in den dichten hoeck,
Daer mijn Vorst in 't groote Boeck
Van 't beleid van seven Landen
Met gestadigh' oogh en handen,
Overladen, onvermoedt 1),
Tegen meer als Spagnen wroet ;
Daer de rust, die wy beslapen,
In de vormen werdt geschapen ;
Daer men d' onrust leven geeft,
Daer 't voorby de Son af beeft ;
Daer de Wereld werdt gewogen ;
Daer het sincken en 't verhoogen
Van gebuer, vriend, vyands staet
Stadigh in de schalen staet ;
Daer men Grol in 't wit 2) besette,
Eerme'r lood of stael op wette ;
Daer men 't Weseltjen 3) besprongh,
Jaren vroeger dan men 't vongh ;
Daer men vischten in Matanças
Eerder visch, of net, of kans was,
Daer men 't Vuchter end ontstack
En met Grobbendonck 4) versprack,
Eer sich 't Vuchter end verhoedde,
Eer oyt Grobbendonck vermoedde,

1) Voor *onvermoeid* (gelijk vroeger *noot* voor *nooit*). 2) *Versta*: op de kaart (gelijk H. zelf hierbij aanteekent). 3) *Wezel*. 4) De Spaanschgezinde bevelhebber van Den Bosch.

* Door het gedrangh van de Voor-kamers in 's Princen Cabinet, daer hy de sorge van de gemeene saecke bearbeidt.

Dat hem noch Oragnen bloed
Dreighden in den trotsen vloed,
Die sijn ongemaecte muren
Tweemaal Maurits uyt deé duren,
Eenmael Frederick verliet
Voor 't geluck van sijn gebied.
* Binnen sal men my de woorden,
Die men buyten van my hoorden,
Melden hooren, hem te baet
Die sich t' mijner trouw verlaet ;
Verre zy het listigh dencken,
Hoe behendelick te krencken,
Hoe bedecktelick te slaen,
Met het averechts vermaen
Van een omgewrongen reden,
Tegen toesegh en gebeden,
Tegen hoop, gegeven hoop,
Van een hopeloos beloop.
Die my trouw eischt, salse vinden,
En my aen mijn woord verbinden ;
't *Ja* geseht en 't *neen* gedaen
Sal maer aen 't vermogen staen.
§ Die my aen de uytkomst meten,
Zijn in 't redenloos geseten ;
't Willen gaet naer 't my gevil 1),
't Konnen hanght aen hooger wil.
Valt de kans ter slincker zijde,
Noch al blijf ik diese mijde,
En bega noch ban noch boet,
Voor 't misdijen 2) mijner moet 3).
Valtse daerse mijn bestier dreef,
Laet het nemen of ick 't vyer wreef

1) Voor *geviel*. 2) *mislukken*. 3) *hoop*.

* Daer sal ick oprechtelick den dienst doen, dien ick buyten beloofst hebbe, soo verre mijn vermogen streckt. § Misluickt mijn beleid, ick sal buyten schuld blijven. Luckt het, ick en heb maer den danck van een geringe moeyte verdient, die een ander mogelick met meer machts aangewendt hadde.

Uyt de vyer-key, die my maer
't Wrijven kost, en, voor of naer,
Van een ander hand gewreven,
Mogelick meer voncks sou geven.
* Over-danck noch overloon,
Zijn geen peerlen aen de Kroon,
Die der vromen hert moet kroonen.
'k Sal de arme hand verschoonen,
'k Sal de rijke doen verstaen,
Dat ick min om loon begaen
Dan om danck ben; min om 't dancken,
Min om 't streelige bejancken
Van een halver-mijne gaev',
Dan om 't innerlicke gaef 1)
Van der Zielen welgesteltheit,
Die haer selven in 't geweld heit 2),
Die de weldaed om het *wel*,
Sonder ander wit, bestell'.
§ Wie den Vorsten, groote Slaven,
Deel eischt in haer minste gaven,
Slaet de zeissen in haer gras,
Ja, in 't redelickst gewas,
Daer sy 't ploegen om besweeten,
Van oock Gods-gelijck te heeten,
In 't verdeelen van de macht,
Daerom haer te deel gebracht.
† In 't vertieren van die panden,
Dienen mogelick mijn handen
Voor een Teems 3) of voor een Treest 4):
Maer wat geeft hy, die soo geeft?

1) gaafheid. 2) Voor heeft. 3) zeef. 4) trechter.

* Belooninge sal ick van den armen ontseggen; den rijken
thoonen hoe die mijn voorneeme wit geensins en is, maer het
vrome genoeg en dat uyt wel doen spruyt. § Want die sich
deel toeschrijft in den danck, die den Princen voor hare sware
moeyte alleen toekomt, eigent eens anders goed. † Gact de
gift door mijn handen, wat verdien ick daer by?

Wat verdient hy by het geven,
Die, tot Teems of Treest verheven,
Hoe hy 't wel of qualick meent,
't Geven maer de hand en leent?
* Werd ick dieper in gewrongen,
En mijn onderwind 1) besprongen
Met een onvoorsiens bevel
Van gewichtiger bestell,
'k Salder trouw en vlijt aen hangen;
Noyt verdrieten noch verlangen
Proeven laten, die my last 2);
Maer, bedrogen en verrast,
Sal hy sijn bevel sien keeren,
En sijn hand te hulp begeeren,
Die 't versegelende sal
Hechten aen sijn welgeval.
§ Waer den omtreck van dien vinger
Sporen laet van sijn geslinger,
Werdt de mijne van 't gewicht
Van de rekenschap verlicht;
Niemand eische my de reden
Van bevelen of gebeden
Die des Vorsten hoofd gebaert,
't Mijne voor hem heeft bewaert,
Voor hem, op sijn welbehagen,
Oor of ooge voorgedragen.
Soeckt ghy 't grondighste bescheid?
Daer is borge voor 't beleid:
Die 't beleidde sal 't beleggen,
En 't weérleggen wederseggen,

1) onderwinden. 2) belast.

* In bevelen de gemeene sake betreffende sal ick my insgelijcks trouwelick quijten, ende soo naerstighlick, dat de Prince sijne onderteickeninge daer op te setten sal hebben, eer hy 't gelooven konde. § Naer die onderteickeninge hebb ick in 't werck niet meer te verantwoorden, maer de Teckenaer, die 't sal doen als 't noodigh is.

En verdedigen 't geval,
Daer 't den oorbaer eischen sal.
* Ick voldoe by deughd 1) van doosen,
Graegh in 't laden, traegh in 't loosen,
Dicht van duygen, licht van dracht,
Voor de vreemdelingen nacht,
Middagh voor des Meesters oogen;
Daer toe reck ick mijn vermogen,
En voldoe my, en voldoe
Eer en eed, ten bodem toe.
§ Soo bevracht, soo somtijds ledigh,
En van buyten even vredigh,
't Zy dan ledigh of bevracht,
Noch verlegen om de vracht,
Noch verlegen met de ladingh,
Tusschen 't walgen en de gadingh,
Sonder fronsen, sonder lach,
Sonder wenschen, dat men 't sagh,
Sonder vreesen, dat men 't mercke,
Hoe ick ledigh ga of wercke,
Hoe ick in den Acker sweet,
Hoe ick van geen ploegh en weet,
Noch ontstuyt 1), noch honds, noch harigh,
526 Maer gemoedigh, maer eenparigh,
Maer eenparigh, Sterr'! als ghy,
Met u meer en minder bly,
Sal ick voor uw oogh verschijnen,
En mijn sorgen doen verdwijnen
Tusschen straet en stoep en poort;
Daer sal een voor een vermoort
Tot den naesten uytgangh smachten,
Om mijn hoofd weér op te wachten,

1) *deugdelykheid, hechttheid. 2) onstuimig, heftig.*

* Ick volsta met willigh en geheim te zijn. § Van 't Hof sal ick t'huys keeren, sonder uytterlick te laten blijcken, of ick vol besigheits ben of niet; latende alle 's Hoofs bekommeringh buytens huys.

Met als 't onder zeil, op straet,
Wederom te Zeewaert gaet.
* Stilte soeck ick in mijn haven,
Moed' van slingeren en slaven
Over 't Hollandsch dieper hol 1):
Stilte kan ick, als een tol,
Dien de kinderen begapen
En al draeyende doen slapen,
Veinsen en genieten meê,
Met de sinnen, uyt der Zee
Noch vol duyselinghs gebleven;
Even als de beenen leven,
Beenen, die, van gaen vermoedt 2),
Tintelen van gistigh bloed.
§ Loop ick over van geruchten,
Die ick melden met genuchten,
Die ghy sonder afsien meught
Mengen onder ander vreughd;
'k Sal u 's werelds meeste maren
Binnens muers doen wedervaren,
Soo men door 't gelasen 3) gat
't Leven van de dingen vat,
Die sich, op het heetste dagen,
Buytelende binnen dragen.
† Buytelende; Sterre! merckt:
Dat's gelijk de logen werckt
Op de nieuw-geboren Waerheit,
Nieuw geboren in de klaerheit

1) Versta: *het Hollandsch Diep*. 2) Voor *vermoeid*; zie boven, bladz. 182, aant. 1. 3) *glazen*.

* Stilte ende gerustigheid wil ick t'huys vinden, niet tegenstaende de suyselingh van 't gerucht, die my in 't hoofd moge spelen. § Heb ick aengename nieuwe tijdingen, ick salse u binnens huys voor brengen, gelijk men in een duystere Kamer, door een geslepen Glas, by sonneschijn verthoont 't gene buytens huys omgaet, maer averechts. † Soo veraverecht ende vervalscht de Logen de tijdingen, die van buyten in komen, eer het yemand gelooven soude.

Van des middaghs hoogen dagh.
Diese soo ten teersten sagh,
Sou'se van geen vuyl verdencken:
Maer, wie kan soo schielick wencken,
Als het *neen* voor *ja* verschijnt,
Als het *ja* tot *neen* verdwijnt?
* Gaet, geleerde werelds pennen,
Die dat buytelende rennen
Van der dingen *ja* en *neen*,
Dusend jaren achter een
In de vlucht bestaet te vatten,
En verkoopen nu voor schatten
Van een ongeschende Waer,
't Geen ten eersten met een Maer,
Schier als met een Mael geboren,
't Ware wesen had verloren
Tusschen 't kraem-bed en de wiegh,
En, gewachtelt in 't bedriegh,
En, gebakert in de leugen,
Noyt en heeft begost te deugen,
Staegh verergert is, en staegh
Is wat yeder meest behaegh.
Hoe moet nu de waerheit hincken,
Die soo jongh begon te pincken?
Kaes verrot, en werdt gemint,
Maer wat quaed verrot en wint?
§ U en sal men niet berichten,
Dan met waren van gewicht, en
Maren van getoetste trouw:
Lijdt ghy dat het nieuw vrouw',
't Sal u langer niet berouwen
Dan de Pap en doet in 't kouwen,

* Wegh dan, Historie-schrijvers! die ons nu noch d' oude geschiedenissen voor waerheden veilt, die noyt suyper en waren. § U, Sterrel en sal ick niet als oprechte tijdingen geven, insonderheit soo ghy te vreden zijt, datse liever wat out ende seker, dan heel nieuw ende onseker zijn.

Pap, die, tusschen tongh en tand,
Maer 1) den haestigen en brandt.
• In 't geheimst van mijn geweten,
Dat mijn adren niet en weten,
Daer mijn hert aen mijn gemoed
Schaersche rekeningh af doet,
Dat my van de hand betrouwt is,
Daer mijn rechter aen getrouwt is,
Met geen' ernstelooser trouw,
Sterre! dan ick U en houw;
In dat mergh van mijn onthouden
Sal ick u geen deel onthouden,
Noch gy 's 2) eischen in wat my
Verre min als eigen zy;
Uw bescheidenheit sal weeren
Mijn ontseg, en uw begeeren
Op het ongemeen Gemeen;
En my 't onbesoetelt leen
Met den Maeghdom levren laten
Aen de sinnen, die 't besaten
Eer het my te leene viel.
Liever dan mijn sotte Ziel
Van die misdracht sou bevallen,
Van haer aensien te vermallen
Om een nieuwtjen min of meer,
Sal uw reden sich ter weer
Tegen mijn beswijcken spannen,
En uw eigen lust vermannen,
En onthouden my 't berouw
Van om 't jocks 3) verraden trouw.
§ Laet s' haer aen die doornen schenden,

1) *Alleen, slechts.* 2) *des, daarvan.* 3) *uit scherts.*

• 't Geheim dat my van den Prince betrouwt werdt, en sal ick U niet weigeren te ontdekken, want ghy sult soo redelick willen zijn, dat ghy 't my niet en sult vergen; ja, ghy sult het verbieden, of ick wanckelde. § Luyden die malkanderen niet als met nieuwe tijdingen en weten te onderhouden, mogen sich soo vergrijpen.

Die haer' sinnen spelen senden,
In de wilde straetsche maer 1),
By gebreck van 't straetsche waer 2);
Die haer huys, in plaats van lampen,
Voederen met sulcke dampen,
En de waerheit by geval
Sticken 3) onder niet met al:
Laets' haer' slechte bedd'-gemalen
Koesteren met sulck verhalen,
By gebreck van noodlickheit
Over haev' en huys-beleit.
* Haev' en huys-beleit met eeren,
Vroom gewin, verhaelbaer teeren,
Besigheit van binnens deurs,
Sal ons buyten soo veel keurs
Van uytheemsch, van inheemsch praten
642 Luys en leéghs niet 4) soecken laten.
§ Binnens deurs sal uw gelaet
't Voorslagh zijn van ons gepraet:
Staet het als uw-minder stralen 5),
Sterre! die den nacht in halen,
Staet het als een' Sterr' in 't hol
Van een wolck, die, vuyl en vol
Van gereede Somer-plassen,
Om den hoy-boer te verrassen,
't Lieve licht sijn tintel staeckt 6);
Staet het soo de Son ontwaecht,
Eer sy van haer nuchter' oogen
Al het nacht-goed hebb' getogen,
En noch in de slaep-muts steeckt,
Die sy selver maeckt en breeckt;

-
- 1) *straatgeruchten.* 2) *waarheid van de straat.* 3) *treffen.* H.
4) *Thans niets.* 5) *de sterren.* 6) *roofst, belemmert.*

* Het beleid onser Huyshoudinge sal ons soo veel tijdverdriffts geven, dat wy 't in de klapperye van nieuw-maren niet en hoeven te soecken. § Binnens huys dan sal ick ten eersten acht slaen op uw wesen. Staet dat droevigh, als een' Sterre in een' Regenwolck, oft als de Sonne in de morgenstondsche dampen.

* 'k Salder mijn gesegh na setten,
En beslaen my in de wetten,
Die de reden en 't bescheid
Heeft gestelt op uw beleid.
§ 'k Sal my ernstigh doen verklaren
Van 't onlustigh wedervaren,
Van het overkomen leed,
Dat mijn' Sterre verComeet.
't Overkomen leed sal mijn zijn,
'k Sal ten halven van de pijn zijn
Met ick 't van de Waerheit zy;
Met de wederhelft daer by
Sal ick mijn geduld bevrachten,
En het uw met reden trachten,
Met die reden, Sterre! die,
Die ick altijd by u sie,
Met die reden sien te lichten,
Even als men pack van wicht en
Swarigheid van over Zee
Platte bod'men op de Reé
Siet ontfangen uyt de ronde,
Door gemakelicken vonde,
Wel gewogen, wel gestelt,
Sonder openbaer geweld.
† Maer bevind ick 't pack soo tilbaer,
Dat het, soo 't mijn' Sterres wil waer,
By haer' eigen Redens macht
Of vermijdt 1) waer of verkracht,
'k Sal het leed een' leer ontleenen,
En bespreken 't haestigh stenen

1) Thans *vermeden*.

* Ick salder my naer voegen. § Maer oock ernstigh ondersoecken wat u quelt; ende 't halve, ja 't geheele leed op my laden, gelijk men de Waren met Windassen uyt de groote Schepen in de Lichters verbodemt. † Vind' ick dan de oorsaeck van uw quellingh soo geringh, dat ghyse had kunnen ontgaen oft vermeesteren, sal ick trachten U een vriendelicke Lesse daer op te lesen.

Met een minnelick verwijt,
* En verwijten u den tijd
Doe noch ghy noch ick en waren;
Doe het Vaderland in 't baren
Van de Vryheit lagh en kreet:
Doe men sich de schand verweet
Van een onverhoedsche suchten,
Van een traen gevloeyt in 't vluchten,
Van een suer gesicht in 't vier,
Aen de pley 1), in 't smooeren schier.
Doe men, trots de beter' eeuwen,
Sagh in-mans-gekleede Leeuwen,
Vrouwen vond als heele mans,
En in allen weerspoed kans.
§ Sulcker 2) Stammen zijn wy spruyten!
Sal ick seggen, en besluyten:
Sou soo wel geboren tack
Buygen onder 't minste pack?
† Staet mijn' Sterre niet in 't hooge,
Siet haer onbetimmert Ooge
Over heen de welvaart 3) niet,
Watter wolcken van verdriet
Byder 4) kimme rijsen mochten?
** O, God suyvere de locht, en
Weere 't weër van ongenâ!
Maer; om 't ongewis hier-na,

1) palei, martelpaal. 2) Thans van zulke. 3) Voor over de welvaart heen. 4) Aan de.

* En verthoonen U de swarigheden der vervolgingen, met soo veel manlickheit, by onse voorouderen gedragen. § Seggende: wy zijn kinderen van die ouders, souden wy ons kleinmoedigh ende der Stammen onwaerdigh dragen? † Bedenckt ghy niet, in uwe hooge bescheidenheit, hoedanige swarigheden ons naer de tegenwoordige welvaart mochten overkomen? ** God verhoedese: maer in allen gevalle, laet ons suchten ende tranen sparen, tot wannermense met reden mochte te gebruycken hebben.

Laet ons sucht en traen-sucht sparen
Tegen meer gewelds van baren
(Lange legg' het wegh en wijt),
Dat men redelick 1) bekrijt.
* Staen uw' Sterren, Sterr'! als Sterren,
Die haer oogh in punten sperren
En betintelen schoon weêr,
Huyden eerst, en morgen weêr;
D' eerste locht van ongenucht en
Sal men in mijn oogh niet luchten 2);
Sondeloose vreughd om vreughd,
Kind en Moeder van de Deughd,
Sal ick wisselen en ruylen.
§ Uyt de wegh ontijdigh pruylen!
't Leven is soo korten span,
't Slapen steelter soo veel van,
Kleedingh, reedingh alle morgen,
Straetsche, Staetsche, Steedsche sorgen,
Elck ontsnijdt het sulcken sneê,
Dat sy 't van de vier op twee,
Van de twee op één verengen:
Maer 't genoeg en kan 't verlengen,
Tweemacl is 3), die wel gesint
Aller zijds genoeg en vindt.
† Vipden sal ick 't sonder soecken,

1) met reden. 2) speuren, bemerken. 3) bestaat, leeft.

* Vind ick u daer-en-tegen vrolick van oogen, gelijk als glinsterende Sterren, die schoon weder maken ende voorseggen; van mijn' zijde en sal den onlust niet komen. Vreughd sonder sonde sal ick tegens uwe Vrolickheit inbrengen. § Wegh quelligh sonder swarigheid! De slaep ende de besigheden verkorten ons korte leven al te seer. Laet het ons met alle mogelicke welgesintheit ende genoeg en lengen. † Mijnenthalven, ick voorsie genoeg, dat ghy ende ick dat genoeg en by den anderen wel vinden sullen, ende sonder soecken; daer meest aen gelegen is. Want daer men moeyte moet doen om het te soecken, en is het noch oprecht noch bestendigh, soo het by ons wesen en hechten sal.

Soo diep sien ick in de boecken,
In 't gekoppelde bestier
Van der dingen verr-van-hier.
Socht ick 't, 't waer soo haest verloren,
Als gevonden of geboren;
Vind ick 't, Sterr'l of vindt het ghy,
Die niet *Ick* en zijt, maer *Wy*,
't Sal voor eens gevonden blijven,
En gemackelick bekliven
Als het entjen aen den tack,
Als aen een gesmolten lack.
* Sulcke sal de tweespraeck wesen,
Stille swijgend', van ons wesen,
Sprekende, van beider mond;
Stil of niet, van yeders grond;
Stil en sprekend' onder 't malen 1)
Onser dagelickscher Malen;
Over Suycker, over Wijn,
Sal 't de beste Sauce zijn.
§ Dagelicksche mael-getijden!
Onder uw gemenght verblijden,
Sal 't verblijden van den smaeck
't Slechtste zijn, daer ick naer haeck.
'k Heb geen' Tong te deel gekregen,
Die sich van gemeenen zegen
Fier en weelderigh ontstell':
Suer en bitter scheidt sy wel,
Sout en Honich kan sy keuren;
Maer geheimenis van geuren,
Die men maer de walgh en biedt 2),
Is van haer bekreuningh niet:
't Gulsige van 't oude Roomen,
't Viese 3) van het nieuw sijn droomen 4)

1) *vermalen, orberen.* 2) *waarvan men maar walgt.* 3) *kieskeurige* (door verbod in 't vasten). 4) *de dr. van 't nieuwe Rome.*

* Soodanigh sal ons onderhoud over Tafel wesen. § Daer sal men my weinigh wercks van de keurlicke Spijsen sien maken. Ick ben geen lekker onderscheider van gerechten.

Tusschen vrucht van Zee en Land
Schudd' en schutt' ick van den tand.
* Belght u niet, gepluymde Borgers 1)!
Sorgeloose kost-versorgers,
Kleine speel-luy van de locht,
Dood en levend soet gedrocht,
Onder dack en in de lommer;
Noyt en was 't van mijn bekommer
Welck uw malschte jaer-gety,
Waer uw lekkerst kerven zy.
Magh ick 't roemen sonder schamen,
Noch van aensien noch by namen
Houd ick uwer veel bekend;
§ Maer mijn vreught is sonder end;
Kennis dwinght genucht in palen;
Die en zijnder geen' in 't dwalen;
Wat ick mis in mijn onthoud
Vind ick altijd nieuw in 't Hout 2).
† 't Lecker scheel 3) van hoofd en wagen,
Visch gevoert en visch gedragen,
Sluys 4) en Schevelinger vangh
Schick ick van gelijk verlangh;
** 'k Heb mijn' onbehaerde kaecken,
Verr' en by, door alle smaecken
Tamelick te weick 5) gehadt:
'k Weet, hoe Vorsten uyt haer' Schat,
Krijghs-bevelers in haer' Tenten,
Heeren uyt haer' hooge renten,
Heertjens uyt haer Land-gewas,
Handel-drijvers uyt haer' Kas,

1) gevogelte. 2) 't Haagsche Bosch. 3) deksel, vracht. 4) Maas-luissche. 5) weck.

* De beste jaer-gctijden van 't gevogelte, ja sijn' meeste nannen sijn my onbekent. § Oock in die onkennis is mijn ver-naek ruymmer. † Scheveningsche oft Maes-sluysche, gedragen oft gevoerde Visch geldt my gelijk. ** Ick heb van jongs af looge ende leege Stands Tafelen bewandelt.

Borgers uyt haer koel verstoken,
Macgh en tongh en tand bekoken.
* Wederzijds van 't wit geberght 1),
Dat der Sterren steilte terght,
Daer de Rijn en Pô uyt hangen,
Als twee tuyten 2) by de wangen,
Heb ick suer en soet en vet,
Na des eenen wilde wet,
Na des and'ren viese kiezen
Sijn' gedaente sien verliesen,
En in masker over mael
Wandelen soo menigh mael.
§ 'k Heb mijn schotel sien bekruysen
In de magere combuysen,
In een' kaetsbal van de Zee 3),
Hier op reis, en daer op Reë;
† Maer ick vraegh allom mijn waerden,
Of ick oyt te deun vergaerden 4)
Aen de vriendschap 4) van den kock,
Om een aengenamer brok
Dan ick elders kon verdouwen;
Of my yemand heeft sien schouwen
Tafels, daer de deughd aen sat,
Om 't geringe datm'er at?
** Sterre! stelt my uyt uw sorgen,
Suft niet over nu en morgen,
Wat ghy mijn verweenden tand
Bieden sult van Zee of Land.
Om niet veel gerechts te tellen,
Voedsel eisch ick uw bestellen;

1) *Alpen.* 2) *haarvlechten.* 3) *Versta: een schip.* 4) *te karig met vriendschap was.*

* Oock in Duytsland ende Italien. § Oock t'scheep. † Maer noyt werck of onderscheit van eten gemaect. ** Bekommert u dan met mijn Tafel niet. Ick ben te vreden met gesonde ende middelmatige schotelen, daer men een vricnd op mede brengen moge.

Voedsel soo, dat bors 1) en maegh
Onbeklagelick verdraegh';
Voedsel, daer ghy sonder schroomen
My en yemand op siet komen,
Yemand, dien ons dagh'licks deel
Noch verhonger' noch verveel'.
* Wil verbintenis of reden,
Dat men nu en dan de schreden
Van gebreck en van gebruyck,
Met den beck en met den buyck,
Met de vrienden overschrijde,
Set soo langh gebreck ter zijde
En gebruyck, ten naesten dagh.
§ Gaet de werelt soo sy plagh,
Vriendschap wil somwijl eens swemmen,
En veranderen van hem 2), en
Spoelen al de vuyltjens uyt,
Died'er veel 3) van swijgen spruyt 3),
Veel van seggen, veel van vragen,
Veel van onverantwoordt klagen,
Veel van ongunst sonder grond,
Tusschen hert en oogh en mond,
Die te langh van een gewinnen,
En den anderen ontkennen.
† Naeste bloed, laet vreemden gaen 4),
Treckt sich sulcke smetten aen,
En daer groeyt yet tusschen magen,
Dat geen redenen en dragen,
Daer af d' oorsaeck in de lucht
Als een stal-licht 5) staet en vlucht.

1) *beurs*. 2) *bedeksel, kleedij*. 3) Naar zijn ouden aard als zelfst. n.w. genomen, en van daar ook het enkelv. van 't werkw. 4) *ik zwijg van vreemden, vr. daargelaten*. 5) *dwaallicht*; zie vroeger.

* Is 't somtijds noodigh dat men een grooter gastmael toe-
rechte, laet ons soo langh het dagelickse te buyten gaen. § Het
streckt tot onderhoud van vriendschap, die door langh af zijn
vervuylt oft verflauwt. † Selfs onder naer verwantschap, daer
d' onminne leelickst op af steekt.

Witste vriendschap, witste laken
Siet men lichtst aen plecken raken ;
En de plecken belgen meest,
Daer noyt vuyl en is geweest.
* Maer die plecken, en dat vuyl, en,
In een woord, de pleck van pruylen,
Kan verdwijnen in een glas,
Of sy noyt geweest en was.
§ Roomen 1) heeft men doen gevoelen,
Watter uyt dat vrolick spoelen
Blancke vrundlickheits ontstaet:
Dat een ongebonden Staet
Van verschrickte Batavieren
Tegen 't dier als seven dieren 2),
En al 't overberghs 3) geweld
Sijn eensinnigheit 5) gestelt,
Hebb' gestelt met sulck bedyen 5),
Dat gemeene tyranny, en
Allom ingevoert gebied
Eerst op ons sijn hoornen stiet,
Stiet sijn hoornen, ja, en deinsde
Op een langh en ongeveinsde
Wederzijds geverghde Vreë;
't Was een dichte dronck of twee,
Die het Hessen 6) bloed verplichte,
En den steen in Holland stichte,
Daer de Batavier op stond :
Broër en vriend van 't Roomsch verbond.

1) Het oude nam. 2) Zinspeling op 't zevenhoofdige monster uit Johannes' Openbaring. 3) *Ultramontaansch*; maar hier natuurlijk niet in kerkelijken zin. 4) *eendracht*. 5) *goeden uitslag*. 6) De oude Chatten.

* En kan afgedroncken werden. § Dat de Romeinen, allom meester geworden, by onse voorouderen gestuyt werden, ende sich endtelick met een' redelicke vrede te vreden hielden, soo dat de Bataviërs op oude steenen genoemt zijn gesien *fratres et amici populi Romani*, gebeurde uyt kracht van des volcks verbintenissen by den dronck. *Tacitus*.

* Vryheit, die wy noch beleven,
Die ons noyt en wilt 1) beleven,
't Liep oock op uw kindermael 2)
Lustigh over kop en schael,
En wat knoopt' uw peters handen?
Klare Rijnsche wijngaerd-banden.
§ Noch en mist het Spagnen noyt 3),
Daer de Ketter bidt of poyt 4),
Daer de Geusen in haer vasten
Hong'righ naer den Hemel tasten,
Of een algemeen gelagh
Teeren in den droeven dagh.
† 't Gaet als daer de bleecke stralen
't Ziltigh nat de Zee onthalen;
't Opgesogen komt wel weér,
Maer de buyen brengen 't neér.
** Hevigheit, in 't bits en 't goede,
Overvloed van vollen moede
Volght het vochtige gewagh
Van een vriendelick gelagh:
En den oorbaer eischt die buyen,
Hier om 't stillen, daer om 't ruyen;
Veeltijds isser wit 5) of wat
Voor een Saus van druymen-nat 6).
§§ Maer wy sullen Ziel en Magen

1) Wenschender wijs, *moogt willen*. 2) Die der Edelen in 1566. 3) *Nog altoos weet Spanje wel*. 4) *drinkt*. 5) *doel*. 6) Als had Huygens de Duitsche *Zweck-essens* onzer dagen voorzien.

* Het verbond der Edelen, stichters onser tegenwoordige vryheit, wierd mede by vrundelicke mael-tijden bevestight. § Noch dagelicks vernemen de Spaensche, dat onse Bid-dagen ende meer als gebruyckelicke gast-malen eenigh groot voornemen beduyden. † Soo treckt de Son vochtigheit uyt der Zee, ende stortse wederom uyt met onweder. ** De Gasterye, segg ick, kan dienen, 't zy om luyden gaende te maken, oft in stilte te helpen. §§ Maer wy sullen haer gebruyck schouwen soo veel mogelick is. Te veel verveelt. Ende ick besige den Wijn als Rhabarber, tot behulp van de mage.

Vryen van gedichte vlagen
Van gelagen dagh op dagh;
Wied'er tegen wil of magh,
Sterre! my en sal 't niet lusten:
Vrolickheden sonder rusten
Werden onlust in den hoop 1),
En ick walge voor den stoop 2),
En geperste druyven schouw ick;
En de keurlickste verdouw ick
Als het overZeesche Rha 3),
Voor een dienstigh achterna,
Tot verwin van over-spijse.
* Mocht ick, d' oude Duytsche wijze
Van bedorven nat in weit 4)
Stopte mijn begeerlickheit;
En al 't meer als noodigh natten,
Dat de metselrij doe vatten,
En van kruymen maeck ciment,
Dat sich om de ribben prent 5),
Wensch't ick aller weeghs t' ontbeeren.
§ Enden hebben haer begeeren,
En de Swanen voelen dorst,
Beide sitten met de borst
Daer 't de drinckers haer benijen;
En de redeloose prijn 6)
Kennen 't redelick vol-op
Van haer' onbedwongen kropp:
Hoe is 't menschen toe te geven,
In haer voedsel soo te leven,
Dat 'er 't leven in verga,
Dat de voet niet meer en sta,

1) dooreen. 2) kan. 3) Anders *Rha-barber*. 4) Versta: *bier, gerstedrank*. 5) *drukt, hecht*. 6) Voor *dieren*.

* Soude oock liever altoos Bier gebruycken, ende geern allen dronck buyten oorbaer missen. § Want Enden en Swanen weten hare drinckens maet midden in den overvloedt: hoe kan men de redelicke menschen vergeven, dat sy sich met haer voedsel vermoorden?

Dat de hand niet meer en voele,
Dat de tongh niet meer als woele,
Woele, woel' een wild gewoel,
Sonder regel, roy 1), en doel.
* Enden! kost ghy meer als queken,
Swanen! kost ghy soo veel spreken,
Als men u gesanghs toe leyt,
Wijse beesten! 'k wed ghy seid't:
»Beesten, meer dan wy die 't seggen,
Komt ter scholen daer wy leggen;
In 't versadelick gemoed
Is de lust van overvloed.»
§ Wy dan Swanen, en wy Enden,
Willen wel doen en wel enden,
Doen en enden in den tijdt,
Die de reden heet of lijdt.
† Waerom souden wy die uren,
Die haer vluchtige geburen
Volgen, met soo snellen schoot,
Of mens' uyt een vier-roer schoot;
Waerom souden wy die dagen,
Die den anderen soo jagen,
't Leven dat noyt Nu en is,
Voorwaert uyt soo ongewis,
Over stuer 2) alleen beseten,
Door gerieflickheit van weten;
Waerom souden wy den tijdt
Diem' oock slapende verslijt,
Aen ons' backhuysen vergapen,
En ons niet soo veel als rapen 3)
Uyt het voeder en de mis?

1) raming, maat. 2) Wisselvallig. 3) verheffen.

* Kosten die stomme dieren spreken, sy onderwesen ons op haer voorbeeld. § Soo sullen wy met reden de redelose schepselen trachten te volgen. † En waerom souden wy den vluchtigen, ongewissen, korten tijdt verspillen met ons overvloedigh voedsel, *senza levarci a volo*: sonder van der aerde te vliegen?

* 't Is ontallick, watter is,
Om de dagh en avond-uren
Sonder na-wee uyt te duren,
Speckend' allom leer en vrucht
Met ontspannende genucht.
§ D' eerste kan de stramme bochten
Van verseten kniën verlochten;
Wandelingh van dusend treën
Weckt naernoens 1) een slapend been,
En verdeelt den Room van velen
In onendtelicker deelen,
Eer hy sich tot grover Sopp
In de dunste nauwten propp',
Daer sich 't vyer voedt van de tortsen
Averechts herdoopt in Cortsen 2),
Corsten 3) van soo taeyen sleet
In mijn ad'ren, als ghy weet.
† Komt'er die, met sich verlegen,
Weérwerck soecken by de wegen,
Weérwoord, segg ick, by de buert,
Kouters, die de tijd ontsuert,
Klapsters, die hem sich, te wagen,
Als verbranden turf, ontdragen;
** Laets' ons ten gehoor staen,
En min seggen als verstaen;

1) Thans 's namiddags. 2) koortsen. 3) Korsten.

* De middelen om den tijd met vermaeck en ernst door te brengen, zijn niet te berekenen. § Voor eerst het vermaeck van de Wandelingh doet den lichame goed, spreynende het voedsel, nu in de mage tot eenen Room verteert, in sijne gedeelten, ende belettende, dat het sich niet onverteert in de enghde der aderen ende andere gangen en stoppe, daer uyt de vlammen smoken van de Cortse, ja Corste, die in my gemeenlick soo taey om slijten valt. † Komen ons ledige praters besoecken, die haren tijd in Coetsen uyt dragen, gelijk men d' assche met mis-wagens doet. ** Laetse meer t' onsent brengen dan halen. Lichtelick verklapt men sich in onnoodigen praet, tot achterdeel van sijnen evennaesten.

Lichtelick loopt luye reden
Op 't behael 1) van sucht of Zeden,
Van gedaente, van gemoed
Van des naesten eer of bloed.
* Elck een wil den spiegel swaeyen,
En sijn eigen scheel 2) ondracyen;
Elck een vraeght hem naer bescheed
Van een anders swackste leed.
Mog'lick die hem recht liet hangen,
Speurden in sijn' eigen wangen
Sulcken vuyl en sulcken scheef,
Dat hy sich vergapen bleef,
En beval een yeder 't sijne.
§ Lieve Sterre! daer ick mijne,
Mijn' ontelbaer' feilen hebb'
Tot een' af te spinnen webb',
Hoev' ick in der bureen hoecken
Geen gehaspelt werck te soecken;
† Laet ons' oogen inwaerts sien!
Die sich soo veel kan gebiën,
Sal de deughd, de Rust, de Reden
Dagelicks wat naerder treden.
En verachten 't vuyl gebruyck
Van de Fransche led'ren huyck 3),
Die der Vrouwen lichte hielen
Lichter hollen doet op wielen,
Wielen, die haer licht geklap,
Die wel eer een' natte kapp',

1) *herhaling.* 2) *gebrek.* 3) *karos, kapwagen.*

* Yeder een bekroont sich meest met eens anders gebreken, ende keert van sich den spiegel, daerin hy genoegh met de sijne te doen soude vinden. § Maer de mijne geven my soo veel wercks, dat ick my die van andere niet en behoeve te onderwinden. † Laet ons op ons selven sien: die dat op sich selven kan verkrijgen, sal het quaed gebruyck van de Carossen leeren misprijsen; siende dat de vrouwen daer door te Commère-achtiger werden, die voor desen ten minsten met quaed weder t'huys bleven.

Een' beslijkten schoen ontsagen,
Lucht en droogh ter stede dragen,
Dragen, daer niet door en kost,
Doe de Joffer draven most.

* Lucht en droogh was wel versonnen;

Wel hem, die het eerst begonnen,
Eerst het reisend' rollebedd'

Op sijn assen heeft geset;

§ Maer als wy het schockigh vlieten,

't Schongelend 1) gevaer genieten,

Van het over-Zeesch gesleep,

In 't beleid van toom en sweep,

Sullen wy 't te stede brengen,

Niet om 't korten, maer om 't lengen

Van des levens nauwen tijd.

† Sterre! daer ghy met my zijt,

Daer ons twee paer wielen dragen,

Sal de grootste Sterre-wagen,

Die om 't Noorden rent, by mijn'

Vroegh noch laet benijbaer zijn.

** In die stilte van twee menschen,

Vind ick 't uysterst mijner wenschen,

Mijner tochten leste wit,

U en eenigheits besit.

§§ Daer in sullen wy de dagen,

Die wy sien en die wy sagen,

1) *schommelend*. Zoo leze men, met *Bilderdijk*, voor *schoon gelend*.

* De vond van de Carossen is wel in sich selven niet quaed, maer wel bedacht, ende eer hebbe de hand, § Maer ghy en ick sullen hem besigen tot verlengh, ende niet tot kortinge des tijds. † Ende als wy soo t' samen in onse Coetse sullen rijden, sal ick den Sterren-wagen om den Noord-pool sijn' glorie niet benijden. ** Daer sal ick mijn hooghste begeeren, U en d' eenigheit besitten. §§ Daer sullen wy te samen ons voorleden ende toekomende leven verhandelen, ende alsoo den snellen tijd stuyten ende verlengen. Dat kan men met U doen; maer met wie noch?

Die wy langh of kort misschien
T' samen hebben t' oversien,
Oversien ten weder zijden,
En verstrammen soo het glijden,
En verlengen soo het touw
Van der uren rap getouw.
Die soo kan, kan driemael leven;
Maer wien is het soo gegeven,
Dien ghy niet gegeven zijt,
Hooghste gift van onsen tijd?
* Van die wellust sonder vlecken
Sullen ons getuygen strecken,
Welcke plaetsen? — welcke niet? —
Alle die den Haegh besiet:
Hier het vochte, daer het hooge,
Hier het leege 1), daer het drooge;
Nu ghy, Rijsewijcker wey!
Nu ghy, Wateringer kley!
Nu ghy, Naeldewijcker granen!
Nu ghy, gave boecken 2)-banen!
§ Nu ghy, eicken! edel blad,
Daer de plantster 3) onder sat,
Does' haer, t' midden harer jeughde,
In de vierde trouw verheughde;
† Hier ghy, mem 4) op mem van sand!
Ginder ghy, mijn liever strand!
Enge, ruyme, soete, silte,
Ruchtige, geruste stilte!
En ghy, endeloose plas
Van koel en gesmolten glas!
Alle sullen tuygen wesen,
Tuygen van 't volmaeckste wesen,

1) lage. 2) beuken. 3) Gravin Jacoba. 4) Voor hoogte.

* Soo sullen wy alle de schoone gewesten om den Hage bewandelen. § Ook Vrouw Jacoba van Beyerens plantagie. † Oock de geswollen Zee-duynen, als witte memmen; het strand ende de Zee.

Dat de miltste Sterre kan
Gunnan, Sterre! vrouw en man.
* Lijdt 1) ghy (en ghy sult het lijden,
Want de Reden, allerzijden
Spoor en breidel van uw sucht,
Lijdt wel dat ick mijn genucht
In de smalste riemen snipper');
Lijdt ghy, dat ick, vracht en Schipper,
Als der menschen Bestevaer
Met sijn' ribben noch te gaer 2),
Sonder been van sijn gebeente,
Heer alleen, alleen gemeente,
D' enckelst' cenigheid geniet',
Diem' onvriendelick verbiedt,
Dien de Sinnen niet en hollen
Dor van hitte, niet en stollen
Dood van koude slijmigheit,
Maer in middelmatigheit
§ Tusschen 't mal en 't vroede dolen; —
Dolen sal ick, en mijn solen
Slepen door 't verborgen gras,
Daer dat jaer geen sool en was;
Of, gestegen op de lenden
Van een vriendelick, berend en

1) *Duldt, laat toe.* 2) *in hun geheel.*

* Gedooght ghy (ende ghy zijt soo redelick, dat ghy 't gedoogen sult), dat ick mijn vermaeck soo naeuw soecke als ick kan, dat ick somtijds gantsch alleen ga wandelen, ende soo alleen als Adam, eer hem Eva uyt sijne ribben bygeschapen was; een vermaeck, dat men wel behoort te verbieden aen uytsinnige, door te drooge, oft aen dweege menschen door te vochtige herssenen, maer niet aen den genen die middelmatig getempert zijn. § Soo sal ick my te voet gaen vermeiden door eensame paden; oft, geseten op een goedaerdigh, afgericht, vrolick, ende nochtans gehoorsaem Peerd, dat my noch ongerust noch droomigh make, sal ick 't op het soetste ende ongedwongeste onderhouden dat ick kan.

Dertel en gehoorsaem Ros,
Dat my mijn gedachten los
In sijn sedigheden 1) late,
In sijn vrolickheit ontlate,
Daerse sich te vast op een
Stremmen mochten en vertreên;
Sal ick mijne besigheden
Deelen in de soetste leden
Die my lust, oft lust en val 2)
T' samen, doen bevroeden sal;
Regel sal geen regel wesen:
* Somtijds sal ick opwaerts lesen,
En verliesen my in 't vack
Van Gods tweede werck; in 't dack
Van sijn's anderdaeghs getimmer,
En door benen 3) 't blauw geschimmer
Datm' in soo veel schellen 4) snijdt,
Stijgen boven allen tijdt,
En besien, in mijn besinnen 5),
't Onuytsprekelick beginnen,
Onbegrijpelick belendt
Met een buyten sonder end.
§ Schielick sal mijn aendacht vallen
Tot in 't onderpunt van allen,
Tot in 't onverdeelbaer Yet,
Daer heen alle swaerte schiet,
Daer heen alle vlackten buygen,
Door 't onwederstane suygen 6),
Dat men avrechts vallen noemt.

1) bezadigdheid. 2) geval. 3) Zie boven, bladz. , aant. .
4) Naar de aloude hemelverdeeling. 5) gedachten. 6) aantrek-
kingskracht.

* Somwijlen sal ick mijne gedachten voeren boven alle de versierde hemelsche ringen, tot in den hoogen, onendigen, onbegrijpelicken Hemel. § Flux sullen mijne gepeinsen dalen tot in 't middel-punct van den Aerd-kloot, daer alle swaer naer getrocken werdt, alle vlack naer buyght, sulcks men, by valsch gebruyck, vallen heet.

* Trap ick door het klein gebloemt,
Dat ick tusschen gras en varen
Ongekoestert sie vergären,
Trots het konstige geweld
Daer men 't in den tuyn meê quelt:
Voel ick Muggen, vind ick Mieren,
Sie ick ongesiene Sieren 1),
En al wat men meer veracht;
Uyt des eens bekende macht
Anders nu bekende deelen,
Die sich ons gesicht ontstelen,
Maer geluckigh zijn gesocht,
En ter kennisse gebrocht,
Door 't beklap van stomme glasen;
Allom sal ick my uyt asen 2),
Allom suygen mijns gemoeds
Lessen, beteringh, en toets.
§ 't Schrale meel 3), dat wy vertreden,
Dat wy met de voeten kneden,
Sal mijn insicht niet ontgaen;
't Zijn gesteenten daer wy staen,
Sterre! 't zijn doorluchte kluyten,
Dobbel waerdigh op te sluyten
By 't besweetste poppe-goed
Van der menschen mal gewroet.
† Maer men kanse nau beoogen?
** Wel toch, oogen! siet om hoogh, en

1) *nietigheden.* 2) *voeden.* 3) *stof, zand.*

* Uyt Bloemkens, Muggen, Mieren, ende Sieren sal ick my lessen trecken. Want der schepselen tot noch toe ongesiene deelen zijn nu bekend geworden, door hulpe van onse korte vergroot-brillen. § Het dorre sand en sal ick niet onbesien laten. Want door die brillen bevindt men dat elck greintjen als een grof gesteente is, waerdiger dan de gene die de menschen met de meeste moeyte bekomen. † Maer, seggen de luyden, men kan dat by der ooge niet mercken. ** Ick antwoorde: Siet des nachts scherpelick opwaerts door de Planeet-hemelen (die men seght dat in hare bewegingen een soete overeen-

Twijnt de draden van uw kracht
Door de floersen van den nacht,
Door de soo gevoeghde ringen,
Dat sy van genoeghen singen;
't Schijnt de Sonne blaect op 't strand,
't Krielter van Crystallen-sand,
Sand van vyer, en elck een' sterre:
* Maer men ooghtse van soo verre,
Dat de schoonste (wie seidt neen?
Wie heeft op de Son gereën
Om d' schoonste t' onderscheyen?),
Dat de snelste van de reyen,
Van soo verr' om laegh, misschien
Voor de flauwste werdt gesien:
Moet se dan de flauwste wesen?
§ Hanght het schoone schrift aen 't lesen,
't Soete singen aen mijn oor,
Die het licht voor onsoet hoor,
Daer my 't onsoet staet te wijten?
† Maer nu dancken wy den tijdt, en
Die den tijdt de gave gunt:
Wy verdeelen tot een punt,
Wy ontkennen groot' en kleinte
Die de dolcnde gemeente
't Schepsel by der oogh toe dicht;

stemminge maken) tot in de vaste sterren: daer vindt ghy een glinsteringh, gelijk men in het sand van den oever doet, daer de Sonne op schijnt;

* Ende mogelick gebeurt het, door de groote verheit, (wie heeft soe naer by geweest dat hy 't wederlegge?) dat de schoonste ende snelste der Sterren by ons voor eene der geringhste werdt gekeurt: soud 't daerom waer zijn? § Hanght het fracy van een geschrift, ofte het soet van een gesangh aen een mogelick gebrekigh oogh oft oore? † Emmers door de scherpsinnige vonden van de voorn. glazen doorkruypen wy al het geringhste; bewijsende, dat het gene men tot noch toe groot of klein genoemt heeft, in der daet ende by sich selven noch groot noch klein en is,

* Wy gevoelen by 't gesicht;
Wy doorwandelen de gronden
Van een wereld, nieuw gevonden
Voor een vijfde vierendeel 1);
§ Weinigh heeten wy soo veel,
Dat wy 't meeste weinigh heeten;
† Stede-poorten zijn maer spleten,
Spleten, poorten sonder maet;
** Dusend mijlen in één graed.
§§ En waer sullen wy belenden?
Alle maet is sonder enden,
Alle minder, by versin,
Deelbaer in een eeuwigh min,
En het minste gact in deelen.
Sterre! 't magh u wel vervelen,
Maer 't vervoert my boven Maen,
Boven Son, en hooger aen.
†† Voel ick my te hoogh ontvoeren,
En mijn aendacht soo ontroeren
Dat 't vermaecken my vermoé 2),
'k Sack wat lager naer my toe:

-
- 1) *werelddeel*, daar Nieuw Holland daarvoor nog niet gold.
2) *vermoeye*.

* Ende onderscheiden alles by onse oogen, als of wy 't met handen tasten; wandelen door eene tot noch toe onbekende wereld van kleine schepselen, als oft het een nieuw ontdeekt gedeelte van den Aerd bodem ware. § Het gene tot noch toe voor klein ende weinigh is aengesien, seggen wy soo groot te zijn, dat het gene tot noch toe voor groot ende veel is gehouden, klein ende weinigh daer by is te noemen. † By voorbeeld: een' Stads poorte, soo wy se nu sien, is maer een' splete, by een' splete door het vergroot glas gesien, die sich als een onmatige poorte verthoont. ** Ende als men met sulcke brillen eenen van de 360 graden besagh, men souder ruymte in vinden wel voor 1000 mijlen in plaats van 15. §§ Hoe onendelick is dat bedencken, dat het minste altoos noch deelbaer is in minder! mijne aendacht roert het tot God toe. †† Bevind ick endelick, dat dat diepe insicht ende bedencken my vervele, ick dael wat nederwaerts.

* Met den Hemel ga ick spreken,
Met der Wolcken winter-deken,
Met den Bruygom 1) in de lucht;
Al haer heilige gerucht
Dat sich ongehoort, ter ooren
Aller volckeren, doet hooren,
Sal ick gierigh gade slaen;
Uyt des eenen daghs vermaen
Tot den and'ren, sal ick leeren
't Waerdigh melden sijner eeren -
Die den weteloosen wet
Aen de trouwe sijner Wet.
§ Wed'rom sal ick my ontsincken,
Uyt het allerhooghste blincken,
Tot in 't midden van de locht,
En daer 't vrolicke gedrocht 2),
Burgery van hoogen stamme,
Nu sijn gave, nu sijn stramme,
Nu sijn scherpe, nu sijn hol,
Nu sijn enckel, nu sijn vol,
Nu sijn allerley geluyten,
Hem ten dancke, hooren fluyten,
Die het veër en voedsel geeft.
† (Is 't gedrocht wel soo beleeft,
Dat hy 't voedsel en de veëren,
En de reden en 't beheeren,
Aller veër en voedsel gaf?)

1) *De zon*, naar Psalm 19. 2) *schepsel*; versta: *de vogelen*.

* Ick ga bedencken de deftige gestaltenisse des Hemels, der wolcken, ende insonderheit der Sonne, die (als de Prophete seght) als een Bruydegom uyt sijne kamer komt, dewijle de Hemelen een Tale spreken die alle volcken verstaen, ende ick leere, uyt het vermaen des eenen daghs tot den anderen, de eere verbreiden van God almachtig, die des onverstandigen verstand aen sijn getrouwe Wet scherpt. § Noch wat lager dalende sal ick my vermeiden onder het verscheiden geschal der vogelen, ter eere van haren Schepper singende. † Is de mensch wel soo dankbaer, die dit alles beheert?

* Een verdiepingh lager af
Vind ick d' onderste gebueren,
Die haer kleedingh noyt verdueren 1),
Noyt en wisselen van bont,
Daer men s' eens gedeckt in vond.
Leer ick niets van haer bedrijven?
Hondert lessen die bekliven:
Vreë, genoeg, stilte, rust,
Weelde, maer bepaelden lust,
On-sorgh tegen flus 2) of mergen,
Korten haet op lange tergen,
Wensch noch vrees, d' onnutte pijn,
Daer wy kost'lick mal meë zijn.
§ Isser meer? meer, sonder palen 3):
Oh! den Ooghst is dick te halen,
Maer de werck-man staet'er dun;
Hoe veel, dien ick 't niet en gun,
Treedt er langhs die rijke paden,
Of sy door de doornen traden,
In bekommeringh van veer 4),
Om gewin, om wraeck, om eer,
Om gewin ten overvloede;
Over wraeck van wrevelmoede;
Over eer van over-eer,
't Joocksel van gestadigh meer,
Zeilen, meer dan 't Schip kan voeren.
† 't Heilige leght voor de boeren,
En men trapter over heen;
Maer ick raep wat voor ons tween,

1) *verslijten*. 2) *aanstands*. 3) *grenzen*. 4) *verre*.

* Noch lager vind ick de viervoetige dieren, ende leer van haer menigerhande goede dingen, daer sy ons in overtreffen. § Noch isser veel meer af te halen, maer men versuymt het, ende de meeste luyden treden daer door henen; besigh ende overladen met hare menschelicke bekommeringen, van geld, van eergierigheid, van wraeck en diergelijcke. † Ondertusschen light alle die kostelickheit alleen onder der landluyden voeten; maer ick salder altoos yet voor ons beiden af t'huys sien te brengen.

Sterr'! en altijd sal ick weeren 1),
Met de leêge hand te keeren
Uyt Gods acker; altijd wat
Gad'ren, dat ick niet en had.
* En gedoogen 't leêge vrinden
Die my op den dool-wegh vinden,
En ontslaen sy mijn ontmoet
Met een wensch en met een groet
(Die sich, by der nacht vervaren 2)
Tusschen trouweloose baren,
Aen een klippe voelt om hoogh;
Die een gloeyend exteroogh
Tegens key of kanten stoot, en
Staet soo bitter niet verschoten,
Als een eenigh man, beknelt
Van een aenspraeck die hem quelt); —
Doogen 't vrienden uyt meêdoogen
Die my neffens my beoogen,
En niet neffens my als my,
Dat ick, aller aenstoot vry,
Mijn gegaërde bloemen-stelen
Tot een tuyltjen magh verheelen 3),
§ 't Garen sal, grof onder sijn,
Van mijn eigen twijningh zijn;
Garen van gevlochten woorden,
Die u, Sterr'! wel eer bekoorden,
En bevielen my om u;
Vlechten, hoe? als dese nu.
Sulcke reepen 4) sal ick leggen
Om mijn binnens-mondsche seggen,

1) *verhoeden.* 2) *in 't varen verdwaald.* 3) *verzamelen, tot een geheel maken.* 4) *Voor banden.*

* Is 't dat my oock in die eenige wandelingh ledige luyden ontmoetende ongemoeyt willen laten (want daer en is niet quellickers noch gevoelickers, dan in sijn gesochte eenigheid gestoort te werden), soo dat ick mijne gedachten by den anderen vergaderen moge; § ick salse in Dicht verknoopen, ende als bekuypen.

Om den bessem sonder band
Van mijn weyonde verstand.
* 'k Wil wel lijen, dat sy dencken,
Die my lacchende bewencken :
»Siet, men merckt het aen 't gesicht,
Of hy mijmert, of hy dicht.»
Laet my mijmeren en dichten ;
Mog'lick wat ghy 1) van gewicht en
Onverdoemder stoffe vindt
In de munt van mijn bewindt.
Mog'lick of de nijd sal lijden,
Dat sich, verr' van dese tijden,
(Men beleeft die gunsten niet)
Yemand half genoeght 2) geliet,
Half gedwongen vond te seggen :
»Waer magh nu die Dichter leggen,
Die soo noó 't vertreden pad
Van 't gemeen gerijm betrad,
Die soo walghde van de woorden,
Die men maer in 't oor en hoorden,
Van het slauw en lauw geluyt
Van een al te gladden sluyt ?»
§ Sterr'! onschulddicht mijn vermeten,
'k Ben onsoenelick gebeten
Tegen 't lamme laffe lijn
Van den dagelickschen Rijm,
En besta het leed te wreken.
† Rijmen is wat meer dan spreken,
Spreken min dan seggen vry,
Dichten staet voor alle dry.

1) *Wellicht dat gij een en ander.* 2) *voldaan.*

* Ick magh wel lijen, dat men my dan voor een dichter aensie. Want mogelick sult ghy eenigen smaeck in mijne werken vinden; oft oock de nakomelingen; ende prijzen dat ick getracht hebbe yet ongemeens voort te brengen. § In der daed, ick hate de lastigheit van de gemeene dichtery, ende pooge'r tegens in te gaen. † Vier trappen tel ick van onderen op: spreken, seggen, rijmen en dichten. Dese en onderscheiden

Maer daer meent er wit te raecken,
En sy seggen of sy spraeken,
En haer dichten is geseyt. X
* Hoofden, verre van bescheit 1) !
't Oude woord kan 't wederleggen :
't Isser niet te doen met seggen,
Keur van woorden, pit van sin,
Drymael dobbel binnen in,
Wat of schael of schel beloven,
Heldre tael en onbestoven,
Spraeck van huyden, toon van straet,
Mannen meeningh, vrouwen praet,
Klare letter, duyster dencken,
Min dan herssenen kan krencken,
Meer dan herssenen ontoom',
't Rijm voorwind, 't gerijmd' in stroom ;
§ Sulcke zijn haer' eigenschappen
Die ick soecke t' onderstappen 2),
Soecke, Sterre! maer van wijds 3) ;
U ontstappen sy van bijds 4) ;
Ghy doortasts' als fijne webben,
Die men in 't 5) gevoel moet hebben ;
Ghy door-smaectse, ghy bevroedt,
Wat het Sout in 't Suycker doet.
Gulde middelmaet van koken !
Honich in Asijn gebroken,
En dat, hoe? dat snelle scherp?

1) oordeel. 2) achterhalen, verkrijgen. 3) van verre, uit de verte. 4) nabij; zie vroeger. 5) Anders op 't.

de gemeene Dichters niet. Soo meenen sy wat volkomens te wege gebracht te hebben, als sy yet gedicht hebben, dat pas voor spreken, oft voor een gemeen seggen, magh uyt gaen.

* Maer daer werdt wat meer vereischt tot een volmaect Gedicht, namentlick de eigenschappen die hier volgen. § Dat zijn de deugden van de oprechte dicht-Konst, daer ick van verre naer trachtte; maer die ghy van naer by begrijpt; verstaende te recht, hoe het krachtige ende 't aengename t'samen een volmaect Gedicht moeten uytmaken.

Neen, dat ampere, dat serp.
* Ghy gevoelt de dichte feilen,
Daers' haer' streken in verzeilen,
Dien geen Reden, maer geweld
In 't gerucht van dichten stelt.
Tweederhande, die wy weten
Op den anderen gebeten,
Tergen meest uw taey gedult;
Beide gaen van schuld in schuld:
§ Dese stelt sijn hooge luyster
In het swartste van den duyster;
Cijffert al dat leesbaer was,
Of men 't in een' doolhof las;
Schuylt sich in vuyl warre-garen,
Soeckt, en schroomt sich t' openbaren,
Deckt sijn kernen met een schel,
Die den hardsten tand ontstell';
† Wie gelust sich t' overbijten,
Wie soeckt pitten door dat splijten,
Die men duchten magh en moet,
Of sy bitter zijn of soet?
** 'k Eisch een smaekkelick vermaecken,
En versuft 1) men my met kraecken?
'k Ga te gast op Tongh en Most,
Moet ick sweeten om den kost? —
§§ D' ander, op den kam geschoren,
Staet gelijk hy werd geboren,

1) doet men mij versuffen.

* Ghy weet hoe onredelick sommige quade Rijmers in de gunst van de wereld zijn, ende die tweederhande. § D' eerste pronckt met een gesochte duysterheit, als oft hy in Cijffer schreve; schijnende gelesen ende niet verstaen te willen zijn. † Ende wie magh de pijn van door duystere woorden henen te soecken, dat mogelijk gevonden zijnde der moeyte onwaerdighst wesen sal? ** Moet ick een Gedicht met arbeid lesen, daer ick my in soecke te verheugen? §§ De tweede daer tegen komt heel effen en slecht uyt; ende door sijne lassungheit werdt hem mijn smaek nauwlicks gewaer.

Sonder krul en sonder kleet;
'k Weet ten eersten wat hy weet,
'k Woel hem nergens in mijn tanden.
Die my noodd' op Melck in manden,
Sond my niet soo onversaedt
Van sijn tafel op sijn straet:
Wie magh Oly in lauw water?
* Langh-verslagen-wijn-verlater,
'k Mis al waer ick hier om kom,
En noch wil mijn maegh rondom;
Wat een vriendelick vermaecken,
Daer de Feest begint van 1) braecken!
Foey van al 't geladde mal!
Vet en soet ontsteect mijn Gal.
§ Sterr'! hoe nauw is 't hier te passen,
En hoe sult ghy my verrassen,
Die mijn onmacht in een' wet
Van soo kiezen 2) keur beset!
† Maer ick wet 3), en laetse snijden,
Die mijn wetten willen lijden:
Kreupels wijsen wel een treê,
Die noyt kreupel naer 4) en deê;
Schorre kelen leeren 5) singen:
En uw goedheit sal u dwingen
Waer mijn eigen ongeval
In mijn eigen boete vall'.
** Sal ick d' eerste meester 6) wesen,
Die sich lam en ongenesen

1) met. 2) kieschen. 3) scherp. 4) na. 5) onderrichten. 6) Ver-
ta: genees- of heelmeeester.

* Laffe dichter; ick walge van uwen lauwen gladden Rijn;
ende uwe soetigheid vergramt my. § Maer ghy, Sterre, sult
my met reden uyt mijn eigen regelen veroordeelen. † Doch
ten minsten in mijn plompigheid dien ick voor eenen slijp-
steen aen andere; ende de meesters en zijn altoos de gauwste
niet in 't uytvoeren van de konsten die sy voort leeren. ** Een
kreupel Doctor kan evenwel dienstigh wesen, en de Vierba-
kens zijn stom en dienstigh.

Voor den siecken hebb' verthoont?
Die ter hooger heide 1) woont
Kan ter Zee den Stierman stieren;
Ja, de stomme staende vieren 2)
Rechten hem sijn loop van strand.
* Neemt my voor een houte hand,
Die den reiser 3) op een kruys-wegh
't Kortste toepad naer sijn huys segh';
Neemt mijn feilen voor een wrack,
Dat een ander mijd' op 't vlack;
Feilen is oock onderwijsen,
En noch is hy wat te prijzen,
Die sich als een leége tonn'
Voor een baeck ten besten gönn'.
§ Maer wat aerde sal my dragen
Brengh ick t'huys dat u behaegh', en
U in oogh en oor gevall'?
Lieve leser! één' voor all';
All' om één' kond ick verachten;
Maer sy hebben 't niet te wachten;
All' om ééne sullen mijn',
Alle mijns gesinden zijn;
'k Houw' my alle proef te boven
In uw lijden, in uw loven
Alle proevers; en wat meer?
† 'k Magh wel swellen 4) op een eer,

1) midden op de heil. 2) vuurbaken. 3) reiziger. 4) roemen.

* Soo kan ick als een houten weghwijser, als een schipwrack op een' plaet, voor een' waerschouwingh dienen; ja, een bolbaken is maer een' ledige Tonne. § Maer hoe heugelick sal my daer tegen wesen, soo u mijn werck bevalt! Naer uwen lof sal ick aller leseren berispingh verachten; hoewel ick geloove dat elck sal willen goed vinden 't geene ghy niet en veracht. † Soo derv' ick stoffen, door dien mijn' Gedichten door u gevijlt ende verholpen sullen werden, als die van *Lucanus* van *Polla Argentaria*, sijn wijf, wierden. Door dat behulp sullen mijne wercken het verroesten ende versueren van den tijd ontgaen.

Die ick my niet toe en mete,
En maer Polla 1) danck en wete;
Daer haer vijlen over gaen,
Sal ick tegen 't roesten staen,
Tegen 't spijten, tegen 't nijden,
Tegen 't suer van alle tijden,
En men sal my sien naer 2) my,
Daer ghy ick werdt, en ick Wy.
* MAER der Sterren welgevallen
Magh my ongestadigh vallen
Meer dan ghy, mijn even-Sterr!
Mog'lick of sich 't weêr verwerr',
Mog'lick my uyt bos en weyen
Kom' te suchen of te schreyen,
Ander' weyen, ander bos
Kan ick rijden sonder ros:
§ 'k Weet een Bos van witte blad'ren,
Voll van ad'ren, swerte ad'ren,
Ad'ren voll van 't beste bloed,
Daer sich hert en hoofd af voed'.
'k Weet een Bos uyt alle winden;
Over Eicken, over Linden;
O mijn beste wandel-pad!
O mijn Bos van Boecken 3)-blad!
† Sterre! ben ick t'huys te soecken,
Soeckt my in de Boeck-vey-hoecken:
Magh ick weyen, dat's de wey,
Daer ick liefst van allen wey.
** Maer en laet'er my niet soecken;
Ben ick uyt, dat's in mijn Boecken;

1) Versta: *Stella* of *Sterre*, gelijk de Lat. dichter Lucanus aan Polla. 2) *na*. 3) Klankspeling op *boeken* en *beuken*.

* Soo my nu quaed, windrigh, of regenachtigh weder de wandelingh buyten belet, heb ick binnens huys een ander wandelingh te doen. § Onder mijne Boecken. † Daer moet men my binnens huys soecken, als in mijn aengenaemste tijdverdrijf. ** Doch laet liever seggen, wannec ick daer ben, dat

En 't en is geen valsch beduyt,
Daerin, ben ick allom uyt.
* Heet ick t'huys, laet boden sweeren,
Menighte van groote Heeren
Staen hem om en om ter tael;
Heeren al? ja, t'eenemael;
Heeren, die geen Heer en kennen;
Heeren, die sich niet en wennen,
Heeren flauwer aen te gaen,
Dan den armen, op de baen;
Heeren, onversaeghde helden,
Die het lief en 't leede melden,
Sonder blick en sonder blos,
In de Steden als in 't Bos.
§ Sy getuygen dat sy weten,
Die 't 1) my soo ter deur uyt heeten,
't Al te droevigen ontrust
Van mijn steelsgewijsen lust.
† Kort mijn lange buyten-uren,
Kortse, die ick in mijn muren
Voedsel, vaeck, vermaeck, verdriet
Schuldigh blijf 2); hoe na is 't niet,
Daer mijn vrijheit staet op maecke!

1) Nam. *'t onrust*, d. i. *de stoornis of stoorders in zijn leeslust*; men mag daarom ook niet, met *Bilderdijk*, *die my lezen*.
2) *verplicht ben*.

ick uyt ben. Want, in der daed, zijnde in de Boecken, houde ick my uyt en verre van alle andere besigheit.

* Ja mijn volck mogen seggen, dat ick met een deel Heeren te spreken hebbe; want Boecken zijn Vry-heeren, die elck het sijne derven seggen, sonder groot oft klein te verschoonen. § Ende mijn volck, die my soo doende van de stoorers van mijn kort vermaeck verlossen, sullen maer de waerheit seggen. † Voorwaer een kort vermaeck: want treckt van mijn leven den tijd, die ick, meest buytens huys, aen mijn heroep, bin-nens huys, aen allerhande dingen moet spillen; hoe weinigh schieter over t' mijnen vryen verdoene?

* En, wanneers'er aen geraecke,
Denckt, hoe slick ick naer een beet,
Die mijn honger niet en weet,
Of hem mergen sal gebeuren;
Denckt, hoe datse my verscheuren,
Die my hier ter halver mael
Storen tusschen lip en schael.
§ Hier onthalen my mijn Heeren,
Hier en heb ick niet t' ontbeeren,
Dan 't gerecht dat my verveel';
'k Leen niet meer als keur en keel,
Oogh en oor, en tongh en tanden,
Lust en last, en hert en handen;
'k Eisch maer, en het valt my toe:
En wat eisch ick, wie, en hoe?
Dusend monden, die my toeven,
Die my 't hare heeten proeven,
En versadigen om strijd
Ééne maegh op éénen tijd.
† Grijse mannen, hemel-kinders!
Aller Zielen onderwinders 1),
Stellen my het Manna voor,
Dat wy swelgen door het oor,
Dat wy in 't Gewiss' verkoken;
En sy rechten 't soo gebroken,
Soo doorhackt en soo doorstooft,
Dat het maer een buckend hoofd,
Maer een gapen heeft te kosten.
Suygelingen, die begosten,

1) *sterkers, steun.*

* En als my dat geluck gebeurt, hoe graegh moet ick het nutten, en hoe quellick is 't daer af geruckt te werden! § Hier vind en geniet ick al wat my lust, en elck een deser Heeren spijst my om 't seerst. † Eerstelick vind ick daer de Kerckelicke Schrijvers, die my Gods woord voor houden, soo ten breedsten uytgeleght, dat het de teére leerlingen sonder moeyte kunnen begrijpen.

Dien, ter spijs niet geherdt,
Niet als melck geschapt en werdt,
Souden dit gerecht verdouwen.
* Maer wie salder 't suer uythouwen,
Wie het bitter, wie het scherp,
Wie het bitsige verwerp,
Wie het hitsigh tegen-stoken
Van het wederzijdsche koken,
Wie het hooger scheel 1) als oot 2)
Tusschen Vlees en duydend Brood,
Tusschen Bloed en sap van druyven;
En wie sal de blind' onthuyven?
§ Heere! rekt noch Dijn geduld
Op den blinden sonder schuld:
Maer hoe lange wilt ghy beiden
Met den moed-wil van 't verleiden,
Met den sienden, die Dijn licht
Schuylen 3) voor 't gemeen gesicht?
† Naest den Preëker staet de Rechter,
Mijn getrouwe onderrechter,
Mijn geheime kamer-raed
Over aengeboren baet,

-
- 1) *verschil, onderscheid.* 2) Voor ooit (gelijk boven, blz. 118 en 128, noot voor nooit; en niet voor noode, gelijk B. meende).
3) Voor doen schuilen, verhelten.
-

* Maer hoe sal men ten einde van den twist ende geschillen komen, die onder haer luyden, sonderlingh tusschen ons ende de Roomsche-gesinde, in swangh zijn? ende hoe sal men die verblinde menschen op den wegh der waerheit helpen? § Weest noch langhmoedigh, o God! over de onnoosele ende misleide; maer hoe langh wilt ghy 't wesen over den genen, die haer, beter wetende, misleiden? † Volgen de Boecken van Rechtsgeleerdheit, die my ten dienste staen als soo vele Raeds-heeren, 't zy ick te eisschen of te verweeren hebbe. Met hun berade ick my uyt allerhande soorten van Rechten, als daer zijn *Lex et Principum placita, Plebiscita, Senatusconsulta et Magistratum Edicta, Responsa prudentum, Consuetudo.*

Over² aenbeschoren schade;
Mijn³ verdodiger in 't quade,
Mijn³ beleid naer nut en goed.
Isser dat ick schutten 1) moet,
Isser dat ick eischen derve,
Dat ick late, dat ick erve;
'k Vordere geen licht bescheid,
'k Vraegh hem wat de Keiser selt,
Wat de Borgery van Romen,
Hoe 't de Raedsheer heeft genomen,
Hoe 't de wijse man verstaen,
Hoe 't gebruyck, daer tegen aen.
* Wil de schael niet overwegen,
Staen ick om gewicht verlegen,
Sterre! 'k segg het u in 't oor,
Allerwegen valt gehoor,
Allom glimp, en allom deken,
Allom recht om recht te breken,
Wijsen tegen, wijsen met;
Wil de Wet niet in de wet,
Wet werdt soo om wet gewrongen,
Soo gedreven, soo gedrongen,
Soo gepijnicht, soo gepleyt 2),
Dat se selt en niet en seit,
Wat wy velen 3) of bevelen:
't Sterckste recht bestaet in velen 4),
En men stelt sich rechters toe,
En men Wegh! ick werdt het moê.
§ Verre zy van my bevonden,
Dat ick door de vuyle wonden,

1) afweren, tegengaan. 2) aan de martelpaal (palei) gehangen.
3) toelaten, dulden. 4) verschillenden.

* Vind ick daer niet t' mijnen voordeel beantwoordt: De uytleggingen der Doctoren zijn van soo verscheiden besluyt, dat men altoos by den eenen oft den anderen geholpen kan werden; ende met de meeste stemmen kan men 't veeltijds wegh dragen. § Maer God verbiede dat ick my tegen recht ende reden souden willen behelpen, met eenige der Keiser-

Die'ck in 't Roomsche lichaem 1) kenn',
Van soo menigh' scherpe penn',
Hier gebeten, daer gebeden,
Daer 't gewin ten dienst gesneden,
Boren wil in goed of erf,
Dat ick sonder onrecht derf.
* Geld met Guychelen verover't,
Goed den eigenaer ontoovert,
By geswinder wetten treck,
Acht ick minder dan gebreck.
§ Langh te niet waer 't lange rechten,
Kon men met sijn selven vechten,
Eer men aen de nabuer viel;
Die de vierschaer 't sijnent hiel,
En verdoemde daer sijn tochten,
Eers' hem voor den Rechter brochten,
En besloot sich in de Wet,
Die hem sijn Gewisse set,
† Op de Rol en hong sijn Vloe 2) niet,
't Scherpe Recht en waer de roé niet
Tot der Armen eeltigh vel;
't Billick viel ons schier te fel,
En wy souden 't voelen strijden
Met geduld en medelijden,
En ontgeven ons wel wat,
Dat de Wet gegeven had,
Die 't de wet had willen vragen;

1) Versta: *wetboek (Corpus Juris)*. 2) Anders *vlouw, vangnet*.

licke onredelicke wetten; die de Wetgevers haer selven of oyt yemand anders te gevalle hebben uytgegeven.

* Liever wil ick gebreck lijden, dan my door slimme trecken verrijcken. § Oock, soo yedereen eerst met sijn eigen goet te rade gingh, en stelde alle eigensucht onder de voet, het lange gepleit waer haest af. † In plaets van ons ter vierschare te haesten, om den behoeftigen op 't Lijf te vallen, souden wy schier ons aller billickste recht ten scherpsten niet willen uytvoeren.

* Maer 't vermogen en 't verdragen
Wil soo qualick eenen wegh;
En hy wil soo noode wegh,
Die de plaets kan eigen heeten!
§ Waer heen streckt my oock het weten,
't Woeste weten van de Wet
Daerm' ons herssenen in plet,
In verduft, en in doet smooren,
Pas als Herssenen en Ooren,
Op het baerden van de jeughd,
Houwbaer sijn aen hooger deughd?
Dient haer 't mes, die 't niet en trecken?
† Dapper: 't sal ter weere strecken:
't Sal my decken van een' stoot;
't Sal den mijnen in den nood,
't Sal den weduwen, den weesen,
Voor een muer van Koper wesen,
Rijs ick oyt, daer wees of weêuw
My ten Richter-stoel bescreuw.
** Richter-stoel, een yeders gadingh,
Die versittingh en versadingh,
Hooger trappen en gewin
Voor wat leeger en wat min
Los of loos bestaen te keuren,
Mog'lick sult ghy my gebeuren,

* Maer de machtighste wil soo qualick aen 't wijcken. § Doch, sal yemand seggen, soo wy ons met de Rechts-geleertheit niet en mogen behelpen, waer toe breeckt mender ons het hoofd mede, in 't beste van onse jaren, wanneer wy de krachten hebben om yet beters te leeren? † Antwoord: Sy sal my strecken, om my, den mijnen, ende den verdruckten, ter nood te helpen verdedigen, soo ick oyt tot het Rechter-ampt verheven werde. ** O Rechter-ampt, dat soo begeert werdt door alle soodanige, die oft onbedacht, oft met quaed opset uyt haren middelmatigen staet soecken te versitten tot eenen hoogeren, daer sy hare hegerlickheit in mogen voldoen, mogelick oft ick, by gebreck van betere, tot u beroepen werde.

Mog'lick waer 1) gebreck van stof
My vereisch' in 't Richter-hof;
* Maer, geladde wentel trappen!
'k Sal ter schoore 2) naer u stappen;
Stappen, taeyer dan mijn schoen,
Sal mijn voet naer boven doen,
Boven, daer 't soo vol gevaer leit.
§ Recht is waerheit; en wat, waerheit?
En waer waerheit? † Ware God!
Die dit blindeligh gebrod,
Dit gestommel, dit gewemel,
Naer 't geheimste van den Hemel,
Naer de waerheit, siet en lijdt,
Die Ghy wegh en waerheit zijt; —
** Siet en lijdt met medelijden
Die daer gins en weêr, besijden
Wegh en waerheit, suffen gaen,
In vertwijffelingh van staen,
~~Meer ats wandelende roosen 3)~~
Die de reise doen in doosen,
En, als twijffelende, doen,
Maer geraecken noch ten soen
Van de Sterre 4), die sy vrijen,
En de waerheit daer s' om strijen
Laet sich dwingen met der tijd.
§§ Waert ghy soo verr' van 't verwijt,

1) zoo. 2) *schoor-voetend.* 3) Versta, met Bilderdijk, die 't kompas. 4) De Poolstar.

* Maer ick salder niet geern toe komen. § Want een l
ter moet waerheit spreken: en wie kent de waerheit?
Heere ende alleen waerachtige God, die ons dus blinde
naer de waerheit siet grijpen en grabbelen. ** Erbarmt u
den genen, die 't sich moeten onderwinden, lossen drijv
dan de naelden van de scheeps-compassen, die doch, al
kende, in 't einde hare Noordsterre geraecken, ende g
als kussen. §§ Ende, o Rechters! meesters van ons goed
bloed, ware het noch met u luyden soo gestelt, dat ghy
telick de gesochte waerheit treften!

Onder-Goden! water-passen,
Die ons Bloed, en Erf, en Cassen,
Gods-gewijse, royt en recht!
* Maer, waer blijft hy in 't gevecht
Van Gewiss' en nacht-gepeinsen,
Dien de droeve droomen deinsen
Op verwesen 1) erf of bloed:
Daer noch 't menschelick gemoed,
In de schemeringh van weten,
Twijfelt, door soo nauwe spleten,
Tusschen d' onschuld en de pijn 2),
Offer recht gerecht magh zijn?
§ Suer beroep! waer is 't behagen
Dat hem dwingh' u naer te jagen,
Dien de middelmaet van eer
Meer vernoegen kan als meer?
O, bewind van Luyd en Landen!
Fier bestaen van Reusen handen!
Dier betrachten, swaer gebod:
Menschen zijn, en doen als God!
† Stracken ernst, gespannen droomen,
Die my wakend' overkomen,
Laet mijn aendacht wat verlaets 3),
'k Sie wat in de naeste plaets,

1) veroordeeld. 2) pijnbank. 3) ontspanning. 4) vervrolijken.

* Maer wat moet de mensche strijds in 't gemoet hebben, die, te rugge denckende aen een vonnis over goed of bloed gegeven, al noch, in de duysterheit van sijn verstand, light en twijfelt, of hy Recht gesproken heeft, dan of de beklaghde op eene onwaerachtige ende maer uytgepijnighde bekentnisse veroordeelt is geweest! § Stout, swaer, ende gevaerlick bewind, des God alleen machtigh is, waer is de redelicke mensche, die sich met een middelmatigh leven konnende te vreden houden, naer u soude willen trachten? † Naer dese ernstige ende swaermoedige gepeinsen lust my mijne sinnen wat te verfraeyen 4); ende ick sieder de Boecken toe hier neffens staen, die ghy, Sterre! beter als de ervarenste verstaet.

Dat mijn' sinnen kan ontduyden,
En ick derv' er u op noyen 1),
Sterre! die des kundigh zijt
Tot der kundigen verwijt.

* Luyden, die het langer leven
Niet en nemen, niet en geven;

Maer ontgeven wat gebrecks,
En bestellen wat verspecks 2)

Tegen 't rooven van de qualen,
Die wy voeden oft behalen:

§ Sulcker luyden staender hier,
Van de grijsen dry of vier,

Van de groene, dichter hoopen 3);
† Eertijds pinten zijn nu stoopen;

Dat is mensch en tijds gelaet;
Meerder jaren, meerder praet,

Ouderdom versoet aen 't klappen,
Als de kinderen aen pap, en

Poppegoet en koeck en koot,
En de wereld gaet ter dood;

S' is op 't sloopen, dat's haer sterven,
En soo rammelen haer scherven,

Meer dan in haer hechte jeughd;
Doe de sluycke, slechte deughd,

Of ontkleedt òf sonder boorden,
Sonder boorden gingh van woorden,

Vodden, daer se nu in smoort.
** Sterre! 't is langh al gehoort

Dat men hoort: 't zijn oude koolen,
Die men op hervonckte kolen,

1) Gelijk nog in de spreektaal, voor *nooden*, *noodigen*. 2) *verzachting*. 3) *grooter aantal*.

* Namentlick de Schrijvers in Medicine. § Van de oude hebb' icker weinige; van de jonge veel. † Soo gaet het met de *We-reldt*: hoe sy ouder werdt hoe sy meer klaps krijght, oock gaetse in duygen vallen; daer af rammelen de stucken, meer als in haer jonge kracht; doe de wetenschappen in weinige ongepronckte woorden werden beschreven. ** *Heden en werdt*

In 't langh sop van desen tijd,
Onse walgh te voren 1) snijdt.
* Maer, gestaedt 2) ghy mijn berechten,
'k Sal de meesters voor de knechten,
't Grijs voor 't groene doen gestaen,
En hoe sal ick spelen gaen!
§ 'k Sal ons door ons selven voeren
† Langhs de lijnen van 't beroeren
Van de toppen tot den teen,
** Langhs het holl' en 't volle been,
't Hardsteen-werck van onse huysen 3);
§§ Langhs de klapjens van de sluyzen 4),
Die sich 's levens Ty ontsluit,
Daer 't sich heimelick voor stuyt,
Als 't den oorbaer 5) dwinght te ebben;
†† Langhs de weêrgaë van die webben,
Daer sich vierigh vocht door jaeght;
*** Door 't besluyt, daer 't all af waeght,
Door den huysraed van de sinnen,
§§§ Door het vroeghste van 't beginnen,
Door het laetste van 't vergaen,
Door de Smissh' van 't ceuwich slaen,
Door het Onrust onser ad'ren,
††† Door de sponsiën die 't nadren,

1) voor-. 2) beaamt (verg. nog ons gestand doen). 3) Versta: onze lichamen. 4) aderen. 5) nut.

er niet nieuws geschreven. Al dat onse langhwijlige schrijvers doen, en is maer d' oude spijsse, met nieuwe slappe sausen, te verwarmen.

* Maer wy, soo het u goed dunckt, sullen ons aen de oorspronckelicke meesters houden. § Ende vermaecken ons met het schepsel van 't menschelicke lichaem te ondersoecken, ende daer in † de Zenuwen, ** 't Gebeente, §§ de Aderen, met de open en tœgaende vellekens daer in gevonden, het Bloed ophoudende ende aflatende, naer 't noodigh is; †† De Arterien, daer het geestighste bloed door schiet; *** De Herssenen; §§§ Het herte, oorspronck van pols en leven; ††† De Longen, dicht by 't herte geleght om het te koelen;

Uyt meêdoogen van den brand
Van zijn' endeloosen trant.
* Door de klein-geklitste streenen 1)
Van de teêre Bloed-web henen;
§ Door de keucken van 't gesin,
Daer ick soo te schrobben vin;
† Door de vier-pan, die met stoken
Moet en macht geeft om te koken;
** Door den poel van 't overschot,
Die my soo veel soets verbrodt
Met het suere van zijn' dampen,
Wortels van mijn' yd'le rampen,
Mijn' bekommeringh met niet,
Mijn' moedwillige verdriet;
§§ Door de kærns 2), die het scheiden
Van de leste wey beleiden,
En beleiden 't door den dwangh
Van den nauwen nedergangh,
Daer wy grouwelick door baren
Keytjens of het kindjens waren,
Kindjens van den harden slaggh,
Die men kindjens werden saggh,
Doe men d' eerste steenen beide 3)
Van de tweede wereld leide;

1) *strengen*. 2) *karnen* (versta: de *nieren*). 3) Nam. Deukalion en Pyrrha, die (naar de Grieksche legende) door 't werpen van keisteentjens de wereld op nieuw bevolkten.

* De Lever, gelijkende een' webbe van ontallicke aderkens;
§ De Mage, die my soo licht vervuyt; † De Gal, diens hitte de maegh versterckt; ** De Milte, die my veeltijds soo quellijk, sonder andere oorsaek, maect; §§ De Nieren, die het onnutte vocht, als een' wey, van 't Bloed scheiden, ende nederbrengen door de enghde van de watergangen tusschen Nier en Blaes, in de welcke wy de felste pijnen van 't Graveel voelen, barende gelijk steenen kindertjens; als die uyt de steenen groeyden, die Deucalion en Pyrrha naer den vloed over rugg' wierpen, om de wereld van nieuws met mannekens en wijfkens te versien.

* Door den Treest van alle vocht;
 § Door al wat men noemen mocht,
 Eer het misdaed was te noemen,
 Dat de misdaed deê verdoemen,
 Eer den appel 't vijgenblad
 Tot een' broeck verwesen had;
 † Door de slangh van 't leste voedsel,
 ** Door de slangetjens, haer broedsel,
 Die se nuttigh sooght en voedt
 Uyt het onnut, dat sy broedt.
 §§ Sterre! dat's een mensch in 't korte;
 Die hem reekt', als ick hem schorte 1),
 Wanneer zeilden een Colom' 2)
 Dese kleine wereld 3) om?
 †† Maer wat zijnder min-als-blinden,
 Die sich 't snuffelen bewinden
 Door gesolder en gewelf
 Van haer kostelicke self,
 't Rijkste Boeck van die wy lesen!
 *** 'k Sie by raedselen genesen;
 Hoe verdouwt 4) het ons geduld?
 'k Sie een' Lever, sonder schuld,
 Voller 5) Gallen, vuyler 5) Magen,
 Dicker 5) Milten boeten dragen:
 §§§ Die noyt Milt of Maegh en sagh,

1) *Wie hem even zoo uitrekte, als ik hem inkortte.* 2) *Columbus.* 3) *De mensch als zoogenoemden mikrokosmos.* 4) *verdraagt.* 5) *Van volle, vuile, dikke.* 6) *Grieksch voor schaamdeelen.*

* De Blase; § Ta aidoua 6); † De Darmen; ** Ende endelick de kleine Aderen langhs 't ingewand, *Venæ mesaraicæ*, die al het nutte uyt de laeste verteeringh suygen. §§ Dat is het kort begriyp van een mensch, de kleine wereld geheeten, die een Christophorus Columbus, omzeiler van de groote wereld, qualick omzeilen soude, als mense ten breedsten mat. †† Maer hoe weinige onkundige van dit maecksel nemen de moeyte van het te doorsoecken! *** Soo komt het, dat men ons medicijnen byder tast geeft, en 't eene lid voor 't ander quelt. §§§ Want die noyt menschen en sagh openen, derst veeltijds

Noyt en wist, als by gewagh,
Gal en Milt en Maeghs belciden,
Derftse by geschrift bescheiden,
En beschicken, in een' Brief,
Elck sijn' boet, of sijn' gerief;
In een' brief, die uyt sijn' pen, en
Vuyl gewin en vuyl gewinnen
Heeft gesogen en gelost:

* En hoe kent de Kock sijn' kost?

Als sijn' over groote Vader,
By verhael? neen, noch wat nader,
By sijn' koock-boeck; noch een' steck,
Noch een treetje, noch een' treck
Naer der waerheit, by de streken 1)
Van een Schilder van dry weken.

§ Sterre! 't staet ons niet te deel,

† Spelen met een anders keel;

Maer 't raectt d' onse, wat wy eten,

En wien voeght het niet te weten,

Wie en roert de kennis niet

Van der schepselen bediet 2)?

‡ Langht my 't Cceltjen van Genesen 3),

‡ Salt u lichtelick doen lesen

1) *penseeltrekken.* 2) *beteekenis.* 3) *het doctorale receptjen.*

elck binnen-lid met een Briefken het sijne toeschicken, oft eenen sleur van gewoonte, oft sijn' gierichheit te gevalle.

* Oock en kent sulcken Doctor de Kruyden, die hy voorschrijft, niet anders, als by overgift van ouders tot ouders, oft by sijn Medicijn-boeck, oft, voor 't naeste, by sijn Kruid-boeck, met platen van eenigh jongh Schilder versien. § Ons aengaende: wy en zijn van dat ambacht niet: nochtans isser ons en yeder een aengelegen, te kennen wat men ons in geeft. † Ghy dan, thoont my wat de Doctor heeft voorgeschreven; ick sal u al het gene dat daer genoemt staet doen handelen, smaccken, riecken en sien, in de doosen van simpelen, die ick vergadert hebbe, om die kennisse te bekomen, thoonende by stucken ende monsterkens al wat men in de Apotheke vindt.

In noch eens soo stercken int 1),
Als uw oogh in 't Ceeltjen vindt;
Lesen, ja, met all' de sinnen:
Keurt mijn' kruymel-doo's van binnen;
'k Lever 't all in kruymelen
Wat ghy siet verduymelen,
Wat ghy lesen siet en pluysen
Voor een vracht van peperhuysen
In de bitt're Coomeny 2);
* Soeckt ghy Greinen? 'k setse by:
Blad en vrucht, die konst kan sparen,
Bloemen, altijd lieve waren,
§ Binnen, om, en onder hout,
† Taeye tranen sonder sout,
** Dieren, brockelingh van dieren,
§§ Steenen, die wy t' over-vieren 3),
†† Plunderingh van onder d' acrd 4),
*** Staet uw ondersoeck bewaert 5),
En 't almachtige vermeugen
Van uw onversaedt geheugen
Sal het machteloose mijn
Trouwelick ten steune zijn;
En wy sullen t' samen wagen
't Onderricht op alle vragen,

1) *inkt*. 2) Thans *winkel*; eig. *koopmanny*, en vooral niet met sommigen door 't onzinnige *kom-en-eisch* te verklaren, of (nog fraayer) met *Bilderdijsk*, van 't Eng. *common aid* af te leiden. 3) *in waarde overdrijven*. 4) *delfstoffen*. 5) Versta: *dat alles staat of is voor uw onderzoek bewaard of gereed*.

* Het zy dan bladen, vruchten ende blommen, die bewaerbaer zijn, § Of Houten, Schorsen ende Wortelen, † Of Gommen en Terpentijnen, met diergelijke, ** Of Gedierten en gedeelten der selver, §§ Of Gesteenten, die men te hoogh acht, †† Of Berghwerck: *Mineralia*; *** Alles sal ick t' uwer begeerte leveren, ende uwe krachtige geheugenisse sal de swackheit van de mijne daer in te bate komen; ende wy sullen malkanderen indachtigh houden van alle deser dingen gedaente, eigenschap, oorspronck, oorsaek, reden, en gebruyck.

Over aller dingen Hoe,
Wat, Waeraf, Waerom, Waertoe?
* Maer het letste sal ons gellen 1);
En gebeurt ons yet t' ontstellen,
Dat den helper 2) by der nacht
Sonder sorge niet en wacht',
Dat wy duldeloos verdroegen,
§ Beide sal de vijsel voegen,
Bey de sift 3), en bey de schael;
En het kruydje, dat ick hael'
Uyt mijn Hof van dorre Roosen,
Uyt mijn Bogaertje van doosen,
Sal ons ingaen als een beet,
Die men van sijn Entjen eet:
Senne sal ons min doen zitt'ren;
Myrrh' en Aloë ontbitt'ren,
Rhá min ysen, Rhá by d' ons,
Rhá, niet Barber 4) soo, maer ons
Eigen mes, en eigen slagen
Kan men schrickeloos verdragen;
't Dreigen van den Beul doet wee,
Meer als eigen priem of snee.
† Maer God weere priem en sneden
Verr' en langh van onse leden:
Sterre! werdt 5) ghy d' onlust moê
Tusschen Beul, en Mes, en Roê;

1) Voor *gelden*. 2) *arts*. 3) *zeef*. 4) *vreemd*; verg. boven, blz. 200, aant. 3. 5) *wordt*.

* Maer het gebruyck sullen wy van allen meest behertigen; ende soo ons by nacht ofte ontijden yetwes schielick over komt, daer wy sonder gevaer oft onlijdelicke pijn den Doctor niet toe en kunnen verwachten; § Sal d' een of d' ander van ons de hand aen des Apothekers werck slaen; ende 't gene wy ons selven soo uyt onse droogisterye in geven, sal ons min walgen, dan 't gene ons van buyten werdt gebracht. † Maer in lange en moeten wy 's niet van doen hebben; ende verveelt het u daer af te hooren spreken, ick salder u af helpen, ende brengen u tot de laden van mijne Reuck-wercken.

'k Sald'r u by den Neus af leiden,
En in soeter doosen weiden 1),
Doosen, daer ick 't voêr uyt tap
Van mijn' drooge dronckenschap.
* 't Sta te prijzen of te laecken,
My bekittelt een vermaecken,
Dat de thiende 2) niet en voelt;
O, de kostelicke soelt!
O, 't geheim van dichte geuren,
Die niet alle neusen keuren,
Die men alle rieckt en geen 3);
Seven Eenen ondereen,
Keur ick met soo vies en keuringh
Of mijn wel-zijn aen den keur hingh
Van het eenigh Spaensche wel 4)
Van een droncken Geiten-vel 5).
§ (Of 6) 't gevilde beest sijn' leden
In 't getaende vel verkleedden,
Wat een kijken waer in 't woud!)
† My zy dan de konst betrouwt
Van gemengh, geplengh, gepletter,
Van den Indiaenschen Etter,

1) rondvoeren. 2) Versta: van tiene één. 3) geen van allen.
4) welriekendheid. 5) van geur doortrokken krabbelteer. 6) Zoo,
indien eens. 7) Zie boven, blz. 20, aant. 8.

* Want, men vinde het goed of quaed, ick vermaecke my in
't konstige vermengh van kostelicke Reucken, daer de thiende
mensch geen werck af en maect; ende ondersoekse met sulcken
aendacht, als oft mijn' welvaert hingh aen het scherpe
oordeel van een geparfumeert leder, daer van de Spaensche
alleen de konst te rechte verstaen. § (Hoe soudent de dieren
staen sien, dat een Beest sijn soo beroockte en bereuckte vell
weder aen trock!) † Soo sal ick dan de hand aen 't Werck
slaen; en stampen, en mengen den Muscus, den Amber (diens
schimmel sijn bloessem heet, ende hem ten hooghsten kostelick
maect) ende de Civette, diens oorsprongh ick my wederom
hier als wel eer in 't Kostelick Mal 7) schame te noemen.

Van de graeuwe water-Gomm
Met sijn' lichte schimmel-blomm
Diese 't Goud doet overwegen;
Van den ongel, waer gekregen?
Uyt (mijn penne weigert weêr)
Uyt gemeste katten-leer!
* Ghy sult doos en roos doen sweeten,
Ghy sult Zelsaminen 1) heeten
Al haer vet en al haer vocht
Lev'ren door den heeten bocht
Van verzegelde gelasen.
§ Wel hem, die 't vernuftigh blasen,
't Scherpe scheiden aller stof,
Aller fijn van alle grof
Uyt sijn' Lever heeft gelesen;
Dien den nooddruft heeft gewesen
Hoe men 't noodelods van 't nut
Door de kop're neusen snutt' 2).
† Laet hem 't soet geheim misbruycken,
Die sich Bloemen schaemt en struycken,
Die, met scheiden onvoldaen,
Voegen 3) will; en, hooger aen,
Voegen dat den hemel scheid,
Doe hy 't swaerste laeghste leide,
Goud in d' aerde, niet in 't vier.
** Sterre! waerom zijn wy hier?
Om het schepsel te genieten;

1) *jasmijnen*. 2) *Voor snuit*. 3) *Verbinden*. 4) *kruiden*.

* Ghy, Sterre! sult uw tijdt-verdrijf nemen in 't trecken van Essentiën uyt allerhande simpelen 4) en Bloemen. § Danck hebbe, mijnenthalven, die man, die het werck van de Lever na bootsende, het scheiden van de nutte uyt de onnutte stoffen, door het Werck-tuygh van de Alchimie, heeft gevonden. † Ende wie dat sich dan, in het soete overhalen van Kruyden ende Blommen, met het scheiden der dingen niet te vreden en houdt, magh sich begeven tot vergaderen van onvergaderbare stoffen, namentlijk tot Goud-maken. ** Ons aengaende, wy leven om de schepselen in hare eigen gedaente te genieten.

* Wil hy 't ruilen of vergieten,
Die 't noch eigen, noch alleen,
Nauwelicks besit te leen,
Die 't eens al sal moeten derven?
§ Laet ons bedelen, verwerven,
En bedancken die het geeft;
Maer 't is wreed of onbeleeft,
Den beleefden te bespringen,
En voor Goud Goud af te dwingen.
† Wie derft munten? 't slechte merck
Vindt men op des meesters werck,
En de stempel light verborgen.
Wy hem soecken? sonder sorgen,
Vruchtbaer vier, geleerde pot!
** Ed'len helm, der dwasen spot,
Der behoefligen bekoren,
Den bescheidenen beschoren
Tegen walgh en overlast,
Tot gebuyl van pit en bast,
Tot behoeven en vermaecken;
§§ 'k Kom uw' stonden niet bewaecken
Op een' oude goude hoop,
Die mijn Silver-sack bekoop',
'k Eisch geen' Kroonen voor oud yser;

* Wilt se sich de mensch onderstaen te verwisselen, dieder niet eigens aen en heeft? § Laet se ons God afbidden, ende hem voor de gifte dancken; 't is onbehoorlick, meer als genoegh te cischen van soo milden hand. † Endtelick, 't is alles valsche munt, die wy God naer slaen; laeter ons de hand af houden. ** Waerdige konst van Alchymie, die maer van de onverstandige veracht en werdt, van de arme gevrijt; die den verstandigen gegeven zijt, om het goede uyt het ongoede ende overige te siften, ende soo den siccken in 't in nemen min te doen walgen, de aengenaemheit by den oorboor voegende. §§ Ick en ga niet by een gestadigh vyer sitten, waecken, op hope van Goud te maecken, daer ick mijn goed Silver aen spille.

* Werdt mijn arre-moed niet wijser,
'k Sie se tragelick verguldt.
§ Maer s' is lichtelick gevult,
Als een' kinderhand, met blommen,
Saden, bladen, vruchten, gommen,
Steentjens, beentjens, schors en hout,
En uyt yeder een sijn goud;
Goud van reuck, van smaeck, van leven,
Leven sonder kramp en beven,
Leventje, spijt vee en vis,
Sonder al wat heelbaer is 1).
† Sterre! gunts' haer' diere schijven,
Die se koopn voor haer' lijven,
Voor een oogh, een eeuwigh seer,
Voor gerustigheit, voor eer,
Wind voor weelde, hoop voor have;
** 't Hooge loon dat ick beslave,
Slaef ick oyt om helm en kruyck,
Is het lemteloos 2) gebruyck
Van gesonde Ziel en leden;
Noyt en heb ick meer gebeden,
Wacht' ick meer van menschen kunst,
Schepper! dan van Dijne gunst?
§§ Dese zijn de meester-wijsen,
Die sich 't recht van onderwijsen

1) Voor heeling behoeft, gebrekkig is. 2) gaaf, ongekrenkt.

* Werd ick ^{iet} ^g, als door dien wegh, soo blijf ick langh arm. § Maer ^g begheerlickheit en streckt niet hooger, als om de gulde krachten uyt allerhande voorgemelde simpelen te trecken, ende daer door 's lichaems gebreken te voorkomen oft te genesen. † Laet ons haer dan dat diere Goud niet be-nijden, dieder haer' welvaert, haer' gezondheid, haer eere ende gerustigheit aen te kost leggen. ** Al dat ick uyt de Alchymie sal soecken te halen (soo ickse my oyt onderwinde), sal 't be-trachten van mijn' volkomen gezondheid wesen. §§ Tot noch toe heb ick gesproocken van de Boccken der Medicijnen, die sich (te recht of niet) onderwinden, den menschen hare gestaf-tenisse te leeren, en haer leven te behouden.

En behouden 1), wat wy zijn,

Eigenen, by recht of schijn;

* Die het recht van haer te rechten

Als haer' eigen' opper-knechten,

't Recht van 't Statige Gemeen 2),

§ 't Recht van allen onder een,

† 't Recht van allen onder allen,

** 't Recht van weiniger gevallen 3),

§§ 't Recht van betere dan veel',

Leveren, by schael en scheel 4),

†† Eischen haer gehoor, met oogen

Van 't vernuftige vermogen

Daer de wereld onder buckt; —

*** 'k Geef gehoor, en werd 5) verruckt

Uyt het Oostelicker dagen

Tot het bedde-gaen der dagen,

En, in 't kruys 6), van 't Zuyder Ijs

Tot de Peper en den Rijs;

Elck ontroetelt my het prijzen

Van sijn' hergebrachte wijzen,

Elck verheft het vast gestel

Van sijn langh gestadigh wel 7).

in stand houden. 2) Versta: 't algemeene Staatsgerecht.
elbehagen van weinigen. 4) Versta: met wikken en wegen
an. 5) Thans word. 6) overdwars. 7) welzijn.

Volgen nu de Boecken der gene die Meesters van dese
sters zijn, namentlick de *Politici*, die handelen ende
wegen de verscheidene manieren ende Regten van 't be-
der Gemeene sake. § Het zy dan in *Monarchia*, onder
en Prince, † Oft in *Democratia*, onder 't gesagh der Ge-
nte, ** Oft in *Oligarchia*, onder 't beleid van weinige,
Oft in *Aristocratia*, onder 't bewint van de beste van 't
l. †† Maer dese verscheidene Schrijvers verschijnen voor
met dat selve stracke gesicht, daer sy de konst mede hand-
en van de Wereld te regieren, ende begeeren van my ge-
rt te wesen. *** Ick hoorse van Oosten, Westen, Zuyden
Noorden; ende elck wil sijns lands oud gebruyck gepresen
ben, als daer het selve langh by bestaen hebbe.

Wie wil, tusschen Boom en Schellen 1),
'k Kittelachtigh vonnis vellen?
Spreekt ghy, Sterre! neffens my —

Maer wie staet neffens my? wat spreek ick, en waer henen?
Mijn Leser valt in slaep, mijn' Sterr' is uyt geschenen;
Daer sleept een witte wolck haer dampen over heen:
Sy strijckt ten Tijden uyt; ick sie het, en versteen,
En steen 2), als steenen doen van onder aerdsche dompen 3),
Die haer doordonderen, en scheurens tot klompen.
Soo ruyscht mijn Steene Milt, mijn moeyelicke klomp:
Soo scheurt my mijn gepeins, en mijn verwerde romp
Huyst mijn' verslagen Ziel, als haspelen 4) in scherven:
't Huys met den *Huys-raed* woest, de mueren aen 't bederven,
Den inboël hoersch en dwersch'. O, Godheit! siet om leegh 5),
Bekent mijn eenige, mijn eeuwige t' ondeegh 6).
Oh, Sterre! noch wat straels, noch één oogh van meêdoogen
Op des' onwaerdige, die noyt en sullen droogen!
Hoe treckt ghy t' zeewaert in, en laet my op het strand?
(Wat segg' ick zweepende?) hoe geeft ghy u te land,
En laet my in de Pinck, ter wellust van de baren,
De baren deser eeuw? Wy wilden t' samen varen,
En deelen 't onweêr half, en half de blijde vaert:
't Gevaerlickste gevaer was welvaart, daer ghy waert,
En, daer ghy niet en zijt, is welvaart qualick-spoeden 7);
Hoe spoedt ghy dan te land, en laet my in het woeden,
In 't woeden tegens my, mijn' Onlust, en mijn' Lust?
Ey, Sterre! voelt noch wat mijn' onrust voor uw' rust.
De Wereld is soo barsch, soo koel van medelijden:
Wien sal ick, sonder u, doen deelen in mijn lijden?
Wie sal mijn toevlucht zijn? wie sal my éenen drop
Van tranen leveren uyt half soo vollen krop,
Als mijne dagelicks ter halver vloed sal swellen?
Wie sal sich waerdigen te queelen 8) in mijn quellen?
Wien sal ick d' aenklacht doen van onverdiend geweld,
Van boon te loon voor goed, van spijt voor vlijt gevelt,

1) Voor schors. 2) zucht. 3) dampen. 4) verhaspelde draden
of lappen. 5) laag. 6) ongeluk, verval. 7) onspoed, weêr spoed.
8) weeklagen, zuchten.

Van ruggelings beklap, van opgestoockte quel-raed,
 oor onberoemde gunst, voor onverdiende wel-daed,
 Van Vreë in twee geruckt, van twist met list geweckt,
 Van vuylen argewan met Roosen toegedeckt?
 Wie sal sich pijnen? een troostigh: *Weest te vreden!*
't Is werelds werck en wind; God leeft, en weet de reden,
En d' uytkomst, en 't gevolg ten besten van die 't lydt.
 Waer wacht ick soo veel heils? de Wereld is soo wijd
 Gemaeghschapt in den nood; wien sal ick onderhalen 1),
 En rughlingh over mijn oft mijner misva! halen?
 Wie sal mijn siecke Ziel geleiden, als een Hert
 Door 't drooge woud ten stroom, ter koelingh van haer' smert?
 Wie sal mijn duyzych 2) hoofd, mijn' ryelende 3) leden
 Van bijds bekoesteren, van verre met gebeden
 Ontlasten van haer leed? Wie sal mijn haev' of eer,
 Gekrompen of gekrooect, betreuren als zijn zeer?
 Wie sal mijn reisbaer' Geest ten huys' uyt helpen packen,
 Ten huys uyt van dit slijck? als steen, en stijl, en dack, en,
 Verrotte solderingh niet langer, sonder pijn,
 D' onsterfelicken gast huys-vestens machtigh zijn;
 Wie sal mijn stijve lip, mijn lichteloose lichten,
 Beluycken 4) met een hand, diens vriendelick gewicht en
 Betraende klemmigheid mijn oogh noch voelen sou,
 Mijn mond noch troetelen door stervens leste kou?
 Of blij' ick later op, door 's Hemels heiligh hengen,
 Naer 5) uw te-bedde-gaen, en sie mijn dagen lengen
 In tamelick vernoegh; de Wereld is soo bits
 Op 's naesten voor-den-wind, soo nijdigh en soo spits
 Op vetter Vee als t'huys, op weeldriger gebueren
 Dan d' eigen mergen-tael 6); waer sal ick een' om hueren
 Een' uyt den dichten drangh, die met geduld en smaeck
 Mijn welvaert melden hoor', die deel' in mijn vermaeck,
 En gunne my 't geluck? En, magh ick 't minste klagen,
 De wereld is soo vies 7), en onse leck're dagen
 Soo sat, soo walgende van 't dagelicks gerecht;

1) inhalen, inroepen. 2) Anders tot *duizelig* verlengd. 3) Anders tot *rillen* (*rydelen*) zaamgetrokken. 4) *Dichtsluiten*. 5) *Na eigendom*. 6) *kieskeurig*.

Wie sal mijn Leser zijn? hoe sal ick in 't gerecht
Der strenge keurlickheit bestaen, en u ontbeeren,
U, Polla 1) van mijn' penn', die, sonder u, geen' veëren
Of vochte veëren voert, van zilte tranen vocht,
En, eertijds achter u gestegen in de locht,
Nu by der aerde kruypt, en vreest voor alle tacken,
En, waerder yet min hoogh als d' Aerde, soud'er sacken?
Ey, Sterre, noch wat straels! of voert my daer ghy gaet,
Of licht my daer ick blijf. Wy spreken veel te laet,
Mijn hert! en t'enden hoop; en hopeloose wenschen
Zijn droomen by schoon dagh van vaeckeloose menschen;
Sy reist, en siet niet om; sy rijst, en siet niet neër.
Ey, Sterre! noch — Wat noch? Sy is geen' Sterre meer;
Sy treedt op Sterren. Troost, troost, vrienden! die mijn reden
Van schrick en haer-te-bergh 2) gevoelt hebt in uw leden,
Soo immer levend lit, van levend lit geschroeft,
Uw uysterste geweld van lijden heeft geproeft;
Kent wat ick lijd', en troost; mijn wederwilligh spreken
En sal den stracken raed van uw gesegh niet breken:
Tot spreken hoort noch kracht; ~~de mijne gaet te niet.~~
Spreekt, vrienden! ick

Daer light mijn' plompe Penn; en, moet sy weër te ploegh,
Sy sal niet leveren als leeden-lied en lijcken-3)!)
Maer, Leser! 't kan bestaen; meer waer meer als genoegh:
Waer 't kind volmaect, 't en sou sijn' Vader niet gelijcken.

Mijn voornemen was, op den selven voet als tot hier toe,
dwers door de Boeck-Kamer te wandelen, ende by 4) ~~den wegh~~
op allerhande Wetenschappen mijn eigen gevoelens aangewen
te hebben, soo naer de Waerheit ende soo verre van 't ge-
meene pad, als my doenlick ware geweest.

Daeraen 5) meende ick te melden andere mindere besighe-
den van gestolen uren binnens huys, als daer zijn den Hof,

1) Zie boven, blz. 219, aant. 1. 2) (Van ontzetting) *te berge gerezen haar.* 3) *klaag- en lijkliederen.* 4) *langs.* 5) *Daarna.*

de Musike, het Schilderen, Teeckenen, Boetseren, Gieten, Draeyen, ende diergelijke veel; yeder oock met ondagelicksche opmerckingen min of meer gelenght.

Tegens het ontallige tijdverslijten in konstigh of onkonstigh spel, als Schaecken, Verkeeren, Dammen, etc. wilde ick wat uytgevaren hebben, by vergelijkinge van betere, emmers my aengenamere oefeningen des lichaems, namentlick in Peerden, in Geweer van verscheiden slagh, Ball, Boll, ende Boll-Tafel 1), met diergelijke; oock in Danssen, welcks gebruyck, ongebruyck ende misbruyck, ick hier mede, op mijn maniere, meende aengeroert te hebben, hoewelder mijn groenste Jeughd noyt mede verruckt noch verlockt en is geweest.

Naer 2) sulcke Achter-middagh uren, ware ick wederom tot de Hoofsche besigheden gekeert, dien den Avond eigen is; aenwijsende, hoe verr' het van de gulde Vryheit is, op tijdige ende ontijdige uren ten beroepe van 't Hof te staen.

Daer op waer een licht Avontmael aengeroert, ende mijn gebruyck van 3) het Huys-gesin ten gehoor van Gods woord ende een ~~gemeen~~ Gebod te versamelen, met wat vermaens over eenige misslagen, die sommige Christenen, mijns bedunckens, in de maniere van bidden begaen.

De ontlodinge van desen éenen dagh had ick voor, met algemeener lessen, bedenckingen, ende voor-raed te besluyten; daer toe ick (om meest alles in 't korte ende in 't beste te begrijpen) een groot gedeelte uyt het 12e Capittel tot de Romeinen te bate gekoren hadde.

D' Opvoedinge der kinderen ware my een versche baen geweest, daer wel wat adems toe behoort hadde; maer ick meende met minder omspraecks daer over te gaen, ende handelen 't stuck krachtigh, doch als bywerck.

Uyt alles en wist ick niet gevoegelijker te scheiden, dan met den wensch van, vele ende lange sulcke dagen beleeft hebbende, wel gereet en geern uyt de Wereld te mogen gaen; doch met eenen voorwensch, van noch eens, al levendigh, de ydelheden van 't Hof te mogen ontsterven; te landwaert in stille geseten, ende aldaer in volle rust ende eenparigheit van

1) biljart. 2) Na. 3) gewoonte om.

gemoed afwachtende des Heeren toekomste, den heiligen wegh ter woonstede der Gerechtigheit.

Soo steil had ick derven opsien, mijn Leser! Maer mijn lieve Leester, dien dit eenigh te gevalle gewrocht wierde, dieder my in steunde en stierde; die my leerde wat sy hooren wilde, ontviel my daer ghy mijn beswijcken gesien hebt.

E volea dir: ò di miei tristi e lenti!
E più cose altre; quand' io vidi allegra
Girsene lei fra belle alme lucenti.

Anzi tempo per me nel suo paese
E ritornata, et alla par sua STELLA.

Soo ick ontrent den middagh sweette, gingh sy slapen,

E compìè sua giornata inanzi sera;

Ja, tot mijnent, langh voor noen; wat haer belanghde, geen' oogenblick te vroegh.

Pieno era 'l mondo de' suoi honor perfetti,
All hor, che Dio, per adornarne il Cielo
La si ritolse: e' cosa era da lui.

Heb ick noch kunnen aenwijzen, hoe verr ick met haer hoopte te gaen,

Questo m'avanza di cotanta spene.

neemt het

— — — per suoi santi vestiggi.

maer en verght my niet dat ickse natrede. Mijh' Leid-STERRE miss' ick, ende moet swichten:

Morta colei che mi faceva parlare,
E che sistava de' pensier' miei in cima,
Che poss' io più?

Laet my met vrede swijgen,

— — — — e vincavi pietate:

— Ti gar pleon aneri kèdous
Mounooi huper gaias, oichomenès alochou? — 1)

1) »Voor onkundigen in 't Italiaansch en Grieksch" nemen wij »de volgende aaneenschakeling (dezer uitheemsche fragmenten" van Bilderdijk over:

'k stamelde: »o, mijn droeve en al te loome dagen!"
En meer, wanneer ik haar, met lachjens om den mond,
Bij 't blinkend zielental op starren zag gedragen,
Voor mij te vroeg, eilaas! voor haar ter rechter stond,
In 't Vaderland gekeerd, als star der starrentansen,
Nu ze eer de scheemring viel der naderende nacht,
De dagreis, haar bestemd, ten einde had gebracht.
De wereld was vervuld, doorflonkerd met heur glansen,
Als God, om 's Hemels zwerk te sieren met heur gloed,
Haar weder tot zich nam, zijn eigen wettig goed.

Dit bleef van al die hoop, waarvan mijn boezem gloeide,
Mij droeve, neêrgestort in 't hartverscheurendst leed!
En nu zij me is ontroofd, door wie mijn dichtaâr vloeide
(Zij, 't hoogste en middelpunt van wat ik dacht of deed!),
Wat, wat vermag ik meer, dan 's Hoogsten will' te zwijgen,
Om door Godvruchte troost mijn jammer te overstijgen?
Want wat is d' Echtgenoot op aarde een wreeder smart,
Dan dat zijn weêrhelft hem wordt afgescheurd van 't hart?

Op de dood van Sterre.

Of droom ick, en is 't nacht, of is mijn' Sterr' verdwenen
Ick waeck, en 't is hoogh dagh, en sie mijn' Sterre nē
O Hemelen, die my haer aengesicht verbiedt,
Spreekt menschen-tael en seght: waer is mijn' Sterre he
Den Hemel slaet geluyt (ick hoor hem door mijn stenen)
En seght, mijn' Sterre staet in 't heilige gebied,
Daer sy de Godheit, daer de Godheit haer besiet,
En, voeght het lacchen daer, belacht mijn ydel weenen.
Nu, Dood! nu snick, met-een verschenen en verby!
Nu doorgangh van een' steen, van een gesteent 1) ten lev
Dun schutsel. 2)! staet naerby; 'k sal 't u te danck verge
Komt, Dood! en maeckt my korts van dese Cortsen v
'k Verlangh in 't eeuwigh licht te samen te sien sweven
Mijn Heil, mijn Lief, mijn lijf, mijn' God, mijn' Sterr', en

1) gezocht 2) schutting, ~~scheidsmuur~~

I N H O U D.

	Blz.
Verleiding. Den Heere A. D. Schinkel	1
UYSLANDIGE HERDER (1622)	1
KOSJELICK MAL (1622)	15
BATAVA TEMPE; 'T VOORHOUT VAN 'S GRAVENHAGE (1623)	30
MENGELINGH (1618—1643)	58
Aen mijne vrienden in Zeeland (1625)	58
* Hardeeslachte (1618)	61
* Yetboerighs (1619)	62
Op het diamantstift van Joff. Anna Visschers (1619)	64
Op de faber van Venus en Adonis (1619)	65
Aen den Heere Drost Hooft ende de Joff. Visschers (1620)	66
Op de vertalinge van »De eerste Weke,» enz. (1621)	68
Naemverset (1621)	69
Klinckdichten (van den Drost Hooft, Huygens, en anderen. 1621)	69
Behouden reis naer Engeland (van Hooft en Huyg. 1621)	74
Muydsche reis (1621)	75
Aen de Joff. Visschers en den Heere Hooft (1622)	77
Klachten (1622)	81
* Aen de vrye Nederlanden (1623)	82
Gedwongen onschuld (1623)	90
Op een misluchte Muydsche reise (1623)	96
(Hoofts) antwoord (1623)	99
Wederantwoord (1623)	102
Aen Anna en Tesselschade (1623?)	159
Door J. van der Burch (1624)	104
Antwoord (1624)	106

	Blz.
Aen Tesselschade, onder Trouw (Oct. 1623)	108
Op deselve Bruyloftsreise (1623)	109
Vier en vlam, aen Joff. Tesselschade (1623)	110
Grill. Bosdicht (1623)	111
Aen de HH. van Asperen, Liere, enz. (1623)	121
Medelijden aen Heer Willem van Liere (1624)	121
Deun (1624)	123
Olla Podrida, aen J. van der Burch (1624)	125
Aen denselven (1625)	127
Snicken (1625)	128
Aen Brosterhuysen (1625)	129
Scheepspraet (1625)	130
Op de Heere Hoofds Historie van Henrick de Grootte (1626)	132
Begonnen ontschuldige aen den Heer Hooft (1626)	132
Vryery (1627)	135
Ontwacck; aen Sterre (1627)	139
Aen. deselve (1627)	141
Lied (1627)	142
Op een S. van diamanten (1627)	144
Lied (1627)	146
Op mijn afbeelding (1627)	147
Speelreise begost in Junio, 1628	148
't Spooock te Muyden (1628?)	151
Reise van den Prince (1628)	154
Twee ongepaerde handen op een clavecimbel (na 1637)	156
Verbintnisse aen den Heere Hooft (1642)	160
Andere aen denselven (1643)	161
DAGH-WERCK (1627—1637)	163

